NOTA TRADUCĂTORULUI

Volumul II din Dicţionaruf diabolic sau, cum îl intitulează autorul. Jacques de Plancy, «Biblioteca universală» cu privire la fiinţe, personaje, cărţi, fapte ce se referă la fantome, magie, legături cu infernul, metode de ghicit, ştiinţe oculte, cărţile magicienilor şi vrăjitorilor, minuni, tradiţii şi legende populare, superstiţii, credinţe etccuprinde literele D E F O H I, materialul fiind selectat după criteriile pe care le-am expus în nota de la vol. I.

— Menţionăm că nu am repetat notele explicative şi informative din subsol la numele citate în vol. I cititorul putându-le găsi acolo.

— Totodată facem precizarea (pe care am omis să o facem la primul volum) că am adoptat transcrierea în limba română a formelor neologistice la termenii care definesc metodele de ghicit: Bniropomancre, aşfragalomanţie, cartomanţie, chiromanţie, *cristalomanţia*, *gastromanţia*, *geomanţia*, *necromanţia* şi foarte multe altele, terminaţia în de nefiind adecvată tuturor acestor termeni. Această abatere de la regulile limbii române are însă încuviinţarea unui reputat lingvist – sperăm că şi a cititorului.

D

DAGOBERT I – Rege al Franţei. Memorabila întâmplare pe care o veţi citi aici demonstrează cât de bine e să ai prieteni. Regele Dagobert a murit în anul 638, la vârsta de 36 de ani, uzat de fel de fel de excese. N-a ştiut să trăiască altfel, decât în destrăbălare, dar a zidit biserici şi a dăruit bogăţii mănăstirilor. Imediat după ce a murit, un călugăr sfânt, pe nume Ioan, care se retrăsese într-o mică insulă de pe coasta Siciliei, a primit, în vis, porunca să se roage lui Dumnezeu pentru sufletul lui Dagobert. În timp ce se ruga, a văzut pe mare sufletul regelui Franţei, legat, într-o barcă, şi pe diavoli stâlcindu-l în bătaie, în timp ce-l

duceau spre Sicilia, cu gând să-l arunce în adâncurile vulcanului Etna. Nu se ştie dacă sufletul, de altfel ca şi corpul, e sensibil la lovituri. Oricum, însă, sfântului călugăr i s-a făcut milă, pentru că sufletul regelui Dagobert striga îngrozitor, chemând în ajutor pe Sfinţii Denis, Mauriţiu şi Martin. Deodată se auzi bubuitul unui tunet, cei trei sfinţi, îmbrăcaţi în haine strălucitoare, coborâră din cer aşezaţi pe un nor luminos, precedaţi de tunete şi trăsnete. Ei se aruncară asupra spiritelor răului şi le luară bietul suflet al regelui şi, punându-l pe un cearşaf triunghiular pe care îl ţineau fiecare de un colţ, se înălţară la ceruri cântând imnuri de slavă…

DANSUL MORŢILOR – Originea dansului morţilor, care face obiectul atâtor picturi în Elveţia, datează încă din Evul Mediu şi a fost foarte răspândit multă vreme. Mai întâi, în timpul carnavalului, puteau fi văzute măşti care reprezentau moartea. Cei ce purtau o asemenea mască aveau dreptul să danseze cu orice persoană întâlnită, luând-o de mână, în timp ce publicul se distra văzând groaza de pe chipurile celor obligaţi să danseze cu moartea. Apoi, aceste măşti avură ideea să meargă în cimitire şi să danseze cinstind astfel memoria morţilor. Cu timpul, aceste dansuri au fost sanctificate devenind un exerciţiu pios. Ele erau însoţite de maxime evlavioase şi au căpătat numele de *dansuri* macabre sau dansuri ale infernului. Îndată după aceea au apărut şi desene ale acestor dansuri, pe care mulţimea le privea cu o respectuoasă credulitate. Preoţii şi-au imaginat că acel care face legământ să execute pictând un dans al morţi lor ar putea, dată fiind forţa legământului, să se lepede de cele mai cumplite blesteme. Această absurditate a fost crezută şi de atunci încolo s-a recurs mereu la un asemenea mijloc, mai cu seamă în perioada epidemiilor de ciumă, foarte frecvente în acele timpuri.

Celebrul «Dans al morţilor» pictat de Holbein a fost executat la Basel, în 1435, din ordinul conciliului întrunit

în acest oraş. El l-a executat în timpul unei epidemii de ciumă ce bântuia în ţară, ceea ce nu a împiedicat ca mai mulţi părinţi din conciliu să piară de ciumă. Această pictură, executată pe zidul unui cimitir, se mai vedea încă la Basel cu câţiva ani în urmă şi nu lipseau deloc persoanele doritoare să-l viziteze. Numele faimosului pictor din Balois, care a devenit artist fără să fi avut vreun maestru, a făcut celebră această frescă, care totuşi nu-i aparţine, pentru că el s-a născut la 1498, la 63 de ani după ce fusese executat desenul.

De atunci încolo dansurile macabre s-au înmulţit la infinit, cei mai iscusiţi artişti fiind chemaţi să le ilustreze în tindele mănăstirilor şi pe zidurile cimitirelor. Aceste picturi, care costau foarte mulţi bani, atrăgeau mulţimea curioşilor, cheltuielile fiind recuperate din ofrandele depuse de aceştia în scorbura unui copac, la intrare. Cu timpul, contribuţiile acestea deveniră foarte bogate şi ele erau consacrate slujbelor pentru odihna morţilor. Călugării lăudau dărnicia credincioşilor şi, pentru a-i încuraja, un celebru predicator, Oliver Mailland, din secolul al XVI-lea, spunea într-o predică: «Sufletele celor din purgatoriu aud sunetul monezilor pe care le oferiţi pentru ei. Atunci când ele cad în bazin făcând: tin, tin, tin, sufletele încep să râdă: ha, ha, ha, hi, hi, hi». Încât pomenile erau dublate, pentru buna dispoziţie a sufletelor.

DANSUL SABATULUI Pierre Delancre ne încredinţează că dansul sabatului îl înnebuneşte pe om, iar pe femei le face să avorteze. Fetele persane, adaugă el, dansează încă, în timpul sacrificiilor, ca la sabat, goale, în sunetul vreunui instrument. Căci vrăjitoarele care dansează la aceste blestemate întruniri sunt complet dezbrăcate, ori numai într-o cămaşă, având agăţat pe spate un motan, aşa cum au mărturisit multe dintre ele. Se pare că vrăjitoarele din Geneva învăţau diferitele moduri de a dansa de la diavol. Aceste dansuri erau foarte dure, pentru că se foloseau vergi şi beţe asemenea celor cu care sunt

dresate animalele. Trăia aici o tânără căreia diavolul îi dăduse o vargă de fier ce avea calitatea să facă să danseze persoanele atinse cu ea. În timpul procesului, ea îşi bătea joc de judecători, pretinzând că nu au puterea s-o condamne, deşi mai târziu a devenit mai cuminte.

Diavolul dansează cu vrăjitoarele cele mai frumoase. El are chip de ţap sau de alt animal. În timpul acesta, se împerechează cu ele, încât se spunea că nicio fată sau femeie care a fost la sabat nu se mai întorcea acasă la fel de castă cum a plecat. În general, se dansează în cerc, spate în spate, foarte rar singur sau în doi. Există trei figuri ale dansului. Prima se numeşte figura ţigănească, a doua seamănă cu a dansatorilor de la fără, adică sărind mereu, întors cu spatele, iar în a treia, dansatorii se aşază unul lângă altul, luându-se de mână şi, într-o anumită cadentă, bărbaţii şi femeile îşi ciocnesc fundurile. Dansul e însoţit de ritmul unei tamburine, de un flaut, o vioară sau un alt instrument de percuţie. Aceasta este singura muzică admisă la sabat şi cu toate acestea vrăjitoarele pretind că nu există o muzică mai minunată.

DANSUL SOARELUI – Există încă ia ţară o credinţă care spune că în ziua de Paşti soarele dansează în cinstea învierii. Dar această credinţă n-are bază mai temeinică decât aceea care pretinde că în dimineaţa Sfintei Treimi pe cer apar trei sori.

DARURI – în timpurile de demult, la strămoşii noştri, în prima zi a anului, nu numai că nu se făceau daruri în familie, dar nici nu se împrumuta ceva vecinului. Însă fiecare punea în faţa porţii mese încărcate cu mâncare pentru trecători şi daruri superstiţioase pentru spirite…

Biserica a interzis creştinilor să facă daruri, pentru că aceasta ţinea de practicile păgâne, aşa cum făceau romanii. Poporul însă, pentru a nu pierde obiceiul acesta, s-a gândit să dăruiască ceva măcar diavolului. Poate ca aici să fi fost o urmă din cultul pe care romanii îl practicau în prima zi a anului, oferind daruri divinităţilor care prezidau

micile daruri între prieteni?... Orice ar fi fost, Biserica a interzis, în timpul domniei lui Carol cel Mare, darurile superstiţioase pe care strămoşii le puneau pe mese. Canoanele susţin că aceste daruri sunt «ale diavolului».

DAVID[1] – Profet al Israelului care, după orientali, poruncea păsărilor, peştilor şi pietrelor. Ei mai spun că fierul pe care îl ţinea în mână se înmuia şi că lacrimile pe care le-a vărsat în timpul celor 40 de zile cât şi-a plâns păcatele făceau să răsară plantele. Musulmanii pretind că Adam şi-a dat 60 de ani din viaţă ca să i-o prelungească pe a lui David, căruia Dumnezeu i-a promis că va primi recompensă mari bogăfii din partea mai multor regi ai Persiei cărora le făcuse dreptate.

DAVID-JONES – Marinarii englezi dau acest nume demonului care stăpâneşte toate spiritele răului de pe mare. El se află în uragane şi uneori a fost văzut, de o mărime neobişnuită, arătându-şi trei rânduri de dinţi ascuţifi în gura enormă, cu ochi mari înfricoşători, cu nările largi din care ieşeau flăcări albastre.

DECARABIA sau CARABIA – Demon, conte al infernului, cu titlu de rege. Se înfăţişează sub formă de stea cu cinci colţuri. Cunoaşte proprietăţile ierburilor şi ale pietrelor preţioase. Posedă meşteşugul de a îmblânzi păsările. Are în subordine 30 de legiuni.

DEGET – în regatul Macassar (Indonezia), dacă un om bolnav intră în agonie, preotul îi ia mâna şi, murmurând rugăciuni, îi freacă încetişor degetul mijlociu, frecţia aceasta favorizând un drum spre inimă care, spun ei, iese întotdeauna prin vârful degetului.

Turcii mănâncă uneori orezul cu degetele, iar când fac lucrul acesta nu folosesc decât primele trei degete, pentru că sunt convinşi că celelalte două le foloseşte

---

1 David, rege al israeliţilor (cca 1013 973 Î.Hr.), fondatorul Ierusalimului. I se atribuie Psalmii biblici, pagini de mare frumuseţe artistică. Despre faptele lui, v. «A doua carte a împăraţilor», în Biblie, c. 1 - 24.

diavolul pentru a mânca.

În anumite ţinuturi din Grecia modernă, când cineva întinde mâna şi-şi arată cele cinci degete, se crede că e vorba de vrăjitorie.

DEGETUL INELAR – Există părerea că cel de al patrulea deget de la mâna stângă posedă virtutea afectivităţii şi că această calitate provine de la un vas, o arteră sau venă care comunică cu inima şi din această cauză este bine să se poarte inelul pe acest deget. Atât păgânii cât şi creştinii au adoptat această practică atunci când se căsătoresc. Şi cu toate mărturisirile lui

Aulus Gelius, Macrobius, Pierius, Levinus, Lemnius ne asigură că acest vas neobişnuit este o arteră şi nu o venă, aşa cum pretindeau anticii. El adaugă că inelul purtat pe acest deget influenţează inima, că în caz de leşin e suficient să freci inelarul în loc de orice medicament, că foarte rar e atacat de gută şi, oricum, mai târziu decât celelalte degete, iar atunci când înţepeneşte de tot sfârşitul omului e aproape.

DELANCRE (Pierre) – Faimos specialist în demonologie, născut la Bordeaux, în secolul al XVI-lea. A primit însărcinarea de a conduce procesul unui mare număr de nefericiţi acuzaţi de vrăjitorie. Spirit credul, el era convins de realitatea sabatului şi de existenta vrăjitorilor. A murit la Paris, în jurul anilor 1630. Au rămas de la el două lucrări pe aceste teme: *Suspiciunea şi lipsa* de *credinţă în vrăjitorie pe deplin* învinse, în care se tratează pe larg şi într-o manieră ciudată adevărul sau caracterul amăgitor al vrăjitoriei, farmecele, ghicitul, relafia magică, fantome şi o mulţime de teme noi şi rare. Autor: «P. Delancre, consilier al regelui şi al statului», Paris, 1612, dedicată regelui Ludovic al XIII-lea. […] *Tablou despre nestatornicia îngerilor răi şi a demonilor*, unde se vorbeşte pe larg despre vrăjitorie şi vrăjitori. Carte foarte curioasă şi utilă nu numai judecătorilor dar şi tuturor celor ce trăiesc sub legile creştine. Conţine un

discurs cu procedura folosită de inchizitorii Spaniei şi Navarei în procesul a 53 de magicieni, apostafi, evrei şi vrăjitori în oraşul Logrogne din Castilia, la 9 noiembrie 1610... carte foarte căutată, mai ales pentru ilustrafiile cu stampe care reprezintă ceremoniile sabatului.

DELANGLE (Ludovic) – Medic spaniol şi mare astrolog, care a prezis regelui francez Carol al VII-lea evenimentele de la Formigny, în 1450[2]. A prezis de asemenea încarcerarea micului prinţ de Piemont, epidemia de ciumă de la Lyon, din anul următor. Mai mulţi ignoranţi, plini de invidie, i-au adus acuzaţii îngrozitoare, arătându-i regelui Carol al VII-lea o carte a sa Vade maecum, condamnată de aceşti ignoranţi pentru că depăşea înţelegerea lor. A fost acuzat chiar că ar crede în superstiţii, deşi el nu se considera decât astrolog. Regele l-a reţinut în slujba sa plătindu-l cu 400

de livre şi l-a trimis la Lyon să-şi practice ştiinţa. A scris mai multe cărţi şi a tradus din spaniolă în latină lucrarea lui Jean de Séville, Nativités (Naşterea lui Iisus) sau astrologie: Horoscop. Se mai spune că şi-ar fi prezis ziua morţii. [...]

DELFIN – Nu se ştie prea bine pe ce se bazează o veche credinţă populară care afirmă că delfinul este prieten al omului. Anticii îl cunoşteau puţin de vreme ce îl reprezentau cu spatele curbat în formă de arc, în timp ce el are spatele plat, ca toţi peştii. Întâlnim în scrierile lui Elian şi ale altor naturalişti copii care se plimbă pe mare călărind delfini îmblânziţi. Dar asemenea minuni nu mai sunt pentru zilele noastre. Se ştie că delfinul este simbolul rapidităţii şi aceasta a făcut ca el să fie pictat înfăşurat într-o ancoră, în chip emblematic, pentru a preveni pe oamni că trebuie să se grăbească cu prudenţă. Căci este falsă teoria că din afecţiune pentru om delfinul îl conduce

---

2 în 1450, la Formingy, după 20 de ani de lupte, francezii i-au alungat pe englezi de pe teritoriile lor.

până în funaul mării, aşa cum povestesc bătrânii.

DEMOCRIT – Celebru filosof care a strălucit în Grecia la aproximativ 300 de ani după fundarea Romei. Scriitorii din secolele XV ŞI XVI l-au acuzat de magie, ca pe toţi oamenii de excepţie, iar unii i-au atribuit chiar un tratat de alchimie.

Psellos[3] afirmă, pentru a-şi susţine ignoranţa, că Democrit nu şi-a provocat orbirea decât după ce şi-a irosit toată averea în căutarea pietrei filosofale. Orbirea lui Democrit a preocupat o mulţime de persoane. Tertulian afirmă că Democrit s-a privat de lumina ochilor din cauză că vederea unei femei îi provoca dorinţa violentă de a o şi poseda. Plutarh consideră că motivul ar fi fost dorinţa de a filosofa nestingherit, aceasta fiind şi teoria cea mai răspândită, deşi e la fel de lipsită de temei ca şi celelalte.

Democrit n-a fost deloc orb, dacă e să-l credem pe Hipocrat, care povesteşte că, solicitat de locuitorii din Abdera (ţinutul vechii Tracii, în zona Mării Egee) pentru a-l vindeca pe filosof de aşa-zisa lui nebunie, l-au găsif ocupat cu lectura unor cărţi şi cu ai secţia de animale, lucruri pe care nu le-ar fi putut face un orb. Tinerii din Abdera, ştiind că Derіriocrit stă retras şi filosofează într-o peşteră, departe de oraş, într-o zi, s-au costumat în diavoli, cu lungi pelerine negre şi măşti hidoase, apoi au mers la el şi au început să danseze în jurul lui. Dar Democrit nu s-a arătat deloc îngrozit, nici măcar n-a ridicat ochii de pe carte şi a continuat să scrie. El râdea de orice, ni se spune, dar râsul lui era moral şi vedea altfel lucrurile decât cei de care îşi bătea joc. Să fim deci convinşi, împreună cu Scaliger[4], că Democrit era doar «moral» orb.

S-a spus despre el că înţelegea cântecul păsărilor şi

---

3 Psellos Mihail (1018 - 1078), om de stat şi scriitor bizantin, consilier al lui Iacob Comnenul ţi al lui Mihail dl VI Mea Dukas.

4 Giulio Cesare Scaliger, filolog şi medic italian, unul din cei mai mari erudiţi în problemele antichităţii, autor al unei Poetici rămasă celebră. A trăit între 1464 - 1558.

că a obţinut această minunată însuşire mâncând un şarpe zămislit din amestecul sângelui ce la anumi e păsărele. Dar ce nu s-a spus? S-a mai spus că lucra cu diavolul, pentru că trăia singuratec. Dacă singurătatea era o probă de vrăjitorie, înseamnă că toţi părinţii Tebaidei ar fi fost mari vrăjitori, deşi ştim foarte bine că n-au fost deloc.

DEMONI – Existenţa demonilor nu e consemnată decât de lucrările teologice. La antici se vorbea de pigmei, de sfincşi, de pasărea fenix, dar nimeni nu-i văzuse vreodată. Auzim fără încetare poveşti despre diavol, descris în fel şi chip, lăudându-i-se isprăvile. Toate acestea le punem însă pe seama închipuirilor, atât de insipide adesea, ale unor imaginaţii rătăcite. Cunoştinţele noastre sunt prea mărginite ca să tragem concluzia că nu există demoni. Dar pentru că nici unui ochi omenesc nu i-a fost dat să-i vadă, tot ceea ce se povesteşte trebuie luat drept nişte paradoxuri, supoziţii şi poveşti. În vechime se admiteau trei categorii de demoni: buni, răi şi neutri. Primii creştini nu admiteau decât două categorii: buni şi răi. Cei care cred în demoni au încurcat totul şi i-au considerat în totalitate spirite ale răului. Dar teologii antichităţii judecau diferenţiat: Homer numea pe zei, şi chiar pe Jupiter, demoni.

Originea demonilor este dintre cele mai vechi, deoarece toate popoarele o fac să se urce mai departe încă chiar de creaţia omului. Aben-tsra pretinde că trebuie s-o plasăm în a doua zi a Facerii. Menasse Ben Israel, care a împărtăşit aceeaşi teorie, mai spune că, după ce a creat infernul şi pe demoni, Dumnezeu i-a plasat în cer şi le-a dat misiunea să-i chinuie pe cei răi. Totuşi, omul n-a fost creat în cea de a doua zi, deci nu existau încă nici păcătoşi care să trebuiască să fie pedepsiţi, iar demonii nu au ieşit din mâna Creatorului cu totul negri, pentru că ei erau atunci îngeri ai luminii, devenind îngeri ai tenebrelor abia după căderea din cer.

Origen[5] şi afli câţiva filosofi susţin că spiritele binelui şi ale răului sunt mai bătrâne decât lumea, deoarece e probabil că Dumnezeu nu a creat totul dintr-odată, ci de-a lungul a şapte sau opt mii de ani. Tot Origen afirmă că Biblia nu vorbeşte de creaţia îngerilor şi a demonilor pentru că ei au rămas nemuritori după pieirea lumilor care au existat înaintea celei a noastre. Manes[6], împreună cu cei pe care i-a copiat şi cu cei care au adoptat sistemul lui, îl consideră pe diavol nemuritor şi întruchipând principiul răului, aşa cum Dumnezeu întruchipează principiul binelui. Şi Apuleius credea că demonii sunt nemuritori, ca şi zeii.

Nu există decât două posibilităţi să fie «tatăl», adaugă Manes, calea naşterii şi cea a creaţiei. Dacă Dumnezeu este tatăl diavolului, pe calea naşterii, atunci diavolul va fi consubstanţial lui Dumnezeu. Concluzia aceasta este nelegiuită. Dacă Dumnezeu este tatăl diavolului pe calea creaţiei, atunci Dumnezeu este mincinos, ceea ce este altă blasfemie. Astfel, diavolul nu poate fi opera lui Dumnezeu şi în acest caz nu l-a creat nimeni, el este nemuritor etc.

Descoperirile altor teologi şi foarte avizaţi filosofi sunt la fel de nesatisfăcătoare. De aceea, în această privinţă trebuie să ne conformăm opiniei generale. Dumnezeu a creat nouă cete de îngeri: serafimi, heru vimi, tronurile, stăpânirile, dregătoriile, virtuţile cereşti, puterile, arhanghelii şi îngerii propriu-zişi. Cel puţin acestea le-au hotărât sfinţii părinţi acum mai bine de 1.200 ani. Toată această poliţie a cerului era pură şi nesupusă răului. Totuşi câţiva, păcătuind prin orgoliu, îndrăzniră să se creadă la fel de puternici ca şi Creatorul lor şi atraseră în această crimă a lor două treimi din armata îngerilor. Satan, primul dintre serafimi şi cel mai mare dintre cei

5 Origen, exeget şi teolog născut la Alexandria. A trăit între anii 185 - 254.

6 Manes, fondatorul maniheismului, mort în anul 273. După teoria sa, lumea a fost creată în lupta dintre lumină (binele) şi întuneric (rău).

creaţi de Dumnezeu, a fost capul răsculaţilor. De multă vreme el se bucura în ceruri de o glorie de nezdruncinat şi nu cunoştea de stăpân decât pe Cel Pururea Veşnic. O ambiţie nebună l-a dus la pieire. El a vrut să domnească peste jumătatea lui de cer şi să stea pe un tron tot atât de măreţ ca cel al Creatorului. Dumnezeu a trimis împotriva lui pe arhanghelul Mihail cu îngerii ce-i rămăseseră credincioşi. Atunci s-a dat în cer o mare bătălie. Satan a fost aruncat în abis împreună, cu cei ce-l susţineau. Din acel moment, cei răzvrătiţi şi-au pierdut frumuseţea, faţa li s-a întunecat şi s-a ridat, le-au apărut coarne în frunte, le-a crescut coadă în spate, degetele li s-au înarmat cu gheare, diformitatea şi urâciunea au înlocuit pe feţele lor graţia şi semnele fericirii. În fine, după cum spun teologii cu bun-simţ, aripile de azur au devenit aripi de liliac, căci este absolut obligatoriu ca orice spirit, fie al binelui, fie al răului, să fie înaripat.

Dumnezeu i-a exilat pe îngerii căzuţi departe de cer, într-o lume pe care noi n-o cunoaştem deloc şi pe care o numim *infern „regatul întunericului*.

După opinia generală acest ţinut se află în centrul pământului. Sfântul Atanasie, împreună cu alţi sfinţi şi cu cei mai iluştri rabini, spune că diavolii sunt răspândiţi în aer. Sfântul Prosper îi aşază în întunericul mărilor. Swinden a încercat să demonstreze că ei locuiesc în soare. Alţii i-au sechestrat în lună. Sfântul Patriciu i-a văzut într-o peşteră din Irlanda. Ieremia Drexelius păstrează teoria iadului subteran şi pretinde că e vorba de o gaură imensă, largă de două leghe bune. Bartolomeu Tortolett» afirmă că în mijlocul globului pământesc există o grotă imensă, oribilă, unde nu pătrunde niciodată soarele şi care ar fi gura prăpastiei iadului. Milton[7], la care acesta ar fi trebuit să se refere, plasează infernul departe de soare şi de

7 John Milton, poet englez (1608 - 1674). Autorul se refera aici ta poemul biblic Paradisul pierdut, în care Milton caută răspuns ta problemele discutate de Biblie în legătură cu căderea îngerilor.

oameni. Orice ar fi, pentru a-i consola pe îngerii fideli şi a repopula cerurile, după expresia Sfântului Bonaventura[8], Dumnezeu l-a făcut pe om, creatură mai puţin perfectă, dar care putea şi să facă bine şi să-şi cunoască Stăpânul. Ar reieşi de aici ca noi datorăm diavoluui plăcerea de a ne fi născut, ceea ce ne obligă la un dram de recunoştinfă, dacă purtarea de mai târziu a diavolului nu ne-ar obliga să-l detestăm. De atunci încolo, Satana şi ai săi, duşmani ai lui Dumnezeu şi ai operei sale, hotărâră să-l piardă pe om dacă nimic nu li se opunea.

Adam şi Eva, primii noştri părinţi, au început să se bucure de viaţă într-o grădină a plăcerilor, unde totul le era permis, în afară de atingerea fructului oprit. Sfânta Scriptură spune că acest fruct creştea într-un copac. Mai mulţi savanfir şi după ei abatele Villars, spun că fructul oprit era bucuria plăcerilor carnale, că bărbatul n-avea voie să-şi vadă femeia, nici femeia bărbatul etc. Satan, înzestrat cu puterea de a-l tenta pe om, a plecat din locul unde era exilat: de unde se poate trage concluzia că pedepsirea trufaşului înger nu a fost atât de înspăimântătoare, cum o spun exageraţii teologi şi că Satan nu stătea tot timpul pe grătarul încins. El a luat chipul şarpelui, acela care dintre toate animalele era cel mai subtil. Deghizat astfel, îngerul, acum demon, s-a prezentat în faţa femeii şi a făcut-o să-şi calce cuvântul dat lui Dumnezeu. Eva a fost sedusă într-o clipă. Ea a căzut şi l-a făcut şi pe Adam să cadă. După aceasta, spiritul răului s-a întors triumfător. Vinovafi, primii noştri părinţi au fost alungafi din grădină, abandonafi în suferinţă şi condamnaţi să fie muritori. Asta înseamnă că nemulţumirea ce o simţim pentru că trebuie să murim o datorăm diavolului şi toanelor lui de invidie, ceea ce ne permite să-i aducem oarecare reproşuri. Mai mult, diavolul a avut puterea să

8* Sfîntul Bon aventura, cardinal şi legat al papei la conciliu! de ta Lyon. Autor al mai multor jucrări de teologie şi filozofie. A trăit irrfre 1221 - 1274.

ispitească prima femeie şi primul bărbat, pe ei şi pe urmaşii lor, de-a pururea, după bunul lui plac. El poate chiar, în caz de nevoie, să desprindă din speţa umană atâţia diavoli câţi crede el de cuviinţă: în felul acesta omul devine prada diavolului de câte ori cedează sfaturilor duşmanului. Ştim de altfel că infernul, oriunde s-ar afla el, e un ţinut plin de flăcări.

Acestea au fost, după opiniile teologilor, urmările greşelii primilor noştri părinţi, păcat care s-a răsfrânt asupra noastră a tuturor şi care se numeşte păcatul originar. De atunci încolo diavolii au invadat sărmana noastră terra. Wierus, care i-a numărat, afirmă că diavolii se împart în 6666 legiuni, fiecare compusă din 6666 îngeri ai întunericului. El ridică astfel numărul lor la aproape 45 de milioane şi le conferă 72 de prinţi, duci, marchizi, prelaţi sau conţi. Georges Blook a dovedit falsitatea acestui calcul, demonstrând că, fără să ţinem cont de demonii care n-au atribuţii speciale, cum ar fi cei din aer sau paznicii permanenţi ai imperiului tenebrelor, fiecare muritor, aici pe pământ are unui ai său... înseamnă ca numărul demonilor este înspăimântător de mare. Iată de ce nu trebuie să ne mirăm că vedem răspândite sub paşii muritorilor înşelătoria, războaiele, nelegiuirile, desfrâul. Tot răul care ni se întâmplă aici pe pământ este inspirat de diavol şi istoria lui este atât de legată de a popoarelor, încât este imposibil să o cuprinzi în întregime. Diavolul a inspirat moartea lui Abel, el a provocat nelegiuirile care au dus la potop, el a făcut să piară Sodoma şi Gomora; la toate popoarele, cu excepţia evreilor, el şi-a făcut altare şi s-a ferit să glorifice ţara lui Israel. El a înşelat oamenii prin oracole şi mii de exacţii mincinoase, până la venirea lui Mesia. Atunci, puterea lui trebuia să piară. Şi totuşi îl găsim şi acum, mai puternic ca niciodată. Asistăm la întâmplări nemaiauzite: legiuni ale infernului li se arată pioşilor sihaştri şi tentaţiile devin înspăimântătoare. Vicleşugurile diavolului sunt nesfârşite: el stârneşte

furtuni, îi ucide pe necredincioşi, necinsteşte femeile, prezice viitorul prin gura vrăjitorilor şi ghicitoarelor, el triumfă deasupra rugurilor. Şi, în acest secol al luminilor, el trimite pe Mesmer[9], Cagliostro[10] şi alţi şarlatani, o mulţime de scamatori, ca să ne seducă şi acum prin vrăjile infernale... Cel puţin aşa spune abatele Fiard şi acelaşi lucru îl pretind zece mii de teologi serioşi.

Ce să credem despre toate acestea?... Din nefericire pentru teoriile lor, autorii se contrazic la fiecare pas.

Tertulian afirmă că demonii şi-au păstrat întreaga putere, că într-o clipă ei pot fi peste tot, pentru că zboară dintr-un capăt în altul al universului, cât am face noi un pas, că ei cunosc viitorul, că pot prezice ploaia şi timpul frumos deoarece trăiesc în aer şi pot studia *nani*. Deci sfânta inchiziţie n-a greşit când a condamnat pe cei ce făceau almanahuri ca vinovaţi de comerţ cu diavolul. Dar, în altă parte, acelaşi Tertuiian decide că diavolul şi-a pierdut toate puterile şi ar fi ridicol să ne mai temem de el etc.

Dacă ne-am referi la numeroasele contradicţii din scrierile altor teologi, n-am face decât să repetăm aceleaşi dogme şi ar însemna să plictisim inutil pe cititor. Bodin12, pe care-l cunoaştem destul de bine din trista sa carte despre vrăjitori şi diavoli, acelaşi Bodin care în a sa *Damonomania* îi descrie pe Satana şi îngerii lui în cele mai negre culori, spune, de asemenea, în Cartea I, cap. 1: «Căci demonii pot să facă bine, la fel ca îngerii. Pe Socrate, demonul lui îl ferea de rău şi de pericole. Spiritele răului servesc gloria Celui Atotputernic, ca executori ai înaltei sale dreptăţi şi nu fac nimic fără voia lui Dumnezeu».

---

9 Franz Mesmer (1734 - 1815), medic german, fondator al teoriei magnetismului animal.

10 Contele Alessandro di Cagliostro (1743 - 1795), medic italian, adept al ştiinţelor oculte, alungat de la curtea regelui Ludovic al XVI-lea pentru şarlatanism.

În fine, trebuie să remarcăm de asemenea că, după Mihait Pselos, demonii, buni sau răi, se împart în şase mari categorii: în prima sunt demonii focului, care locuiesc în regiuni îndepărtate, în a doua sunt demonii aerului, care zboară în jurut nostru şi au puterea, să stârnească furtunile; în a treia categorie sunt demonii pământului, care se amestecă printre oameni şi-i supun la tentaţii; într-a patra categorie intră demonii apelor, care locuiesc în mări şi râuri, pentru a stârni furtuni şi a produce naufragii; în a cincea categorie sunt demonii de sub pământ, care pregătesc cutremurele, fac să erupă vulcanii, să se prăbuşească minele şi să-i chinuie pe mineri; în a şasea sunt demonii întunericului, numiţi astfel pentru că trăiesc departe de soare şi nu se arată pe pământ. Sfântul Augustin îngloba toată masa demonilor în această ultimă categorie. Nu ştim exact unde a găsit Mihait Pselos atâtea frumoase poveşti, dar e posibil ca în acest sistem să-şi fi imaginat şi cabaliştii universul: salamandrele sunt plasate în finuturile focului, silfii umplu aerul, ondinele (sau nimfele) trăiesc în ape, iar gnomii în fundul pământului.

Cei instruiţi în problemele infernului ne asigură că singurii care poartă numele de *prinţi* sau sunt demonii care altă dată au fost serafimi sau heruvimi. Demnităţile, onorurile, rangurile le aparţin de drept. Cei care au fost arhangheli umplu serviciile publice, iar cei care n-au fost decât îngeri nu pot avea nicio pretenţie.

t2 Despre acest specialist în demnologie, v. voi. I a Dicţionarului.

Rabinul Elias, în lucrarea sa povesteşte că Adam n-a avut relaţii cu femeia lui timp de 130 de ani pentru ca în timpul acesta să se iubească cu diavoliţele, care au rămas grele şi au dat naştere la diavoli, fantome şi duhuri. Această ultimă categorie era foarte disprefuită.

Gregoriu de Nissa pretinde că demonii se înmulţesc ca şi oamenii, astfel încât numărul lor trebuie să sporească din zi în zi, considerabil, mai ales dacă avem în vedere

durata vieţii lor, pe care unii savanfi au vrut s-o calculeze. Căci adevărul e că nu sunt lăsaţi să fie nemuritori. Hesiod spune că o cioară trăieşte de nouă ori mai mult decât omul, un cerb de patru ori mai mult decât cioara, un corb de trei ori mai mult decât cerbul, fenixul de nouă ori mai mult decât cerbul, iar demonii de zeci de ori mai mult decât fenixul. Aproximând vârsta omului la 70 de ani, înseamnă că demonii ar trebui să trăiască 680.400 ani. Lui Plutarh, care nu voia să priceapă că ar fi posibilă o asemenea experienţă de viaţă în cazul demonilor, îi plăcea însă ipoteza că Hesiod a calculat vârsta omului doar la un an, acordându-i diavolului dreptul la 9720 de ani.

Se spune că demonii au o putere uriaşă, ce nu poate fi comparată cu a îngerilor. Ei pot aduce chiar şi moartea. Un demon a fost acela care a ucis pe primii şapte bărbaţi ai Sarei, Sofia tânărului Tobias. La fel de superstiţioşi ca şi păgânii, care se credeau guvernaţi de un geniu al binelui şi de unul al răului, creştinii îşi închipuiau că au în permanenţă pe lângă ei un demon şi un înger şi când fac ceva rău înseamnă că demonul e mai puternic decât îngerul. În loc să lase infernului spiritele rebele, se pare că Dumnezeu, pe care ni-l închipuim atât de exigent, le dă libertatea să alerge unde au chef şi puterea să facă tot ce le place. Cine se îndoieşte, exclamă Wecker, că spiritul răului nu-l poate ucide pe om şi nu-i poate răpi comorile cele mai bine ascunse? Cine se îndoieşte că el nu vede limpede în întuneric, că nu poate ajunge într-o clipă unde vrea, că nu vorbeşte din pântecele posedaţilor, că nu trece prin zid? Dar el nu face tot răul pe care vrea să-l facă pentru că puterea lui *uneori* este ţinută în frâu.

Astfel, deci, lui Dumnezeu îi place să-i chinuie pe muritori şi omul, atât de slab, obligat să lupte împotriva unor fiinţe atât de puternice, în caz că sucombă, este considerat vinovat şi condamnat!... Dar cei ce au inventat asemenea maxime absurde s-au încurcat ei înşişi. Dacă diavolul are o asemenea putere, pentru ce legiuni întregi

nu l-au putut învinge pe Sfântul Anton, care a devenit celebru prin ispitele la care a fost supus de diavol? îi plăcea lui Dumnezeu să-l facă să sufere? Ce încercare! Un tată îşi loveşte fiul pentru simpla plăcere de a afla dacă primeşte pedeapsa ca pe o răsplată? Şi de când Dumnezeu nu mai e un adevărat părinte?

Citim în legende că Sfântul I larion s-a găsit de mai multe ori în situaţia de a se lupta cu diavolul. Într-o noapte luminată de lună, i s-a părut că vede un car la care erau înhămaţi patru cai şi care înainta cu mare greutate spre el. Bănuind că la mijloc e o uneltire diavolească, el începu să se roage şi într-o clipă carul dispăru. Când se culca, sfântului îi apăreau în faţă femei goale, iar când se ruga auzea behăituri de oi, răgete de lei şi plânsete de femei. Într-o zi, pe când se afla cufundat în rugăciune, simţi cum i se caţără ceva pe spinare şi-l loveşte în şale cu nişte pinteni şi în cap cu un bici, zicându-i: «Ei, te împiedici?». Apoi, râzând în gura mare, îl întrebă dacă vrea ovăz, asta ca să-şi bată joc de sfântul I larion, care-şi ameninţase propriul corp că n-o să-l mai hrănească cu ovăz, ci cu paie.

Demonii există în închipuirea oamenilor şi pasiunile lor sunt demonii care îi ispitesc, a spus un sfânt al deşertului: «împotriveşte-te, şi ei vor fugi».

Ar mai fi încă multe de spus despre demoni şi opiniile care s-au lansat despre ei.

Vechii locuitori ai arhipelagului indonezian credeau că demonii le intră în casă prin găurile de pe acoperiş şi aduc cu ei un aer infectat care produce vărsatul. Pentru a preveni această nenorocire ei pun în locurile pe unde s-ar putea furişa diavolul nişte statuete mici de lemn care i-ar putea speria, aşa cum noi plasăm oameni de paie în grădini pentru a speria păsările. Când ies noaptea afară aceşti insulari iau cu ei o ceapă sau un căţel de usturoi, un cuţit şi câteva bucăţele de lemn, iar când mamele îşi culcă copiii le pun sub cap aceleaşi leacuri.

Locuitorii din Siam [vechea Thailandă] nu cunosc alţi

demoni în afară de sufletele păcătoase care, ieşind din infern, unde sunt închise, rătăcesc un timp în lume şi fac rău cât pot de mult omului. Din această categorie fac parte criminalii executafi, copiii născuţi morţi, femei care au murit la naştere etc

DEMONIACI (Posedaţi de demoni) – Demoniacii sau posedafii sunt oamenii în care diavolul şi-a găsit domiciliul. Ei sunt mai mult sau mai puţin agitaţi, în funcţie de poziţia lunii. Istoricul Josephus afirmă că nu diavolul intră în corpul posedaţilor şi-i chinuie, ci sufletele celor păcătoşi.

Evreii alungau pe diavol din trupul posedaţilor cu rădăcină de «barath» pronunţând anumite cuvinte. Se ştie că Mântuitorul îi alunga prin puterea lui divină, că el a transmis această putere apostolilor şi urmaşilor lor, dar că această virtute a scăzut cu totul.

Se cunosc demoniaci cărora diavolul le-a smuls unghiile de la picioare fără să simtă vreo durere. Unii mergeau în patru labe sau se târau pe spate şi pe burtă. Au fost de asemenea văzute femei care mergeau cu capul în jos, altele alergând pe străzi despletite, aproape goale, scoţând strigăte teribile. Alţii se simţeau gâdilaţi la picioare, fără să ştie de cine sau vorbeau limbi pe care nu le învăţaseră vreodată. […]

O femeie adusă de un stareţ la mănăstirea sa din Londra, s-a bucurat o vreme acolo de îngrijirile necesare. Cu timpul însă, ea a fost lăsată în părăsire. Fără prieteni, fără venituri, ea a căutat, cum era şi firesc, consolarea pe lângă fanatici, care i-au împuiat capul cu poveşti. Repede, a devenit posedată. Greutatea era să se afle dacă spiritul ce o poseda era din infern sau din cer (căci adesea şi îngerii se amestecă în această treabă). Dar îndoielile nu întârziară să se clarifice: vărsături de ace răsucite, palmele întoarse pe dos au făcut să fie identificat diavolul în persoană. Nenorocita îşi pierdu darul vorbirii şi gura ei scotea cuvinte în care martorii recunoscură imediat vocea diavolului. Ea a fost deci declarată demoniacă în toată

regula.

Dar cine o adusese în starea aceasta? Călugări şi călugăriţe veniră să-i ceară numele celui vinovat. Pierdere de vreme. Niciun răspuns! Nimeni din aceştia»-avea dreptul s-o chestioneze. Când, prin forţa magiei, «n spirit al infernului ia în stăpânire pe cineva, acesta are dreptul să nu răspundă, cu condiţia ca cel ce-l interoghează să nu fie episcop, căci atunci e obligat să ispună adevărul.

Prin urmare, soseşte la mănăstire episcopul cel mai apropiat şi secretul este scos la lumină. Diavolul mărturiseşte în silă că el e supus stareţului, din ordinul căruia se află în locuinţa prezentă şi că e hotărât să rămână la datorie. Episcopul, foarte priceput exorcist, se foloseşte cu succes de armele bisericii. Stareţul e acuzat public de vrăjitorie. Martori numeroşi şi serioşij îl acoperă cu acuzaţii grave, paisprezece persoane de încredere garantează că l-au auzit pe diavol vorbind limba latină. Ce apărare să opui la asemenea autorităţi? Astfel, în urma unui proces, vinovatul este condamnat şi piere, ca atifia alt» eretici, aruncat pe rug…

Ce timpuri! Oamenii din acele vremi nu erau ca cei de azi, necredincioşi, ci pioşi şi vrednici-credincioşi I

În trecut existau în Franţa şi în toată Europa o mulţime înspăimântătoare de posedat» şi călugării nu mai făceau fată la această situaţie* Astăzi nu se mai vede aşa ceva. […]

Se putea recunoaşte o persoană demoniacă după mai multe semne sigure şi a căror cauze naturale nu puteai să le cauţi fără să fii acuzat de crimă: contorsiuni, obraji buhăiţi, imobilitate, sunete scoase din stomac, fixitatea privirii, sângele care nu curge când e înţepat corpul etc. […] Nebunii şi maniacii aveau reputaţie şi simptomele maniacale erau atât de înspăimântătoare, încât, într-un anume fel, strămoşii noştri sunt de scuzat, pentru că au pus aceste manifestări pe seama spii ritelor răului. În fond, cauzele adevărate ale acestui delir, infernal erau

înşelătoria şi şarlatanismul. Ne vom întreba cine a putut mâna pe oameni pe drumul acestei monstruoase nebunii? Toate acestea răspundeau unor interese, populaţia superstiţioasă trebuia înfricoşată şi făcută să creadă că diavolul e mereu pregătit să-l înhafe pe cel păcătos. În secolul al XIX-lea s-a dat publicităţiif această îngrozitoare ameninţare: ... «Dacă nu vă plătit» dările, şerpi înaripaţi, ieşiţi din iad, vor veni să roadă sânul nevestelor voastre!»

DEMONI FAMILIALI Demoni care se domesti cesc şi le place să trăiască pe lângă oameni, care la rândul lor le rămân îndatorati-un istoric elvefian relatează că un baron de Regensberg se retrăsese în turnul castelului său din Basel pentru a putea studia mai bine Sfânta Scriptură şi literele. Localnicii erau foarte miraţi de această alegere, pentru că se ştia că turnul e locuit de un demon care până atunci nu lăsase pe nimeni să pătrundă acolo. Dar baronul era mai presus de o asemenea temere. Se spune că, în timp ce lucra, apărea şi demonul, îmbrăcat ca orice om, se aşeza alături, îl chestiona despre cercetările lui ştiinţifice, se întreţineau pe diverse probleme, fără să-i facă vreodată vreun rău. Credul, istoricul adaugă că, în cazul în care baronul ar fi vrut să-i pună întrebări demonului, ar fi putut profita de o mulţime de informaţii utile.

DEMONI FEMEI – Demoni care îşi iau înfăţişare de femei şi sunt în căutare de bărbaţi Rabinul Elias afirmă că în unele scrieri se vorbeşte despre faptul că Adam, în cei 130 de ani când nu s-a văzut cu Eva, a fost vizitat de aceste femei-demon, care apoi au dat naştere la demoni, fantome, spirite.

În Sicilia, în timpul domniei regelui Roger, un bărbat, în timp ce se scălda în lumina lunii, cu mai multe persoane, a crezut că cineva e gata să se înece, a alergat «n ajutor şi, scoţând din apă o tânără frumoasă, s-a îndrăgostit de ea, a luat-o de nevastă şi au avut un copil.

1 După aceea ea a dispărut împreună cu progenitura ei, fără să mai audă vreodată ceva despre ea. În acelaşi

secol, un soldat, după ce s-a bucurat de farmecele unei Semei frumoase, s-a trezit în braţe cu un cadavru mij rositor de animal, ceea ce nu a fost deloc plăcut. În scrierea sa despre Scoţia, Hector de Boetia relatează despre un bărbat tânăr de o mare frumuseţe, chinuit în fiecare noapte de o diavoliţă care trecea prin uşa încuiată şi, sub înfăţişarea unei tinere încântătoare, îi cterea sacrificiul farmecelor ei. El se plânse duhovnicuifci», care îl puse să postească, să se roage şi să se spovedească şi frumuseţea diabolică încetă să-l mai viziteze Sfântul Ieronim vorbeşte şi el de o Dulcinee a imperiului infernal care a încercat să doboare un tânăr singuratec din Tebaida. Deja trezise în el plăcerea car – * «§ şi să-şi cheltuiască averea când zeiţa infernului îi zbvră din braţe ca un fum negru şi des râzându-i în Delancre afirmă că, în Egipt, unui meşter potco«r, ocupat cu forja lui toată noaptea, i-a apărut un clin oi, sub forma unei femei frumoase, care a dorit să iubită. Dar acesta, cu toate că era bărbat frumos, ca cuminte şi cinstit. De aceea, înainte de a se lăsa aabus, aruncă o bucată de fier înroşit în faţa demonuito, care fugi plângând.

Într-o zi de vară, călugării dintr-o mănăstire din Ci*9 mmux*, dormind la prânz, a apărut în cameră un demon sub înfăţişarea unei călugărite îmbrăcate în negru. Ea merse la fiecare dintre fraţi, fără să-i trezească. Ajungând la patul celui cu înfăţişarea cea mai curată, se aplecă asupra lui, îl mângâie, îl îmbrăţişă şi-l sărută pe gură. Unul dintre călugări se trezi şi observă uluit ceea ce se întâmplă. Dar în clipa când se apropie de patul cu pricina călugăriţa dispăruse, iar în pat se afla doar fratele, singur, dezvelit şi într-o situaţie penibilă. Apoi cu „toţii se duseră la slujba de vecernie, în afară de fratele în discuţie, care, obosit, nu putu părăsi patul. Ce a fost însă şi mai îngrozitor, peste trei zile el a murit, după ce primise mângâierile călugăriţei, care nu fusese, după cum am spus, decât un diavol femeie deghizat.

DEMONI DE LA AMIAZA în trecut se vorbea mult despre anumiţi demoni care se arătau celor cu care aveau relaţii familiale, la amiază. Lucrul era frecvent şi în secolul XVII. Demonul Agathion, care se întreţinea cu filosoful Herodes, originar din Atena, în templul din Canobas, era unul dintre aceştia, căci Filostrat scrie că Herodes nu putea sta cu el de vorbă decât la orele amiezii. Acest demon era dintre aceia pe care grecii îl numeau *Paredroi*, familiali, ajutători omului. Demonuţ din această categorie îl urmează pe cel de care se ataşează, sub formă de om sau de animal, lăsându-se legai sau închis într-o literă, într-o cifră, într-o fiolă sau inel gol şi scobit pe dinăuntru. Acest demon, spune Leloyer, este cunoscut de magicieni, care îl folosesc. Spre marea mea părere de rău, sunt nevoit să spun că practica aceasta e prea puţin cunoscută în lumea creştină.

DESFONTAINES – în 1695, un anume Bezuel, care mai târziu a fost preot în oraşul Valogne, fiind elev, la aproximativ 1.5 ani, a făcut cunoştinţă cu copiii unui procuror pe nume d’Abaqufene, elevi şi ei. Ce mai mare era de vârsta lui, cel mai mic era cu 18 lunfe mai mic şi se numea Desfontaines. Fiind probabil maa amabil decât fratele său, cei doi s-au împrietenit. Tnţ 1.696, plimbându-se ei împreună, vorbeau despre o poveste pe care amândoi o citiseră şi în care se spune* că doi prieteni îşi promiseseră că cel care va muri primul va veni să-i dea veşti celuilalt rămas în viaţă. Se spunea acolo că cel mort revenise şi-i povestise prietenului lucruri surprinzătoare. Tânărul Desfontaines îi propuse lui Bezuel să încheie şi ei un asemenea legământ. La început Bezuel n-a vrut, dar câteva luni mai târziu a fost de

«cord, în momentul când prietenul său se pregătea să plece la Caen. Atunci Desfontaines a scos din buzunar două hârtiuţe pregătite dinainte, una semnată cu sângele lui, în care promitea, în caz de moarte, să vină la Bezuel să-i dea veşti despre el. Pe cealaltă hârtie era acelaşi

angajament. Bezuel o semnă cu mâna şi cu sângele lui. Fericit, Desfontaines plecă împreună cu fratele lua, întreţinând apoi corespondentă cu prietenul rămas să la 31 iulie 1697, după şase săptămâni de când zuel nu mai primise scrisori, aflându-se într-o zi pe din², la amiază, se simţi brusc obosit şi apucat de o slăbiciune ciudată, care dispăru însă imediat. A doua îi la aceeaşi oră, avu aceeaşi senzaţie şi ziua următoare fel. Dar în această a treia zi, în timpul crizei, îl văzu’s Desfontaines, care îi făcea semne să vină la el. Cum este era aşezat, îi făcu semne să se aşeze lângă el t scaun. Dar Desfontaines nu înainta şi atunci Bezuel sculă şi se îndreptă spre el. Spectrul îl apucă de iful stâng şi-l conduse departe, pe o stradă alătura«Ţi-am promis, spuse el, că dacă voi muri înaintea voi veni să îi spun: alaltăieri, pe la ora aceasta, im înecat în râu, lângă Caen. Mă plimbam, mi-era caid şi mi s-a făcut poftă să mă scald. M-a apucat o e de slăbiciune şi m-am dus la fund. Abatele de îl Jean, camaradul meu, s-a aruncat în apă, l-am apucat de picior dar, fie că a crezut că e un somon.

! că a vrut să urce la suprafafă, m-a lovit în piept m-a aruncat la fund, într-un loc foarte adânc.» Apoi Desfontaines îi spuse prietenului său o mulţime de alte jri. Bezuel vru să-l îmbrăţişeze, dar lângă el nu era t o umbră. Totuşi era ţinut foarte strâns de braţ, strâncare a simţit-o şi după aceea. Continua să vadă fantomă, era ceva mai înaltă decât prietenul lui şi era pe jumătate dezbrăcată. În părul blond avea fă o inscripţie pe care se putea citi un singur cuvânt Avea aceeaşi voce: nu părea nici vesel, nici

şi era perfect liniştit. Îl rugă ca atunci când se întâlni cu fratele său să-i spună că trebuie să le dea înţeles părinţilor de ce s-a întâmplat şi să înveţe el psalmii ce-i avusese el de învăţat pentru dutrecută. Apoi se îndepărtă spunând: «Chiar aşa cum făcea de câte ori se despărţea de un Această apariţie s-a produs de mai multe ori, putea explica poate prin presentimente, simpatie altele. Abatele Bezuel a povestit toate acestea în

1708, ia un dineu, de faţă fiind abatele Saint Pierre, care a relatat pe larg toate amănuntele în tomul 4 al scrierilor sale.

DEVOTAMENT – Stare de spirit a celor care se devotează. Istoria greco-romană e plină de exemple pe această temă. Să ne aducem aminte aici de devotamentul lui Decius, 3. Existau oraşe în care i se dadeeunui singur om să poarte toate blestemele meritate de concetăfenii săi. Valerius Maximus vorbeşte de un cavaler roman, Curtius, care a dorit să atragă asupra setoate nenorocirile de care era ameninfafă Roma. La ui? moment dat, chiar în mijlocul piefii pământut s-a deschis» spunându-se că numai o faptă de eroism ar putea reparedezastrul. Tânărul cavaler a încălecat, a făcut înconjurul oraşului în galop, apoi s-a aruncat în apele ce ieşiserl din pământul crăpat şi care imediat după aceea *s-4* închis.

În lucrarea lui Servius despre poetul Virgiliu se spui ne că la Marsilia, imediat ce se declanşa o epidemia de ciumă, timp de un an era hrănit cu cele mai bune alimente un om sărman. Acesta era apoi plimbat *prim* tot oraşul, aruncându-se asupra lui toate blestemele, iar după aceea alungat, pentru ca, în felul acesta, ciuma şi toate relele să plece odată cu el. […]

DIAVOL – Nume care se dă în general demonilor. Vine de la un cuvânt grecesc care-l defineşte pe Satan

aruncat din cer. Se foloseşte termenul diavol atunci când se vorbeşte în general de orice spirit al răului. Anumiţi specialişti pretind că nu trebuie să corvi fundăm demonii cu diavolii. Ei se deosebesc prin aceea că demonii sunt spirite familiale, iar diavolii sunt îngeri ai întunericului. După alţii, demonii sunt populaţia în? ternului, în timp ce diavolii sunt prinţii şi mari» seni ori. Dar această distincţie n-a fost adoptată.

Există mulţi diavoli care valorează mai mult decât renumele lor. Un călugăr, aflându-se în chilia sa, îşi rugăciuni, simţi deodată o foame neobişnuită şi imediat văzu o femeie frumoasă, care nu era decât un diavol, apropiindu-se de sobă, aprinzând focul şi, găsind:

nişte legume pe care le avea călugărul, se apucă şi

13 Se spune că Publius Decius, consul roman, într-o luptă cu latinii s-a sacrificat spiritelor infernului, of ei în du-se morfii, împreună cu are mata sa, aruncându-se în rândurile duşmanilor şi asigurând astfel vie* for ia Romei.

le tocă, le puse într-un blid, apoi dispăru. Călugărul îşi spori rugile, îşi înfrână foamea şi-l întrebă pe superior dacă poate mânca legumele preparate de diavol. Acesta îi răspunse ea nimic din ceea ce a creat Dumnezeu nu trebuie aruncat, cu condiţia să fie primit cu un gest de recunoştinţă. Călugărul mâncă legumele şi fu de părere că niciodată nu mâncase ceva mai gustos...

Europenii şi-l imaginează pe diavol ca pe un monstru negru la chip, în timp ce negrii îi atribuie culoarea albă. În Japonia, partizanii sectei Sintos sunt de părere că diavolul nu e altcineva decât vulpea. Ei exorcizează acest animal, ca pe un spirit al răului. În Africa, în general, diavolul este respectat. Negrii de pe Coasta de Aur (Ghana) nu uită, înainte de a începe masa, să arunce pe jos o bucăţică de pâine destinată geniului răului. În cantonul Aute oamenii şi-l reprezintă pe diavol ca pe un uriaş, cu jumătate de corp descompus, pe care, dacă-l atingi, îţi atragi moartea.

Ei nu uită nimic din ceea ce ar putea să-i ferească de furia acestui monstru. De aceea pun peste tot firimituri pentru el. Toţi locuitorii practică o ceremonie bizară şi extravagantă, prin care ei pretind că alungă din satele lor pe diavol: opt zile înaintea acestei ceremonii se pregătesc prin dansuri, ospeţe etc. Este permis să insulţi orice peesoană cât de distinsă, fără să fii pedepsit. Când a sosit ziua ceremoniei, dis-de-dimineaţa, poporul începe să strige cu putere; toţi aleargă furioşi, aruncând cu pietre şi tot ce găsesc în cale. Femeile scotocesc în toate colţurile casei, curăţă vasele, de teamă ca diavolul să nu se fi ascuns într-o oală sau în alt loc. Ceremonia se termină când totul a fost răscolit şi lumea a obosit: atunci ei sunt încredinţaţi că diavolul e departe.

Locuitorii din insulele Filipine se laudă că întreţin legături cu diavolul. Ei spun că unii dintre ei, care au îndrăznit să stea singuri de vorbă cu diavolul, au fost ucişi. De aceea, când vor să stea de vorbă cu el, se adună într-un număr mare. Insularii din Maldive, când sunt bolnavi, fac orice să-l cucerească pe diavol, îi sacrifică găini şi cocoşi etc.

S-a publicat la Amsterdam o Istorie a diavolului, în 2 volume, care e un fel de roman teologic în care isprăvile diavolului sunt adaptate fanteziei autorului.

DINŢI – Există câteva poveşti miraculoase despre dinţi. Mai întâi, s-au văzut nou născuţi care aveau deja dinţi. Când a venit pe lume. Ludovic al XIV-lea ar fi avut doi dinfi. Pyrus, regele Epirului, în loc de dinfi avea un os continuu pe maxilarul de sus şi altul pe cel de jos. În Persia ar mai fi existat oameni care se năşteau cu acest os. Republica gorgonelor trebuie să fi fost destul de respingătoare, după cum afirmă J.B. Salgues, dacă e adevărat că femeile aveau un singur ochi şi un singur dinte pe care şi-i împrumutau una alteia.

În 1591 s-a zvonit că în Silezia unui copil de şapte ani i-au căzut dinţii şi i-a apărut unul de aur. Se spunea că

acesta e un semn de la Dumnezeu trimis acestui copil, pentru a-i consola pe creştinii asupriţi de turci, deşi nu se ştia în ce a constat această consolare. Acest eveniment i-a preocupat pe mai mulţi savanţi şi a stârnit mai mult decât o dispută între oamenii mari ai timpului, până când, un aurar examinând dintele copilului, a descoperit că acesta era unul obişnuit, căruia i se aplicase cu multă pricepere o foiţă de aur. Dar înainte de a fi consultat aurarul se porniseră dispute şi scrieri pe această temă. Noi mai adăugăm că, într-un sat din Senlis există o fântână despre a cărei apă se spune că face să cadă dinţii fără niciun fel de durere sau alte simptome. Mai întâi ei se clatină în gură, ca limba unui clopot, apoi cad în chipul cel mai natural. Cei mai mulţi locuitori din acest sat nu au dinţi în gură.

În fine, citim în admirabilele secrete ale lui Albert le Grand că durerea de dinţi poate fi calmată cerând de pomană în cinstea Sfântului Laurenţiu. Rădăcinile de sparanghel sunt de asemenea un remediu foarte bun: uscate şi aplicate pe dinţii bolnavi, se pot scoate fără dureri.

DIOCLETIAN – Pe când avea doar un grad inferior în armată, Diocletian se certa cu o druidă din Tongres, în vechea Oalie belgiană. Cum femeia îi *reproba* că e zgârcit, el i-a răspuns râzând: «Voi fi mai darnic atunci când voi fi împărat!» – «Vei fi împărat, i-a spus femeia, când vei ucide un porc mistreţ». Mirat, Diocletian a simţit crescând în el ambiţia de a grăbi împlinirea acestei preziceri, care ne-a fost relatată de Vopiscus. El a vânat mistreţul şi în timpul acesta s-au urcat pe tron persoane la care nimeni nu se aştepta. Îşi spunea fără încetare: «Am vânat mistrefii, dar alţii au profitat». Fusese consul şi ocupa funcţii importante. Când Numerianus 16 a fost ucis de socrul său, Arrius Aper, lui Diocletian i-au fost împlinite toate speranţele: armata l-a urcat pe tron. Şi-a folosit de la început puterea ucigându-l el însuşi pe perfidul Aper, al

cărui nume e cel al mistreţului 1, spunând că, în fine, a ucis mistreţul fatal. Se ştie că Diocletian a fost unul dintre cei care a persecutat creştinismul şi că a avut o fiică posedată de diavol.

DIODOR DIN CATANIA – Vrăjitor şi magician a cărui amintire poporul a păstrat-o multă vreme. Se spunea că a fost cel mai mare vrăjitor al timpului său. Fascina oamenii într-o asemenea măsură, încât îi putea convinge că sunt preschimbaţi în animale. Putea să-i facă pe curioşi să vadă ce se întâmplă în ţările cele mai depărtate. Când a fost arestat ca magician, el a încercat să pară drept un făcător de minuni. L-a pus pe diavol să-l ducă din Catania la Constantinopol şi înapoi într-o singură zi, ceea ce i-a creat reputaţia de sfânt. Numai că Dumnezeu n-a permis ca acesta să mai facă rău lumii multă vreme. Căci Leon, episcopul de Catania, l-a prins şi l-a aruncat într-un cuptor încins, unde a murit ars.

DION DIN ŞI RAC UZ A – Stând într-o noapte culcat şi meditând, pentru că nu putea dormi, a auzit un mare zgomot. S-a sculat să vadă ce s-a întâmplat. La capătul unui culoar, a văzut o femeie înaltă, hidoasă la înfăţişare, ca o furie, şi care mătura pe jos. Şi-a chemat imediat prietenii şi i-a rugat să petreacă noaptea cu el, dar spectrul n-a mai apărut. Câteva zile mai târziu, fiul lui Dion s-a aruncat de la o fereastră şi a murit, în câteva zile familia lui a fost distrusă şi, după cum spune Leloyer, «măturată», exterminată din Siracuza, aşa cum furia, care nu era decât un diavol, îl avertizase prin mătură.

DOLIU – Primii poeţi afirmau că după moarte sufletele se aşază în imperiul sumbru al tenebrelor. Probabil că datorită acestor idei, afirmă Saint Foix, s-a impus negrul drept culoare a doliului. Chinezii şi locuitorii din Siam ţin doliul în alb, crezând că morţii se transformă

16 Numerianus a domnit ca împărat doar un an, între 283 – 284.

17 în limba latină aper = porc mistref.

În genii binefăcătoare. În Turcia, doliul este marcat de culoarea albastră sau violetă, în Etiopia, de culoarea gri, în Perú, de culoarea cenuşie a şoarecelui (când au intrat spaniolii în această fără). La japonezi, însemnul doliului este albul, în timp ce negrul este al bucuriei. În Castilia, veşmintele de doliu erau altă dată din mătase albă. În semn de doliu persanii se îmbrăcau în haine închise şi se tundeau, atât oamenii cât şi animalele din familia respectivă. În Lvcia y, în timpul doliului, bărbaţii purtau haine femeieşti. În Franţa, Ana de Bretania, soţia lui Lodovic al XII-lea, a schimbat la curte doliul din alb în negru. În Argos, se făceau mari ospeţe la înmormântare şi se purtau în semn de doliu haine albe. La Delos, persoanele care purtau doliu îşi tăiau parul şi-l puneau în mormântul celui dispărut. Egiptenii îşi zgâriau pieptul şi-şi acopereau obrazul cu noroi. Purtau veşminte galbene sau maronii. La romani, femeile erau obligate să-şi plângă bărbatul mort, iar copiii tatăl mort, timp de un an de zile. Soţii nu-şi puteau plânge soţiile, nici tatăl copilul, dacă acesta nu împlinise trei ani.

Marele doliu al evreilor durează un an: el are loc la moartea părinţilor. Copiii nu se îmbracă în negru dar sunt obligaţi să poarte tot anul hainele cu care au fost îmbrăcaţi la înmormântare, fără să le schimbe, oricât de uzate ar fi fost. În fiecare an, în ziua morţii unuia din părinţi, ei postesc. Doliul de mijloc durează o lună, el are loc cu ocazia morţii unui copil, ai unui unchi sau a unei mătuşi. În acest timp, cei ce păstrează doliu nu au voie nici să se spele, nici să se parfumeze, nici să se bărbierească, nici măcar să-şi taie unghiile. În acest timp nu se mănâncă în familie, iar relaţiile dintre soţi nu sunt permise. Doliul cel mic durează o săptămână şi se ţine cu ocazia morţii soţului sau soţiei. Venind de la înmormântare, soţul îndoliat se spală pe mâini, îşi scoate pantofii şi se aşază la pământ, gemând şi plângând, fără să lucreze ceva aceste şapte zile.

Chinezii în doliu se îmbracă în pânză albă groasă şi

timp de trei luni îl plâng pe cel dispărut. Magistratul nu-şi îndeplineşte funcţia, avocatul îşi suspendă procesele, soţii nu se apropie unul de altul. Bărbaţii tineri trăiesc retraşi şi nu se pot căsători decât după trei ani.[11]

Doliul la locuitorii din Caraibe constă în tăierea părului şi post sever, până când corpul mortului se descompune, după care au loc adevărate orgii menite să alunge tristeţea din suflete. La anumite popoare din America doliul e în funcţie de vârsta mortului. Erau de neconsolat la moartea copiilor şi nu plângeau aproape deloc pe bătrâni. Doliul pentru copii, dincolo de durată, era finut de întreaga comunitate în care se născuse copilul. În ziua morţii unui copil nimeni nu îndrăznea să se apropie de părinţi, care făceau o gălăgie îngrozitoare în casă, aveau loc accese de furie, de urlete disperate, îşi smulgeau părul, se muşcau şi îşi zgâriau corpul. A doua zi stăteau în pat şi plângeau, a treia zi la fel şi aşa urma tot anul, timp în care nu se spălau deloc. Oamenii din localitatea respectivă plângeau şi ei de trei ori pe zi, până la înmormântare, ca să demonstreze că participă la durerea familiei îndoliate.

DOMITIANio – într-o zi, în timpul unui festin dat în cinstea senatorilor romani, cu ocazia înfrângerii dacilor, împăratul Domitian i-a introdus pe toţi într-o sală îmbrăcată în negru, luminată de lămpi funerare. Fiecare oaspete s-a văzut aşezat lângă un coşciug pe care era scris numele său… îndată, un grup de copii înveşmântaţi în negru au interpretat un dans care reprezenta umbrele infernului. Odată dansul terminat, fiecare s-a aşezat lângă oaspetele pe care trebuia să-l servească. Bucatele au fost aceleaşi ce se ofereau memoriei morţilor la ceremoniile funerare. O linişte sumbră domnea peste adunare. Singurul care vorbea era Domitian. Spunea poveşti sângeroase şi-şi întreţinea senatorii cu imagini ale morţii,

---

11 Veche provincie în Asia Mică, învecinată la sud cu Marea Mediterană.

în fine, au ieşit afară şi fiecare conviv a fost însoţit acasă de oameni îmbrăcaţi în negru, înarmaţi şi tăcuţi. Abia au apucat să răsufle uşuraţi, că împăratul i-a rechemat la el pentru a le oferi fiecăruia vasele în care au mâncat şi câte un copil din cei ce jucaseră rolul micilor demoni.

Iată o adevărată satisfacţie de tiran!

DRACONITA – Piatra legendară despre care Pliniu şi alţi câţiva naturalişti au spus că se află pe capul dragonului. Pentru a putea fi luată, trebuia ca dragonul să fie adormit şi apoi să i se taie capul.[12]

DRAGON (BALAUR) – S-a făcut multă vâlvă în jurul dragonului dar noi astăzi nu-l mai vedem. Se zice că era un şarpe înaripat. Filostrat afirmă că arabii care voiau să ajungă ghicitori sau vrăjitori mâncau inima sau ficatul unui dragon zburător.

În Fenicia, la Beirut, se cunoaşte locul unde Sfântul Gheorghe a ucis balaurul cel monstruos şi a eliberat pe fiica regelui, care era cât pe ce să fie devorată. Se spune că a fost redată părinţilor nevătămată. La mică distanţă se mai vede încă peştera balaurului şi o magherniţă unde fetele ce trebuia să le înghită balaurul erau expuse. Tot în apropiere se află şi locul unde ucisese Perseu monstrul. Pe aceste locuri, devenite ilustre prin acţiunile curajoase ale Sfântului Gheorghe, se afla o biserică, care nu mai dăinuie însă […]

Diavolul poartă adesea numele de «bătrânul dragon» şi de câteva ori a luat chipul acestui animal miraculos. Olibrius, guvernatorul Antiohiei, a trimis-o pe Sfânta Margareta la închisoare deoarece era creştină. Singură fiind, ea s-a rugat cerului să i-l trimită pe diavol. Deodată i-a apărut în faţă un balaur uriaş care a deschis o gură imensă gata s-o înghită. Gura îi era aşa de mare încât sfânta n-a ştiut ce să facă. Lungindu-şi maxilarul superior

12 Domitian, ultimul dintre cei 12 Cesari, împărat roman între 81 - - 96. între anii 87 - 89 a purtat războaie împotriva dacilor. A murit tînăr, la 45 de ani, asasinat de aristocraţi, cu concursul sofiei sale.

peste capul Margaretei şi limba pe sub picioarele ei, balaurul a înghiţit-o dintr-odată. Dar înainte de a o mesteca, ea a făcut semnul crucii. Îndată balaurului i-a crăpat burta, Margareta a rămas întreagă şi nevătămată în celula ei, iar balaurul a dispărut nu se ştie cum. A reapărut însă imediat, sub înfăţişare de om. Margareta l-a recunoscut, l-a apucat de piept şi nu l-a slăbit până nu l-a doborât. Deci Sfânta Margareta nu trebuie reprezentată călare pe un balaur, pentru că ea l-a învins pe balaurul cu chip de om […]

Chinezii întreţin un fel de cult al dragonului. El apare pe îmbrăcăminte, pe cărţi, în tablouri. Este un principiu al fericirii lor. Ei cred că acest monstru stăpâneşte anotimpurile, hotărăşte când să cadă ploile şi când să tune; sunt convinşi că lui i-au fost încredinţate, pentru a le păzi, toate bunurile pământului şi locuieşte de obicei pe cei mai înalţi munţi.

Dragonul era foarte important pentru strămoşii francezilor şi toate poveştile despre balauri îşi au originea în trecutul foarte îndepărtat. Vom relata aici ceea ce crede Eloi Johanneau despre balaurul din Mort. Un soldat fusese condamnat la moarte pentru că dezertase. El a aflat că la Mort, locul său de baştină, un balaur imens făcea numeroase victime şi că se oferea o frumoasă recompensă celui care ar fi putut scăpa finutul de el. S-a prezentat la faţa locului şi i s-a promis graţierea în caz că ar reuşi să înfrângă balaurul. Înarmat până în dinţi şi punându-şi pe faţă o mască de sticlă, soldatul cel curajos s-a dus la grota unde stătea balaurul înaripat, pe care l-a găsit dormind. Trezit în urma unui prim atac, s-a ridicat şi şi-a luat zborul spre agresor. Toţi cei din jur au fugit, numai soldatul l-a aşteptat ferm pe poziţie. Balaurul a căzut asupra lui şi l-a dărâmat cu greutatea lui, dar în clipa aceea soldatul a prins momentul şi i-a înfipt pumnalul în gâtlej. Monstrul i-a căzut la picioare. Bravul războinic se pregătea să culeagă roadele victoriei sale când, mânat de o fatală curiozitate,

şi-a scos masca, pentru a-l vedea pe redutabilul său duşman. Deja îi dăduse ocol, când monstrul, rănit de moarte, înotând în propriu-i sânge, şi-a adunat forjele care păreau că-l părăsiseră, s-a aruncat de gâtul învingătorului şi i-a transmis un venin răufăcător, încât acesta a pierit în plin triumf.

În cimitirul spitalului din Mort se mai vedea până de curând un vechi mormânt al unui om «ucis de veninul şarpelui». Dar un astfel de mormânt, adaugă Yohanneau, nu dovedeşte existenta dragonului mai mult decât ar putea dovedi existenta zeilor egipteni, greci şi romani, mormintele lor. Aceste morminte nu dovedesc decât credulitatea popoarelor care, după un interval de un secol, au sfârşit prin a privi alegoriile drept istorie şi personajele fabuloase drept persoane istorice.

DRUIZI – Preoţi ai galilor. Ei dădeau lecţii de înţelepciune şi morală celor mai înalte personalităţi ale tării. Locuiau în păduri şi pretindeau că au cunoştinţe despre mărimea şi forma pământului, despre mişcarea aştrilor şi voinţa zeilor. Afirmau că sufletele circulă veşnic din lumea aceasta în cealaltă, adică ceea ce numim moarte ar fi intrarea în altă lume şi ceea ce numim viaţă ar fi ieşirea, pentru a reveni în lumea aceasta.

Druizii din Autun[13] atribuiau mari virtufi oului de şarpe. Aveau drept emblemă pe stindard un şarpe de argint pe fond albastru, iar deasupra un vâsc împodobit cu ciucurii lui. Mai marii druizilor aveau drept simbol cheia.

În mica insulă Sena, astăzi Sein (Finister), având în faţă coasta Quimperului, exista un colegiu pentru fete druide, pe care galii le numeau Senes (profetese). Ele erau nouă la număr, rămâneau virgine, făceau oracole şi aveau puterea să oprească vânturile şi să stârnească furtunile. Puteau să ia forma oricărui animal, să vindece cele mai grele boii şi să prezică viitorul. Existau şi druide care se

13 Localitate în Franfa, în zona împădurită a Masivului Central.

căsătoreau, dar ele nu ieşeau decât o dată pe an din mănăstire şi n-aveau voie să petreacă decât o zi cu soţii lor. Erau venerate şi dădeau naştere în fiecare an câte unui copil.

Guvernarea teocratică a druizilor, milioanele de genii cu care populau natura, puterea acestor înţelepţi asupra naturii, închipuirile lor despre fantastic nu au dispărut în Bretania odată cu venirea preoţilor creştini. Nu s-a schimbat decât denumirea obiectului veneraţiei lor. Eroii legendelor lor sunt pustnici neprihăniţi, sobri şi plini de virtute, trăind în păduri, înfruntând asprimea naturii. Ei potolesc furtunile, despică valurile oceanului, plutesc peste urnele de piatră, transformă în arbori propriile lor toiege. Sub picioarele lor izvorăsc ape, ei vindecă bolnavii, la trecerea lor aerul devine îmbălsămat, morţii învie şi întregul univers se supune legilor lor.

DRUSUS – însărcinat de împăratul Augustus cu comanda armatei romane în războiul cu Germania şi pregătindu-se să treacă peste Elba, după ce obţinuse mai multe victorii, lui Drusus i-a ieşit înainte o femeie impunătoare care i-a spus: «Unde alergi, Drusus? Nu te-ai săturat de atâtea victorii? Află că zilele-ţi sunt numărate…» Tulburat de aceste vorbe, Drusus s-a întors din drum, a sunat retragerea şi a murit pe malurile Rhinului. Tot atunci au fost văzuţi doi cavaleri necunoscuţi care se învârteau cu caii lor în jurul taberei romane, iar în împrejurimi s-au auzit plânsete şi gemete de femei, ceea ce în asemenea împrejurări e normal.

DSIGOFK – O parte a infernului japonez, unde păcătoşii sunt supuşi la chinuri, în funcţie de numărul şi felul crimelor. Chinurile nu durează decât un anumit timp, la capătul căruia sufletele sunt trimise în lume pentru a anima corpurile animalelor impure ale căror vicii se aseamănă cu cele care au murdărit acele suflete. De aici ele trec pe rând în corpurile animalelor mai nobile, până când reintră în corpurile umane în care ele pot să fie

demne sau nu de noi încercări.

DUALISM – Pe pământ există cutremure, furtuni, uragane, inundaţii, boli contagioase, animale cu muşcătura veninoasă, animale sălbatice, oameni răi, perfizi şi cruzi. Or, o fiinţă folositoare, spun dualiştii, nu poate face rău. Deci există două tipuri de fiinţe, care înseamnă şi două principii: unul, al binelui, celălalt, al răului, la fel de puternice, eterne şi care nu încetează să se lupte între ele.

Dumnezeu a dat omului liberul arbitru şi o aplecare egală spre bine ca şi spre rău: e dreptul lui să aleagă. Omul lipsit de pasiuni şi obligat să facă binele, fără să poată face rău, va fi un virtuos fără să o merite, într-o lume fără pericole şi fără griji, omul va trăi lipsit de plăceri. Virtutea nu străluceşte decât prin contrast cu viciul şi dacă e adevărat că Dumnezeu a considerat pământul ca un loc al încercărilor pentru muritori, aceasta nu înseamnă că răsplăteşte doar o maşină care funcţionează pentru că e bine montata!

Deci, omul a fost creat din patimi şi înţelepciunea divină l-a înconjurat de bine şi de rău. Totuşi, cei ce au construit sistemele şi care strigă că hotărârile Celui de Sus sunt de nepătruns, fără să se obosească să le sondeze profunzimea, ne-au învăţat că omul, odată creat, a întruchipat perfecţiunea şi că a fost împins spre rău prin păcatul unuia singur, că diavolul e mereu pe lângă el, spre a-l tenta, iar îngerii pentru a-l sustine etc. Astfel a apărut *dualismul*, căci totul ne dovedeşte că demonii sunt cel buţin la fel de puternici ca îngerii. Saint Foix spune că dacă reflectăm atent, ar trebui să considerăm dualismul mai absurd decât idolatria. Laponii afirmă că Dumnezeu, înainte de a crea pământul, s-a consultat cu spiritul răului, pentru a hotărî cum să realizeze fiecare lucru. Dumnezeu a propus ca arborii să fie plini cu măduvă, lacurile cu lapte, iar plantele şi pomii să fie încărcaţi cu cele mai gustoase poame. Din nefercire, diavolului nu i-a plăcut un plan atât de favorabil omului şi, de aici, vine făptui că Dumnezeu n-a

putut face lucrurile atât de bine cât ar fi dorit.

Unul din Ptolemei susţinea că Dumnezeu avea două neveste care, din gelozie, se certau tot timpul şi că răul, atât cel moral cât şi cel fizic, venea numai din dezbinare, uneia plăcându-i să strice, să schimbe sau să distrugă ce făcea cealaltă.

E

EBLIS – Nume pe care mahomedanii îl dau diavolului. Ei spun că în momentul când a fost conceput profetul lor, tronul lui Eblis a fost aruncat în infern şi că idolii păgâni au fost distruşi.

ECOU – Aproape toţi fizicienii au atribuit formarea ecoului unei răsfrângeri a sunetului, asemănător fenomenului luminii care cade pe un corp lucios. Dar după cum a observat d'Alembert[14], explicaţia nu este fondată, deoarece, în acest caz, pentru formarea ecoului ar trebui o suprafaţă lustruită, ceea ce nu este conform realităţii: ecoul îl auzim în fiecare zi, în faţa unui zid vechi, a unui masiv stâncos, a unei păduri şi chiar a unui nour. Ecoul este produs prin intermediul unuia sau mai multor obstacole care interceptează sunetul şi-l întoarce îndărăt.

Există ecouri simple şi ecouri compuse. În cazul celui dintâi, auzim o simplă repetare a sunetului, iar în cazul celui de al doilea, îl auzim o dată, de două ori, de trei-patru ori în plus. Se întâmplă să auzim mai multe cuvinte repetate unul după altul, atunci când ne aflăm la o oarecare distanţă de ecou, în aşa fel încât avem timp să spunem alte cuvinte înainte ca repetarea primului să ne fi ajuns la ureche. Pe marea alee a castelului Villebertain, la două leghe de Troyes, se aude un ecou care repetă un vers de 12 silabe.

Câteva ecouri au obţinut un fel de celebritate. În descrierea sa despre Italia, Misson vorbeşte despre un

---

14 D'Alembert (1717 - 1783), scriitor, filozof şi matematician francez. Opera sa capitală este Trafatuf de dinamică.

ecou din podgoria Simonetta, care repetă de 40 de ori acelaşi cuvânt. La Woodstock, în Anglia, un ecou repeta acelaşi sunet aprobe de 50 de ori. La câteva leghe de Glascow, în Scoţia, se produce un ecou şi mai ciudat: cineva cântă la trompetă o arie din opt până la zece note. Ecoul le repetă cu fidelitate, dar cu o terţă mai jos, şi aceasta se întâmplă de trei ori, întrerupt doar de un moment de linişte.

În anumite perioade ale timpului, au existat oameni destul de simpli pentru a căuta în ecou sensuri, profetice. Scriitorii din ultimele secole au păstrat, pe această temă, câteva dialoguri de prost gust.

«Un amant: Spune-mi, o, crud amor, mi-am pierdut fericirea?

Ecoul: Da.

Amantul: Când ne cucereşti inima şi perfidele tale promisiuni ne duc pe drumul pierzaniei nu vorbeşti în felul acesta.

Ecoul: Atunci mint.

Amantul: Ai milă, nu râde de suferinţa mea. Răspunde-mi, mai pot spera?

Ecoul: Nu".

Amantul: în regulă, deci îmi doreşti moartea, mă duc.

Ecoul: Aleargă!

Amantul: Toată regiunea, instruită de tine, nu va fi atât de smintită să spună măcar o vorbă de laudă despre tine.

Ecoul: Şterge-oI".

Vechii scofieni credeau că ecoul este un spiriduş căruia îi plăcea să repete sunetele.

ECLIPSE – în antichitate, atenienii îi ardeau de vii pe cei ce îndrăzneau să spună că o eclipsă se producea prin interpunerea corpului lunii sau al pământului. La păgâni, domnea credinţa că eclipsele de lună proveneau din puterea magică a unor cuvinte prin care luna era smulsă de pe cer, adusă pe pământ pentru a fi constrânsă să

arunce peste ierburi o zgură care ar fi putut face ca pământul să fie favorabil vrăjilor. Pentru a elibera luna de acest chin şi pentru a se evita puterea farmecelor, trebuia împiedicată să audă cuvintele magice, şi aceasta se realiza printr-o teribilă gălăgie.

De obicei o eclipsă anunţa mari nenorociri şi s-au văzut adesea, în antichitate, armate refuzând să lupte din cauza unei eclipse.

În Perú, în cazul unei eclipse de soare, localnicii credeau că soarele e supărat pe ei şi se credeau ameninfafi de o mare nenorocire. Le era şi mai teamă de eclipsa de lună. Când o vedeau neagră, o credeau bolnavă şi erau convinşi că vor muri cu toţii dacă se va înnegri de tot. Atunci ea va cădea de pe cer şi va veni sfârşitul lumii. Erau atât de îngroziţi, încât atunci când începea eclipsa, făceau zgomote asurzitoare cu trompete, cornete şi tobe, biciuiau câinii pentru a-i face să urle, în speranfa că luna, care iubea animalele, se va trezi din toropeala pe care i-o dădea boala, făcându-i-se milă de ele. În acelaşi timp, bărbaţi, femei, copii e implorau cu lacrimi în ochi, cu strigăte grozave, să nu moară, de teamă că lucrul acesta ar aduce pieirea tuturor. Şi tot zgomotul acesta nu înceta decât atunci când luna, reapărând, aducea calmul în acele spirite cuprinse de groază […]

Francezii, la fel de naivi ca şi alte popoare, priveau eclipsele ca pe semne rele. Astfel, marea eclipsă din 1033 a fost considerată ca un avertisment al morţii regelui Robert, iar cea din 704 ca o prezicere a nereuşitei conspiraţiei lorzilor Catesby şi Percy din Anglia, în fine, o eclipsă din 13 august 1664 a fost anunţată ca o prevestire a unui potop asemănător cu cel al lui Noe sau unul de foc ce ar fi urmat să aducă sfârşitul lumii […]

Păgânii pretindeau că magicienii, mai ales cei din Tesafia, unde ierburile veninoase erau foarte obişnuite, aveau puterea ca, prin vrăjite lor, să atragă luna pe pământ şi în acest caz trebuia făcut un mare zgomot din cazane şi

alte obiecte pentru a o împiedica să le audă strigătele. Acest obicei a fost împrumutat de la egipteni, care o venerau pe Isis, simbol al lunii, făcând în timpul ceremonialului asemenea zgomote din cazane şi tobe.

În India, când există eclipsă de lună şi soare, se spune că un anumit demon îşi întinde ghearele negre peste aştri, vrând să-i smulgă. În acest timp, râurile sunt acoperite de capete de indieni, care stau în apă până la gât. Şi laponii sunt convinşi că eclipsele de lună sunt opera demonilor. Chinezii, înainte de venirea misionarilor, pretindeau că eclipsele se produceau din cauza unui geniu al răului care acoperea soarele cu mâna dreaptă şi luna cu mâna stângă. Totuşi, opinia aceasta nu era generală, pentru că unii afirmau că în mijlocul soarelui se află o mare gaură şi că atunci când luna se afla în faţa soarelui, era normal să fie întunecată.

Perşii credeau că Dumnezeu ţine soarele închis într-un tub care se închide şi se deschide la capăt printr-un oblon. Acest frumos ochi al lumii luminează şi încălzeşte universul prin această gaură. Şi când Dumnezeu vrea să-i pedepsească pe oameni luându-le lumina, îl trimite pe arhanghelul Gavril să închidă oblonul, ceea ce produce eclipsele.

Negrii mahomedani care trăiesc în mijlocul Airicii atribuie eclipsele de lună unei pisici care-şi pune lab între lună şi pământ, iar pe toată durata eclipsei cânt şi dansează în cinstea lui Mahomet.

Mexicanii, de frica eclipselor, în timp ce se produceau, posteau. Femeile se flagelau, iar fetele îşi luau sânge din braţ. Ei îşi imaginau că luna a fost rănită de soare din cauza vreunei certe.

EDRIS – Nume pe care musulmanii îl dau lui Enoch[15],

---

15 Enoch - personaj biblic, tatăl lui Matusalem. După Vechiul Testament (Geneza, V), ar fi trăit 365 de ani şi ar fi fost luat de Dumnezeu în ceruri «ca să nu vadă moartea» (Noul Testament, Pavel, Evrei, XI). A se vedea pe larg despre acest personaj în Dicţionar de

asupra căruia s-au păstrat diverse legende. În conflictele permanente dintre fiii lui Seth şi ai lui Cain, Enoch a fost primul care a introdus obiceiul de a face sclavi. El a primit de la Dumnezeu, odată cu darul ştiinţei şi al înţelepciunii, 30 de cărţi pline cu secretele unor ştiinţe abstracte şi el însuşi a compus altele, la fel de puţin cunoscute. Dumnezeu l-a trimis în neamul cainiţilor pentru a-i aduce pe calea cea bună. Dar aceştia refuzând să-l asculte, i-a înfrânt în război şi i-a transformat în sclavi. Orientalii îi atribuie inventarea penei de scris şi a acului, deci a scrisului şi cusutului, a astronomiei şi aritmeticii şi mai ales a geomanţiei (ghicitul în pământ, praf sau pietre). S-a mai spus, de asemenea, ca el a fost cauza nevinovată a idolatriei. Unul din prietenii apropiaţi, îndurerat de răpirea lui, a alcătuit, instigat de diavol, un chip al său atât de izbutit, zile întregi întreţinându-se cu ei, aducându-i laude, care, încetul cu încetul au degenerat în superstiţie.

ELEAZAR – Faimos magician, evreu de origine, care prindea de nasul posedaţilor un inel în care era închisă o rădăcină folosită şi de Solomon şi cate se bănuieşte a fi ceapa de mare. Abia îi adulmeca mirosul şi demonul îl trântea la pământ pe cel posedat şi îl părăsea. Apoi magicianul recita din Solomon şi, în numele acestui împărat, îi interzicea demonului să revină în acelaşi corp. După care, umplea un ulcior cu apă şi-i poruncea demonului să-l trântească de pământ. Spiritul răului asculta şi acest semn era dovada că şi-a părăsit culcuşul.

ELEFANT – S-au spus lucruri minunate despre elefant. Se mai poate citi încă în cărţile vechi că elefantul nu are încheieturi şi că din această cauză e obligat să stea în picioare sprijinit de un copac sau de un zid şi că nu se mai poate ridica odată căzut. Această eroare a fost acreditată de Diodor din Sicilia, de Strabon şi de alţi scriitori. Pliniu spune că elefantul o ia la fugă la vederea

---

mitologie generaiă de Victor Kernbach, Editura Albatros, 1983, p. 190.

unui porc. Într-adevăr, s-a văzut, în 1769, că un porc introdus în menajeria din Versailles a produs cu grohăitul lui o asemenea agitaţie unui elefant, încât acesta şi-ar fi rupt legăturile dacă infamul animal n-ar fi fost imediat scos afară.

Aelian afirmă că ar fi existat un elefant care a scris adevărate cugetări şi chiar ar fi vorbit. Cristophe Acosta ne asigură de acelaşi lucru. Am vorbit în lucrarea noastră despre femei care ar fi născut elefanţi. Sfântul Clement din Alexandria şi Dio Cassius conferă acestui animal sentimente religioase. Dimineaţa, spun ei, elefantul salută soarele cu trompa, seara îngenunchează în semn de respect, iar când apare la orizont luna nouă, el adună flori ca să-i ofere un buchet. Se ştie că elefanţilor le place muzica şi Arrianusne spune că el a avut un elefant care, la sunetul ţambalului, îi făcea pe tovarăşii lui să danseze. La Roma au fost văzuţi elefanţi dansând şi executând salturi periculoase peste coardă… în sfârşit, înainte de serbările organizate de Germanicus[16], 12 elefanţi costumaţi au executat un balet, după care li s-a servit o masă copioasă. S-au aşezat cu mult respect pe paturile ce li se pregătiseră. Cei de parte bărbătească erau îmbrăcaţi în togă, iar femelele în tunică… S-au comportat cu toată decenţa unor oaspeţi bine crescuţi, şi-au ales bucatele cu multă pricepere şi s-au făcut remarcaţi atât prin sobrietate cât şi prin politeţe.

În Bengal, elefantului alb i se acordă onorurile rezervate divinităţii: i se dă să mănânce din vase de argint aurit, iar când e scos la plimbare, 10 persoane dintre cele mai distinse poartă deasupra capului lui un baldachin. Călătoria lui e un fel de triumf şi toate instrumentele din ţinut îl acompaniază. Acelaşi ceremonial se observă când este adăpat. Când iese din râu, un nobil de la curte îi spală

16 Germanicus, general roman, învingătorul lui Arminius în Germania (15 î.Hr. - 19 d.Hr.). ,

picioarele într-un bazin de argint.

ELIXIRUL VIEŢII – După Trevisan, elixirul vieţii nu este altceva decât reducţia pietrei filosofale în apă de mercur, sau, cum i se mai spune, aur potabil. El vindecă tot felul de boli şi prelungeşte viaţa dincolo de marginile obişnuite. «Elixirul ideal» sau «Elixirul roşu» transformă arama, plumbul, fierul, şi orice alt metal în aur mai curat decât cel extras din mină. «Elixirul ideal» sau «elixirul alb», care se mai numeşte şi esenţă de talc, transformă orice metal în argintul cel mai fin.

Iată reţeta unui alt elixir al vieţii: luaţi opt livre [1 livră = O, 48 kg] de apă de mercur, două livre de limba mielului, tulpina şi frunzele, 12 livre de miere de cea mai bună calitate. Puneţi totul la fiert, lăsaţi să clocotească până face spumă, strecuraţi şi lăsaţi să se limpezească. Separat, puneţi să se infuzeze, timp de 24 de ore, patru uncii [o uncie = O, 28 gr.] de rădăcină de genţiană tăiată mărunt, într-un clondir de 1 ½ litri vin alb, pe cenuşa caldă, agitând tot timpul. Strecuraţi printr-un tifon fără să stoarceţi, apoi turnaţi peste zeama cu miere, fierbeţi încet totul până ce capătă consistenţa unui sirop. Puneţi apoi la răcit într-un vas smălţuit de pământ, apoi în sticle pe care le veţi păstra la răcore. Luaţi în fiecare dimineaţă o lingură. Acest sirop prelungeşte viaţa, restabileşte sănătatea şi combate orice fel de boală, chiar şi guta, uşurează crampele intestinale şi când în om nu mai rămâne decât o bucăţică de plămân, restul fiind alterat de boală, medicamentul îl menţine pe cel bun şi îl vindecă pe cel rău. Vindecă apoi durerile de stomac, sciatica, ameţelile, migrena şi în general durerile organelor interne. Secretul acestei băuturi l-a mărturisit un sărman ţăran din Calabria celui care fusese numit de Carol al V-lea ca general al armatei navale trimisă în Barbaria[17]. Omul era

17 Numele Barbaria era dai în trecui ţârilor africane din nord, situate la vest de Egipt (Maroc, Algeria, Tunis).

în vârstă de 132 de ani, aşa cum îi declarase generalului, care stătea în gazdă la el. Văzându-l atât de bătrân, s-a interesat cum trăieşte, el şi vecinii lui, tot de aceeaşi vârstă şi la fel de sănătoşi şi veseli ca şi cum ar fi avut 30 de ani, deşi dăduseră a înţelege că duseseră o viaţă destul de uşuratică. Un conte german, bolnav de 13 ani, a fost şi el vindecat, electorul de Bavaria, condamnat de toţi medicii din imperiu, marchiza de Brandeburg, paralitică de nouă ani, ducesa de Friburg stând de multă vreme în pat după o boală îndelungată şi mulţi afli oameni de marcă al căror număr este infinit. În fine, toţi cei ce au băut elixirul vieţii au simţit rezultatele acestei experienţe […]

EMMA – Fiica lui Richard al II-lea, duce de Normandia. Această prinţesă s-a căsătorit cu Ethelerd, rege ai Angliei şi a avut doi fii, dintre care unul a domnit după moartea tatălui său. A fost cunoscut sub numele de Sfântul Eduard. Era normal ca Emma, în timpul domniei fiului ei, să aibă un mare credit, cu atât mai mult cu cât era ambiţioasă, inteligentă, iar Eduard era modest, blând şi indulgent, calităţi esenţiale la un sfânt, dar puţin indicate în conducerea unui regat. Deci el îşi asculta mama cu docilitate. Dar Godwin, conte de Kent, ministrul său, care nu suporta să-şi împartă autoritatea cu Emma, a încercat s-o piardă. El a avut îndrăzneala să o acuze de mai multe crime şi priceperea să-şi sprijine acuzaţiile pe mărturiile unor mai mari de la curte, nemulţimiţi şi ei de puterea prinţesei. Fără să cerceteze, regele a deposedat-o pe mama sa de averi, sub pretext că erau obţinute pe nedrept. Prinţesa, care cunoştea caracterul slab al fiului ei, nu s-a lăsat învinsă, a alergat la episcopul de Winchester, Alwin, ruda sa, al cărui caracter pios avea să aibă o mare influenţă asupra lui Eduard. Contele Kent, vrând să îndepărteze un protector atât de puternic, a acuzat-o pe prinţesă de relaţii imorale cu acest prelat, sub pretext că îi făcea numeroase vizite. Această nouă acuzaţie, sprifinită şi de duşmanii preotului a făcut impresie asupra bunului

Eduard. El a avut slăbiciunea să o pună pe mama sa sub acuzaţie şi ea a fost condamnată ia proba de purificare prin foc. Obiceiul din acele vremuri cerea ca acuzatul să treacă cu picioarele goale peste nouă brăzdare de plug înroşite în foc. În cazul Emmei, sentinţa cerea ca ea să facă nouă paşi peste aceste fiare, pentru ea, şi alţi cinci pentru episcopul de Winchester, pe care ea îl respecta foarte mult. Ea a acceptat şi şi-a petrecut toată noaptea în rugăciuni, lângă mormântul Sfântului Fursi. A doua zi, a păşit peste cele nouă brăzdare însoţită de doi episcopi, îmbrăcată ca o femeie din popor, cu picioarele dezgolite până la genunchi. Focul nu i-a pricinuit niciun rău, în felul acesta nevinovăţia ei fiind pe deplin dovedită. Regele s-a aruncat la picioarele ei, i-a cerut iertare şi, pentru a repara insulta care i-a fost adusă ei şi episcopului de Winchester, s-a lăsat biciuit de episcopi, acţiune care singură dovedeşte sfânta naivitate a bunului Eduard.

EMPUSA[18] – Un fel de demon pe care Aristofan, în comedia sa *Broaştele*, îl reprezintă ca pe un spectru oribil, care-şi ia diferite chipuri: de câine, de femeie, de bou, de viperă etc., cu privirea feroce, un picior de măgar şi unul de plumb, o flacără în juruf capului – un monstru care face numai rău.

Ţăranii greci şi ruşi, care mai păstrează credinţele populare legate de acest monstru, în timpul cositului şi seceratului tremură numai la gândul că s-ar întâlni cu Empusa, căci acest demon rupe braţele şi picioarele cosaşilor şi secerătorilor, dacă aceştia nu se aruncă cu fata la pământ în clipa când se arată. În Rusia se spune chiar că Empusa şi demonii de la amiază, supuşi şi ei acestui monstru oribil, parcurg câteodată, la amiază, străzile, îmbrăcaţi în haine de doliu, şi rup braţele celor ce îndrăznesc să-i întâlnească şi să-i privească în faţă. Mijlocul de a îndepărta Empusa este să-i asculfi pe cei din

18 Tn zologie empusa este o insectă asemănătoare libelulei.

vechime, care spun că trebuie să-l înjuri. Fiecare cu gustul lui!

Vasco da Gama, citat de Leloyer în *Istoria fantomelor*, spune că în oraşul Calicut din India există un templu consacrat demonilor din specia Empusei. Nimeni nu îndrăzneşte să intre aici, mai ales miercurea, decât după orele amiezii, căci dacă intri cumva la amiază vei pieri într-o clipă.

Epicharme afirmă că faimosul Empusa îşi ia felurite înfăţişări: când un arbore, când un bou, când o viperă, apoi o muscă, în fine, deghizat într-o femeie frumoasă dar totdeauna călcând pe piciorul drept, avându-l pe stângul de plumb sau în formă de picior de măgar.

ENIGMĂ – în vechile legende despre Napoli putem citi că, sub domnia lui Robert Guiscard, s-a găsit o statuie care avea capul aurit şi pe care scria: «La Calendele din mai, la răsăritul soarelui, capul meu va fi în întregime din aur». Regele Robert a încercat multă vreme să descifreze sensul acestei tenigme, dar nici el, nici oamenii de ştiinţă din regatul său n-au putut găsi răspunsul. Totuşi, un prizonier de război, sarazin de origine, a promis regelui să interpreteze acest text, cu condiţia să i se acorde libertatea fără nicio răscumpărare. El l-a avertizat pe rege să observe, în primele zile din mai, la răsăritul soarelui, umbra capului statuii şi să pună să fie săpat pământul în locul unde va cădea umbră. Robert i-a urmat sfatul şi pe locul acela s-au găsit mari bogăţii, care l-au ajutat apoi să poarte războaiele în Italia. Şi el l-a răsplătit pe sarazin nu numai oferindu-i libertatea dar şi importante sume de bani.

Există multe enigme legate de preziceri (a se vedea în lucrarea noastră *astrologie*, *oracole*, *profeţii* etc.) Mai cunoaştem un tratat foarte ciudat despre enigme, al părintelui François Menestrier, intitulat *Filosofia imaginilor enigmatice*, în care vorbeşte despre enigme, hieroglife, profeţii, destine, preziceri, loterii, talismane, vise, centuriile lui Nostradamus şi despre bagheta magică

(Lyon, 1694).

EPICUR – Cine nu deplânge soarta lui Epicur[19], care a avut nefericirea să fie considerat, înainte de toate, supus plăcerii simţurilor şi căruia, din această cauză, i-a fost dezonorată memoria? Dacă ne gândim că a trăit 70 de ani, că a elaborat mai multe lucrări decât oricare alt filosof, că se mulţumea cu pâine şi apă şi că atunci când voia să ia masa în tovărăşia lui Jupiter mai adăuga puţină brânză, vom fi siliţi să revenim asupra acestei false prejudecăţi. Să-l consultăm pe Diogene Laertius, în scrierile lui vom găsi descrisă viaţa lui Epicur, scrierile sale, testamentul său, şi ne vom convinge că tot ce s-a spus despre el sunt calomnii. Ceea ce a contribuit la această eroare a fost proasta înţelegere a doctrinei sale. De fapt, el nu vedea fericirea în plăcerile corpului, ci în acelea ale spiritului şi în liniştea pe care, după părerea lui, o puteai obţine prin înţelepciune şi virtute.

ESCHIL – Celebru poet tragic grec, căruia i s-a prezis că va muri prin dărâmarea unei case. Din cauza aceasta s-a hotărât să trăiască în plin câmp. Dar un vultur care ducea în gheare o broască ţestoasă şi-a lăsat prada peste capul pleşuv al poetului, gândind probabil că e o stâncă. Şi astfel prezicerea s-a împlinit.

EURYNOM – Demon din rangurile superioare, prinţ al morţii, după părerea unor specialişti. Are dinţi laţi şi lungi, un corp oribil, plin de răni şi, drept îmbrăcăminte, o piele de vulpe. Pausanias afirmă că se hrăneşte cu stârvuri şi mortăciuni. În templul din Delphi era reprezentat într-o statuie de culoare neagră, cu dinfii mari ca de lup flămând, aşezat pe o piele de grifon.

EVOCĂRI – Cel care vrea să-l evoce pe diavol trebuie să-i sacrifice un câine, o pisică şi o găină, cu condiţia ca

19 Epicur (341 - 270 Î.Hr.), filozof grec. Nofiunea de «plăcere», ca fiind binele suprem în viafă, a fost intr-adevăr greşit interpretată. Epicur plasa această idee în legătură cu cultivarea spiritului uman şi practicarea virtufilor.

aceste trei animale să fie din gospodăria lui. Apoi îi jură credinţă şi ascultare veşnică şi primeşte imediat un semn impus de diavolul în persoană. Se obţine astfel o putere absolută asupra spiritelor infernului, unul al pământului, altul al mării şi al treilea al aerului.

De asemenea, diavolul poate fi adus citind o anume oraţie din cartea de vrăji, cu ceremoniile de rigoare. Dar în clipa în care el apare, trebuie să-i dai neapărat ceva, chiar şi un pantof vechi, un fir de păr sau un pai, căci el ucide pe cel care îl cheamă şi nu-i oferă ceva.

Doi cavaleri de Malta aveau un sclav care se lăuda că ştie secretul invocării diavolului şi metoda de a-l obliga să le árate locul unor obiecte ascunse. Sclavul a coborât în subsol, a făcut ceremonialul necesar şi s-a deschis o stâncă din care a ieşit un cufăr. A încercat de câteva ori să-l ia, dar n-a reuşit, pentru că de câte ori încerca, acesta reintra în stâncă. Omul s-a dus să le spună cavalerilor păţania şi a cerut o băutură să-şi mai vină în puteri. I s-a dat băutura şi, puţin mai târziu, văzând că nu se întoarce, cavalerii au coborât să-l caute. L-au găsit mort, având pe corp lovituri de briceag în formă de cruce. Cavalerii l-au transportat la malul mării şi l-au aruncat în apă agăţându-i o piatră de gât. […]

EVREI – Religia mozaică este o mamă venerabilă a cărei vechime se pierde în noaptea timpurilor. Ea a dat naştere celor două fiice, religia creştină şi religia mahomedană, care o respectă dar o şi distrug, cum remarca Montesquieu; care îşi fac o glorie de a se trage din ea şi în acelaşi timp nu doresc altceva decât s-o vadă stinsă; care aprobă tot ceea ce ea a făcut înainte de a le fi fost mamă şi care condamnă tot ceea ce a făcut după aceea, cu toate că atitudinea ei rămâne aproape tot timpul aceeaşi; într-un cuvânt ea provoacă şi admiraţia dar şi oroarea.

Se pot afla în istoria lor multe lucruri care ţin de superstiţie. Istoria lui Iosif arată cât este de veche arfa

care pretinde explicarea viselor. Fiii lui Iacob interpretează visele Faraonului trecând drept ghicitori ai curţii, însărcinaţi anume cu aşa ceva. Magia şi şarlatanismul aveau mare trecere la egiptenii din vremea lui Moise. Superstiţiile se leagă una de alta şi în vremile de ignoranţă miraculosul este mai preţuit decât naturalul; minciuna are mai mulţi aderenţi decât adevărul.

Moise a fost educat la curtea regelui Egiptului în spiritul ştiinţelor magice, *atunci foarte în vogă*. Şi când Dumnezeu îl trimite să ceară libertate pentru poporul său. Faraon cheamă pe magicieni să se lupte cu el. La început, Moise transformă toiagul său în şarpe; vrăjitorii curţii făcură la fel, cu diferenţa însă că şarpele lui Moise îi înghiţi pe toţi ceilalţi. Pe urmă Moise arătă o mână leproasă şi o însănătoşi băgându-şi-o în sân; însă cum magicienii regelui făceau acelaşi lucru, Faraon nu se lăsă înduplecat. Atunci Moise provocă Egiptului zece mari nenorociri: 1. Schimbă apa în sânge, şi vrăjitorii oficiali făcură la fel; 2. Oraşul se umplu la vraja lui Moise de broaşte, iar addversarii săi făcură şi mai multe; 3. Profetul umplu aerul de muşte care înţepau groaznic, dar vrăjitorii oficiali nu dădură niciun rezultat la această probă; n-au putut rivaliza cu el nici la producerea altor şapte nenorociri, de tipul: 4. Egiptenii fură năpădiţi de o groază de tăuni şi de viespi, care îi muşcau de părţile ascunse ale corpului; 5. Toate animalele ţării muriră brusc; 6. Fiecare îşi văzu vezica şi tot ce era în jurul ei plină de băşici şi ulceraţii; 7. O grindină de foc căzu asupra animalelor, asupra arborilor şi plantelor distrugând toată vegetaţia; 8. Apăru un noian de lăcuste exterminând tot ce mai rămăsese; 9. Timp de mai multe zile Egiptul, din care nu mai rămăsese mai nimic, fu acoperit de neguri intense, însoţite de viziuni teribile, de fantome, de spectre etc.; 10. Toţi noii născuţi din Egipt, din casele pe lângă care se aflau israeliţi, fură omorâţi într-o singură noapte de către îngerul exterminator etc. Regele, pe care primele

nenorociri nu-l atinseră, permise, în fine, israeliţilor să iasă din Egipt. Evreii plecară şi luară cu ei tot ce puteau smulge de la stăpânii lor.

Istoria poporului evreu prezintă frecvente întâmplări asemănătoare. Regele Saul merge să caute o vrăjitoare care evocă umbra lui Samuel. În timpul profetului Mie au fost detectaţi în Samaria mai mult de 400 de magicieni. Regele Jehu masacră un mare număr dintre ei etc. În alte părţi lucrurile stăteau la fel. Nabucodonosor şi Balthasar au ghicitori pe lângă dâii etc., în fine, impostura şi superstiţiile rezultate din slăbiciunea minţii apar peste tot, sunt vechi de când lumea. Dominaţia lor era totală; când Iisus Hristos apăru în Iudeea, făcu eforturi spre a le înlătura; şi totuşi evreii au devenit din ce în ce mai superstiţioşi. Celelalte naţii, blamându-i pentru aceste ridicule credinţe, au şi ei destule, la rârdu-le, dar sub nume diferite.

Sfântul Ieronim şi toţi cei care au văzut Iudeea, altfel numită şi Ţara promisă, Ţara Canaanului, Palestina, Tro Israelului, Ţara Sfântă, Ţara lui Iuda etc., vorbesc ca de o ţară îngrozitoare; «Starea de plâns la care au adus această ţară mahomedanii, scrie cu gravitate Dicţionarul lui Visigen, a făcut pe necredincioşi să se îndoiască de adevărul Scripturii, care o prezintă drept ţara fericirii, unde curge laptele şi mierea». Această frază plină de sens aminteşte de platitudinea cutărui pedant caraghios, dintre cei în robă lungă, care susţineau, în secolul al XV-lea, că *magicienii şi turcii au pământul steril şi pietros prin vrăjile lor*. Dar, mă rog, asta se tnââmpla în secolul al XV-lea! «Bieţi evrei! îi căină Voltaire, ştiţi voi că dacă sultanul mi-ar oferi azi guvernarea Ierusalimului eu n-aş mai vrea-o?»

De când evreii s-au răspândit pe tot globul, s-au făcut detestaţi de toată lumea din pricina orgoliului care-i caracterizează, orgoliu ce vine să se înfrunte cu orgoliul celorlalţi. Au fost şi sunt mereu persecutaţi de fanatici, din pricină că urmează cultul părinţilor lor, pentru că nu-şi

reneagă preceptele pe care le-au supt odată cu laptele matern şi pentru că au destulă forţă spirituală de a nu deveni necredincioşi. Ceea ce e ciudat, zice Voltaire, este faptul că adepţii creştinismului pretind că îndeplinesc profeţiile tiranizându-i pe evrei, tocmai cei care li le-au transmis. Deja se ştie cum inchiziţia a alungat pe evrei din Spania. Fostat, în cartea sa despre demoni, vorbeşte de un cap de aramă care descoperea evreii în Spania. Puşi în situaţia de a rătăci din ţară în ţară, spre a-şi câştiga existenţa, declaraţi pretutindeni ca nedemni de a poseda ceva stabil, de a nu avea nicio funcţie, ei au fost obligaţi să se disperseze din loc în loc, fără să se poată stabili undeva, să se poată menţine, fără ajutor, fără ştiinţa artei militare. Comerţul, profesiune multă vreme dispreţuită de europeni, a fost unica lor resursă în secolele barbare; şi, cum prin profesarea comerţului, se îmbogăţesc, necesarmente, sunt tratafi de infami şi uzurieri. Când regii nu mai pot cotrobăi prin buzunarele supuşilor lor se apucă să tortureze pe evrei, pe care nu-i consideră concetăţenii lor. Ceea ce se petrecu în Anglia, arată acelaşi autor, ne poate da o idee de vexaţiunile suportate de evrei. Regele Ioan având nevoie de bani, băgă la închisoare pe toţi evreii bogaţi. Unuia dintre ei, căruia îi fură smulşi şapte dinfi, rând pe rând, spre a-i lua averea, dădu o mie de mărci de argint la scoaterea celui de al optulea. Henric al III-lea stoarse de la Aaron, un evreu din York, 40.000 de mărci de argint pentru sine şi 10.000 pentru regină. Vându apoi pe ceilalţi evrei din tara sa fratelui său, contele Richard, pe termen de un an, spre a-i spinteca pe cei care regele îi jupuise deja, cum arată Mathieu Paris.

În Franfa erau băgaţi la închisoare, erau jefuifi, vândufi, acuzaţi de magie, de sacrificiul ritualic al copiilor de creştini, de otrăvirea fântânilor etc. Aceasta era soarta evreilor din Franja (urâţi de popor, expuşi tuturor umilinţelor, jucăria avariţiei principilor care-i vânau pentru a le lua averile, permiţându-le apoi să trateze reprimirea

lor în schimbul unor mari sume de bani) până în 1394, când fură alungaţi definitiv de către Carol al V-lea. Când erau toleraţi, erau făcuţi să fie identificaţi printre ceilalh locuitori prin semne infamante. Filip cel îndrăzneţ îi făcu să poarte câte un corn în frunte; li se interzicea să se scalde în Sena; când erau spânzurafi, erau plasaţi între doi câini. Evreicele erau tratate mai aspru decât femeile publice. Orice creştin care ar fi avut de a face cu vreo evreică era ars de viu. Relaţia dintre un creştin şi o evreică era considerată drept una din cele mai mari crime.

Erau un obicei statornic de a se da o palmă unui evreu, în ziua de Paşti, în catedrala din Toulouse. Se povesteşte că Emeric, viconte de Rocherouart, aflându-se împreună cu capelanul său Hugues, în duminica Paştelui, canonicii au însărcinat pe cel din urmă să îndeplinească respectiva ceremonie. Capelanul, înzestrat cu tot atâta forţă fizică pe cât era şi de fanatic, i-a dat unui evreu o palmă atât de tare încât a făcut să-i sară creierii şi ochii; nenorocitul căzu mort pe loc; evreii din Toulouse îl luară din catedrală şi-l înhumară în cimitirul sinagogii, fără măcar a încerca să se plângă.

În 1096, evreii au fost atât de crud persecutaţi în

Franfa, în Spania, în Anglia, în Italia, în Boemia, în Ungaria şi în toată Germania, încât Joseph Cohen pretinde că mai multe milioane din aceşti nenorocifi fură tăiaţi în bucăţi sau se sinuciseră; că, în fine, nu se putea scăpa de furia creştinilor decât prin fugă sau prin moarte. Mai apoi Ludovic cel Tânăr i-a tolerat în regatul său, în ciuda protestelor abatelui de Cluny, care făcu tot ce-i sta în putinţă de a determina pe rege să le confişte averile.

Evreii fură persecutaţi de mai multe capete încoronate, dar niciodată aşa de crud ca sub domnia lui Philippe-August; cronicile de la Saint-Dénis sunt pline de supliciile la care erau supuşi pe atunci. Chiar Sfântul Ludovic i-a persecutat, dar pentru a-i forţa să se convertească şi să devină creştini. Ludovic al X-lea, zis şi

încăpăţânatul, le permise să-şi cumpere unele proprietăţi; ceea ce-i mai de mirare în comportamentul acestui prinţ faţă de evrei este faptul că atunci când un evreu se creştina, bunurile îi erau confiscate de către seniorul pe ale cărui pământuri locuia, sub pretextul că libertatea pe care o căpăta despoia pe senior de proprietatea pe care el o avea asupra persoanei evreului: un obicei bizar şi cu consecinţe periculoase, pentru că începând de atunci mulţi evrei, rămaşi în sărăcie totală, reduşi la cerşetorie, reveneau la iudaism. Carol al VI-lea, care îi alunga din Franţa în 1394, a abrogat cu înţelepciune, câţiva ani mai înainte, acest obicei tiranic, care se introdusese din două motive, după cum spune P. Mabillon: 1. Spre a le proba credinţa care nu era totdeauna fermă; 2. Pentru că bunurile lor proveneau în cea mai mare parte din cămătărie şi ca atare îi obliga să le restituie, aşa cum glăsuieşte morala creştină.

În 1321 fiind mortalitate mare printre creştini, au fost acuzaţi evreii că ar fi otrăvit apa din fântâni şi din râuri. Cronicile de la Saint-Dénis ne asigură că erau plătiţi spre a face aceasta de către regele Grenadei; şi de către satrapii Turciei, adaugă Paul-Emile. Documentul numit Le Trésor de *Chartres* a conservat două scrisori referitoare la acest eveniment. Una provine de la regele Tunisului, care salută amical pe evrei, tratându-i drept fraţi, şi-i îndeamnă în continuare să otrăvească pe creştinii din Franţa. Alta provine de le regele Grenadei şi este adresată evreului Samson, fiul lui Elie. Acela îi aduce la cunoştinţă că urmează a-i trimite lui Abraham şi lui Iacob trei cai încărcaţi cu multe bogăţii şi cu otrăvuri, spre a otrăvi puţurile, fântânile şi râurile. Apoi le reînnoieşte promisiunea de a restabili pe evrei în Ţara Sfânta, invitându-i, să nu facă economie nici de otravă nici de banii lui etc.

Laşind la o parte faptul că alţi istoric» francezi nu vorbesc nici de turci nici de regele Granadei şi se

mulţumesc (dar fără vreo probă convingătoare) de a face să cadă asupra evreilor întreaga crimă absurdă a acestor otrăviri, scrisorile de care am pomenit sunt copii, fără dată şi originalitatea lor nu poate fi dovedită. E inutil să adăugăm că cele două scrisori, pline de falsuri şi impostură, au fost puse la care de duşmanii evreilor. Evreii săraci au fost alungaţi din regat; cei bogaţi băgaţi la închisoare şi constrânşi să dea lui Filip cel Lung 1.50.000 de livre, sumă pe atunci enormă, care astăzi ar urca! a mai mult de 30 de milioane.

Toate religiile sunt tolerate în statele turceşti şi persane, ele permit fiecăruia să-şi aibă credinţa şi doctrina sa, pedepsind sever pe oricine încearcă să contrazică sentimentele şi doctrinele altora. Nişte evrei vorbesc între ei că vor fi singurii care vor intra în paradis. Unde vom fi deci no» ceilalţi? i-ar fi întrebat unii turci cu care tocmai stăteau de vorbă, dar evreii nu îndrăzniră să le spună. Informat de dispută, marefe vizir trimise să caute pe şefi la sinagogă şi să le spună ca dacă ei plasează pe musulmani numai în curtea paradisului să facă bine să le dea corturi pentru a se adăposti. Se crede că de atunci evreii, în afara tributului legiuit, plătesc sume considerabile pentru corturile celor mari când se merge la război.

În dimineaţa zilei de nuntă, la evreii din Egipt, se lipesc pleoapele miresei cu ceva de lipit şi la momentul urcării în patul nupţial mirele le dezlipeşte.

Într-o carte intitulată Vechea noutate a *Sfintei Scripturi* sau *Triumful* bisericii pe pământ, un autor al cărui nume nu se cunoaşte, în 1657, încearcă să probeze «că evreii care de la moartea lui Iisus Hristos încoace sunt jucăria tuturor naţiilor, urâţi de toată lumea, vor deveni stăpâni şi vor relua dreptul lor de stăpâni ai bisericii». Jacques de Peyrere, în cartea sa Raport asupra *evreilor*, pretinde că conversiunea lor este rezervată unui rege al Franţei; că Parisul îi va chema şi-i va converti; că din acest oraş el va pleca cu forţe armate, pentru a restabili

Ierusalimul şi întreaga Palestină; că după ce ei (evreii) vor îmbrăţişa religia catolică, Dumnezeu va face pentru ei foarte mari lucruri; că, în fine, sub un conducător din rasa lui David, care va renova biserica şi va îmblânzi pe toţi duşmanii ei, ei se vor reinstala în Ierusalim, care va deveni mai frumos şi mai înfloritor ca niciodată, spre a trăi acolo în linişte şi sfinţenie: Amin!

EXAEL – Al zecelea dintre primii îngeri care i-a învăţat pe oameni, după cartea lui Enoch, arta fabricării armelor şi a maşinii de război, a obiectelor de aur şi argint care plac femeilor, precum şi folosirea pietrelor prefioase şi a fardului.

EXCOMUNICARE – Pedepsele Bisericii erau altă dată foarte severe. Un om excomunicat din sânul Bisericii putea fi condamnat la moarte, i se luau averile, i se devastau domeniile. Era izolat, nu i se vorbea, nu era primit la masă, era privit ca un bolnav contagios, până ce acesta nu făcea penitentă în public. Dar astăzi, această armă teribilă a decăzut, este luată în derâdere şi folosită mai cu seamă din ură personală decât ca o pedeapsă a cerului.

În ziua de Paşti a anului 1245, preotul din Saint Germain l'Auxerrois a anunţat din amvon pe enoriaşi că papa Inocentiu al II-lea dorea ca împăratul Frederic al II-lea să fie excomunicat din toate bisericile creştinătăţii: «Nu cunosc motivele acestei excomunicări, a adăugat el, ştiu numai că între împărat şi papă e un război la sânge şi pentru că nu ştiu care dintre ei e vinovat, îl excomunic, în măsura în care am acest drept, pe cel care nu are dreptate şi îl absolv pe celălalt.» Frederic al II-lea, căruia i s-a povestit această întâmplare, i-a trimis preotului daruri […] Grecii moderni sunt convinşi că morţii excomunicaţi nu putrezesc în mormânt decât atunci când au primit iertarea. Mai mult, ei pretind că pământul aruncă afară din sânul său aceste corpuri profanate. Sub patriarhul Manoil (Maxim), care a trăit în secolul al XV-lea, împăratul turc de la Constantinopol a vrut să ştie dacă e adevărat, cum

pretindeau grecii, că morţii excomunicaţi nu se descompun. Patriarhul a poruncit să fie deschis mormântul unei femei excomunicate, care avusese relaţii cu un arhiepiscop. Corpul acesteia era negru şi umflat. Turcii l-au închis într-un cufăr sigilat de sultan. Patriarhul a făcut rugăciunile de iertare şi după trei zile cufărul a fost deschis: corpul defunctei era cenuşă. Ce e drept, aici în u e nicio minune, căci se ştie că un corp scos întreg din mormânt, odată expus la aer, se transformă în cenuşă. […]

Jean Bromton relatează în cronica sa că Sfântul Augustin, apostol al englezilor, predicând despre obligaţia de a plăti dijmele, a strigat în faţa poporului, înainte de a începe slujba: «Niciun excomunicat să nu participe la sfânta liturghie». Imediat a fost văzut ieşind din biserică un mort îngropat acolo cu 150 de ani în urmă. După slujbă, Sfântul Augustin, cu crucea în faţă, a mers să-l întrebe pe mort de ce a ieşit din groapă. Defunctul i-a răspuns că a murit excomunicat. Sfântul l-a întrebat unde e îngropat preotul care l-a excomunicat. S-au dus acolo. Sfântul Augustin a ordonat preotului să se scoale. Acesta a înviat şi a declarat că l-a excomunicat pe un om din cauză că nu-şi plătea dările. După aceea, la rugămintea Sfântului Augustin, i-a dat iertarea şi cei doi morţi s-au întors în mormintele lor.

Am putea totuşi face câteva observaţii modeste pe marginea acestei poveşti miraculoase. Pe timpul Sfântului Augustin, *apostol al englezilor*, englezii nu-şi plăteau dările şi nu erau excomunicaţi. Cu 150 de ani în urmă, departe de a se gândi la dijmă şi excomunicări, în această ţară nu erau creştini, nici preoţi, nici biserici, nicio idee despre tot ce se povesteşte în istoria lui Jean Bromton.

Platon şi Democrit arfirmă (şi evreii erau de aceeaşi părere) că sufletele rămân un anumit timp pe lângă trupurile moarte şi că le feresc de descompunere, lăsându-le să le crească părul, unghiile, acolo în mormânt, avantaj care a fost acordat vampirilor din ultimul secol. Primii

creştini credeau şi ei că morţii ieşeau plini de respect din mormintele lor pentru a face loc celor mai demni, care erau înmormântaţi în apropierea lor [...] Biserica romană a considerat, încă de la începuturi, că trupurile sfinţilor nu se descompun. De aceea se aşteaptă 100 de ani pentru a canoniza un om mort, pentru că, dacă timp de un veac un corp nu a putrezit, aceasta înseamnă că el aparţine unui preafericit. Grecii cred acelaşi lucru, dar ei mai pretind că trupurile sfinţilor emană un miros frumos, în timp ce ale excomunicaţilor sunt negre, urât mirositoare, umflate, cu pielea întinsă ca pe o tobă [...]

EXCREMENTE – Virtufiile şi proprietăţile mai multor *feluri de excremente*. Cum omul este cea mai nobilă creatură, excrementele lui au o calitate specială şi miraculoasă în vindecarea mai multor boli. Dioscoride[20] şi Galien[21] fac mare caz şi ne asigură că ele vindecă bolile gâtului şi anemiile, lată metoda de preparare: unui om cu temperament puternic i se va da să mănânce timp de trei zile lucernă şi pâine coaptă, preparată cu drojdie şi sare. I se va da să bea vin curat şi i se vor păstra excrementele produse de acest regim timp de alte trei. Se vor amesteca cu tot atâta miere şi se vor înghiţi ca un medicament sau se vor aplica sub formă de cataplasme: remediul este infailibil.

Exremente de câine. Dacă închidem un câine şi timp de trei zile nu-i dăm să mănânce decât oase, i se vor aduna excrementele care, uscate şi transformate în pulbere, vor fi un remediu excelent împotriva dizenteriei. Vom strânge pietre de râu pe care le vom încălzi, apoi le vom arunca într-un vas plin cu urină, în care vom pune un pic din acest praf şi vom da să bea bolnavului de două ori pe zi, timp de trei zile, fără să ştie ce i se dă. Acest produs este unul

20 Dioscoride Pedanios, medic grec. A alcătui! în anul 77 d.Hr. un îndrumar de medicamente, care s-a folosit pînă în Evul Mediu.

21 Galien (Galenos), medic grec (131 - 201), a avut numeroase contribufii în anatomie.

dintre cele mai eficace remedii pentru închiderea ulcerelor maligne şi învechite.

Excremente de lup. Cum se ştie că acest animal devoră, împreună cu carnea, şi oasele prăzii sale, vom lua din excremente aceste oase, pentru că, bine curăţate, băute în vin, sunt un remediu împotriva colicilor.

Excremente de bou şi vacă. Baliga de bou sau de vacă, proaspătă sau veche, înfăşurată în foi de viţă sau varză, încălzită în cenuşă, vindecă umflăturile datorate rănilor. Aceeaşi baligă calmează durerile sciatice. Dacă o amestecăm cu ofet, ea are proprietatea de a face să supureze glandele scrofuloase şi abcesele. Este de asemenea bună pentru tumorile testiculului. Se va frige o baligă proaspătă de vacă, într-o cratiţă, împreună cu flori de muşeţel, trandafir, sulfină şi se va aplica această compoziţie pe testicule, care a doua zi vor fi vindecate. Galien spune că un medic din Moesia vindeca tot felul de hidropizii aplicând pe locul umflat baligă calda de vaca. În acelaşi fel se vindecă muşcătura de albine sau viespi.

Excremente de porc. Vindecă hemoptiziile. Se vor freca cu sângele scuipat de bolnav, adăugând unt proaspăt şi i se va da să-l înghită.

Excremente de capră. Au proprietatea de a face să se elimine orice fel de tumori, oricât de dificile ar fi ele. Galien vindeca adesea aceste tumori şi asprimile genunchilor amestecând aceste excremente cu făină de orz, oţet şi apă, aplicând compoziţia pe locul respectiv. E foarte bun pentru oreion, amestecând excrementele cu unt proaspăt şi esenţă de ulei de nucă. Acest secret poate părea ridicol, dar este adevărat, căci au fost vindecate mai mult de 20 de persoane de gălbenare dându-le să bea în fiecare dimineaţă, timp de opt zile, pe nemâncate, cinci căcăreze de capră în vin alb.

Excremente de oaie. Niciodată nu trebuie luate pe – gură aceste excremente ca în cazul celorlalte animale, ci numai aplicate pe organul bolnav. Au aceleaşi proprietăţi

ca cele de capră. Vindecă tot felul de negi, furuncule tari, abcese, dacă le dizolvăm în oţet şi le aplicăm pe locul dureros.

Excremente de porumbei sălbatici şi domestici. Pentru durerile osului ischion găinaţul de porumbel este admirabil dacă îl aplicăm amestecat cu seminţe de creson de apă, iar dacă vrem să coacă un abces sau o inflamaţie se poate folosi o cataplasmă în care intră o uncie din acest găinaţ, două drahme de sămânţă de muştar şi de creson, o uncie de ulei distilat în oală veche de pământ. Este sigur că mai multe persoane au fost vindecate cu asemenea găinaţ amestecat cu ulei din sâmbure de piersică.

Galien afirmă că găinaţul de gâscă este nefolositor, din cauza acrelii lui, dar e sigur că vindecă gălbenarea dacă e amestecat cu vin alb şi se bea timp de două zile.

Dioscoride afirmă că găinaţul de găină nu este eficace decât în tratamentul arsurilor, amestecat cu ulei de trandafir. În acelaşi timp, Galien şi Eginette ne garantează că, amestecat cu oximel (apă, oţet şi miere), preparatul calmează sufocările şi uşurează pe cei ce au mâncat ciuperci, căci face pe om să vomite tot ce-i îngreunează inima. Un medic din timpul lui Galien vindeca colicii cu găinaţul de găină cu miere şi vin.

Excremente de şoarece, amestecate cu miere, fac să crească părul căzut, frecând locul cu acest produs.

Pentru a păstra frumuseţea, iată un secret foarte important pentru sexul frumos: un procedeu de a prepara fardul. Se iau excremente de şopârle mici, tartru de vin alb, răsătură de corn de cerb, coral alb şi făină de orez, în cantităţi egale. Se pisează totul într-un mojar mic, apoi se moaie cu apă distilată dintr-o cantitate asemănătoare de migdale, melci de vie sau de grădină şi flori de lumânărică, după care se adaugă miere şi se amestecă totul. Compoziţia trebuie, păstrată într-un vas de argint sau de sticlă şi se va folosi pentru a unge obrazul, gâtul şi mâinile.

EXORCISM – Formule de care se folosesc sfinţii,

magicienii şi preoţii pentru a chema sau a alunga spiritele. Citim în Cesar de Hesterbach că messir Guillaume, abate la Sfânta Agatha, în dioceza din Liège, mergând la Cologne cu doi călugări, a fost nevoit să facă faţă unui posedat, care purta în sân un diavol năzdrăvan. Abatele i-a pus acestuia fel de fel de întrebări, cărora le-a răspuns prin gura posedatului, aşa cum se obişnuieşte. Totuşi, pentru că diavolul răspundea la întrebări cu tot atâtea minciuni, dându-şi seama, abatele l-a conjurat să spună adevărul şi numai adevărul la toate întrebările pe care i le va pune. Diavolul a promis şi s-a ţinut de cuvânt. El i-a spus bunului preot ce făceau mai mulţi morţi despre care voia să ştie noutăţi, i-a numit pe cei care erau deja în cer şi cei care aşteptau în purgatoriu. Preotul a început să se roage pentru ei. În acest timp, unul din călugăre! care îl însoţeau a vrut să stea şi el de vorbă cu diavolul. «Taci din gură, i-a spus diavolul, ieri i-ai furat abatelui 12 scuzi, pe care i-ai ascuns în cingătoare, înveliţi într-o cârpă. Aş putea să-ţi numesc mai multe furtişaguri ca ăsta, despre care n-ai suflat o vorbă la spovedanie.» Auzind acestea, abatele a vrut să-i dea iertarea sa călugărului. Apoi i-a ordonat diavolului să-l scutească pe posedat de prezenţa sa. «Şi unde ai vrea să mă duc, a întrebat el?»

«Uite, am să deschid gura, n-ai decât să intri dacă poţi», a răspuns abatele. «E prea cald, a replicat diavolul. Zilele astea ai făcut împărtăşanii». «Ei bine, aşază-te pe degetul meu mare». «Degetele tale sunt sfinţite, dacă mă frec de ele am să-mi muşc unghiile nu o dată». «Atunci du-te unde vrei, dar şterge-o mai repede». «Mai încetişor, replica diavolul, am permisiunea să rămân aici încă doi ani. Vom trăi şi vom vedea». Atunci abatele i-a spus: «Cel puţin arată-te, să te vedem sub chipul tău adevărat». «Chiar vrei?». «Da». «Poftim». În aceeaşi clipă posedatul începu să crească în înălţime şi grosime într-o asemenea măsură, încât în două minute era înalt cât un turn de 300 de picioare, ochii i se aprinseră ca nişte cuptoare, iar

trăsăturile îi deveniră înspăimântătoare. Unul din călugări leşină pe loc, iar celălalt înnebuni. Abatele, care-şi mai păstrase încă mintea întreagă, îl rugă pe diavol să-i redea posedatului dimensiunile normale. Diavolul ascultă, apoi îi spuse abatelui: «Bine ai făcut că te-i răzgândit, căci, nimeni nu mă poate privi prea mult aşa cum sunt şi să rămână în viate…»

EXTAZ – Extazul este o stare de răpire a spiritului, de suspendare a simţurilor, cauzată de o contemplare puternică a unui lucru de factură supranaturală, extraordinară. Melancolicii şi femeile isterice pot să trăiască asemenea stări. Sfântul Augustin metifionează un preot care ştia arta de a o face pe mortul şi care, o dată, după o asemenea experienţă, a rămas mort definitiv. Dacă o făcea pe mortul, a făcut-o bine. Acest preot se numea Pretextat. El nu simţea nimic din toate chinurile pe care le suporta în timpul extazului. Montaigne vorbeşte de un preot care, răpit de extaz, rămânea multă vreme fără respiraţie şi fără simţire. Demonomanii numesc extaz o stare de transport doar în spirit, pentru că ei recunosc extazul în carne şi oase doar cu ajutorul şi prin asistenta diavolului. O vrăjitoare complet dezbrăcată s-a frecat cu grăsime apoi a căzut fără simţire. Şi-a revenit peste trei ore, când spiritul i s-a întors în corp, spunând lucruri despre fără pe care nu *le-a* cunoscut şi care mai târziu au fost confirmate.

Cardan pretinde că a cunoscut un preot care rămânea fără viaţă de câte ori dorea. Starea aceasta dura câteva ore. Era chinuit, lovit, i se ardea trupul, fără să simtă vreo durere. Auzea doar, confuz, şi ca la mare depărtare, zgomotele ce se făceau în jurul lui. Cardan afirmă că el însuşi cădea după voie în extaz, că atunci auzea voci, fără să înţeleagă ce spun şi nu simţea nicio durere […].

Şarlatanismul n-a disprefuit aceste stări. Pretinşi sfinţi au garantat idioţilor că, în timpul stărilor de extaz,

vor vedea toate minunile cerului. Şi atât de mare este forţa fanatismului imbecil, încât unii care debitau cu sinceritate asemenea impertinenţe credeau într-adevăr că văd ceea ce le dicta imaginaţia lor bolnavă. Obiceiul de a minţi produce adesea acest efect, iar mincinosul termină prin a-şi crede el însuşi minciunile debitate.

EZECHIEL – Celebru profet al israelienilor. A avut câteva viziuni neobişnuite. Într-una din ele, Dumnezeu i-a relevat răul pe care poporul lui Israel avea să-l sufere din cauza idolatriei şi a profanărilor. Nu se ştie când a murit. Musulmanii spun că osemintele pe care el te-a reînviat erau din oraşul Davardan, distrus de ciumă şi pe care profetul l-a reanimat printr-o simplă rugăciune.

F

FABERT (Abraham) – Mareşal al Franţei, celebru pe timpul lui Ludovic al XI V-lea. Curajul, prudenţa, norocul i-au adus o mulţime de duşmani şi acuzaţia că ar fi primit sprijinul unui demon familial, care i-a fost devotat şi i-a dat sfaturi, asemenea demonului lui Socrate.

FABRE (Pierre-Jean) – Medic la Montpellier, care a contribuit la dezvoltarea chimiei la începutul secolului al XVII-lea. El amesteca aici şi puţină alchimie. A scris mult pe această temă şi aplicaţia ei în medicină. Cea mai curioasă carte a lui este *Alchimistul creştin*, Toulouse, 1632.

FACHIRI – Monahi vagabonzi din Hindustan care, pentru a fi respectaţi de popor, se prezintă în stare umilă. Ei sunt acoperiţi de zdrenţe şi umblă în grupuri, fiecare grup având un şef care se distinge de ceilalţi printr-o înfăţişare şi mai sărăcăcioasă. Poartă un lanţ de fier prins de picioare pe care îl scutură, mai cu seamă atunci când fac rugăciunea, pentru ca lumea să se îngrămădească la spectacolul stărilor lor de extaz. Cum sunt foarte respectaţi, lumea îşi scoate încălţămintea în faţa lor şi le sărută picioarele. De obicei fachirul oferă ca pe o mare favoare mâna să i se sărute şi apoi îl aşază lângă el pe cel

ce-l solicită. Mai ales femeile sunt acelea care vin cu mare încredere să ceară sfaturi acestor impostori, cu privire la dorinţa lor de a avea copii sau de a inspira dragostea soţilor lor atunci când aceştia nu o au.

FANATISM – Din cauză că nu recunoşteau autoritatea papală, spanioli ti priveau pe indieni ca pe nişte fiinţe mai josnice decât vitele de povară. A te închina unui zeu nu înseamnă nimic în ochii fanaticilor, trebuie să practici ceremoniile lor superstiţioase, să le împărtăşeşti neştiinţa, să le respecţi prostiile, punându-te astfel la adăpost de loviturile lor! Şi conform maximei: «Cine nu este cu noi este împotriva noastră», furioşii găsesc în lume o mie de duşmani şi un singur frate. «Am văzut castilieni, spune Bartholomeu de Las Casas[22], aruncând copii mici câinilor, smulgându-i de la sânul mamelor, pentru că nu fuseseră botezaţi. Aceşti cuceritori laşi, înfometaţi de sânge şi aur, care-şi spuneau trimişi ai Dumnezeului păcii, nu lăsau în urma lor, în toate ţinuturile Indiilor, decât moarte şi durere. Ei ofereau Celui de Sus, ca o plăcută ofrandă, victime omeneşti, pe care le puneau să piară în foc, încet şi mocnit, în chinuri pe care prigonitorii Bisericii le-ar fi inventat cu greu. Ei luau copiii de picioare şi îi rupeau în două şi aceşti creştini au crucificat 13 dintre semenii lor, în cinstea lui Iisus Hristos şi a celor 12 apostoli…»

Fanatismul se observă în toate religiile şi oriunde el este oribil şi sângeros. Cine n-a citit despre isprăvile lui Mahomet şi ale urmaşilor săi? Cine nu cunoaşte pe acel Omar[23] şi cruciafii din Languedoc şi pe toţi acei pioşi exterminatori ale căror devastări şi nelegiuiri le plâng oamenii şi atâtea opere literare?

Jean Chatel, care a atentat la viaţa lui Henri al IV-lea,

---

22 Prelat spaniol (1476 - 1566), a apărat pe indieni de persecuţiile conchistadorilor.

23 Omar (581 - 644), cuceritorul Siriei, Persiei şi Egiptului, cel care a dat toc vestitei biblioteci din Alexandria sub motiv că avea cărţi sntimusulmane.

rănindu-l la buza superioară cu un cuţit, marţi, 27 decembrie 1594 «fiind anchetat asupra motivului care l-a împins să încerce uciderea regelui, a mărturisit că, pentru a-şi ispăşi păcatele, a crezut că pentru religia catolică, apostolică şi romană era necesar un act căruia să i se ducă vestea şi în acelaşi timp util şi dacă ar fi necesar şi ar putea l-ar mai încerca încă o dată» (Jurnalul lui Henri IV).

Sub domnia lui Ludovic al XII-lea, un şcolar, convins că religia lui Homer era cea mai bună, a smuls din mâinile unui preot sfânta împărtăşanie, tocmai în clipa când o sfinfea. A fost ars de viu şi a fost necesar ca doi boi să îngenuncheze în faţa împărtăşaniei pe care el o profanase.

Am merge prea departe dacă am cita toate trăsăturile fanatismului de-a lungul istoriei, iată o mică anecdotă povestită de un scriitor fanatic: Unui vrăjitor care a făcut oribila blasfemie spunând că un păianjen e mai demn de respect decât sfânta împărtăşanie, i-a picat îndată din tavan un păianjen imens care făcea eforturi disperate ca să-i intre pe gât. Minunea aceasta era mărturia faptului că numai pentru a pedepsi gura blestemată din care a ieşit blasfemia s-a petrecut acest lucru.

FANNIUS (Caius) – Istoric roman, care a murit de frică în timp ce scria o carte împotriva împăratului Neron. Terminase trei capitole şi îl începuse pe al patrulea, când Neron, de care avea capul plin, i-a apărut în vis şi, după ce a citit cele trei capitole, a plecat, fără să-l înceapă pe al patrulea. Acest vis l-a obsedat pe Fannius, convins fiind că nu va termina niciodată cartea, într-advăr, a murit peste puţin timp.

FANTOME – Duhuri sau strigoi prevestitori de rele, care-i terorizau pe părinţii noştri, deşi ştiau că nu trebuie să te temi de fantome atâta timp cât fii în mână o urzică şi coada şoricelului.

Evreii pretindeau că fantoma nu poate recunoaşte persoana pe care vrea s-o sperie dacă aceasta are un văl

pe faţă. Dar când persoana e vinovată, Dumnezeu face să cadă masca celui ce se ascunde şi umbra poate s-o vadă şi s-o pedepsească.

Citim în jurnalul Sfântului Dominic că, într-o zi, în sala de mese au fost găsiţi o mulţime de călugări morţi, care se credeau damnaţi. Dumnezeu (sau poate stareţul) îi trimisese pe acei călugări morţi, pentru a-i stimula pe cei vii să facă penitenţă.

S-a văzut adesea că fantomele vin să anunţe moartea cuiva. În timpul ceremoniei de căsătorie a regelui Scoţiei, Alexandru ai 11 I-lea, a apărut un spectru şi la puţină vreme după aceea regele a murit. Sunt mii de asemenea exemple. Un preot din Italia arăta ţăranilor, pe care nu-i putea domina decât prin spaimă, pe diavol, dar acesta nu era decât un cârpaci din sat, împopoţonat cu un costum de diavol, şi căruia i se dădea, pentru tăcerea sae trei franci pentru fiecare şedinţă [...] Camerarius relatează că pe vremea sa se vedeau adesea în biserică fantome fără cap, în haine călugăreşti, aşezate în scaunele adevăraţilor călugări, care urmau să moară la puţină vreme după aceea.

Un cavaler spaniol iubea o călugăriţă, care, la rândul ei, îi împărtăşea iubirea. Într-o noapte, mergând la ea şi traversând biserica mănăstirii a cărei cheie o avea, a văzut o mulţime de luminări aprinse şi mai mulţi preoţi, pe care nu-i cunoşta, oficiind o slujbă de înmormântare în faţa unui mormânt foarte înalt. El s-a apropiat de unul din ei şi a întrebat pentru cine se face acea slujbă. «Pentru dumneata», a răspuns preotul. La fel au răspuns şi ceilalţi. Cavalerul a plecat îngrozit, a încălecat şi a plecat acasă. În faţa porţi a fost ucis de doi câini. Dar cui a reuşit să povestească întâmplarea, dacă a murit înainte de a intra în casă? [...]

FARMECE – Vrăji, descântece, anume împerecheri de cuvinte, în versuri ori în proză, menite să producă efecte miraculoase. O femeie din nu ştiu care ţară, având o boală

de ochi, s-a dus la o şcoală şi i-a cerut unui elev să-i spună câteva cuvinte magice care ar putea s-o vindece, promiţându-i haine noi drept recompensă. Şcolarul i-a dat un bilet învelit într-o pânză şi i-a interzis să-l deschidă. Ea l-a ţinut asupra ei şi s-a vindecat. O vecină, având aceeaşi boală, l-a puratat şi ea şi s-a vindecat de asemenea. Au desfăcut hârtia şi au citit: «Diavolul să-ţi smulgă amândoi ochii şi să ţi-i astupe cu noroi». După care amândouă alergară să se spovedească şi să ceară iertarea păcatelor.

Cu o vrajă puternică se poate face orice... Delrio citează un vrăjitor care, aprinzând o lampă fermecată, excita toate femeile dintr-o cameră, care se dezbrăcau şi începeau să danseze goale în faţa lui. Asemenea farmece, în mod obişnuit, operează cu vorbe care-l pun în mişcare pe diavol. Astfel, toată antichitatea a observat că vrăjitorii fermecau şerpi, care însă uneori îi ucideau pe vrăjitorii lor. De aceea Solomon spunea. «Nimănui să nu-i fie milă de vrăjitorul ucis de şerpi». Şi, în fapt, un vrăjitor din Salzburg, în faţa unei mulţimi, a adunat într-o groapă toţi şerpii de pe raza unui cerc de o leghe şi i-a ucis, în afară de unul, foarte mare, care, sărind asupra vrăjitorului l-a omorât [...] Se citează un mare număr de alte farmece al căror efect este uimitor. În câteva locuri din Finister se folseşte următorul: Se plasează pe altar patru piese de şase bănuţi care după slujbă sunt pulverizate. Praful obţinut, băut într-un pahar cu vin, cu cidru sau cu rachiu face invulnerabil pe cel ce pleacă într-o cursă sau la luptă. Vrăjitoarele franceze fabricau un unguent care avea aceleaşi virtuţi [...] Cea mai mare parte a farmecelor se face prin cuvinte spuse sau scrise. Când turcii pierdeau un sclav care fugise, scriau o rugăciune pe o hârtie pe care o prindeau pe uşa colibei sau celulei sclavului, acesta fiind forţat de o mână invizibilă să se întoarcă, urmărindu-l din urmă cu un baston. Pliniu afirmă că, pe vremea sa, cu ajutoul farmecelor se stingeau incendii, se oprea sângele unui rănit, se aşezau la locul lor oasele rupte, se vindeca

guta, se împiedica răsturnarea unui car de luptă etc. Toţi anticii credeau în farmece, a căror formulă consta de obicei în câteva versuri latine sau greceşti.

În capitolul 5 din cartea a treia a Demonomaniei sale, Bodin afirmă că în Germania vrăjitoarele seacă laptele de la vaci şi că există un antidot al vrăjii: se pune să fiarbă laptele de la vaca fermecată spunând anumite cuvinte, lovind vasul în care fierbe laptele cu un băţ. În acelaşi timp, diavolul loveşte vrăjitoarea cu tot atâtea lovituri, până când ea ridică vraja.

Se mai spune, iarăşi, că dacă a doua zi după ce ai fost băgat la închisoare, înghiţi pe stomacul gol o coajă de pâine pe care s-a scris: Senozam, Gozoza, Gober, Dom, şi te culci apoi pe partea dreaptă, vei ieşi de acolo în trei zile. Poţi opri trăsurile punând în mijlocul drumului un băţ pe care să scrie: «Ierusalime, Dumnezeule Atotputernic, pocăieşte-te, opreşte-te aici». Apoi trebuie să treci drumul pe unde se văd sosind caii […]

FASCINAŢIE – Un fel de vrajă care te face să nu vezi lucrurile aşa cum sunt. Astfel, locuitorii Sodomei aveau ochii fascinaţi atunci când, căutând casa lui Loth, pe care îl cunoşteau foarte bine, nu i-au găsit uşa, cu toate că erau în faţa ei. Mai cu seamă magicienilor le-a plăcut această practică. Un vrăjitor ţigan, citat de Boguet, schimba snopii de grâu în purcei pe care-i vindea ca atare, avertizându-l pe cumpărător să nu cumva să spele purceii cu apă. Dar un cumpărător al mărfii ţiganului, neascultând sfatul lui, a văzut în loc de purcei înotând pe apă snopi de fân.

Delrio relatează că un anume magician, cu ajutorul unui fel de arc şi o coardă întinsă pe arc, trăgea o săgeată lucrată dintr-un anumit lemn, făcând să apară dintr-odată în faţa lui un fluviu atât de mare câtă distantă parcurgea săgeata. Şi Trithem ne asigură că un faimos vrăjitor evreu devora oameni şi cărufe cu fân, tăia capete, dezmembra persoane vii, apoi punea totul la loc. Eneas Sylvius povesteşte că, în războiul ducelui Vladistas împotriva lui

Gremozistas, duce de Boemia, o bătrână vrăjitoare i-a spus fiului ei vitreg, care era de partea lui Vladistas, că acesta va muri în bătălie, cu cea mai mare parte a armatei sale, şi că el s-ar putea salva de măcel dacă îi va asculta sfatul: să omoare pe primul care îi va ieşi în cale, să-i taie urechile şi să le pună în buzunar; apoi să facă cu vârful sabiei o cruce pe pământ, între picioarele din faţă ale calului său, şi după ce va săruta această cruce, să se grăbească să fugă. Tânărul, îndeplinind toate acestea, s-a întors sănătos din luptă, unde a pierit Vladistas şi cea mai mare parte a trupei sale. Dar întorcându-se în casa mamei sale vitrege, tânărul soldat şi-a găsit nevasta, pe care o iubea foarte mult, străpunsă de sabie, fără urechi, şi agonizând.

Femeile maure îşi închipuie că există vrăjitori care fascinează doar cu privirea şi omoară copiii. Această idee coincide cu a romanilor, care se închinau zeului Fascinus, căruia i se atribuia puterea de a păzi copiii de fascinafie şi vrăji. (A se vedea *Farmece*, *Vrăji*, *Seducţie*, *Simon*, *Faust* etc.)

FATALISM – Doctrină a celor ce recunosc existenţa destinului inevitabil.

Dacă cineva întâlneşte un hoţ, fataliştii spun că acesta i-a fost destinul, să fie ucis de un hoţ. Această mentalitate a supus călătorul uneltei ucigaşe a hoţului şi i-a acordat acestuia, cu multă vreme înainte, gândul şi puterea de a avea, la timpul hotărât, voinţa şi forţa de a-l ucide pe călător. Şi dacă cineva e strivit de un zid, acesta cade pentru că destinul a hotărât ca acel om să fie acoperit de ruinele casei sale… Mai degrabă spunem că a pierit sub ruine pentru că s-a dărâmat zidul. Unde ar fi libertatea omului, dacă îi e imposibil să evite fatalitatea oarbă, destinul inevitabil? De ce să căutăm sănătatea, funcţiile, virtutea, dacă ceea ce trebuie să devenim este determinat? Această doctrină este îngrozitor de falsă şi periculoasă. Există ceva mai liber decât a te căsători, a duce un anume fel de viaţă? Există ceva mai întâmplător ca a pieri de

sabie, a te îneca, a fi bolnav? Cerşetorii care se mutilează, nebunii care se sinucid, cei care se aruncă în tot felul de excese, nu o fac din propria voinţă? Omul virtuos, care ajunge să-şi învingă pornirile prin mari eforturi, nu mai are nevoie de a se educa în direcţia binelui, pentru că el nu poate deveni vicios? Atunci e inutil să credem în Cel Etern şi să ne temem de el dacă e fără putere, dacă această putere e supusă destinului, dacă el nu poate schimba ceea ce e imuabil în noi. Omul se poate deda la orice crimă, fără ca Dumnezeu să aibă dreptul să-i ceară socoteală de purtarea lui: are drept scuză fatalitatea. Trebuie chiar să iertăm şi să-i plângem pe ucigaşi şi pe hoţi şi să încetăm să-i admirăm pe oamenii buni, pentru că primii urmează poruncile cerului atunci când comit ticăloşii şi pentru că ceilalţi nu au meritul unor acţiuni pozitive pe care sunt constrânşi să le facă.

Degeaba fataliştii ne vor striga că, deoarece Dumnezeu ştie tot, evenimentele trebuie fixate, sigure şi inevitabile, căci, altfel, nu le va mai şti deloc… Cine le-a spus lor că Dumnezeu doreşte să ştie totul? Acordând muritorilor liberul arbitru şi drept conduită raţiunea, el a supus evenimentele şi pasiunile omului şi nu pe om pasiunilor şi evenimentelor.

FAUST (lohann) – Faimos magician german, născut la Weimar la începutul secolului al XVI-lea. Un geniu plin de forţă şi îndrăzneală, curiozitate de nestăpânit, o imensă nevoie de cunoaştere: acestea erau cele mai pronunţate trăsături cu care îl dăruise natura. A învăţat medicina, jurisprudenţa, teologia. A aprofundat ştiinţa astrologiei şi când a terminat cu ştiinţele naturale s-a aruncat în magie. Cel puţin aşa consemnează toate povestirile ce s-au scris despre el. Şi Conrad Durius e de părere că a fost dat pe mâna diavolului de călugări, pentru a se răzbuna, căci, inventând imprimeria, Faust le-a răpit o meserie foarte productivă, aceea de copişti de manuscrise.

Se ştie că atunci când au apărut primele cărţi

imprimate s-a strigat: Magie! susţinându-se că erau opera diavolului. Faust a fost urmărit pentru a fi ars pe rug şi fără protecţia lui Ludovic al XI-lea şi a Sorbonei imprimeria ar fi fost ucisă chiar în timp ce se năştea. Orice ar fi fost, iată principalele trăsături ale lui Faust, aşa cum reies ele din legende:

Dornic să se apropie defiinfele unei lumi superioare, el a descoperit, în sfârşit, după îndelungi căutări, teribila formulă care cheamă diavolul din fundul iadului. La început s-a abţinut să se folosească dar, în inima sa, dorinţa de a-l avea în faţă pe diavol începea să învingă un rest de temeri religioase. Când, într-o zi, plimbându-se pe câmp cu prietenul său Wagner, a zărit un câine negru, lăţos, care se învârtea în jurul lui alergând. O mică dâră luminoasă strălucea în urma câinelui. Mirat, Faust s-a oprit. Cercurile pe care le-făcea câinele erau din ce în ce mai mici. S-a apropiat de Faust şi s-a aşezat la picioarele lui. Savantul, surprins, s-a întors gândător, iar câinele l-a urmat acasă.

Descoperirile lui Faust nu fuseseră încurajate. Bătrânul său tată era bolnav, trăia în mizerie. Când se afla singur era bântuit de cele mai negre gânduri. Noul său prieten, câinele, îi întrerupea gândurile prin urlete ciudate. Faust îl privea, se mira că-l vede crescând şi la un moment dat îşi dădu seama că are în casă un diavol. Luă cartea de magie, se aşează în cerc, spuse formula de conjurare şi ordonă spiritului să se arate. Câinele se agită, în jurul lui plutea un fel de fum şi, în locul lui, Faust văzu apărând un demon sub forma unui tânăr nobil, îmbrăcat după ultima modă. Era Mefistofeles, secundul arhanghelilor izgoniţi şi, după Satan, cel mai de temut şef al legiunilor infernale... Diverşi istorici expun variante ale acestei mari epoci din viaţa lui Faust. Widman afirmă că, hotărât să cheme un demon, Faust a mers într-o seară în pădurea deasă de la Mangeal, aproape de Wittemberg. Aici a făcut pe pământ un cerc magic, s-a aşezat în mijlocul lui şi a pronunţat

formula de chemare cu atâta repeziciune şi forţă, încât îndată în jurul lui s-a produs un zgomot cumplit. Toată natura a părut că se pune în mişcare. Copacii se aplecau până la pământ, tunetele întrerupeau sunetele îndepărtate ale unei muzici solemne, care se amesteca cu strigăte, gemete, zăngănit de săbii. Fulgere violente despicau în fiece clipă vălul negru ce acoperea cerul. În fine, a apărut o masă luminoasă, conturându-se puţin câte puţin şi formând un spectru de foc care, apropiindu-se de cerc în tăcere, s-a plimbat în jurul lui, cu un mers inegal, timp de un sfert de oră. În sfârşit, spiritul a îmbrăcat figura şi îmbrăcămintea cenuşie a unui călugăr care a început să vorbească cu Faust. O clipă, doctorul s-a tulburat dar şi-a regăsit curajul şi a semnat cu sângele său, pe un pergament curat, cu o pană de fier pe care i-a dat-o diavolul, un pact prin care Mefistofeles se obliga să-l servească 24 de ani, după care Faust trebuia să aparţină iadului.

În scrierea sa, Widman consemnează condiţiile acestui pact, a cărui copie se spune că s-ar fi găsit în hârtiile doctorului, după moartea sa. Era scris pe un pergament cu cerneală de un roşu închis şi prevedea: 1. Spiritul va veni la orice chemare a lui Faust, sub o înfăţişare plăcută, cea pe care o va porunci Faust. 2. Spiritul va îndeplini tot ce acesta?; va comanda, aducându-i imediat tot ce va dori. 3. Spiritul va fi punctual şi supus ca un servitor. 4. Va sosi la orice oră din zi sau din noapte. 5. În casă nu va fi văzut nici recunoscut de cineva şi va rămâne invizibil pentru oricare altă persoană. Din partea lui, Faust i se dădea diavolului pe mână, fără să ceară vreun drept de izbăvire, nici de revenire în viitor la îndurarea divină. Demonul i-a dat, drept aconto la acest pact, un cufăr plin cu aur şi, de atunci, Faust a devenit stăpânul lumii, pe care a străbătut-o cu toată strălucirea. Când nu călătorea prin văzduh, mergea peste tot în echipaje luxoase, întovărăşit de demonul său. Într-o zi, în

satul Rosenthal, a văzut-o pe încântătoarea Margareta, tânăra nevinovată pe care Widman o prezintă ca pe o fiinţă ce întrecea în frumuseţe şi graţie toate frumuseţile pământului. Faust s-a îndrăgostit, dar ea era pe cât de frumoasă pe atât de virtuoasă. Pentru a-l abate de la această pasiune de care se temea, Mefistofeles i-a înlesnit întâlniri de dragoste cu Elena, Aspazia, Lucreţia, Cleopatra şi cele mai frumoase femei din istorie, pe care le-a reînviat pentru el. Se mai adaugă chiar faptul că Faust, având fericirea să poată reînvia cele mai vestite frumuseţi ale timpurilor, în toată strălucirea lor, le-a arătat discipolilor să-i pe Elena, soţia lui Menelaos, femeia cu mari ochi negri, cu lungi bucle blonde şi obrazul al cărui colorit, cum o descrie Homer, era asemănător unei perdele de purpură reflectată pe suprafaţa marmurei albe. Toţi elevii săi au mărturisit că nu mai văzuseră asemenea frumuseţe. Dar Faust nu putea alunga din inima sa pe Margareta. Se ducea adesea s-o vadă şi, în sfârşit, s-a făcut iubit. Numai că ea nu-l suporta pe demonul ce-l însoţea pe Faust. Ea nu-şi dădea seamă că are în faţă un locuitor al infernului, dar privirea lui strălucitoare o îngrozea. Văzându-l pe Faust din ce în ce mai îndrăgostit de Margareta, Mefistofeles s-a hotărât să o piardă. Mai întâi i-a pus în dulap găteli şi bijuterii, apoi i-a insuflat puţină cochetărie şi l-a alungat pe Faust pentru a dezbina pe îndrăgostiţi. Apoi l-a dus pe Faust la curte. Carol Quintul, cunoscându-i talentul în magie, l-a rugat să i-l aducă pe Alexandru cel Mare. Faimosul împărat al Macedoniei a apărut imediat, scund şi îndesat, îmbrăcat în culori ţipătoare, cu o barbă roşie deasă, privirea pătrunzătoare şi înfăţişarea mândră. l-a făcut împăratului o reverenţă profundă şi i-a adresat chiar câteva cuvinte într-o limbă pe care Carol Quintul n-o mai auzise. De altfel îi era interzis să vorbească. A stat doar şi a privit cu mare atenţie şi astfel a mai văzut câţiva oameni celebri, chiar şi pe Cesar, pe care Faust l-a înviat o clipă pentru el.

În felul acesta, vrăjitorul a efectuat mii de minuni. Dacă e să-i credem pe istorici, el se folosea fără nicio discreţie de puterea sa supranaturală. Se spune că, într-o zi, aflându-se la o masă cu 12 sau 15 cheflii care auziseră de minunile sale, aceştia l-au rugat să le facă o demonstraţie. Pentru a-i mulţumi, Faust a găurit masa cu un sfredel, şi pe acolo au curs vinurile cele mai fine. Dar unul din convivi, nepunând repede paharul sub jet, băutura căzând pe pământ a luat foc şi minunea aceasta a speriat asistenta. Dar doctorul a ştiut să-i liniştească. Cu capetele încinse, prietenii i-au cerut în cor să le arate o vie încărcată cu struguri numai buni de cules. Ei se gândeau că, fiind în decembrie, Faust nu va putea înfăptui minunea. Acesta le-a spus că, fără să se ridice de la masă, vor vedea o vie aşa cum şi-o doresc, dar cu condiţia ca toţi să rămână pe loc, să nu taie strugurii fără permisiunea lui, cel care o va face riscându-şi viaţa. Promiţând cu toţi» să-l asculte, magicianul le-a vrăjit atât de bine ochii acelor beţivani, încât, într-adevăr au văzut o vie frumoasă încărcată cu tot atâţia struguri câţi meseni erau. Au fost atât de încântaţi încât cu toţii au pus mâna pe cuţite şi s-au pregătit să taie strugurii. Lui Faust i-a plăcut să-i mă în această poziţie câteva clipe, apoi, deodată, a făcut să dispară şi via şi strugurii. Şi fiecare din cei prezenţi, crezând că are în mână un strugure s-a trezit că are într-o mână nasul vecinului, iar în cealaltă cuţitul. Dacă s-ar fi repezit să taie strugurii fără voia lui Faust, şi-ar fi tăiat unul altuia nasul.

S-a spus că Faust, ca şi Agrippa, şi-ar fi plătit creditorii cu monedă din corn sau din lemn, care părea autentică în clipa când o scotea din pungă, reluându-şi după câteva zile forma adevărată. Dar diavolul îi dădea destui bani ca să nu fie nevoit să falsifice, lucru care, de altfel, nu-i stătea în caracter. Wecker afirmă că lui Faust nu-i plăcea zgomotul şi că, adesea, prin puterea magiei, îi făcea să tacă pe oamenii care îl oboseau, având martori că «într-o zi a legat gura unor ţărani beţi, ca să-i împiedice să

pălăvrăgească».

Dar să revenim la iubirile lui Faust. El nu renunţase la proiectul de a se căsători cu Margareta. Dar diavolul, aşa cum spune Widman, i-a interzise acest lucru, cu atât mai mult cu cât, aparţinând infernului, prin pactul său, Faust nu mai avea dreptul să dispună de propria-i persoană. Tot ce a putut face ca să-i fie pe plac a fost seducerea definitivă a Margaretei, însufleţind-o cu focul dragostei pentru Faust, pregătind ocaziile favorabile pentru a se întâlni. Fata a cedat şi a rămas grea fără să-i fie soţie. În timpul acesta Faust o părăsea mereu. Se ducea la sabat şi viaţa lui îşi urma cursul şi destinul infernal. Margareta a devenit mamă şi s-a lăsat pradă disperării. Unii spun că ar fi murit, plină de remuşcări, în fundul unei celule, alţii că a dispărut împreună cu copilul. Cât despre el, când a venit sorocul pactului încheiat, s-a îngrozit la ideea morţii. A vrut să fugă într-o biserică sau într-un alt loc sfânt şi să ceară îndurarea divină. Mefistofeles l-a împiedicat însă. El l-a dus pe cel mai înalt munte al Saxoniei şi, în timp ce Faust cerea mila Domnului, demonul i-a spus: «Nu mai spera nimic, acum trebuie să mori, eşti ai nostru». La aceste cuvinte spiritul întunericului i-a apărut lui Faust sub forma unui uriaş cât bolta cerească. Ochii lui plini de foc aruncau fulgere, din gură vărsa flăcări, pământul se zguduia sub forţa picioarelor lui. Într-un hohot de râs care răsuna ca un bubuit de tunet, el şi-a înşfăcat victima, i-a sfâşiat trupul în bucăţi şi i-a aruncat sufletul în iad.

Aflaţi „deci, oameni buni, că dintr-o prietenie nefastă nu avem nimic de câştigat.

Am spus în urmă că descoperirea tiparului a făcut ca Faust să fie urmărit ca vrăjitor. Se spune că cerneala roşie a Bibliilor sale este sânge. E adevărat că ea are

O strălucire particulară şi s-a crezut, în acel secol al ignorantei, că secretul i-a fost transmis de diavol. Orice a fost, fără sprijinul lui Ludovic al XI-lea, Faust ar fi fost ars

împreună cu presele lui.

Se mai spune că vindea în Germania almanahuri dictate de Mefistofeles, în care făceau preziceri întotdeauna exacte şi deci aveau mai mare succes decât Mai, hias Laensberg, care uneori se înşela. Dar nicăieri nu se găsesc aceste almanahuri.

Viaţa lui Faust şi a lui Cristopher Wagner, valetul său, vrăjitor şi el, a fost scrisă de Widman (Frankfurt.

1.587), tradusă în mai multe limbi şi în franceză de Victor

Palma Cayet, Paris, 1603. Adelung i-a consacrat un lung articol în a sa istorie despre nebuniile oamenilor. Toţi specialiştii au vorbit despre el. Goethe a transpus aventurile lui într-o dramă bizară sau cronică dialogată, care este poate cea mai neobişnuită operă a spiritului uman. În sfârşit, Desaur şi Saint Genies au publicat, la începutul anului 1825, Aventurile *Faust şi* coborârea sa *în infern*, roman în trei volume, în care însă nu întâlnim tot elementul miraculos al legendelor germane.

FECUNDITATE – Autori dintre cei mai serioşi afirmă că vântul face să se nască mânjii şi potârnichile. Varonafirmă că în anumite anotimpuri vântul fecundează iepele şi găinile în Luşitania. Virgiliu, Pliniu, Columelliusă*, chiar şi Sfântul Ăugustin şi-au însuşit această legendă punând-o în rândul întâmplărilor adevărate. N-am putea spune de unde a aflat Titus Livius povestea că o femeie, naufragiind pe o insulă pustie, a născut acolo doi gemeni, după ce a trăit nouă ani fără să vadă picior de bărbat. În provincia Dauphine circulă legenda – şi aceasta de multă vreme – că o femeie a rămas grea doar cu ajutorul imaginaţiei. Şi cum o asemenea obrăznicie putea avea urmări dacă era acceptată de popor, parlamentul din Grenoble a dat o decizie care pedepsea relatarea acestei poveşti. Dar o altă decizie a parlamentului o contrazicea pe aceasta, ceea ce a prilejuit lui Abraham Johnson să scrie cărţulia intitulată Arta de a fi

mamă fără a fi soţie. […]

FEMEI – Toată lumea cunoaşte acea plăcută h oţărâre pe care a dat-o conciliul de la Macon, prin care s-a redat femeilor demnitatea ce un pios călugăr voia să le-o răpească. Acest prelat susţinea că femeile nu puteau şi nu trebuiau să fie calificate cu titlul de creaturi umane. Chestiunea s-a discutat în mai multe şedinţe, în care au avut loc vii dispute, căci episcopul ideolog avea susţinători. Dar, până la sfârşit, prietenii sexului frumos au triumfat. S-a hotărât şi s-a pronunţat cu solemnitate sentinţa că atât femeile cât şi bărbaţii fac parte din specia umană. Şi decizia era valabilă, cum spune Saint Foix, deşi acest conciliu nu era unul ecumenic. I s-a reproşat savantului Acidalius Valens de a fi susţinut aceeaşi idee lipsită de galanterie în lucrarea intitulată *Femeile să nu fie* tradusă în franceză de Querlon sub titlul *Asupra femeilor*, dar criticii au demonstrat că această glumă nu aparţinea lui Acidalius.

Este curios că mai multe secte de eretici aprobă teoriile unor nebuni care plasează femeile, cel mai frumos produs al Creaţiei, printre animale. După descoperirile făcute de Cristofor Columb, s-a pretins că femeile din Perú şi din alte ţinuturi ale Americii erau nişte mici brute, chiar dacă seducătoare, fără picătură de minte. Astfel s-a întâmplat că, pentru a feri pe creştini de crima bestialităţii, un papă a conferit femeilor din America rangul de fiinţe dotate cu raţiune şi cu toate calităţile din care se constituie fiinţa umană. În timpurile vechi, şi femeile evreice treceau drept lipsite de calităţi umane. Nu mai demult de 500 de ani, un creştin prins în relaţii intime cu o israelită a fost spânzurat între doi câini. Alăturaţi această faptă respectului pe care îl aveau strămoşii noştri gali pentru femei, în care ei credeau că recunosc o lumină dumnezeiască. Dar aproape peste tot ideile despre sexul frumos sunt exagerate. Există fără în care femeile sunt sclavele bărbatului şi ale prejudecăţilor, crezând că vor fi

dezonorate dacă nu-şi vor da foc pe sicriul defunctului lor tiran.

Nu vom enumera aici toate cele o mie şi una de idei eronate ce se debitează pe seama femeilor. Ne vom mulţumi să remarcăm că în secolele de fanatism ele au fost persecutate mai mult din cauza slăbiciunilor lor decât a greşelilor, căci sfinţii cei cumpliţi nu aveau, fără îndoială, dreptate să le zugrăvească ca pe nişte glasuri ale diavolului. Delancre şi Bodin ne asigură, conform aceluiaşi principiu, ca femeile sunt mai dotafe decât bărbaţii pentru vrăjitorie şi că este un fapt îngrozitor acela ca o femeie să se înţeleagă cu diavolul. Aristotel şi alţi câţiva filosofi afirmă că prezenţa femeilor, în anumite zile critice, face să se taie laptele, să se acrească smântâna, să se întunece oglinzile, să se usuce câmpul, să se nască şerpi şi să turbeze câinii.

FEMEI ALBE – Unii dau acest nume silfidelor, nimfelor sau unor zâne care se arătau în Germania, alţii văd în femeile albe un fel de fantome care produc mai mult frică decât rău. Există, spune Delrio, un fel de fantome puţin periculoase, care apar, ca nişte femei albe, în păduri şi pe câmpii, câteodată chiar în grajduri, ţinând în mâini luminări aprinse, din care lasă să cadă picături de ceară pe moţul şi coada calului şi pe care apoi le piaptănă şi le împletesc cu grijă. Aceste femei albe, adaugă acelaşi autor, sunt numite sibile şi zâne.

În ţinutul Bretaniei, femeile albe, care se numesc *spălătorese* sau *cântărefe de noapte*, îşi spală rufele, cântând sub clarul de lună, în izvoarele depărtate. Ele cheamă trecătorii să le stoarcă rufele, apoi le rup mâinile celor ce le ajută cu plăcere.

Erasmus[24] vorbeşte de o femeie albă celebră în Germania, a cărei poveste e următoarea: «Cel mai

---

24 Erasmus, umanist olandez, spirit enciclopedic, autorul celebrei iucrâri Elogiul nebuniei (1469 - 1536).

extraordinar lucru în Germania, spune el, este femeia albă, care apare atunci când moartea se pregăteşte să lovească la uşa vreunui prinţ, şi nu numai în Germania, dar şi în Boemia. Într-adevăr, acest spectru s-a arătat la dispariţia celor mai mulţi membri ai caselor suverane Neuhaus şi Rosemberg, şi se mai arată şi astăzi. Wilhelm Savata, cancelar al acestui regat, declară că, într-adevăr, această femeie nu poate fi scoasă din purgatoriu atâta vreme cât castelul de Neuhaus va fi în picioare. Ea apărea aici nu numai când cineva trebuia să moară, dar şi cu prilejul unei căsătorii sau al unei naşteri. Cu menţiunea că atunci când apărea îmbrăcată în negru era semn de moarte şi, dimpotrivă, de bucurie, când era văzută îmbrăcată în alb. Gerlanius mărturiseşte că a ascultat cum i se povestea baronului de Ungenauden, ambasadorul împăratului la Poarta otomană, că această femeie albă apărea îmbrăcată în negru atunci când prezicea în Boemia moartea cuiva din familia Rosemberg. Seniorul Wilhelm de Rosemberg, aliindu-se cu cele patru case suverane Brunswick, Brandenburg, Bade şi Pemstein, una după alta, şi făcând pentru aceasta mari cheltuieli, mai ales cu prilejul căsătoriei prinţesei de Brandenburg, femeia albă a devenit familiara celor patru case şi a altora cu care ele erau aliate.

Cu privire la felul cum se comporta, se spune că ea trecea repede dintr-o cameră într-alta, având la brâu o legătură de chei cu care închidea şi deschidea uşile, şi ziua şi noaptea. Dacă cineva o saluta, ea răspundea cu o nobilă gravitate, cu capul, apoi pleca. Nu spunea vorbe urâte nimănui, dimpotrivă, privea pe toată lumea cu modestie şi sfială. E adevărat că de multe ori s-a supărat şi chiar ea a aruncat cu pietre în cei pe care i-a auzit vorbind urât despre Cel de Sus. Era foarte bună cu săracii şi se frământa grozav când nu erau ajutaţi aşa cum dorea ea. A dovedit-o atunci când suedezii au cucerit castelul şi au uitat să dea săracilor masa pe care ea o instituise încă pe

vremea când era în viaţă. A făcut atunci un asemenea scandal încât soldaţii care păzeau castelul n-au ştiut unde să se ascundă. Chiar generalii n-au fost scutiţi de stăruinţele ei, până când unul dintre ei a dat dispoziţie să se facă mâncare caldă care să fie distribuită săracilor. Când totul a fost împlinit, s-a instaurat liniştea».

FERDINAND IV (Juratul) – Rege al Castiliei şi Leonei[25], născut în 1.285. Deoarece condamnase la moarte doi fraţi acuzaţi de a fi asasinat un senior castilian, când acesta ieşea din palat, a vrut ca sentinţa să fie executată, deşi acuzaţii pretindeau că sunt nevinovaţi şi că nu există nicio dovadă împotriva lor. Atunci, spun istoricii timpului său, cei doi fraţi l-au citat pe Ferdinand să compară în 30 de zile la tribunalul judecătorilor regilor. Şi exact peste 30 de zile mai târziu, retrăgându-se să se odihnească după masă, regele a fost găsit în patul său, mort. Poporul, crezând cu uşurinţă în tot ce ţine de miraculos, nu s-a îndoit nicio clipă că moartea regelui a fost urmarea citaţiei care i se făcuse.

FERIGA – Se cunosc metodele rele şi diavoleşti prin care se culege feriga. La 23 iunie, ajunul naşterii lui Ioan Botezătorul, după un post de 15 zile, mai mulţi vrăjitori, conduşi de Satan, culeg în această noapte fire de ferigă, planta care n-are nici tijă, nici floare, nici sămânţă şi care renaşte din aceeaşi rădăcină. În plus, spiritul răului se joacă cu aceşti nenorociţi vrăjitori, arătându-li-se, în această noapte, în plină furtună, sub o înfăţişare monstruoasă, ca să-i înspăimânte. Ei cred că prin vrăjile lor, prin cercurile şi semnele care le fac pe pământ, se apără. Apoi pun sub ferigă o pânză nouă de in sau de cânepă, sperând că feriga va înflori într-o oră ca s-o poată culege. O împachetează într-un pergament nou sau în mătase şi o păstrează pentru a ghici visele şi a invoca spiritele. Prin răutăţile şi minciunile sale, demonul îi

25 Regiune din nord-estui Spaniei, cucerită în secolele IX-X.

convinge că această plantă e bună numai de ghicit, iar dacă o pui în punga cu aur sau argint, a doua zi cantitatea se va dubla. Dacă lucrul nu se întâmplă, vrăjitorii vă vor acuza de rea credinţă, vor spune că sunteţi vinovat de cine ştie ce crimă, în atât de mare măsură oamenii se lasă dominaţi de aceşti impostori ai lui Satan.

FEREAGUS – Uriaş despre care vorbeşte cronica arhiepiscopului Turpin. Avea 12 picioare înălţime şi pielea atât de rezistentă încât nicio lance sau sabie nu o putea străpunge. A fost învins de unul din vitejii lui Carol cel Mare.

FERU – Orbind, regele Feru a consultat un oracol pentru a afla cum ar putea să-şi recapete vederea. I s-a transmis că urina unei femei caste şi credincioasă bărbatului era singurul remediu pentru boala sa. Regele a încercat mai întâi urina soţiei sale, care n-a avut niciun efect. A încercat apoi de la altele, dar în zadar, în fine, după alte multe probe, s-a găsit una care l-a vindecat. Pentru a o răsplăti pe aceasta şi a le pedepsi pe toate celelalte, le-a închis într-un oraş şi le-a dat foc, căsătorindu-se apoi cu cea a cărei virtute l-a tămăduit.

FETIŞURI – Divinităţi ale negrilor din Guinea. Ele variază după voinţa preoţilor. Acestea sunt resturi de animale uscate, ramuri de copaci, arbori, pietre sau orice altceva. Există unele foarte mici, care sunt purtate la gât sau la braţ, asemenea scoicilor. Duminica, negrii se adună sub un copac, pe care îl numesc copacul fetişurilor. Ei aşază aici o masă pe care pun vin de palmier, orez şi boabe de cereale. Toată dimineaţa o petrec dansând. Un preot face ofrande şi stropeşte asistenţa cu apă dintr-un vas în care se află închis un şarpe. Acest arbore este un oracol consultat în ocazii importante şi el răspunde întotdeauna cu ajutorul unui câine negru, care, după demonografii noştri, este însuşi diavolul.

O stâncă imensă numită Tabra, care intră în mare formând aproape o insulă, este marele fetiş al Capului

Cors. I se aduc onoruri cu totul speciale, ca celui mai important fetiş. În Congo, nimeni nu bea fără să închine pentru principalul fetiş, care în mod obişnuit este un coif de elefant.

FIER – Cel condamnat la proba cu fierul înroşit era obligat să ducă între 9 şi 1.2 paşi o bară de fier înroşit, grea de circa trei livre. Această probă se mai făcea şi băgând mâna într-o mănuşă de armură scoasă din foc.

Un soţ care-şi bănuia Sofia de infidelitate, i-a propus să-şi recunoască vinovăfia sau să se supună probei atingând fierul înroşit. Dacă mărturisea de bunăvoie, urma să moară, dacă făcea proba şi se ardea însemna că e vinovată. Ea a cerut sprijinul episcopului, foarte potrivit în asemenea situaţii. I s-a mărturisit plângând că e vinovată şi a promis ca pe viitor să fie credincioasă bărbatului. Episcopul i-a răspuns că în acest caz se poate supune probei cu fierul înroşit. Ea a luat fierul, a înconjurat de trei ori un scaun, ţinându-l tot timpul în mână. Soţul a fost mulţumit şi s-a liniştit. Această întâmplare s-a petrecut pe vremea lui Ioan Cantacuzinul[26].

Pe coasta Malabarului, proba cu fierul înroşit era de asemenea folosită. Se acoperea mâna vinovatului cu o frunză de bananier şi i se aplică un fier înroşit, după care intendentul spălătoriei regelui învelea mâna acuzatului cu un prosop muiat în apă de orez, apoi îl lega şi regele însuşi aplica sigiliul pe nod. Trei zile după aceea se desfăcea mâna şi dacă nu se vedea niciun semn de arsură, persoana era declarată nevinovată, iar dacă mâna era arsă, omul era trimis să-şi ispăşească pedeapsa.

FILTRE – Băutură sau drog al căror pretins efect este să ajute în dragoste. Strămoşii noştri foloseau filtrele şi în timp ce le confecţionau invocau divinităţile infernale. Aici intrau diferite animale, ierburi sau materii, cum ar fi peştele numit remora, anumite oase de broască, piatră

---

26 împărat bizantin, a domnit între 134^ - 1354.

astrală, «hippomanul». Delrio, care pune filtrele în rândul farmecelor, adaugă că se mai foloseşte sperma umană, sânge menstrual, unghii tăiate, metale, reptile, intestine de peşte şi păsări şi că se amestecă relicve, fragmente de ornamente bisericeşti etc. Dovezile care se aduc în legătură cu efectele produse de filtre par în general că se bazează pe o mare încredere şi tărie a imaginaţiei. Cel mai faimos dintre toate filtrele este «hippomanul», o bucată de carne rotundă, neagră, de mărimea unei smochine uscate şi pe care ar avea-o în frunte, în clipa când se naşte, mânzul. Pisată pâr. a se face pudră şi băută cu sânge de la cel ce vrea să se facă iubit, leacul aduce dragostea. Jean Baptiste Porta vorbeşte pe larg despre surprinzătoarele proprietăţi ale hippomanului. Este supărător faptul că niciodată el n-a fost găsit pe fruntea unui mânz şi nici în altă parte. Dar dacă această metodă ne lipseşte, mai poţi fi iubit purtând pe burtă capul unui vultur sau dându-i să bea persoanei respective părul de pe coada unui lup. Altă metodă: scoatefi-vă într-o vineri de primăvară puţin sânge, puneţi-l pe plită să se usuce, pisati-l şi daţi persoanei pe care o iubiţi să bea o doză; dacă nu ajunge, repetaţi până veţi avea succes.

Printre aceste secrete absurde sunt unele naturale pe care unii le atribuie magiei: astfel, ca să încălzeşti o sofie frigidă, daţi-i să mănânce burta unei iepuroaice, bine condimentată. Pentru a obţine efectul contrar, în cazul unei femei cu temperament opus, să i se dea supă de viţel şi lăptuci.

Filtrele sunt în număr foarte mare şi care de care mai ridicole. Şi în trecut erau cunoscute, ca şi azi, şi se aruncau pe seama lor cauzele unor pasiuni violente, o iubire disproporţionată, iubirea între doi tineri separaţi de bariera averii sau împotrivirea părinţilor.

Contra filtrelor. Dacă te-ai îndrăgostit de o persoană cu ajutorul unei băuturi infernale, ia în mâini cămaşa, urinează pe gura ei şi prin mâneca dreaptă şi imediat vei fi

eliberat de vrajă.

FIZIONOMON IE – Arta de a judeca oamenii după trăsăturile feţei sau talentul de a cunoaşte interiorul omului după exteriorul său. Această ştiinţă a avut mai mulţi duşmani decât partizani, dar ea nu pare totuşi ridicolă decât atunci când e dusă prea departe. Toate feţele, înfăţişarea tuturor fiinţelor diferă între ele, nu numai în funcţie de clasă, de gen, dar chiar în individualitatea lor. Fiecare individ se deosebeşte de celălalt din specia sa. De ce această diversitate nu ar fi urmarea diversităţii caracterelor şi de ce diversitatea caracterelor nu s-ar datora acestei diversităţi a chipurilor? Orice pasiune, orice simţire, fiecare calitate are locul ei în orice corp, mânia face ca muşchii să se contracte – dar oare muşchii contractaţi sunt un semn al mâniei? Ochii plini de foc, o privire rapidă ca şi fulgerul, un spirit viu şi pătrunzător se regăsesc de o sută de ori împreună. Un ochi deschis şi senin se întâlneşte de o mie de ori cu o inimă deschisă şi cinstită.

De ce să nu căutăm a cunoaşte oamenii după fizionomie? De obicei omul judecă cerul în legătură cu chipul lui. Un negustor apreciază ceea ce cumpără după exterior, după fizionomie…

Acestea sunt argumentele fizionomiştilor pentru a dovedi siguranţa ştiinţei lor. E adevărat, adaugă ei, că te mai poţi înşela, dar asta o dată la o mie şi o asemenea excepţie confirmă regula generală. Lavater spune că a văzut un criminal condamnat să fie tras pe roată pentru că-l ucisese pe binefăcătorul său şi acest monstru avea faţa deschisă şi delicată ca a unui înger pictat de Guido Reni. N-ar fi imposibil să găseşti pe galere capete de Regulus[27] şi fizionomii de vestale într-o casă rău famată. Totuşi, un fizionomist abil va distinge trăsăturile, abia imperceptibile, care anunţă viciul şi degradarea. Sau, dacă se înşală, va

27 Regulus, general roman, celebru prin devotament şi loialitate.

spune: natura l-a făcut bun, are toate semnele, răutatea n-a avut încă timp să-l desfigureze.

Iată principiile, când rezonabile, când ridicole, ale acestei ştiinţe: cititorul va lua de aici ceea ce îi convine.

În general, frumuseţea morală este în armonie cu cea fizică (Socrate şi alţi o sută de mii dovedesc contrariul). Unele persoane, cu toate că nu plac la prima vedere, câştigă pe măsură ce se fac cunoscute. Probabil că între acestea şi dumneavoastră există oarecare nepotrivire, pentru că la prima întâlnire ceea ce ar trebui să vă apropie nu v-a frapat. Trebuie de asemenea ca între dumneavoastră să existe o legătură secretă, deoarece, pe măsură ce vă vedeţi mai des, vă înţelegeţi mai bine. Totuşi, fiţi atent la primul impuls al instinctului ce vă împinge spre o nouă legătură!

Orice om a cărui fată, gură „mers sau scriitură sunt strâmbe, va avea în firea sa, în modul de a gândi, de a se comporta ceva dubios, inconsecventă, părtinire, denaturare, falsitate, şiretenie, capricii, contradicţii, viclenie, o dură şi rece imbecilitate.

Capul este partea cea mai nobilă a corpului omenesc, lăcaşul minţii şi al sufletului, centrul facultăţilor noastre intelectuale. Un cap bine proporţionat cu restul corpului, care la prima vedere ne apare astfel şi care nu e nici prea mare nici prea mic, anunţă un spirit mult mai valoros decât am îndrăzni să aşteptăm de la un cap disproporţionat. Un om cu capul prea mare indică totdeauna prostie grosolană, iar dacă e prea mic, slăbiciune şi prostie. Oricât ar fi de proporţionat capul faţă de corp el nu trebuie să fie nici prea rotund, nici prea lunguleţ, cu cât e mai simetric cu atât e mai perfect. Se poate spune că cel mai bine proporţionat cap e acela a cărui înălţime perpendiculară, măsurată de la capătul occiputului până la vârful nasului, este egală cu lăţimea lui pe orizontală. Un cap prea lunguleţ anunţă un om lipsit de bun simţ, frivol, curios, invidios şi credul. Capul aplecat în jos este marca unui om

înţelept, constant în faptele sale. Un cap care se mişcă în toate părţile* anunţă trufie, mediocritate, minciună, spirit pervers, uşuratic şi o judecată slabă.

Cât despre obraz, îl putem împărţi în trei părţi: prima se întinde de la frunte până la sprâncene, a doua de la sprâncene până la baza nasului şi a treia de aici până la osul bărbiei. Cu cât aceste etaje sunt mai simetrice, cu atât putem conta pe justeţea minţii şi pe stabilitatea caracterului în general. Când e vorba de un obraz a cărui înfăţişare e fje foarte energică, fie foarte delicată, caracterul persoanei poate fi apreciat mai uşor din profil decât din faţă. Fără să mai vorbim că profilul se pretează mai puţin la disimulare, el oferă linii conturate mai viguros, mai precise, mai simple, mai pure şi prin urmare semnificaţia lor e mai uşor de sesizat, pe când adesea liniile obrazului văzut din faţă sunt greu de distins. Un profil frumos duce întotdeauna la analogia cu un caracter distins. Dar există mii de profiluri care, fără să fie frumoase, admit superioritatea caracterului. Un obraz cărnos anunţă o persoană timidă, veselă, încrezătoare, semeaţă. Un om harnic are de obicei obrazul slab. Un obraz care asudă la cea mai mică agitaţie anunţă un temperament cald, frivol, cam grosolan şi mâncăcios. Un obraz palid indică o fire predispusă plăcerilor iubirii.

Părul oferă multiple indicii despre temperamentul, energia, modul de a simţi şi prin urmare despre facultăţile spirituale ale omului. El nu poate ascunde nimic şi corespunde constituţiei noastre fizice aşa cum plantele şi fructele corespund ogorului care le-a rodit. Lavater spune că supleţea părului poate fi pusă în legătură cu supleţea caracterului. Părul lăţos, drept, dizgraţios anunţă un om obişnuit. Părul de un galben auriu sau castaniu strălucitor şi plăcut ondulat în bucle uşoare şi frumoase este un păr *nobil*. Părul negru, des şi abundent denotă puţină minte dar perseverenţă şi aplecare spre ordine. Părul blond în general este caracteristic pentru un temperament delicat,

nepăsător. Părul roşu se spune că este caracteristic unui om în cel mai înalt grad bun sau în cel mai înalt grad rău. Părul fin marchează timiditatea, cel aspru anunţă curajul şi acest semn caracteristic face parte din acele trăsături comune atât omului cât şi animalului. Printre patrupede, cerbul, iepurele şi oaia, care sunt printre cele mai timide, se disting de celelalte prin moliciunea părului, pe când asprimea părului leului, a porcului mistreţ, corespund curajului care le e specific. Aplicând speciei umane aceste observaţii, locuitorii din ţările nordice sunt foarte curajoşi şi ei au părul negru. Orientalii sunt mai timizi şi părul lor e mai moale. Un bărbat cu părul lung e o fire efeminată, el nu are dreptul să se laude cu părul lui lung ca de o podoabă. De altfel, rareori este negru. Părul negru şi subţire pe un cap pe jumătate pleşuv, cu fruntea înaltă şi boltită, anunţă o judecată sănătoasă şi limpede dar puţină imaginaţie. Acelaşi fel de păr, când e lins şi complet neondulat, caracterizează o slăbiciune a facultăţilor intelectuale. Părul creţ marchează o persoană cu concepţii dure. Cei cu păr abundent pe tâmple şi pe frunte sunt grosolani, orgolioşi şi lipsiţi de ruşine. O barbă stufoasă şi frumoasă anunţă un bărbat cu o minte sănătoasă şi bun de ia natură. Bărbatul care are barba deschisă la culoare şi rău aranjată are mai degrabă o natură şi înclinaţii de femeie decât de bărbat. Bărbatul căruia nu-i creşte barba nu e bărbat. Femeile n-au barbă pentru că acea funcţie a organismului care o produce la bărbaţi la ele se risipeşte în ciclu. Cu toate acestea, există unele femei cărora le creşte păr, mai cu seamă în jurul gurii. Este sigur că aceste femei au un temperament cald, o natură îndrăzneafă, sunt curajoase şi virile. Dar femeia care are barbă şi bărbatul care n-are deloc sunt constituiţi, amândoi, împotriva regulilor fireşti ale naturii. Or tot ceea ce iese din ordinea stabilită de natură este anormal. Atunci când culoarea bărbii diferă de a părului, nu se anunţă nimic bun. La fel ca atunci când există un contrast frapant între culoarea

părului şi aceea a sprâncenelor, lucru ce poate inspira neîncredere.

Fruntea, spune Herder", este lăcaşul seninătăţii, al bucuriei, al grijilor, al neliniştilor, al prostiei, al neştiinţei şi răutăţii. Dintre toate părţile obrazului, ea e cea mai importantă trăsătură. Văzută din profil, fruntea poate fi împărţită în trei categorii: aplecată spre spate, dreaptă, boltită (bombată). Fruntea aplecată spre spate sau teşită indică, în general, imaginaţie, spirit şi delicateţe. Dacă e complet dreaptă, perpendiculară, de la păr până la sprâncene, este semnul lipsei totale de inteligenţă. O conformaţie perpendiculară, care se bolteşte uşor la capătul de sus, anunţă o minte capabilă de reflecţie, un om profund în gândire. Frunţile proeminente aparţin spiritelor mărginite şi slabe şi care nu vor ajunge niciodată la maturitate. Contururile frunţii, arcuite şi fără unghiuri, hotărăsc blândeţea şi flexibilitatea caracterului. Când o frunte rotunjită şi proeminentă în partea de sus, coboară în os dreaptă, dând impresia în ansamblu că e perpendiculară, putem să ne bazăm pe foarte multă raţiune, vioiciune dar şi nervozitate. Dar, în acelaşi timp, trebuie să ne aşteptăm la o inimă de gheaţă. Cu cât fruntea e mai alungită, cu atât spiritul e mai lipsit de energie şi de rezistenţă. Cu cât e mai restrânsă, mai scurtă şi mai compactă, cu atât caracterul este mai concentrat, mai hotărât şi mat solid. Pentru ca o frunte să întrunească toate calităţile într-o fericită îmbinare, să fie frumoasă şi să dea impresia că ascunde atât o minte bogată, cât şi un caracter nobil, trebuie să fie perfect proporţionată cu restul obrazului. Fără niciun fel de inegalitate şi riduri permanente, ea nu va fi totuşi scutită de ele: dar aceasta se va întâmpla într-un moment de concentrare profundă, de supărare sau manifestare a unei dureri. Culoarea frunţi» trebuie să fie mai luminoasă decât restul

obrazului.[28]

Dacă arcada ochiului e ieşită în afară e semnul unei aptitudini speciale pentru activităţi intelectuale, a unei sagacităţi deosebite pentru mari acţiuni. Dar şi fără acest unghi proeminent, există atâtea excelente capete şi bine aşezate pe umeri, atunci când fruntea lor cade, asemenea unui zid, perpendicular pe sprâncenele aşezate orizontal şi care se arcuiesc aproape imperceptibil, în ambele părfi, spre tâmple. Fruntea îngustă, cu riduri neuniforme, teşită în părfi, care se încrefeşte mereu altfel, nu e o bună recomandare şi nu trebuie să inspire prea multă încredere. Fruntea pătrată, cu părţile laterale la fel de late şi cu arcada ochiului puternică presupun o mare înţelepciune şi curaj. Toţi fizionomiştii sunt de acord asupra acestui punct. O frunte foarte osoasă, împodobită cu multă piele, anunţă o persoană ursuză şi certăreaţă. O frunte înaltă, la o faţă lungulafă şi ascuţită spre bărbie e un semn de slăbiciune şi prostie. Fruntea alungită, cu pielea foarte întinsă şi netedă, pe care nu se zăreşte, chiar cu prilejul unei neobişnuite bucurii, nici cea mai mică încreţitură, este indiciul unui caracter rece, bănuitor, caustic, îndârjit, supărăcios, plin de pretenţii, slugarnic şi răzbunător. O frunte care, din partea de sus, se apleacă înainte spre ochi, la o persoană în puterea vârstei, indică în mod categoric o prostie fără margini. Cute oblice pe frunte, mai cu seamă dacă soarta face ca ele să fie paralele, sau numai par astfel, dau în vileag o minte săracă, un spirit fals şi bănuitor. Dacă aceste cute sunt paralele şi regulate, nu prea adânci, acestea se întâlnesc doar la oamenii drepţi, înţelepţi, cinstiţi. Fruntea a cărei parte superioară e străbătută de cute foarte distincte şi mai ales circulare, în timp ce cealaltă jumătate e netedă şi fără nicio cută, e semnul unui spitit mărginit.

---

28 J.G. Herder (1744 - 1803), scriitor german, autor al lucrării Opinii despre filozofie istoriei uman

Sub frunte se află frumoasa ei graniţă, sprânceana, curcubeu de pace când e plăcut desenată, arc încordat al discordiei atunci când exprimă mânie. Sprâncenele frumos arcuite se potrivesc cu modestia şi simplitatea unei fecioare. Aşezate în linie dreaptă şi pe orizontală, ele denotă un caracter rău şi ambiţios. Când forma lor e pe jumătate arcuită, forţa spiritului va fi unită cu o bunătate naivă. Sprâncenele aspre şi neuniforme sunt semnul unei agerimi de spirit şi încăpăţânare. Dar acelaşi amestec anunţă o trăire mai moderată, dacă firul sprâncenei este fin. Când sunt dese şi compacte şi firul e culcat uniform, ca să zicem aşa, tras cu linia, ele promit categoric o judecată sănătoasă şi solidă, o profundă înfeiepciune, un simţ ai dreptăfii şi spirit ponderat. Sprâncenele împreunate treceau la arabi drept semn al frumuseţi», în timp ce vechi fizionomişti vedeau în aceasta un caracter făţarnic. Prima dintre aceste opinii este falsă, iar a doua exagerată, căci întâlnim adesea acest fel de sprâncene la oamenii cei mai cinstiţi şi plăcuţi. Sprâncenele subţiri sunt marca sigură a unei firi nepăsătoare şi slabe. La un om energic, ele slăbesc forţa şi vioiciunea caracterului. Sprâncenele în unghi şi întrerupte sunt caracteristice unui om muncitor. Cu cât sprâncenele sunt mai aproape de ochi, cu atât avem de a face cu un caracter serios, profund şi solid. Acesta pierde din forţă, din fermitate, din îndrăzneală, pe măsură ce sprâncenele sunt plasate mai sus. Distanţa mare dintre sprâncene anunţă o concepţie aşezată, un suflet calm şi liniştit.

Mişcarea sprâncene lor este foarte expresivă: ea marchează pasiunile joase, orgoliul, mânia, dispreţul. Un om *încruntat* este o fiinţă dispreţuitoare şi în acelaşi timp de dispreţuit.

Buffon afirma că ochii sunt aceia în care se reflectă cele mai ascunse frământări ale omului şi că acestea pot fi uşor recunoscute. Mai mult ca oricare alt organ, ochiul aparţine sufletului. Se pare că ei asistă şi participă la toate

nuanţele manifestărilor lui. Ei exprimă pasiunile cele mai puternice şi emoţiile cele mai năvalnice, precum şi stările cele mai plăcute şi sentimentele cele mai delicate. Toate acestea sunt exprimate prin ochi cu toată tăria, în toată puritatea lor, aşa cum s-au născut ele. Sentimentele se transmit prin priviri rapide şi care comunică celuilalt pasiunea, fapta, imaginea sufletului celui de la care pleacă expresia acelei priviri. Omul primeşte şi reflectă în acelaşi timp lumina gândirii şi căldura sentimentului. Ochii sunt faţa spiritului şi limbajul inteligenţei.

Ochii albaştri anunţă mai mult slăbiciune, o fire apatică şi mai efeminată decât ochii căprui sau negri. Aceasta nu înseamnă că printre persoanele cu ochi albaştri nu există şi firi foarte energice dar, în general, ochii căprui sunt indiciul cel mai obişnuit al unui temperament bărbătesc, viguros şi profund. Orice talent deosebit se asociază aproape întotdeauna cu ochi de culoare gălbuie spre brun. (Chinezii sunt poporul cel mai liniştit, mai apatic din lume, cu toate acestea ochii albaştri sunt atât de rari la ei, se întâlnesc doar la europeni sau la creoli).

Oamenii furioşi au ochi de toate culorile, foarte rar albaştri, mai cu seamă căprui şi verzi. Aceştia din urmă sunt, într-un anume fel, semnul vioiciunii şi curajului. Nu vom vedea niciodată ochi de un albastru deschis la oameni colerici. Ochii care formează spre nas un unghi alungit, ascuţit, aparţin fie persoanelor foarte judicioase, fie foarte fine. Când pleoapa de sus descrie un arc complet, este marca unui dar de la natură, mare delicatele şi uneori timiditate. Când pleoapa se desenează aproape orizontal pe ochi şi taie în diametru pupila, ea anunţă în mod obişnuit un om foarte fin, îndemânarec şi şiret. Dar aceasta nu înseamnă că o astfel de conformaţie a ochiului distruge spiritul de dreptate al acelei persoane. Pleoapele adâncite şi foarte conturate anunţă, de cele mai multe ori, o stare de spirit colerică. Recunoaştem aici pe artist şi pe omul de bun gust. Aceste caracteristici sunt foarte rare la

femei şi, atunci când există, ele sunt rezervate unor personalităţi puternice, de o excepţională inteligentă. Ochii foarte mari, de un albastru foarte deschis şi văzuţi din profil aproape transparenţi anunţă întotdeauna un mod de a gândi uşor, cuprinzător, dar în acelaşi timp un caracter extrem de sensibil, dificil, bănuitor, gelos, predispus să fie părtinitor.

Ochii mici negri, strălucitori, sub sprâncene negre şi stufoase, care par că se afundă când surâd maliţios, anunţă aproape întotdeauna un om priceput, cu păreri profunde, dar predispus la intrigi şi şicane. Dacă asemenea ochi nu sunt asociaţi unei guri batjocoritoare, ei caracterizează un spirit rece şi pătrunzător, foarte mult gust, elegantă, precizie, aplecare mai degrabă spre avariţie decât spre generozitate. Ochii mari deschişi, de o limpezime până la transparentă şi în adâncul cărora se vede strălucind o flacără, printre pleoapele paralele, nu prea largi dar bine conturate, reunesc foarte sigur aceste cinci trăsături: o forţă vie de pătrundere, elegantă şi gust, temperament coleric, orgoliu, aplecare spre aventuri galante. Ochii la care se observă în întregime pupila şi, sub ea, un pic de alb, sunt într-o stare de tensiune anormală sau aparţin acelor oameni neliniştiţi, pasionaţi, pe jumătate nebuni. Niciodată oamenii cu judecata sănătoasă, matură, precisă, şi în care poţi să te încrezi nu au asemenea ochi.

Anumiţi ochi sunt foarte lucitori, larg deschişi, cu o fizionomie fada, ei anunţă încăpăţânare dar fără fermitate, prostie cu pretenţii de înţelepciune, un caracter rece dar care vrea să pară plin de căldură, care arde însă ca un foc de paie.

Oamenii bănuitori, nervoşi, violenţi au de cele mai multe ori ochii înfundaţi în orbite şi privirea adâncă, cuprinzătoare. Nebunul sau surdul au adesea ochii ieşiţi din cap. Vicleanul, atunci când vorbeşte, are ple oapele aplecate, privirea rămânându-i ascunsă. Oamenii fini şi

vicleni au obiceiul să ţină un ochi, şi uneori amândoi, pe jumătate închişi. E un semn al slăbiciunii de spirit. Într-adevăr, rar vedem un om energic care să fie şi şiret: neîncrederea noastră în alţii se naşte din puţina încredere ce o avem în noi înşine.

Anticii aveau dreptate să numească nasul «podoaba feţei». Un nas frumos nu se asociază niciodată unui obraz diform. Poţi să fii urât şi să ai ochi frumoşi, dar un nas bine trasat cere neapărat o fericită îmbinare a altor trăsături. De asemenea, se văd mii de ochi frumoşi şi un singur nas perfect: acolo unde el se află, presupune totdeauna un caracter de excepţie, de mare distincţie. «Nu-i e dat oricui să aibă un nas», spun latinii.

Iată, după fizionomişti, ceea ce se impune pentru ca un nas să fie perfect: lungimea lui trebuie să fie egală cu fruntea. La rădăcina lui trebuie să existe o uşoară scobitură. Văzut din faţă nasul trebuie să aibă o conformaţie largă, cele două părţi mergând paralel, iar această lărgime să fie mai sensibilă spre mijloc. Vârful nasului nu trebuie să fie nici dur, nici cărnos. Din faţă, cele două aripi ale nasului trebuie să fie desenate fin şi nările să se arcuiască plăcut. În profil, partea de jos a nasului nu trebuie să aibă decât o treime din lungimea lui. În partea de sus, trebuie să fie aproape de arcul orbitei ochiului, iar lăţimea de lângă ochi să fie cel puţin jumătate din arătător. Un nas care întruneşte toate aceste calităţi, exprimă tot ce se poate exprima. Cu toate acestea, oameni dintre cei mai merituoşi au nasul diform. Fireşte, trebuie să vedem calităţile care contribuie la diferenţierea lor. Un nas mic, văzut din profil rotunjit, nu-l împiedică pe posesor să fie cinstit şi drept, dar acesta nu va fi niciodată un geniu. Nasul care se încovoaie de ia rădăcină este al caracterelor voluntare, menite să comande, să facă lucruri mari, persoane hotărâte în proiectele lor şi arzând să le realizeze. Nasul perpendicular (adică cel care se apropie de această formă, căci natura se fereşte de liniile extrem

de drepte în tot ce produce ea) se află la mijloc, între nasul cârn şi cel coroiat. El presupune un suflet care ştie să se poarte şi să sufere în linişte şi cu tărie.

Un nas al cărui os este lat, indiferent dacă e drept sau coroiat, anunţă întotdeauna calităţi superioare. Dar această formă e foarte rară. Nările mici sunt semnul unei firi timide, incapabilă să se hazardeze în cea mai mică acţiune. Când nările sunt largi, mobile, ele denotă o mare delicateţe a sentimentelor, care pot degenera cu uşurinţă în senzualitate şi voluptate. La oamenii la care nu există un fel de adâncitură în intervalul dintre frunte şi nas (măcar nasul să nu fie foarte coroiat), nu speraţi să descoperiţi la ei cea mai mică urmă de caracter, de nobleţe şi de măreţie.

Oamenii al căror nas se apleacă la limita extremă deasupra gurii nu sunt nici cu adevărat buni, nici cu adevărat veseli, nici mari, nici nobili: gândirea lor se leagă permanent de lucrurile pământeşti, de toate zilele. Ei sunt retraşi, reci, insensibili, puţin comunicativi, de obicei răutăcioşi, supărăcioşi, sunt profund ipohondri sau melancolici. Dacă acest tip de nas este încovoiat chiar din partea de sus, este încă un semn al aplecării lor teribile spre plăcerile iubirii. Un nas fără o trăsătură frapantă, fără nuanţe, încovoiri, ondulări, fără un contur expresiv, poate foarte bine fi nasul unui om cinstit, rezonabil şi chiar de un caracter nobil. Dar acesta nu va fi niciodată nasul unui caracter superior sau foarte distins. Nările strânse şi subţiri denotă un temperament rece şi dispreţuitor. Un nas roşu, mai cu seamă vârful său, anunţă un beţiv, o natură grosolană şi predispus la corupţie.

Populaţia din Asia Centrală are în general nasul plat şi adâncit, negrii din Africa îl au aplatizat, cea mai mare parte a evreilor au nasul acvilin, englezii au nasul cartilaginos şi foarte rar ascuţit. Dacă ar fi să judecăm după tablouri şi portrete, la olandezi nu se prea întâlneşte un nas frumos. La italieni, dimpotrivă, e trăsătura lor distinctivă. În sfârşit, ia francezi e trăsătura distinctivă a

oamenilor celebri.

Obrajii cărnoşi indică în general un temperament moale şi senzual. Obrajii slabi şi înguşti anunţă uscăciunea dispoziţiilor şi lipsa bucuriilor. Necazurile în scobeşte, prostia şi severitatea le imprimă urme grosolane. Înţelepciunea, experienţa şi fineţea spiritului lasă urme uşoare care se întretaie, plăcute la vedere.

Unele adâncituri, de formă mai mult sau mai puţin triunghiulară, care se observă câteodată pe obraji, sunt semnul infailibil al invidiei şi geloziei. Un obraz graţios de la natură, agitat de o tresărire uşoară care se observă lângă ochi, este garanţia unei inimi sensibile. Dacă pe un obraz care surâde se formează trei linii paralele şi circulare, fiţi siguri că în acea persoană există un fond de nebunie.

La fel de bine – şi poate chiar mai mult decât alte părţi ale corpului omenesc –, urechea are o semnificaţie bine determinată. Ea nu admite nicio deghizare. Ea are legături specifice cu individul căruia îi aparţine. Când lobul urechii e degajat, e un semn bun pentru facultăţile lui intelectuale. Urechile mari şi desfăcute anunţă obrăznicie, vanitate, o judecată săracă. Urechile mari şi groase sunt atribuite unui om simplu. Urechile mici denotă timiditate. Urechile prea aplecate şi înconjurate de un fel de burlet rău desenat nu anunţă nimic bun, nici în ceea ce priveşte spiritul, nici tájentele respectivului. O ureche potrivită, cu conturul bine rotunjit, nici prea groase nici prea subţiri, nu poate fi găsită decât ia persoane cu spirit, cu judecata dreaptă, înţelepte şi distinse.

Gura este cea care se face interpreta spiritului şi a inimii omului. Ea întruneşte, atât în stare de repaus, cât şi în infinita varietate a mişcărilor sale, o lume întreagă de caractere. Ea este grăitoare chiar când e în totală nemişcare. Se observă o legătură perfectă între buze şi felul de a fi al omului. Fie ele ferme, fie moi şi mobile, caracterul persoanei este de o calitate asemănătoare.

Buzele groase, bine conturate şi proporţionate, care au de ambele părţi linia din mijloc ondulată egal şi uşor de desenat, asemenea buze sunt incompatibile cu josnicia, le repugnă falsitatea şi răutatea. Am putea doar să le reproşăm un pic de aplecare spre plăceri.

Buza superioară caracterizează gustul, înclinaţiile, pofta de mâncare, sentimentul iubirii. Orgoliul şi mânia o arcuieşte, fineţea o ascute, bunătatea, o rotunjeşte, libertinajul o irită şi o ofileşte, iubirea şi dorinţa se adaugă şi ele conferindu-i un farmec inexprimabil.

O gură închisă, care are deschizătura scurtă şi în linie dreaptă, cu buze ale căror margini nu se observă.

este indiciul sângelui rece, a unui spirit sârguincios, prieten al ordinii, exactitudinii şi curăţeniei. Dacă spre cele două extremităţi ea se ridică, avem atace cu un fond de afectare, ambiţie şi vanitate, poate şi un pic de răutate, ca rezultat firesc al frivolităţii. Buzele cărnoase au mereu de combătut senzualitatea şi lenea. Buzele scurte şi foarte pronunţate anunţă timiditate şi avariţie. Dacă se închid încet şi fără efort, iar desenul lor rămâne corect, ele indică un caracter chibzuit, hotărât şi judicios.

Buza de deasupra care cade puţin peste cea de jos este semnul distinctiv al bunătăţii, ceea ce nu înseamnă că se poate contesta total această calitate buzei de jos, dar în acest caz trebuie să ne aşteptăm mai degrabă la o calmă şi sinceră îngăduinţă decât la un sentiment de vie tandreţe.

Buza de jos care se adânceşte la mijloc nu se întâlneşte decât la spirite vesele. Priviţi cu atenţie un om vesel în clipa când spune o glumă: buza i se va lăsa în jos în mijlocul ei săpându-se un mic şanf.

O gură corect închisă, fără să fie afectată, nici ţuguiată, anunţă curaj. În ocaziile când cineva este pus să dea dovadă de curaj, chiar şi persoanele care de obicei ţin gura deschisă, o închid neapărat, de cele mai multe ori. O gură căscată e plângăreafă, în timp ce una închisă sufere în tăcere.

În tratatul său *Despre pasiuni*, Le Brun afirmă că, din toate părţile obrazului, gura este aceea care marchează în chipul cel mai personal manifestările sufletului. Când el se plânge, colţurile gurii se lasă în jos, când e mulţumit, ele se ridică în sus, când e supărat gura e împinsă înainte şi în partea din mijloc se ridică în sus. Orice gură care are de două ori lăţimea ochiului este gura unui prost. (înţeleg prin lăţimea ochiului distanţa de la tâmplă spre nas, până la capătul interior al orbitei lui).

Dacă buza de jos, împreună cu dinfii, depăşesc pe orizontală jumătate din lăfimea gurii văzută din profil, contaţi, fmând cont şi de alte trăsături ale fefei, pe una din acele patru caracteristici, sau pe toate la un loc: prostie, viclenie, avariţie, răutate. Buze prea groase, deşi bine proporţionate, anunţă totdeauna un om lipsit de delicateţe, murdar sau senzual, câteodată chiar stupid.

Când extremităţile gurii sunt lăsate în jos într-o manieră pronunţată, în linie oblică, aceasta este expresia cea mai fermă a dispreţului, lipsei de sensibilitate, mai cu seamă atunci când buza de jos e mai groasă şi o depăşeşte pe cea de sus.

O gură, ca să zicem aşa, fără buze, a cărei linie de mijloc e foarte bine trasată, iar la extremităţi se ridică în sus, şi a cărei buză superioară, văzută din profil, în dreptul nasului pare arcuită, o asemenea gură o întâlnim numai la avarii vicleni, harnici, îndemânareci, reci, duri, linguşitori şi politicoşi atunci când te refuză.

În mod categoric, cel care încearcă să-şi ascundă zâmbetul sau zâmbeşte când vede un nenorocit în suferinţă, sau în faţa unui om cu defecte dar bine intenţionat – acela este un om rău. Cei din această categorie au în general buze foarte subţiri. Linia centrală a gurii, foarte bine trasată, se ridică la colţuri într-un chip neplăcut. Ei au dinţi foarte puternici.

O gură mică, îngustă, sub nişte nări mici şi o frunte eliptică (care nu-şi dezvăluie gândurile) arată întotdeauna

o persoană fricoasă, extrem de timidă, copilăros de vanitoasă şi care se exprimă cu dificultate. Dacă la această gură se adaugă ochi mari proeminenţi, tulburi, o bărbie osoasă, alungită, şi mai cu seamă dacă ţine gura mereu deschisă, fiţi încă o dată siguri de prostia acestui cap.

Orice obraz a cărui parte inferioară, începând de la nas, se împarte în două părţi egale prin linia centrală a gurii, e un om mărginit. Cât despre această parte inferioară (tot începând de la nas), care măsoară cel puţin o treime din lungimea totală a obrazului, acel obraz aparţine unui nebun. Obrazul a cărui parte inferioară e cu mult mai lungă decât cea superioară este al unui prost.

Vechii fizionomişti consideră că dinţii mici şi scurţi sunt semnele unei constituţii delicate. Dinţii lungi sunt semnul cert de slăbiciune şi de timiditate. Dinţii albi, curaţi şi frumos aşezaţi, care atunci când omul deschide gura nu se observă în întregime, anunţă *hotărât* ia omul matur un spirit calm, o inimă bună şi cinstită. Nu este adevărat că dinţii stricaţi, urâţi şi inegali aparţin unei persoane lipsite de respectabilitate; toate acestea se datoresc unor boli sau unor imperfecţiuni morale. Cel care n-are grijă de dinţii săi, care nu încearcă măcar să şi-i întreţină în bună stare, prin această neci! ijentă, oare nu dă în vileag o stare morală nedemnă?

Persoana care are dinfii inegali este invidioasă. Dinfii laţi, mari şi puternici sunt semnul unui temperament puternic, iar dacă e să-l credem pe Aristotel promit o viaţă lungă.

Herder afirmă că un cap reuşit proporţionat presupune o bărbie nici ascuţită, nici scobită, ci uniformă. O bărbie ieşită în afară anunţă ceva pozitiv, în timp ce semnificaţia unei bărbii retrase înăuntru este una negativă. Adesea, energia sau lipsa de energie a unui individ se observă numai prin bărbia lui. Există trei feluri de bărbii: cea dreaptă, care, din profil, este perpendiculară faţă de buza inferioară, cea ascuţită, care iese în afara

buzei inferioare, sau, în alţi termeni, bărbia ascuţită şi bărbia trasă înapoi, pe care am îndrăzni s-o numim bărbie feminină, pentru că o găsim la mai toate femeile – bărbie care ne face să bănuim oarecare slăbiciune. Bărbia din a doua categorie inspiră încredere, iar cea din a treia denotă un spirit activ şi pătrunzător, cu condiţia să nu fie arcuită, căci această formă exagerată trimite de obicei la laşitate şi zgârcenie.

O gropiţă bine marcată în mijlocul bărbiei pare să indice fără tăgadă un om judicios, matur în hotărâri, cu condiţia ca aceste trăsături să nu fie contrazise de altele. O bărbie ascuţită mai trece şi drept marca şireteniei. În acelaşi timp, vom găsi această formă de bărbie şi la persoanele cele mai cinstite. Înseamnă deci că şiretenia nu e decât bunătate rafinată… O bărbie moale, cărnoasă, cu două etaje este de cele mai multe ori semnul şi efectul senzualităţii. Bărbia plată presupune răceală, şi uscăciune sufletească. Cea mică, timiditate, cea rotundă, cu gropiţă, bunătate. Bărbia lungă, tată, grea (vorbesc de partea osoasă) nu se întâlneşte decât la oameni grosolani, duri, orgolioşi şi violenţi.

Distanţa dintre cap şi piept, în strânsă legătură şi cu unul şi cu celălalt, este plină de semnificaţii, ca tot ce se raportează la om. Un gât bine proporţionat este o recomandare de necontestat pentru un caracter rezistent la orice încercări. Gâtul lung şi capul înalt sunt uneori semnul orgoliului şi vanităţii. Un gât scurt şi gros nu se asociază deloc cu un cap nerod. Cei ce au gâtul subţire şi delicat, alungit, sunt oameni timizi, ca şi cerbul, după convingerea lui Aristotel. Cei cu gâtul scurt şi gros sunt de la natură colerici, asemenea taurilor furioşi.

Dar după cum spune Lavater, analogiile sunt false, aruncate pe hârtie fără a fi verificate ştiinţific.

Există tot atâtea asemănări şi deosebiri între formele mâinii, câte sunt şi între fizionomii. Nu există nicăieri două fete perfect asemănătoare şi nu veţi găsi nici mâini, la

două persoane, care să semene între ele. Şi tot atâtea legături câte există între feţele oamenilor şi caracterul lor există şi între mâini şi caracterul lor. Fiecare mână, aşa cum a creat-o natura (făcând abstracţie de accidente), este în perfectă analogie cu corpul căruia îi aparine. Oasele mâinii, nervii, muşchii, sângele, pielea, nu sunt decât continuarea oaselor, nervilor, muşchilor, sângelui, pielii, restului corpului. Acelaşi sânge circulă în inima sa, în cap şi în mână. Mâna contribuie, deci, şi ea, la cunoaşterea caracterului omului. Ea e, ca şi celelalte membre ale corpului, obiectul fizionomoniei, obiect cu atât mai semnificativ şi cu atât mai frapant cu cât mâna nu poate *disimula*, mobilitatea ei trădând în fiecare clipă. Poziţia cea mai liniştită a mâinii indică dispoziţiile noastre naturale, mişcările ei făcându-se sub impulsul pe care îl prirrţeşte de la creier.

Toată lumea ştie că umerii largi, care coboară lin, fără ascuţişuri, sunt un semn al sănătăţii şi forţei. Umerii laţi influenţează în mod deosebit asupra armoniei complexe a trupului, dar se mai spune că indică fineţe şi inteligenţă, pasiune pentru exactitate şi ordine.

Un piept larg şi pătrat, nici prea scobit, nici prea proeminent presupune întotdeauna o constituţie robustă a umerilor. Un piept plat şi, ca să zicem aşa, scobit, denotă slăbiciune de caracter. La bărbaţi, pieptul excesiv acoperit cu păr anunţă un om voluptuos.

Un pântec mare, proeminent e mai înclinat spre lene şi senzualitate decât unul plat şi slab. Trebuie să ne aşteptăm la mai multă energie şi forţă de muncă, ia mai multă supleţe a spiritului de la un om uscat, slab, decât de la unul cu trupul prea împlinit. Şi cu toate acestea există oameni slabi care sunt excesiv de înceţi şi leneşi. Dar la aceştia trăsăturile indolenţei se citesc pe partea de jos a obrazului.

Oamenii cu merite superioare au de obicei coapsele slabe. Coapse scurte, groase nu anunţă o natură elevată.

Picioarele plate rar se pot asocia unei minţi superioare.

Distanţa dintre ochi mai mare decât lăţimea ochiului e un indiciu de prostie. Ochii mici, fără strălucire, urât desenaţi, privirea mereu pânditoare, tenul cenuşiu, părul negru, scurt, drept, nasul teşit sub o frunte spirituală şi reuşită, buza inferioară proeminentă, toate la un loc formează trăsături pe care nu le veţi găsi decât la un arh ¡sofist, rău, pisălog, viclean, şiret, intrigant, bănuitor, interesat în chip murdar, josnic – în sfârşit, un tip abominabil.

Cu cât fruntea este mai înaltă, cu atât celelalte părţi ale feţei, prin comparaţie cu fruntea, par mai mici. Cu cât fruntea e mai bombată, cu atât ochii par mai înfundaţi în orbite.

Obrajii buhăiţi şi fanaţi, gura mare şi spongioasă, pete roşii pe obraz, părul, drept care se ondulează cu greu, cute întretăiate pe frunte, ochi alunecoşi, craniul micşorându-se spre frunte, toate aceste trăsături alcătuiesc tipul omului fără căpătâi.

Părul lung, ieşind în relief în fire ascuţite, sau scurt şi creţ, tare şi aspru pe o pată brună de pe gât sau de pe bărbie, este indiciul cel mai sigur al gustului pentru plăceri, aproape totdeauna întovărăşit de o fire” uşuratică.

Fruntea perpendiculară cu denivelări mai mari sau mai mici, nasul mic şi ascuţit sau cu nările largi şi rotunjit grosolan, trăsăturile obrazului sau ale nasului foarte pronunţate, ascuţite, din linii neîntrerupte, dinţii de pe maxilarul inferior încălecându-i pe cei de pe maxilarul superior – toate acestea formează portretul caracterului dur.

Fugiţi de oamenii cu ochi mari pe o faţă mică, cu nas mic şi de talie mică. Prin râsul lor veţi vedea că nu sunt nici veseli nici mulţumiţi. Dacă vă spun că se bucură mult că vă întâlnesc, nu vor putea însă să-şi ascundă răutatea din surâs.

Femeia care-şi rostogoleşte ochii, care are pielea

extrem de suplă, moale, aproape făcând cute, cu nasul coroiat, obrajii coloraţi, gura mobilă, bărbia bine conturată şi fruntea foarte bombată, este o persoană nu numai extrem de convingătoare, dar are imaginaţia vie, bogată, o memorie prodigioasă. Plină de ambiţie, ea iubeşte încă galanteriile. Cu toată prudenţa ei, se face uşor uitată.

O femeie cu rădăcina nasului foarte înfundată, cu sânii mari, cu dintele canin puţin ieşit în afară, oricât de urâtă ar fi, oricât de puţine farmece ar avea, nu va fi mai puţin dorită de bărbaţi decât o femeie cu adevărat frumoasă. Cele mai versate prostituate care apar în faţa judecătorilor se disting, toate, prin aceste trăsături.

Femeile care au negi bruni, acoperiţi cu păr, sau le creşte păr în bărbie şi pe gât sunt în mod obişnuit bune gospodine, harnice, active, dar au un temperament excesiv sangvin şi sunt înverşunate în iubire. Bârfesc mult şi cu plăcere, sunt plictisitoare şi nu veţi scăpa de ele decât cu greutate. Trebuie să le trataţi cu menajamente, să nu le arătaţi decât un interes calm şi să încercaţi să le ţineţi la oarecare distanţă, rămânând în acelaşi timp demn.

Nu veţi întâlni niciodată un om într-adevăr înţelept, cu un caracter nobil şi calm, care să aibă pe bărbie negi sau pete brune, aşa cum au oamenii lipsiţi de inteligenţă, dar dacă, din întâmplare, un om de spirit are o asemenea podoabă, veţi descoperi îndată că acesta are frecvente momente de absenţă, de totală stupiditate, de slăbiciune nebănuită. […]

Asemănarea *între* om şi animale.

Aristotel pretinde că, deşi nu există asemănări propriu-zise între om şi animal, se poate întâmpla totuşi ca anumite trăsături ale feţei omului să amintească de un oarecare animal.

Porta a mers şi mai departe decât Aristotel, pentru că el a găsit în fiecare chip uman figura unui animal sau a unei păsări, judecând pe oameni prin darurile de la natură ale animalului ale cărui trăsături i se pare că le poartă.

(După opinia lui, Platon semăna cu un câine de vânătoare.) Maimuţa, calul, elefantul sunt animale care seamănă cel mai mult cu specia umană prin conturul profilului şi al feţei. Cele mai reuşite apropieri se fac cu leul, calul, câinele, elefantul şi vulturul.

Cei care se aseamănă cu maimuţa sunt abili, activi, îndemânatici, vicleni, ironici, zgârciţi şi câteodată răutăcioşi. Cei asemănători calului se remarcă prin curajul şi nobleţea sufletească. O frunte ca cea a elefantului anunţă prudenţă şi energie. Un om care, prin nas şi frunte, seamănă cu leul văzut din profil, nu va fi desigur un om obişnuit (faţa leului exprimă energie, calm, forţă). Dar un asemenea caracter se găseşte foarte rar imprimat pe o faţă omenească. Apropierea de trăsăturile câinelui anunţă la om fidelitate, spirit de echitate, poftă de mâncare moderată, iar apropierea de trăsăturile lupului, un om violent, dur, laş, feroce, pasionat, viclean şi sângeros. Asemănarea cu vulpea indică meschinărie, slăbiciune, viclenie şi violentă.

Linia care taie botul hienei poartă însemnul unei durităi neînduplecate. Asemănarea cu tigrul anunţă o ferocitate lacomă. Ce expresie de perfidie se citeşte în ochii şi pe chipul tigrului! Câtă mânie sângeroasă! Linia care formează gura tigrului şi a linxului este expresia cruzimii. La pisică, citim: ipocrizie, atenţie, plăcere pentru mâncăruri fine. Pisicile sunt în mic nişte tigri îmblânziţi prin educaţie domestică.

Asemănarea cu ursul indică ferocitate, furie, forţa de a distruge, o stare de spirit nesociabilă. Cea cu porcul mistreţ anunţă o natură greoaie, lacomă şi brutală. Bursucul este josnic, bănuitor şi lacom. Boul este răbdător, încăpăţânat, greoi şi cu mare poftă de mâncare. Linia care desenează gura boului şi a vacii este expresia nepăsării, a prostiei şi a încăpăţânării. Cerbul şi căprioara: timiditate, teamă, sprinteneală, atenţie concentrată, expresia cuminte şi plăcută a nevinovăţiei. Asemănarea cu acvila anunţă

nobleţe, o energie victorioasă. Ochiul său strălucitor are în el flacăra fulgerului. Vulturul este mai suplu şi în acelaşi timp are în el ceva mai puţin nobil decât acvila. Bufniţa este mai slabă, mai timidă decât vulturul. Papagalul afectează energie, este supărăcios şi flecar.

Toate aceste asemănări variază la infinit dar ele se lasă foarte greu descoperite.

Acestea au fost principiile fizionomoniei, aşa cum reies ele din opiniile lui Aristotel, Albert le Grand, Porta şi alţii, dar mai ales din ale lui Lavater, care a scris cel mai mult în această chestiune şi care, uneori, a presărat în opiniile sale câte o picătură de bun-simţ. Când tratează despre mişcările capului şi ale feţei el vorbeşte cu înţelepciune, ca şi atunci când vorbeşte despre gesturi şi părţile mobile ale corpului şi care exprimă pe figura omului ceea ce simte în sufletul său şi momentul în care trăieşte acel sentiment. Dar bate câmpii atunci când vrea să găsească geniu în mâinile omului şi să observe consecinţe importante într-un efect aproape nul. Fără îndoială, în obrazul omului, în frunte, în ochi, în gură, se pot citi trăsături specifice care deosebesc pe omul inteligent de cel prost, pe omul cinstit de cel rău, dar nu întotdeauna poţi avea încredere în toate acestea. Băutura valorează mai mult decât vasul care o închide şi cu toate că fizionomiştii admit această perfectă armonie dintre frumuseţea fizică şi cea morală, se poate vedea adesea viciul şi prostia sălăşluind în cele mai frumoase persoane. Părerea mea este că natura este o mamă înţeleaptă şi că ea, dacă ar înfrumuseţa şi pe dinăuntru pe toţi cei care îi place ei să-i facă frumoşi pe dinafară, un mare număr dintre copiii ei s-ar revolta.

Lavater vorbeşte în chip nesăbuit mai cu seamă despre femei. Le judecă cu o lipsă totală de obiectivitate, nedrept, fără precedent în consideraţiile unui om de ştiinţă. Nu se poate încredinţa hârtiei – spune el – cea mai mare parte a observaţiilor care s-au făcut despre femei, iar

paginile dedicate lor sunt îngrozitoare. Pentru că ele sunt mai slabe decât bărbaţii şi fizionomia lor e mai puţin pronunţată, sunt oare ele mai puţin capabile de virtuţi şi de inteligenţă? Sunt ele mai de dispreţuit decât bărbatul? întrebarea aceasta cred că nu are nevoie de răspuns.

Atâta vreme cât ştiinţa descifrării fizionomiilor îl va învăţa pe om să-şi cunoască propria-i demnitate, această ştiinţă, în mare măsură himerică, va merita totuşi elogii, deoarece va avea un scop util şi lăudabil. Dar atâta vreme cât ea va afirma că o persoană constituită într-un anume fel e vicioasă de la natură şi trebuie să fugim de ea ca de un pungaş, să nu ne încredem în ea, ca de un ucigaş sau de o prostituată, că o asemenea persoană, cu toate că are o înfăţişare plăcută, o aparenţă de bunătate şi candoare, totuşi trebuie să o evităm pentru că anumite linii sigure ale feţei ei ne spun că are o fire îngrozitoare – atâta vreme cât vom crede toate acestea, fizionomonia va fi o ştiinţă oribilă deoarece instituie fatalismul.

Deci, pentru că o femeie are rădăcina nasului adânci tă, are pieptul mare, dintele canin ieşit în afară, această femeie este o prostituată infamă!… Pentru că o femeie are un neg pe bărbie, înseamnă că e o furie, o persoană cu care nu ne putem înţelege, de care trebuie să fugim, dispreţuind-o! Pentru că un bărbat nu-şi îngrijeşte dinţii, înseamnă că are sentimente nedemnei… Nimic mai absurd ca aceste opinii! Să decidă toată lumea: dacă au fost văzute femei cu rădăcina nasului adâncită, cu sânii puternici şi caninul ieşit în afară, toată lumea crede că acestea sunt prostituate? Dacă se cunosc bărbaţi care-şi neglijează dantura, trebuie să sperăm că nu toţi oamenii aceştia sunt josnici. Dar aşa pretinde ştiinţa fizionomonieil Ah, ştiinţa aceasta nu este destinul! S-au văzut oameni destul de încrezători în această ştiinţă, care şi-au însuşit defectele înscrise pe feţele lor, devenind vicioşi, într-un anume fel, pentru că fatalitatea fizionomiei lor îi condamna. La fel cu aceştia, au existat oameni care au

renunţat la virtuţi pentru că fatalitatea stelei lor i-a împiedicat să fie virtuoşi.

FLAMEL (Nicolas) – Celebru alchimist din secolul al XIV-lea. Nu se cunoaşte nici data nici locul naşterii sale, căci nu se ştie dacă s-a născut la Paris sau la Pontoise. A fost mai întâi funcţionar, apoi librar, poet, pictor, matematician, arhitect şi, în sfârşit, din sărac cum era a devenit extrem de bogat, prin fericirea de a fi găsit piatra filosofală.

Se spune că într-o noapte, în somn, i s-a arătat un înger care ţinea în mână o carte acoperită de o gravură în aramă foarte frumos lucrată, cu foi subţiri din scoarţă de copac, gravate cu multă dibăcie şi scrise cu vârful unui cui de fier. O inscripţie cu litere mari aurite conţinea o dedicaţie făcută poporului iudeu de Abraham, patriarhul, astrologul şi filosoful. «Flamei, a spus îngerul, priveşte această carte, din care tu nu înţelegi nimic. Pentru mulţi alţii ca tine ea va rămâne o taină, dar tu vei vedea într-o zi ceea ce alţii nu pot vedea în ea». La aceste vorbe Flamei întinse mâinile ca să ia preţiosul dar, însă îngerul cu cartea dispărură în timp ce pe urmele lui pluteau nuri de aur…

Nicolas s-a trezit dar visul a întârziat să se realizeze, încât fantezia i s-a domolit. Într-o zi, într-o carte pe care o cumpărase de la un anticar, a recunoscut cartea din vis, aceeaşi copertă, aceeaşi dedicaţie, acelaşi autor. Cartea studia transformarea metalelor şi avea 21 de pagini, misterioasa cifră alcătuită din trei ori şapte. Nicolas s-a apucat de studiat cartea dar nu înţelegea imaginile. S-a rugat lui Dumnezeu să-l ajute în descifrarea acestora, însă a fost ajutat de un rabin. A făcut un pelerinaj la Saint Jacques de unde s-a întors cu totul lămurit, lată rugăciunea pe care o făcuse pentru a se lumina: «Dumnezeule atotputernic şi veşnic, părinte al luminii, cel de la care ne vin toate binefacerile şi darurile, coboară asupra mea îndurarea ta nesfârşită. Lasă-mă să-ţi cunosc veşnica ta înţelepciune care îţi împrejmuieşte tronul şi care a creat,

care stăpâneşte şi călăuzeşte totul. Trimite-mi din cer, care este sanctuarul tău, şi din tronul gloriei tale, îndurarea ta pentru ca ea să-mi dea puteri. Căci ea este stăpâna tuturor artelor cereşti şi oculte şi care are înţelepciunea şi priceperea tuturor lucrurilor. Fă ca ea să mă însoţească în toate încercările mele, ca prin spiritul ei să capăt adevărata ştiinţă, ca să purced singur în arta nobilă căreia m-am consacrat, în căutarea miraculoasei pietre a înţelepţilor, pe care tu ai ascuns-o oamenilor, dar pe care o dezvălui aleşilor tăi. Ca această măreaţă faptă, pe care o am de împlinit aici pe pământ, să o pot începe şi sfârşi în chip fericit şi ca, mulţumit, să mă bucur în veci. Tfi cer în numele lui Iisus Hristos piatra cerească, unghiulară, miraculoasă, sprijinită pe întreaga eternitate, care conduce şi domneşte cu tine etc.»

Rugăciunea aceasta a avut efectul scontat, pentru că, insuflat de bunătatea Fecioarei, Flamei a transformat mai întâi mercurul în argint şi apoi arama în aur. Dar nu s-a văzut degrabă în posesia pietrei filosofale, că a şi dorit ca pioşenia şi prosperitatea lui să fie atestate. Şi-a plasat peste tot propriile-i statui sculptate, având într-o mână un penar în chip de stemă. A pus să se graveze peste tot portretul soţiei sale, Pernela, care l-a ajutat în experienţele fui de alchimie.

Flamei a fost îngropat în biserica Sfântului Jacques la Boucherie. După moarte, mai mulţi au crezut că picturile şi sculpturile expuse erau tot atâtea semne cabalistice care ascundeau simboluri de care s-ar fi putut profita. Casa sa de pe vechea stradă Martvaux nr. 16 trecea drept un loc unde s-ar fi» putut găsi comori asetmse. Un prieten ai defunctului s-a angajat, cu această speranţă, s-o restaureze pe gratis. A dărâmat totul dar n-a găsit nimic. Alţii au pretins că Flamei nu murise şi că mai avea de trăit 1.000 de ani. Ar putea chiar să mai trăiască şi acum, graţie elixirului universal pe care îl descoperise. Orice ar fi fost, călătorul Paul Lucas afirmă într-una din scrierile sale că a

vorbit cu un derviş sau călugăr turc, care îl întâlnise pe Flamei şi pe soţia lui îmbarcându-se pentru Indii […]

FLAUROS – Mare generat al infernului. Se arată sub forma unui leopard teribil iar atunci când îşi ia chip de om are o faţă îngrozitoare, cu ochii în flăcări. Cunoaşte trecutul, prezentul şi viitorul, ridică pe toţi diavolii împotriva duşmanilor lui exorciştii şi are sub comandă 20 de legiuni.

FLĂCĂRI JUCĂUŞE – Se numesc flăcări jucăuşe sau spirite zglobii acele exalaţii luminoase care ies din pământul încălzit de soarele verii, măi cu seamă în lungile nopţi dinainte de Crăciun. Şi cum aceste flăcări se rostogolesc, fireşte, spre locurile joase şi mlăştinoase, făranii, care le iau drept diavoli sau spirite ale răului, îşi imaginează că ele sperie pe călătorul rătăcit în noapte, care, luându-se după lumina înşelătoare, cade în prăpastie. Olaus Magnus spune că păstorii şi călătorii de pe vremea sa întâlneau aceste focuri, care ardeau atât de puternic locurile, încât acolo nu mai creştea iarbă.

Pe un tânăr, care se întorcea noaptea de la Milano, l-a apucat o furtună. A crezut că vede în depărtare o lumină şi că aude voci în stânga sa. Puţin după aceea a observat alergând spre ei un car în flăcări, condus de doi boari care strigau: Păzea! îngrozit de o asemenea minune, tânărul îşi grăbi calul. Dar de ce fugea mai tare, carul se apropia mai mult. În sfârşit, după un ceas de goană, a ajuns la o biserică şi s-a lăsat în grija Celui de Sus. Focul a dispărut. Această viziune era prezicerea unei molime de ciumă care a invadat ţinutul împreună cu alte nenorociri[29].

Un om din nu ştiu ce ţară fusese exilat pentru un an.

---

29 Cardan era copil cînd a ascultat această poveste, încît e uşor să o fi denaturat. Tînărul care a avut acea viziune nu ,avea decît 20 de ani. Era singur, a trecut printr-un moment de spaimă. Dintr-un simplu meteor, a făcut o întîmplare diabolică. Cît despre ciuma ce a urmat, ea s-a datorat, ca şi exalările, unui an cu călduri ieşite din comun. {Nota autorului).

La finele acelui an, sora şi mama lui au văzut la miezul nopţii o flacără care alerga prin casă. Şi această lumină, în plin întuneric, le-a speriat teribil. Mama a avut curajul să se scoale şi să aprindă lampa. Atunci camera s-a luminat atât de puternic, ca şi cum ar fi fost în plină zi. Minunea aceasta a durat mai bine de o oră. După ce au petrecut o noapte de groază, cele două femei au alergat ia preot. Să nu credeţi că acel preot era un prost sau un ignorant, nu, era un om foarte spiritual şi expert în descifrarea lucrurilor supranaturale. Iată de ce, după ce s-a scărpinat în cap şi şi-a muşcat degetele, a spus femeilor, pe un ton grav: «Zău, iată o viziune de bun augur. Anul se încheie. Mergeţi acasă în linişte şi contaţi pe ce vă prezic: exilatul vostru se va întoarce...!» Ceea ce s-a şi întâmplat. Scriitorii care spun asemenea anecdote ne asigură că, în general, flăcările acestea anunţă o nenorocire celor bogaţi şi o bucurie celor săraci. Seneca a spus: «Când eşti în cea mai neagră mizerie, speră şi tremură când ai ajuns mare!» Vizionarii, pentru. «a da mai multă greutate acestei maxime, au plasat-o în poveştile cu strigoi.

FLORENT DE VILLIERS – Mare astrolog, care i-a spus tatălui său că nu e cazul să-i construiască o casă, pentru că el va locui în diverse locuri şi totdeauna la aproapele tui. Într-adevăr, s-a dus la Beaugency, de aici la Orléans, apoi la Paris, în Anglia, în Scoţia, în Irlanda. A studiat medicina la Montpellier. De aici a plecat la Roma, la Veneţia, la Cairo, la Alexandria şi a revenit pe lângă ducele Jean de Bourbon. Regele Ludovic al XI-lea l-a luat în serviciul său. L-a urmat în Savoia ca să studieze plantele de munte şi pietrele medicinale. A învăţat să le cioplească şi să le graveze în chip de talismane. S-a retras la Geneva, apoi la Săint Maurice în Chablais, la Berna, în Elvefia şi apoi la Lyon. Aici şi-a construit o casă şi apoi o bibliotecă în care se găseau 200 de cărţi neobişnuite, pe care le-a oferit spre lectură publicului. S-a căsătorit, a avut copii, a deschis o bibliotecă de astrologie, unde regele Carol al

VIII-lea, într-o zi de 1 noiembrie (ziua tuturor sfinţilor) s-a dus să-i asculte conferinţele. A fost acuzat că are un diavol familial pe lângă el, deoarece răspundea imediat la orice întrebare. La bătrâneţe a fost teribil de chinuit de bigoţi.

FLUTURE – Cea mai frecventă imagine a sufletului este fluturele. Vechii artişti din antichitate îl înfăţişau pe Platon cu aripi de fluture pe cap, pentru că acesta a fost primul filosof care a scris despre nemurirea sufletului.

FO sau FOE – Una dintre principalele divinităţi ale chinezilor, fondatorul unei secte foarte răspândite în China. STA născut în Indii, cu aproximativ 100O de ani înainte de Hristos. În timp ce era însărcinată cu el, mama sa a visat că avea relaţii cu un elefant alb sau, după alţii, că înghiţea unul din aceste animale, poveste care a dus la onorurile pe care regii indieni le oferă elefanţilor albi. El a ieşit din sânul mamei sale prin dreapta şi chiar din clipa în care s-a născut a fost destul de puternic ca să poată merge. Se spune că a făcut şase paşi şi, arătând cu o mână cerul şi cu alta pământul, a spus: «Eu sunt singurul demn să fiu preamărit, atât în cer cât şi pe pământ». La 17 ani şi-a luat trei neveste, cu care a trăit doi ani. Apoi le-a părăsit şi s-a retras în singurătate împreună cu patru filosofi ale căror sfaturi le asculta. La 30 de ani s-a simţit inspirat şi şi-a luat numele de Fo şi a început să-şi predice doctrina, uimind lumea cu o mulţime de minuni pe care preoţii budişti le-au adunat în mai multe volume. Cu toată pretinsa lui divinitate, Fo nu a fost scutit de moarte. Şi-a sfârşit zilele la 70 de ani. Preoţii budişti ne asigură că el a renăscut de 8.000 de ori şi că, succesiv, s-a reîncarnat în corpul unui mare număr de animale, înainte de a se ridica la ceruri. El e reprezentat şi în pagode, sub forma unui dragon, a unui elefant, a unei maimuţe etc. Cei din secta lui i se închină considerându-l conducătorul speţei umane, salvatorul lumii, trimis pentru a arăta omului drumul salvării şi pentru ispăşirea crimelor lor.

FOC – Toate popoarele s-au închinat acestui element;

Caldeenii îl priveau ca pe divinitatea supremă, în Persia existau locuri închise, construite cu ziduri şi fără acoperiş, unde se întreţinea focul şi unde poporul şi credincioşii veneau să se închine la anumite ore. Cei mari aruncau acolo esenţe şi parfumuri. Când un rege al Persiei era pe patul de moarte, în principalele oraşe ale regatului se stingea focul, care nu era reaprins decât odată cu încoronarea succesorului acestuia. Aceste popoare îşi imaginau că focul era adus din cer şi pus pe altarul primului templu pe care Zoroastru îl construise în oraşul Xis în Media[30]. Aici era interzis să se arunce ceva impur şi lumea să privească focul.

Grecii credeau că focul este imaginea unei fiinţe supreme. La Roma şi în Perú, pe altare, vestalele întreţineau focul sacru şi această practică există încă la guebri şi băştinaşii din Virginia: când poporul se întoarce dintr-o expediţie, se aprinde* un foc mare şi se dansează în jurul lui, cu un clopoţel în mână, pentru a mulţumi focului că i-a scăpat de pericole. Ei nu mănâncă niciodată fără să arunce mai întâi în foc prima îmbucătură, în semn de ofrandă.

Unii tătari nu intră niciodată în Vorbă cu străini care nu s-au purificat mai întâi trecând prin două focuri. Totdeauna ei beau cu faţa spre miazăzi, în onoarea focului. Unele popoare din Siberia cred că în foc există o fiinţă care împarte binele şi răul, de aceea îi închină fără încetare sacrificii. În fine, chinezii care locuiesc ia graniţa cu Siberia recunosc şi ei în foc un zeu. Când oraşul Maimatschiu a luat foc niciun locuitor n-a sărit să-l stingă şi ar fi ars în întregime dacă n-ar fi sărit în ajutor ruşii.

Se mai ştie că focul este «elementul» salamandrelor.

FOCALOR – Mare general în infern. Se înfăţişează sub chipul unui bărbat cu aripi de grifon. Sub această

30 Vechi finut în Asia, distrus de Cyrus în anul 556, care l-a aliat apoi Persiei.

formă el ucide pe duşmani şi-i aruncă în valuri. El comandă mării, vânturilor şi răstoarnă vasele de război. Speră să se întoarcă în cer peste 1.000 de ani, dar se înşală. În rest, comandă 30 de legiuni şi face mofturi atunci când preotul îl exorcizează.

FONG-CHWL – Operaţiune misterioasă care se practică în China în dispunerea clădirilor şi mai cu seamă a mormintelor. Dacă cineva construieşte din întâmplare într-o poziţie contrară vecinilor şi un colţ al casei sale se află opus coifului casei celuilalt, e destul pentru a se convinge că totul e pierdut. De aici rezultă duşmănii care durează cât şi clădirea respectivă. Remediul constă în a plasa într-o cameră un dragon sau un alt monstru din pământ ars, care aruncă o privire cumplită spre coiful casei fatale, respingând astfel toate influenţele de care s-ar putea teme. Vecinii care îşi iau aceste măsuri de precauţie vizitează zilnic monstrul care veghează asupra casei lor. Ei ard tămâie în faţa lui, mai degrabă a spiritului care îi domină şi pe care îl cred veşnic preocupat de această grijă. Preoţii budişti iau şi ei parte la încurcăturile credincioşilor lor. Ei se angajează, pentru o sumă de bani, să le asigure asistenţa unui spirit puternic, care să fie capabil să-i liniştească zi şi noapte, prin eforturi permanente de vigilenţă şi atenţie.

FONG-ONH-ANG – Pasăre fabuloasă căreia chinezii îi atribuie aproape aceleaşi calităţi ca şi păsării fenix a grecilor şi romanilor. Femeile se împodobesc cu chipul acestei păsări lucrat în aur, argint sau aramă, în funcţie de bogăţia şi calităţile fiecăreia.

FORAY sau MOR AX – Conte şi mare general în infern. Se prezintă sub chipul unui taur şi dacă din întâmplare ia chip omenesc îl învaţă pe om astronomia şi artele liberale. Cunoaşte calităţile ierburilor şi a pietrelor preţioase şi are în subordine 36 de legiuni.

FORCAS sau FORRAS – Mare preşedinte în infern, îşi ia înfăţişarea unui bărbat viguros, cunoaşte proprietăţile

ierburilor şi pietrelor prefioase, îl învaţă pe om logica şi etica, îl poate face invizibil, ingenios şi bun vorbitor. Găseşte lucrurile pierdute, descoperă comori şi are la dispoziţie 29 de legiuni de demoni.

FORŢA – Milon din Crotona[31] nu a fost singurul om cu o forţă uriaşă. Ludovic de Bonflers, zis şi Cel Puternic, care a trăit prin anii 1534, poseda o forţă şi o agilitate extraordinare. Când îşi încrucişa picioarele, era imposibil ca cineva să-l poată mişca din loc cu un singur pas. El rupea fără greutate o potcoavă şi dacă apuca un taur de coadă îl ducea unde voia. Ridica cu uşurinţă un cal şi îl ducea pe umăr. A fost văzut adesea înarmat sărind pe cal fără să se sprijine şi fără să pună piciorul în şea. La alergări, viteza lui nu era mai mică decât forţa lui extraordinară, pentru că depăşea calul de Spania cel mai sprinten, pe o distanţă de 200 de paşi.

Ui> anume Barsabas, care la începutul secolului al XVIII-lea servea în armata franceză, a adus într-o zi în faţa lui Ludovic al XIV-lea un cal cu tot cu călăreţ. Altă dată s-a dus să caute un fierar şi i-a dat să forjeze o potcoavă. Acesta îndepărtându-se puţin, Barsabas a luat nicovala şi a ascuns-o sub mantaua lui. Fierarul s-a întors imediat şi a fost uimit că nu mai găseşte nicovala, ba încă să-l vadă pe ofiţer punând-o cu uşurinţă la locul ei. Un gascon pe care Barsabas îl jignise în compania lui, l-a provocat la duel. «Cu plăcere a răspuns Barsabas, dar mai întâi dă-mi mâna». A luat mâna gasconului şi i-a strâns-o atât de tare încât i-a zdrobit-o, iar acesta nu s-a mai putut duela. Mareşalul de Saxa era de acelaşi calibru. Ceea ce e amuzant e că, în timpurile de demult, când binele şi răul erau atribuite diavolului, orice om dotat cu o asemenea forţă era privit ca posedat de diavol. Cel rău le dădea forţă pentru a face rău.

---

31 Milon din Crotona, atlet, a trăit în secolul VI înainte de Hristos, a (ost de mai multe ori învingător în jocurile olimpice şi pytice.

FRANCMASONI – Originea lor duce până la timpul lui Solomon şi este înconjurată de poveşti minunate. Este un ordin care a luat naştere în Anglia, foarte respectat de-a lungul secolelor şi care a avut drept scop, în principiu, restabilirea templului lui Solomon. Acum, gustul masoneriei este pur alegoric: să educe curajul, să pună ordine în spirit, să readucă disciplina.

Iată ce se înţelege prin echer şi compas. Altă dată nu aveau decât un mare maestru, care avea reşedinţa în Anglia. Astăzi fiecare ţară îl are pe al său.

Adunările masonilor se numesc de obicei Joje. O lojă trebuie să cuprindă cel puţin şapte membri. Prezidentul lojei se numeşte venerabil. El are în subordine doi supraveghetori, care răspund de executarea regulamentului ordinului. În adunările solemne fiecare *fraie* are un şorţ de piele sau de mătase albă, cu cordon tot alb. Ucenicii îl poartă simplu, membrii îl împodobesc cu culorile lojei, iar maeştrii au brodat pe el un echer, un compas şi diversele ornamente ale ordinului. Maeştrii poartă un cordon albastru de care atârnă un echer şi un compas. La masă, luminile trebuie să cadă în triunghi, masa să fie servită cu trei, cinci, şapte, nouă tacâmuri, şi aşa mai departe, după numărul meseni lor, care trebuie să fie însă întotdeauna în număr impar. Toţi termenii care se întrebuinţează aici sunt împrumutaţi din artilerie, aşa cum cei folosiţi în lucrări sunt luaţi din arhitectură. Se închină mai întâi în sănătatea prinţului căruia sunt supuşi, apoi în a marelui maestru şi al treilea pentru venerabilul lojei. Apoi se bea pentru supraveghetori, pentru noii veniţi şi pentru toţi fraţii.

Fiul unui francmason poartă numele «Loufţon» (francezii îi spun impropriu «pui de lup») şi poate fi primit în lojă la 14 ani. Fiul unui profan (care nu e francmason) nu poate fi primit decât la 21 de ani.

Între alte semne misterioase care se observă în lojă este un G, în mijlocul stelei sclipitoare, prima literă de la

God (în engleză Dumnezeu).

În masonerie există trei grade principale: înainte de a fi ucenic eşti calfă şi înainte de a fi maestru eşti ucenic. Maeştrii nu intră în lojă decât făcând gestul de oroare[32] în memoria lui Adoniram sau Hiram a cărui legendă se spune în mai multe variante. Unii cred că e vorba de Hiram, regele Tyrului, care s-a aliat cu Solomon şi i-a fost de mare ajutor în construirea templului, alţii spun că acest Hiram era un excelent lucrător în aur, argint şi aramă, că era fiul unui locuitor din Tyr şi al unei femei din tribul lui Neftali şi că Solo mo n l-a adus din Tyr pentru a lucra ornamentele templului său, aşa cum apare în cea de a patra Carte a Regilor, că printre alte lucrări a construit, la intrarea în templu, două coloane din aramă care aveau fiecare 28 de cofi în înălţime şi patru în diametru. El a dat uneia numele de Jakin, şi lângă ea erau plătiţi ucenicii, iar alteia Boaz, în apropierea ei fiind plătiţi calfele, lată povestea lui Adoniram sau Hiram, după cea mai cunoscută versiune. Nu există nicio altă mărturie nici în Josephus4. Francmasonii pretind că povestea a fost inspirată de Talmud, unde scrie că venerabilul Hiram i-a dat lui Solomon haina şi însemnul de zidar, iar acesta îşi făcea un titlu de glorie din a le purta. Adoniram, pe care Solomon îl însărcinase să conducă lucrările templului său, avea de plătit un număr atât de mare de lucrători, încât nu-i putea cunoaşte pe toţi. Pentru a nu risca să plătească ucenicii ca pe calfe şi calfele ca pe maiştri, s-a înţeles cu maiştrii să stabilească nişte cuvinte şi semne care să-i distingă pe subalterni şi le-a dat calfelor semne de recunoaştere care nu erau cunoscute de ucenici. Trei calfe, nemulfumifi de cum erau plătiţi, au uneltit să-i ceară Iţii Adoniram cuvântul secret pentru maiştri, în clipa când îl vor găsi singur, iar dacă ar fi refuzat să li-l spună, să-l omoare. Într-

32 Lamentafiile maeştrilor la moartea lui Hiram, mort în urmă cu 3000 de ani, amintesc într-un anume fel de serbările funebre ale lui Adonis, la păgîni. (Nota autorului).

o seară, l-au aşteptat la templu, ungi la miazănoapte, altul la miazăzi şi al treilea la răsărit. Intrând singur prin uşa de la apus, şi vrând să iasă prin cea de la miazăzi, unul din cei trei i-a cerut parola pentru maiştri, ridicând un ciocan pe care-l ţinea în mână. Adoniram i-a răspuns că nu în felul acela va obţine parola şi calfa i-a dat cu ciocanul în cap. Lovitura nefiind prea violentă, Adoniram a fugit spre uşa de la miazănoapte, unde cel de al doilea a repetat lovitura. Cu ultimele forfe, el a încercat să iasă pe uşa de la răsărit, şi cel de al treilea a împlinit crima. După aceea au ascuns corpul sub o grămadă de pietre şi când s-a făcut noapte l-au transportat pe un munte, unde l-au îngropat. Pentru a recunoaşte locul, au plantat o ramură de acacia pe mormânt. După şapte zile, văzând că Adoniram a dispărut, Solomon a ordonat la nouă meşteri să-l caute. După lungi şi zadarnice căutări, trei dintre ei, obosifi, s-au aşezat aproape de locul unde fusese îngropat Adoniram şi unul a smuls fără să vrea ramura de aca-[33]

cia, observând că în acel loc pământul este afinat. Curioşi, s-au apucat de săpat şi au găsit corpul lui Adoniram. Atunci i-au chemat şi pe ceilalţi şi, recunoscându-şi maistrul şi gândind că unii dintre calfe ar fi putut comite crima, obţinând de la el parola, au schimbat-o pe loc şi au mers la Solomon. Regele a fost impresionat şi a ordonat maiştrilor să transporte corpul în templu, unde l-au îngropat cu mare pompă. În timpul ceremoniei, toţi maiştrii purtau şorţurile şi mănuşile de piele albă, pentru că niciunul din ei nu-şi mânjise mâinile cu sângele şefului lor.

Aceasta e, cu câteva amănunte contestate, adevărata istorie a lui Adoniram.

În rest, ordinul francmasonilor trebuie privit cu respect, în principiu, pentru că aminteşte omului ceea ce

33 Biblia ne arată că cel care conducea lucrările templului lui Solomon se numea Adoniram. Josephus, în a sa Istorie a evreilor, îl numeşte Adoran. (Nota autorului).

datorează lui Dumnezeu, ţării, legilor, şi ei se angajează să le acorde un ajutor mutual. La *strigătul* deţă, orice mason trebuie să alerge în ajutorul fratelui său şi, chiar pe câmpul de bătălie, dacă un frate îşi recunoaşte fratele gata să moară, este obligat să-i cruţe zilele şi să nu-i verse sângele. Dar s-au introdus o mulţime de ceremonii ridicole şi fără importanţă, care nu merită totuşi persecuţiile pe care le-au îndurat fraţii acestui ordin. Mai mulţi regi i-au proscris. Clement al XII-lea şi alţi papi i-au excomunicat şi astăzi încă francmasonii nu sunt în siguranţă în toate ţările. Inchiziţia îi ardea ca pe vrăjitori.

Printre alte ordine cavalereşti au existat şi există încă o mulţime de societăţi şi ordine misterioase, care seamănă într-un anume fel cu francmasonii. Cel mai vechi e fără îndoială Ordinul Libertăţii, a cărui fondator se zice că a fost Moise. El mai există şi astăzi. Membrii lui poartă ia butoniera vestei o medalie care reprezintă o tablă a legii. Pe locul preceptelor, pe o parte sunt gravate două aripi cu următoarea legendă dedesubt: *Virtus dirigit* a/as (Virtutea conduce aripile). Se ştie că aripile sunt simbolul libertăţii. Pe dos se vede un M care-l semnifică pe Moise, iar dedesubt, câteva cifre. În acest ordin sunt admise şi femeile. La francmasoni femeile nu sunt primite decât în lojile de adoptare. În acest caz, se schimbă cuvintele şi semnele, pentru a nu se expune secretele ordinului.

FRICA – Un şcolar căruia profesorii i-au inspirat cea mai teribilă frică de diavol şi de spiritele răului era atât de obsedat de această idee încât la vârsta de 15 ani nu se putea culca singur într-o cameră fără să tremure de frică două ore înainte de a adormi. El era din Montereau şi studia la Paris. Când mergea acasă în vacante, fie că era prea sărac ca să ia diligenta, fie că nu voia, se ducea pe jos. Odată pe când făcea acest drum într-o stare de foarte bună dispoziţie, s-a oprit lângă o vie încărcată cu struguri din care unii erau deja copţi. Intră fără grijă în vie, culese cei mai frumoşi struguri şi nu plecă decât atunci când

termină de prădat din belşug. Nu-l văzuse nimeni şi el îşi continuă drumul în linişte. Când obosi, se opri la un han unde ceru găzduire pentru noapte. I se dădu o cameră joasă care dădea în curte. Liniştea de la ţară, mai îngrozitoare decât zgomotul oraşului, începu să-i creeze tânărului o stare de nelinişte. Inspectă toate colţurile camerei şi se linişti văzând că nu există nici sobă nici vreo altă deschizătură. Dar imediat ce se culcă amintirea furtului îi veni în minte şi teama de diavol îl t-nu treaz multă vreme. În somn fu chinuit de vise groaznice. Spre două dimineaţa, i se păru că vede deasupra tui o legiune de diavoli înarmaţi cu cârlige, cu furci şi coşuri şi care îi spuneau: «Dă înapoi strugurii pe care i-ai furat sau dacă nu te vom băga în coş, cu cârligele şi furcile, şi te vom duce în iad…» îngrozit, şcolarul sări în picioare. Mintea îi era atât de tulburată, încât, deşi nu mai dormea, credea că vede încă banda infernală. Alergă la uşă să ceară ajutor. Din nefericire se înşelă şi intră într-un coteţ de păsări. Zgomotul care-l făcu trezi găinile, curcile, gâştele şi ratele aici închise. Toate începură să zboare cârâind, lovindu-l pe nenorocitul şcolar, fără să vadă, cu aripile şi ciocurile, încât acesta crezu că se află deja în infern. Vru să facă un pas, se lovi de o prăjină pe care o luă drept furcă şi căzu aproape mort la pământ. Culmea nenorocirii, văcarul satului tocmai îşi făcea rondul sunând din cornul de ţap, avertizând pe tirani să dea drumul la vite. Şcolarul crezu că are a face cu trupele judecăţii de apoi. Începu să strige şi să ceară îndurare. Fiica hangiului auzind strigătele tânărului amestecate cu ale păsărilor alergă la coteţ şi-l scoase pe sărmanul şcolar care numai după multe îngrijiri s-a lăsat convins că nu e încă mort. […]

FROTHON – Citim în Albert Krautz că Frothon, regele Danemarcei, a fost omorât de o vrăjitoare transformată în vacă. Acest rege credea în magie. Avea la curtea sa o vrăjitoare vestită, care lua forma oricărui animal dorea. Avea un fiu la fel ca ea, cu ajutorul căruia a

furat bogăţiile regelui şi a fugit. Dându-şi seama de hoţie şi aflând că vrăjitoarea şi Ţiul ei au plecat nu s-a îndoit că ei sunt vinovaţii. A hotărât să se ducă, la bătrână. Când l-a văzut pe rege intrând ia ea în casă, vrăjitoarea recurse la arta ei şi se transformă în vacă, iar fiul ei în bou. Aplecându-se ca să privească mai bine vaca, bănuind că e vrăjitoarea, aceasta se repezi la el şi îl lovi în coaste atât de puternic, încât regele muri pe loc.

FRUCTUL OPRIT – Opinia general răspândită este că fructul oprit primului bărbat a fost un măr. Tradiţia populară o confirmă şi poeţii şi pictorii au perpetuat-o; dar câţiva autori au pretins că fructul oprit a fost viţa de vie, pentru că în misterul fructului ei trebuie să se găsească ispăşirea primului păcat şi s-a presupus că aceasta a fost viţa de vie din Indii. Dar există fructe care se numesc «mărul lui Adam», care totuşi nu seamănă cu mărul, au pe ele tăieturi, ceea ce a făcut să se spună că acelea sunt urmele dinţilor primului om. S-a mai spus că acest fruct oprit a fost iubirea însă citim în Pierius că simbolul rămâne totuşi mărul. În rest, nu se poate trage nicio concluzie.

FUM – în toate comunele din Finister, spune Cambry, nu se observă decât urme ale obiceiurilor păgâne, anterioare religiei catolice. Când cineva e pe moarte, este consultat fumul. Dacă se ridică uşor, muribundul va trece în rândul preafericiţilor, dacă e des, el va coborî în văgăuna disperării, în întunericul infernului. În Anglia există un fel de proverb care spune că fumul se adresează totdeauna celei mai frumoase persoane. Şi cu toate că această opinie nu pare să aibă vreun fundament în natură, ea este totuşi foarte veche. Victorius şi Casaubon au făcut remarca, referindu-se la un personaj din Atena, un parazit care spunea: «Sunt totdeauna primul sosit la mesele bune, de unde unii mă numesc supa. Deschid orice poartă, ca un berbec, mă lipesc de orice ca un bici şi mă leg, ca şi fumul, totdeauna de cea mai frumoasă femeie».

În ţinutul Champagne se spune că fumul care iese din

cămin se adresează mâncăcioşilor.

FUNERALII – în trecut se dădea foarte mare importanţă ceremoniilor funebre inventate de zeii mani pakni a veghea la înmormântare. În cele mai multe dfai conah «ţăsăm trăsături frapante, care ne dovedesc cât de sfântă era această ultimă datorie a omului faţă de semenii săi.

Pausanias povesteşte că într-o anumită zonă din Arcadia[34] au fost ucişi în chip sălbatic nişte copii mici, nevinovaţi. Fără să fie înmormântaţi, au fost acoperiţi doar cu pietrele cu care fuseseră sufocaţi. Femeile ucigaşilor au fost atinse de o boală care le făcea să lepede copiii înainte de naştere. Au fost consultate oracolele, care au decis ca imediat acei copii să fie înmormântaţi, deoarece fuseseră lipsiţi de ceremonia înmormântării, după ce f jseseră atât de crud ucişi.

Egiptenii ofereau mare cinste morţilor. Unul din regii lor, văzându-se lipsit de moştenitori, prin moartea unicei sale fiice, nu a cruţat nimic pentru a-i imortaliza numele, făcându-i cea mai fastuoasă înmormântare ce se putea imagina. În loc de mausoleu, i-a construit un palat, l-a pus corpul într-un sicriu de lemn curat, care reprezenta o juncă acoperită cu lamele de aur şi purpură, stând în genunchi şi având între coarne un soare de aur masiv. Acest sicriu a fost expus într-o sală magnifică, aşezat la mijloc şi având împrejur vase cu parfumuri frumos mirositoare.

Egiptenii îmbălsămau corpurile şi le conservau cu sfinţenie. Grecii şi romanii le ardeau. Obiceiul de a arde morţii este foarte vechi şi trebuie să pară mai natural decât celelalte practici, pentru că astfel corpul este redat elementelor şi nu produce molime, aşa cum adesea a produs conservarea cadavrelor.

---

34 Regiune din Grecia antica In zona centrala a Peloponezu- lui, locuită de păstori, considerată de poefii antici fara fericirii.

Când murea un roman, i se închideau ochii pentru a nu vedea durerea celor din jurul lui. Când era pus pe rug i se deschideau ochii, pentru a vedea frumuseţea cerului, care doreau să-i fie locuinţă. Se confecţiona o figură a mortului din ceară, din marmură sau din piatră, care însoţea cortegiul funerar, înconjurat de bocitoare plătite.

La mai multe popoare din Asia şi din Africa, la funeraliile unui om bogat şi de oarecare celebritate, erau sugrumaţi şi îngropaţi cu el cinci sau şase dintre sclavii lui. Şi la romani, spune Saint Foix, erau ucişi vii în cinstea morţilor. Înaintea rugului erau puşi să se lupte gladiatori şi acestor masacre li se dăduse numele de jocuri funerare.

În Egipt şi Mexic, spune acelaşi autor, în fruntea convoiului funerar era pus să meargă un câine. În Franţa, pe vechile morminte ale regilor şi cavalerilor, se văd adesea câini aşezaţi la picioarele lor.

La perşi, când murea cineva, corpul era expus în plin câmp, la îndemâna voracităţii animalelor sălbatice. Cu cât era mai repede devorat, cu atât urma să aibă un loc fericit în ceruri. Când animalele nu voiau să-l sfâşie, însemna că acel om fusese rău şi era o prezicere nefastă pentru familie. Uneori perşii îşi îngropau morţii, căci s-au găsit vestigii ale unor morminte fastuoase, care sunt martore ale acestei practici.

Părţii, mezii şi iberienii expun şi ei morţii, ca şi perşii, animalelor sălbatice, considerând că nimic nu este mai nedemn pentru om decât să-i putrezească corpul. În acest scop, bacterienii întreţineau câini mari, făcându-şi din aceasta un titlu de glorie în aceeaşi măsură în care alte popoare construiau morminte splendide, în schimb barceenii considerau ca pe cea mai mare cinste a funeraliilor ca mortul să fie devorat de vulturi. Astfel, toate persoanele de vază, cei ce mureau în războaie, erau expuşi în locuri unde vulturii puteau face acest lucru. Cât despre oamenii de rând, ei erau puşi în morminte, nefiind demni să aibă drept mormânt pântecul păsărilor sfinte.

Mai multe popoare din Asia credeau că se fac vinovate de o mare impietate lăsând corpurile să putrezească. Iată de ce, când murea cineva, îl tăiau bucăţele şi îl mâncau cu devotament împreună cu familia şi prietenii. Era o modalitate onorabilă de a-şi face datoria faţă de mort! Pitagora vorbea despre metempsihoză sufletelor. Aceştia practicau metempsihoză trupurior, făcând să treacă corpul celui mort în acela al viilor.

Alte popoare, bretonii şi câteva populaţii asiatice făceau şi mai mult pentru bătrâni: când ajungeau septuagenari îi omorau şi după aceea organizau petreceri. E o practică ce se mai întâlneşte la unele popoare sălbatice. Chinezii făceau evenimentului morţii publicitate, pentru ca poporul să vină în număr cât mai mare. În faţa mortului mergeau oameni cu drapele şi flamuri, apoi cântăreţi la diferite instrumente, urmaţi de dansatori îmbrăcaţi cât mai ciudat, care făceau tot felul de giumbuşlucuri. În spatele lor, alţii purtau arme de foc pe care le descărcau fără încetare. În fine, preoţii, care strigau din toate puterile, mergeau împreună cu rudele ale căror plânsete se amestecau cu strigătele preoţilor. Cortegiul se încheia cu popor care îşi striga şi el durerea. Această muzică ciudată şi amestecul burlesc de cântăreţi, dansator», soldaţi, bocitoare dădea mare solemnitate ceremoniei. Mortul era pus într-un coşciug scump, de aur sau argint, şi odată cu el erau îngropate fel de fel de obiecte, printre care figurine oribile care urmau să fie paznicii celui mort şi să-i înspăimânte pe demoni. După aceea urma festinul funebru timp în care mortul era chemat să bea şi să mănânce cu convivii.

Locuitorii din regatul Siam ardeau corpul celui mort şi puneau înăuntrul rugului hârtii pe care erau pictate grădini, case, animale, fructe, într-un cuvânt tot ceea ce ar fi putut să-i fie necesar pe lumea cealaltă. Ei credeau că aceste hârtii arse acolo devin cu adevărat ceea ce reprezenta desenul. Ei mai credeau că orice obiect, în

natură, orice ar fi fost acela, o haină, o săgeată, o secure, un ceaun, are un suflet şi acesta îl urmează pe stăpân în lumea de apoi. Pentru ei s-au scris probabil aceste versuri absurde:

Fantoma unui vizitiu Umbra unei perii ţinea.

Cu ea, umbra unui rădvan freca.

Spânzurătoarea, care nouă ne inspiră atâta oroare, a constituit la câteva popoare semnul onoarei, care adesea nu era acordată decât marilor seniori şi suveranilor. Tibarenienii, suedezii, gofii spânzurau corpurile morfi! or în copaci şi le lăsau astfel să fie desfigurate de vânt. Apoi, după ce se uscau, le duceau în casă şi le agăfau în tavan ca pe nişte obiecte. Croenlandezii, care trăiesc în cele mai reci finuturi, nu au altă grijă pentru morfi decât să-i expună ia frig, dezbrăcaţi, până ce îngheaţă şi se întăresc ca piatra. Apoi, de frică să nu fie devorafi de urşi, familia îi pune în coşuri mari pe care le agafă în copaci.

Troglodiţii expuneau corpurile morţilor pe o movilă, cu spatele la cei ce se aflau de faţă, în aşa fel încât, în această postură, să stârnească râsul asistenţei care, în loc să plângă, îşi bătea joc de cel mort. Fiecare arunca cu pietre şi când mortul era acoperit se punea deasupra un corn de capră şi toată lumea pleca acasă.

Locuitorii insulelor Baleare tăiau capul mortului în bucăţele mici, crezând că astfel îi acordă cinstirea supremă, apoi îl introduceau într-un vas.

În anume zone din India soţia se ardea pe rug odată cu soţul mort. După ce îşi lua rămas bun de la familie, t se aduceau scrisori pentru defunct, obiecte de mătase, bonete, pantofi etc. Când darurile încetau să mai sosească, ea întreba de trei ori adunarea dacă nu mai e de adus sau de recomandat ceva, apoi făcea un pachet din toate acestea şi preoţii aprindeau rugul.

În regatul Tonkin [în nordul Vietnamului] se obişnuia printre persoanele bogate să se umple gura mortului cu piese de aur şi de argint, pentru nevoile lui de pe lumea

cealaltă. Bărbatul era îmbrăcat cu şapte din cele mai bune haine ale sale, iar femeia cu nouă. Locuitorii vechiului ţinut din Asia Mică, Galaţia, puneau în mâna mortului un certificat de bună purtare.

La turci erau angajate bocitoare, care însoţeau convoiul, iar la groapă erau duse băuturi răcoritoare pentru trecătorii care erau îndemnaţi să jelească pe mort. Galii ardeau, odată cu capul celui mort, armele, hainele, animalele şi chiar sclavii preferaţi ai celui care murise.

Când a fost descoperit mormântul regelui Chilperic, tatăl lui Clovis, îngropat în apropiere de Tournai, s-au găsit acolo piese de aur, de argint, cercei, agrafe, resturi de haine, mânerul unei săbii, în întregime din aur, un cap de bou din aur, care. Se spune că era idolul ia care se închina, oase, o zăbală, un fier şi câteva resturi din harnaşamentul unui cal, un glob de cristal, o suliţă, o secure, un schelet de bărbat, o tigvă mai mică, care părea să fi fost capul unui tânăr, poate al scutierului care, după obicei, a fost ucis, pentru a putea să-l servească pe stăpân şi pe lumea cealaltă. Se observă că s-a avut grijă să fie îngropate, odată cu regele mort, haine, arme, bani, calul, un servitor, tăbliţe pentru scris, într-un cuvânt, tot ceea ce se credea că ar fi putut să fie necesar după moarte.

În Franţa, în vechime, exista un obicei deosebit la înmormântarea nobililor: pe targa care purta mortul la groapă era culcat un bărbat înarmat din cap până în picioare, care îl reprezenta pe defunct. În arhiva familiei Polignac s-a găsit următorul document: «Dat 500 de scuzi lui Blaise pentru a-i face pe cavalerul mort, la înmormântarea lui iean, fiul lui Rondonnet-Armand, viconte de Polignac».

Câteva populaţii din America îşi îngropau morţii aşezaţi şi înconjuraţi de pâine, fructe şi arme.

La Panuco, în Mexic, medicii, pentru că dădeau oamenilor sănătate, bunul cel mai de preţ, erau consideraţi ca nişte mici divinităţi. Când unul din ei murea, era

îngropat altfel decât ceilalţi, fiind ars în manifestările de bucurie ale poporului. Bărbaţi şi femei dansau talmeş-balmeş în jurul rugului. Când nu mai rămânea decât cenuşa, fiecare îşi lua o porţie şi o ducea acasă, apoi era băută amestecată cu vin, ca pe un remediu împotriva bolilor. Când era ars corpul unui împărat mexican, pe rugul lui era ucis sclavul care în timpul vieţii avusese grijă să-i aprindă lămpile, pentru a-i face acelaşi serviciu şi după moarte. Apoi erau sacrificaţi 200 de sclavi, atât bărbaţi cât şi femei, iar printre ei şi câţiva pitici bufoni, care urmau să-l distreze şi după moarte. A doua zi cenuşa era închisă într-o grotă boltită, pictată în întregime, având deasupra imaginea suveranului, căruia, din când în când i se mai făceau sacrificii. Căci, a patra zi după ceremonia arderii, i se trimiteau 15 sclavi, în onoarea celor patru anotimpuri, ca să fie tot timpul frumoase. Cinci erau sacrificaţi în ziua a douăzecea, pentru ca el să aibă, pentru eternitate, vigoarea de la 20 de ani; în ziua a şaizecea erau ucişi alţi trei, pentru ca mortul să nu simtă cele trei neplăceri ale bătrâneţii: oboseala, senzaţia de frig şi umezeala; în sfârşit, la capătul unui an mai erau sacrificaţi nouă, care era numărul cel mai potrivit pentru a exprima eternitatea, pe care i-o doreau plină de bucurii.

Când indienii bănuiau că un şef al lor e gata să moară, se întruneau înţelepţii ţării. Marele preot şi doctorul consultau fiecare divinitate, spiritul binefăcător ai aerului şi al focului. Figurile lor erau cioplite artistic în lemn, reprezentând un cal, un cerb, un castor, o lebădă, un peşte etc. De jur-împrejur erau agăţaţi dinţi de castor, gheare de urs şi de vultur. Preoţii se aşezau printre toate acestea pentru a le consulta. Printre ei exista o rivalitate, în ceea ce priveşte reputaţia, autoritatea şi creditul fiecăruia: dacă nu cădeau de acord asupra naturii bolii, loveau acei idoli unul de altul, până când o gheară sau un dinte cădea. Aceasta dovedea înfrângerea idolului pus la încercare şi prin urmare asigura o formală respectare a

deciziei respectivului preot. La funeraliile regelui Mechoacan, corpul defunctului a fost purtat de prinţul pe care acesta îl desemnase ca succesor. Nobilimea şi poporul urmau pe cel mort manifestând marea lor durere. Convoiul a pornit la miezul nopţii, la lumina torţelor. Când au ajuns la templu, au înconjurat rugul de patru ori, apoi au aşezat corpul şi au adus ofiţerii care urmau să-l servească după moarte, între alţii, şapte fete frumoase, una pentru a avea grijă de bijuteriile regelui, a doua pentru a-i asigura băutura, a treia pentru a-i spăla mâinile, a patra pentru a-i da oala de noapte, a cincea pentru a prepara mâncarea, a şasea pentru a pune masa, a şaptea pentru a-i spăla lenjeria. Rugul a fost aprins şi toate aceste nefericite victime, încoronate de flori, au fost ucise cu lovituri de măciucă şi aruncate în flăcări.

La băştinaşii din Louisiana, după ceremonia funerară, o notabilitate a locului, dar care nu trebuia să fie din familia celui mort, făcea elogiul acestuia. Apoi cei din asistenţă treceau prin faţa oratorului, unul după altul, complet goi, şi acesta aplica fiecăruia o lovitură zdravănă cu o curea lată de două degete, spunând: «Aminteşte-ţi că pentru a fi un bun războinic cum a fost defunctul, trebuie să înveţi să suferi».

Lutherienii nu aveau cimitir şi-şi înmormântau morţii de-a valma pe un câmp, într-o pădure, într-o grădină. «La noi, spune Simon Paul, unul dintre cei mai iluştri predicatori ai lor, este fără importanţă dacă eşti îngropat în cimitir sau într-un loc unde se jupuiesc măgarii. Vai! zicea un bătrân din Palatinat, după ce am trăit în respectul semenilor, va trebui după moarte să locuiesc printre gulii şi să le păzesc o veşnicie?»

Înainte de a muri, frumoasa Ostrigilda a obţinut de la soţul ei, Gontran[35], promisiunea ca odată cu ea să fie înmormântaţi doi medici care o îngrijiseră în timp ce era

35 Gontran, rege al Burgundiei şi Orleans-ului între

bolnavă. «Aceştia sunt, cred, spune Saint Foix, singurii care au fost înhumaţi în mormântul regal, dar nu cred că n-ar fi meritat şi alţii aceeaşi onoare». Acelaşi scriitor afirmă că «în acele timpuri în care preoţii refuzau serviciul funerar oricărei persoane care nu făcuse înainte de a muri o donaţie parohiei sale, o femeie sărmană, foarte bătrână, care n-avea posibilitatea să dea ceva, a dus într-o zi ca ofrandă un pui de pisică, afirmând că e un foarte bun paznic şi că va prinde şoarecii din sacristie».

FURCAS – Demon, cavaler al infernului, la chipul unui bărbat furios, cu barba şi părul albe. Călăreşte un cal puternic şi poartă o suliţă ascuţită. Predă filosofia, logica, retorica, chiromanţia, astronomia şi piromanele. Comandă 20 de legiuni de demoni.

FURFUR – Mare conte ai infernului. Se întruchipează într-un cerb cu coada în flăcări. Adesea îşi ia chip de înger, vorbeşte cu glas răguşit şi ajută la consolidarea iubirii dintre soţi. Poate să aducă trăsnetul, fulgerele şi să bubuie tunul în orice ioc primeşte ordin să o facă. Dă răspunsuri în problemele divinităţii şi orice problemă de teorie. 26 de legiuni sunt sub ordinele sale.

FURI I – Divinităţi infernale în antichitate, imaginate ca trimişi ai răzbunării zeilor, contra celor răi şi însărcinate să execute sentinţele judecătorilor infernului.

FURNICI – Tesalienii cinsteau aceste insecte, din care credeau că se trag. Orecii erau atât de uşuratici încât le plăcea mai degrabă să spună că descind din furnicile din pădurile Egeii decât să spună că se trag din coloniile popoarelor străine.

Furnica era un atribut al zeiţei Ceres. Tot ea furniza materie pentru observaţiile augurilor.

FURTUNI – După cum se ştie, în virtutea puterii pe care o are de a stârni furtuni, diavolul le dezlănţuie din când în când. În anul 1565, la 25 iulie, oraşul Louvain a trăit spaima unei furtuni atât de grozave, încât nici cel mai viteaz om n-ar fi avut puterea să asiste la asemenea

privelişte fără să leşine. Furtuna a început la apusul soarelui şi a durat până la miezul nopţii. La început, dinspre miazănoapte s-au ridicat nori ameninţători, împestriţaţi de mai multe culori, pe un fond negru, precedaţi de un vânt puternic. Cerul a fost brăzdat de fulger. S-ar fi zis că la orizont un cuptor încins arunca în spaţiu limbi de flăcări. Când norul a ajuns deasupra oraşului. Dumnezeule, ce groază!... şi ce vacarm. Tunetul se rostogolea fără încetare bubuind din ce în ce mai puternic. Cerul era de foc şi pământul părea şi el îmbrăţişat de foc. Atunci a început să cadă o grindină teribilă, a cărei boabe erau cât oul de raţă. Toate acestea nu au fost decât introducerea. La un moment dat, s-au auzit în aer urlete absolut nemaiauzite. Oamenii tremurau simţind cum li se face părul măciucă. Urletele sporeau, amestecate cu ţipete lungi, asemănătoare cu acelea ale pisicilor în călduri. Se putea distinge, venind din înălţimi, şi un sunet muzical, parcă cineva ar fi lovit într-un vas de tuci sau mai degrabă s-ar fi tras clopotele ca atunci când oamenii vor să îndepărteze furtuna. Când totul s-a liniştit lumea a început să comenteze această minune, specialiştii ajungând ia concluzia că o asemenea dezlănfuire este opera diavolului şi că slujitorii lui Belzebuth au stârnit-o ca pe un foc de artificii, pentru a încununa o sărbătoare, o nuntă sau cine ştie ce petrecere pe care noi n-o cunoaştem şi pe care ei o celebrează în familie.

O furtună tot atât de îngrozitoare a bântuit oraşul Malines în 1546. Şi ceea ce a fost mai cumplit de data aceasta, diavolul a ucis aproape 500 de oameni, fără să mai vorbim de animale, clădiri distruse copaci smulşi, plante distruse etc.

G

GA AP (altfel zis TAP) – Mare prezident şi mare prinţ în infern. Atunci când îşi ia chip de om, se arată în plină zi. Comandă patru dintre principalii regi ai imperiului diabolic. E la fel de puternic ca şi Byleth. În trecut,

necromanţienii care stăteau de vorbă cu morţii ca să le ghicească celor vii viitorul, i-au oferit jertfe şi au organizat orgii în cinstea lui. Ei îl invocau cu ajutorul unei vrăji care – spuneau ei – era opera înţeleptului rege Solomon. Lucrul este fals însă, pentru că Cel dintâi om care a invocat spiritele răului a fost Ham, fiul lui Noe. Cu ajutorul lui Byleth el a alcătuit o vrajă şi a compus o carte foarte apreciată de matematicieni. S» e mai cunoaşte o carte, atribuită profeţilor Eiie şi Elisei, prin care Gaap este invocat în virtutea numelor sfinte ale Dumnezeirii, cuprinse în lucrarea *Clavicule* a lui Solomon. Dacă un preot exorcist cunoaşte arta lui Byleth, Gaap ar putea suporta prezenţa exorcistului dacă acesta nu apelează fa şiretlicuri şi viclenie. Gaap poate stârni amorul dar şi ura. Stăpâneşte toţi demonii supuşi puterii lui Amaymon. Poate transporta pe om foarte prompt în cele mai îndepărtate ţinuturi ar dori acesta să călătorească. Comandă 60 de legiuni.

GABINIUS sau GABIENUS – în războiul dintre Octavianus şi Sextus Pompei în Sicilia, unul dintre oamenii lui Octavianus, pe nume Gabinius, fiind luat prizonier, i s-a tăiat capul, care a fost luat de un lup şi cu greu i-a fost smuls de soldaţi. Seara, s-a auzit cum capul vorbea cerând să se facă ascultat. S-au adunat mai mulţi în jurul lui. Atunci el a spus că a venit din infern pentru a-i transmite lui Pompei lucruri importante. Pompei a trimis, la rândul lui, pe unul din locotenenţi, pe lângă mort. Atunci acesta a spus că zeii infernului receptau plângerile lui Pompei şi că el va fi învingător. Apoi, într-un lung poem, capul cântă nenorocirile care ameninţau Roma. După cum afirmă Pliniu şi Vaier Maximus, după aceea capul s-a oprit şi a murit a doua oară.

Dacă toate acestea au un temei, la mijloc este un şiretlic inventat pentru a trezi curajul trupelor Dar el n-a avut succes, căci Sextus Pompei, învins şi fără ajutoare, a fugit în Asia, unde a fost prins şi ucis de oamenii lui Marc

Antoniu.

GABKAR – Orientalii cred în existenţa unui oraş fabulos, situat în deşertul locuit de spirite, şi care se numeşte Oabkar.

GABRIEL – La catolici, mesager al lui Dumnezeu. Mahomedanii îl numesc pe acest înger spirit credincios, persanii, «păunul raiului». După *Coran* el este păzitorul bogăţiilor cereşti, adică al revelaţiilor divine. El este cel care i-a adus lui Mahomet acele porunci divine pe care profetul le-a publicat. Tot el l-a condus pe Mahomet în ceruri, călare pe Alborak. În fine, Gabriel este prietenul musulmanilor, pentru că l-a sluţit pe Mesia, cel pe care ei l-au visat, şi pentru că este duşmanul evreilor, care l-au respins pe Gabriel. Cabaliştii îl cred învăţătorul patriarhului Iosif. Se mai ştie că el era acela care-i vorbea lui Mahomet sub înfăţişarea unui porumbel.

GABRIELLE d'ESTRES – Amanta lui Henri al IV-lea, moartă în 1599. Se ştie că voia cu orice preţ să se căsătorească cu regele. Era însărcinată cu al patrulea copil şi locuia în casa unui mare financiar, Zamet, ale cărui bogăţii egalau pe cele ale unor mari seniori. Într-o zi, pe când se plimba în grădină, a fost lovită de o apoplexie fulgerătoare. După ce primul acces a trecut/ a fost dusă în casa mătuşii sale. Doamna de Sourdis. A petrecut o noapte grea, iar a doua zi a fost cuprinsă de convulsii cumplite din cauza cărora s-a înnegrit toată. Gura i s-a strâmbat şi a murit în mari chinuri şi oribil desfigurată. S-a vorbit mult de moartea ei. Unii au atribuit-o pedepsei Celui de Sus, care n-ar fi permis ca o amantă să fie ridicată la rangul de soţie. Cei mai mulţi însă l-au însărcinat pe diavol cu această operă caritabilă. El ar fi ucis-o, pentru a preveni un scandal şi mari tulburări la curtea Franţei.

GAILAN – Arabii dau acest nume unui demon al pădurilor care ucide oameni şi animale.

GALIEN – Cel mai mare medic ai antichităţii după Hippocrat. I se atribuie un *Tratat despre vrăji*.

GALIGAI (Leonora) – Soţia celebrului mareşal d'Ancre Concino Concini, ucis în 161.7. A fost considerată vrăjitoare. S-a spus că prin vrăjile ei a fermecat-o pe regină. Mai ales atunci când s-au găsit la ea trei cărţi de magie, trei suluri de catifea, cu ajutorul cărora domina spiritele oamenilor mari, amulete pe care şi le lega la gât, talismane cu mielul sfint şi o scrisoare pe care Leonora o adresase vrăjitoarei Isabelle. La proces s-a dovedit că mareşalul şi soţia lui, când făceau vrăji, se serveau de figuri de ceară, pe care le păstrau în sicrie, că aveau legături cu magicieni, astrologi şi vrăjitori şi mai cu seamă cu Cosmo Rugieri, un italian foarte priceput în asemenea lucruri, că aduceau călugări de la Nancy ca să sacrifice cocoşi şi la asemenea ceremonii Leonora Galigaï nu mânca decât creste de cocoş şi rinichi de berbec, pe care mai întâi călugării le binecuvântau. Ea a mărturist călugărilor că noaptea, un şarlatan vrăjitor, Mathieu de Montanay, o supunea ceremonialului exorcizării. Pe baza propriilor ei mărturisiri, a fost decapitată şi arsă în 1617. La proces, judecătorul Courtin a întrebat-o prin ce metode a vrăjit-o pe regină. Ea a răspuns plină de mândrie: «Vrăjitoria mea a constat în puterea pe care sufletele tari o au asupra celor slabe»

GAMULI – Spirite care, în concepţia locuitorilor din Kamciatka, produc fulgerele atunci când, certându-se, aruncă tăciunii pe jumătate consumaţi din colibele lor. Când plouă, înseamnă că gamulii urinează.

GAMYGYN – Mare marchiz în infern. Este un demon foarte puternic. Se face văzut sub forma unui căluţ. Atunci când ia chip de om, are o voce aspră şi ţine discursuri despre artele liberale. Aduce în faţa preoţilor exorcişti sufletele celor care au pierit pe mare şi a celor care suferă în acea parte a purgatoriului numită cartagra (adică întristare adâncă). Răspunde cu claritate tuturor întrebărilor ce i se pun. Rămâne lângă exorcist până ce a executat tot ce i s-a cerut. În infern are sub conducerea sa

30 de legiuni.

GANGA-GRAMMA – Demon-femelă de care indienii se tem foarte tare şi din această cauză îi aduc mari ofrande. Are un singur cap şi patru braţe, ţine în mâna stângă o strachină mică şi o furculiţă cu trei vârfuri. Este dusă în procesiuni cu mare pompă pe un car sub roţile căruia se aruncă mulţi fanatici. De cele mai multe ori i se sacrifică ţapi. Atunci când sunt bolnavi sau sunt ameninţaţi de un pericol, i se promite, în schimbul salvării, să se lase supuşi, în cinstea lui Ganga-Gramma, următorului ritual: i se înfig omului în spate nişte cârlige cu ajutorul cărora este ridicat în aer. În poziţia aceasta el trebuie să execute câteva scamatorii, în prezenţa mulţimii. Sunt femei simple şi credule care se lasă convinse că această ceremonie îi place foarte mult demonului şi că nu au de suferit nicio durere. Până să-şi dea ele seama, se trezesc deja în aer şi strigătele asistenţei le acoperă pe ale lor. Un alt fel de penitenţă, în cinstea aceluiaşi demon, constă în a i se introduce omului în carne o sfoară şi a dansa în timp ce altcineva trage de sfoară. Noaptea care urmează zilei de naştere a demonului se sacrifică un bou al cărui sânge se strânge într-un vas. Acesta este pus în faţa idolului, fiind convinşi că a doua zi vasul va fi gol. Mai mulţi autori afirmă că altă dată, în locul unui bou, era sacrificată o fiinţă omenească.

GARGANTUA – «Povestea minunată a lui Gargantua, în care se va vedea surprinzătoarea sa origine, naşterea sa, minunile pe care le-a făcut în timpul călătoriilor şi strălucitoarele sale fapte de vitejie în serviciul regelui Artus, toate victoriile obţinute împotriva duşmanilor să-i». Povestire.

Pe vremea regelui Artus[36], trăia un filosof, cel mai

36 Artus sau Artur, rege legendar al galilor (secolul VI după Hris- tos) ale cărui fapte de vitejie au dat naştere celebrelor povestiri din ciclul «Mesei Rotunde».

priceput om din lume în arta necromanţiei[37], pe nume Merlin, şi care făcea o mulţime de minuni: salvase pe rege şi toată curtea sa de o boală contagioasă, imaginase o corabie care să navigheze pe uscat la fel de bine ca şi pe apă. Dar una din marile lui minuni a fost aceea de a-l fi prevenit pe rege despre pericolul unui război. Regele Artus i-a dat lui Merlin mână liberă. Acesta s-a dus pe cel mai înalt vârf muntos din răsărit. Avea cu el o fiolă mare plină cu sânge de-al lui Lancelot din Lacs1, cu pilitură de unghii de la Sofia regelui Artus. Ajungând la acel munte, el a făcut o nicovală de ofel, groasă cât un turn, şi trei ciocane care, prin puterea artei sale magice, au lovit singure, cu o asemenea forţă, nicovala, încât puteai să zici că a căzut trăsnetul din cer. Apoi, Merlin a luat un os de balenă, l-a strppit cu sânge din fiolă, l-a pus pe nicovală şi l-a făcut pulbere. Din această pulbere s-a născut tatăl lui Oargantua. A făcut aceeaşi operaţiune cu unghiile reginei, din care a luat naştere mama lui Gargantua.

După ce a desăvârşit această operă, Merlin a văzut în faţa lui doi uriaşi pe care i-a adormit timp de nouă zile. În acest timp, pe uriaşa lui nicovală a creat o iapă atât de puternică încât să poată duce în spinare cele două creaturi uriaşe. După aceea a distrus vraja.

«Ce faci aici, Galemelle, a întrebat bărbatul pe femeia de lângă el?»

«Te aşteptam, Gâtlej Mare, a răspuns ea».

Merlin se distra grozav auzindu-i şi s-a gândif să le lase celor doi numele pe care ei înşişi şi le dăduseră» Le-a prezis că vor avea un fiu care va fi de neînvins şi teribil de temut de duşmani, că acela va fi sprijinul tronului regelui Artus, că trebuie să aibă grijă de el, iar la vârsta de şapte ani să-l aducă la curtea regelui, care-şi avea reşedinţa în Bretania. Ei răspunseră că nu ştiu unde se află această

37 Necromancie, practică a magiei negre care pretinde că evocînd spiritele morţilor se poate ghici viitorul.

fără. Merlin le răspunse că n-avea decât să îndrepte capul iepei lor înspre apus şi să se lase în voia ei. După care dispăru lăsându-i pe cei doi pradă disperării, strigătele lor auzindu-se peste zece poşte, iar lacrimile pe care le vărsau putând să facă să macine şase morî mari.

Ca să le treacă supărarea, cei doi porniră la vânătoare. Într-o zi, Gâtlej Mare a văzut că femeia lui dă naştere, prin urechea stângă, unui prunc zdravăn, pe care îi crescură cu multă dragoste. Îi făcură o tobă din douăsprezece piei de bou, cu baghete cioplite din doi copaci mărişori. L-au învăţat să arunce cu pietre de mărimea unui om.

Sosind vremea prescrisă de Merlin, s-au pregătit pentru călătoria la curtea regelui Artus. Iapa era înaltă

5 Lancelot din Lac, unul dintre cavalerii ciclului de legende «Cavalerii Mesei Rotunde», crescut de o zână pe fundul unui lac. El s-a îndrăgostit de Ouenievre, Sofia regelui Artus. Iubirea aceasta a fost cauza nenumăratelor încercări prin care a trecut.

cât un catarg de corabie. Urcat pe ea, Gargantua ţinea în mână o varga, în timp ce părinţii purtau pe cap câte o stâncă mare, pentru a-i arăta prinfului cât sunt ei de puternici. În timp ce străbăteau prin păduri, iapa, pişcată de muşte, a răsturnat cei mai puternici copac», încât a distrus codri întregi. Încercând să-şi oprească iapa, Gargantua şi-a pus un pai în coiful ochiului, paiul fiind o mândrefe de brad, şi o agăfătoare la degetul mic de la picior, care cântărea mai mult de 200 de livre. Obligat să se oprească şi să se odihnească, se spune că întinsa câmpie pe care a dormit s-a scufundat cu 60 de cofi sub greutatea acelui corp. Mieii de pe câmpie zburdau pe trupul lui, în timp ce el, crezând că sunt purici, a strivit între unghii vreo două sute. Ciobanul, alergând după lupul care bănuia că i-a mâncat mieii, a căzut în gura lui Gargantua. A rămas într-un dinte găurit, până ce acesta a adormit cu gura deschisă şi, profitând de ocazie, a ieşit

afară.

Când s-a trezit, Gargantua şi-a continuat drumul, dar părinţii i-au murit din cauza căldurilor prea mari. Disperat, Gargantua se lovea cu capul de munfi, din cauza aceasta curgându-i treizeci de butoaie de sânge. Când s-a liniştit, a vrut să viziteze Parisul, unde a stârnit uluire şi groază. S-a aşezat pe marile turnuri ale catedralei Notredame, încât picioarele îi atârnau de acolo, treceau de râul* Sena ajungând până în piafa Maubert. Apoi a tras cele două clopote, ceea ce a făcut să se adune o mare mulţime, care a privit uluită cum Gargantua ia cele două clopote şi le bagă în buzunar şi apoi le pune la gâtul iepei lui. Le-a pus însă la loc atunci când parizienii i-au promis 300 de boi, 300 de oi, 300 butoaie cu vin şi 300 cuptoare cu pâine – toate pentru masa lui. Şi pentru că Sena secase de tot, Gargantua s-a urinat şi a umplut-o la loc.

Atunci a venit la el Merlin, care l-a sfătuit să-şi continue călătoria, conducându-l chiar el la curte regelui Artus. Acesta l-a primit bine şi a poruncit să i se facă o ghioagă pe măsură: aceasta avea şaizeci de picioare lungime, iar capătul ei, grosimea unui butoi. Artus i-a spus că duşmanii lui, gogi şi magogi[38], erau foarte puternici şi erau înarmaţi cu pietre mari. l-a arătat un prizonier, dar Gargantua, departe de a fi înfricoşat, l-a luat de guler şi i-a aruncat în aer atât de sus, încât l-au pierdut din vedere şi abia după câteva ore nenorocitul a căzut rupându-şi mâinile şi picioarele.

Când ghioaga a fost gata, Gargantua s-a îndreptat spre duşmani şi a dat iama printre ei ca lupul la stână. După victorie, s-a întors la curte, unde a fost lăudat şi i s-au făcut toate chefurile. Regele a poruncit să i se pregătească o masă magnifică. I s-au servit ca apetitive şi pentru a i se deschide pofta de mâncare jamboane de la

38 Nume care definesc, conform Apocalipsului, pe duşmanii creştinătăţii.

400 de purcei, fără să mai vorbim de cârnaţi şi caltaboşi. Supa a fost pregătită în cincizeci de cazane mari. Mai erau acolo 400 de pâini de 50 de livre fiecare. Gargantua a mâncat peste 200 de boi şi în tot timpul mesei patru slujitori zdraveni îi aruncau ia fiecare îmbucătură câte o lopată de muştar în gâtlej. Ca desert, a înghiţit un butoi de mere coapte. La această masă, Gargantua a băut şase butoaie de cidru şi tot atâta bere. În rest, ce să mai spunem, furculiţa şi cuţitul cântăreau 300 de livre fiecare.

Pupă aceea, regele a poruncit să i se facă haine: pentru cămaşa lui Gargatua au fost folosiţi 802 oni53 şi o treime de pânză, 105 om şi un sfert de satin, jumătate stacojiu, jumătate galben, pentru haină, cu 32 om de ciucuri pentru garnitură, 200 om şi trei sferturi de material roşu aprins pentru pantaloni, 35 om şi un sfert de tafta, jumătate neagră, jumătate cenuşie, pentru jaretiere, 403 om franjuri roşii şi negri pentru livrea, pentru garnitură, 70 om de catifea stacojie, 400 om şi un sfert de stofă de Olanda pentru mantie, 450 om de stofă încreţită pentru un halat de casă, 2500 piei de vulpe pentru căptuşeala acestui halat, 55 piei de vacă pentru pantofi, a căror talpă a fost confecţionată din pielea a 40 de boi, pentru o bonetă de cavalerist 200 cu în tale de lână de Segovia; numai moţul cântărea mai bine de 300 de livre. Gargantua avea la un deget un şi gjlki de aur în greutate de 300 mărci54 şi zece uncii, cu un rubin de 300 livre în greutate, iar pentru traista lui, 300 de piei din marochin.

Astfel echipat, Gargantua se pregăti să se războiască cu irlandezii şi olandezii, care se ridicaseră împotriva

53 «enul» este o veche unitate de măsura franceza, echivalentă cu m. Nu am putut traduce nici cu stânjen, care măsoară aproximativ 2 în „nici ou cot, aprox. 0,63 m., vechi unităţi româneşti de *măsură*, Păştrind *fermenul* francez ca atare.

Mar că, unitate de măsură pentru greutate, egală cu 244 gralu» Artus. Gargantua se urcă pe un nor adus de

Meriin, şi astfel trecu marea îndreptându-se spre oraşul duşman, ţinând ghioaga lui în mână. Văzând un om înarmat şi călare, îi luă şi îi puse pe amândoi, om şi cal, în traista lui. Ajuns în oraş, toată lumea o luă la goană văzând acel monstru. Se sună alarma. Regele Irlandei, care se afla în oraş, ieşi cu 500 de soldaţi să-l atace pe Gargantua care se afla pe un mare bulevard. Dar Garganâua, când îl văzu venind, deschise o gură cât 14 braţe de mare. Soldaţii traseră cu săgeţi în Gargantua. Dar acesta le prindea din zbor, îşi umplu cu ele fundul nădragilor, o parte şi le vârî în mâneci, apoi se întoarse la oamenii lui, care îl aşteptau la malul mării. Prinsese 809 prizonieri şi unul care murise, din cauza vânturilor care se stârniseră în nădragii lui Gargantua, căci trebuie să ştiţi că Gargantua răsufla atât de puternic, încât dintr-o singură respiraţie răsturna trei căruţe cu fân şi punea în mişcare 23 de mori. Să nu vă intre dacă vă spun că în scuipatul lui se înecau şase oameni îngrozit de toate acestea, regale Irlandei ceru o întrerupere a luptelor pentru 15 zile, promiţând să livreze două corăbii cu heringi proaspete, 200 butoaie cu heringi sărate şi cu muştaruă respectiv. Uriaşul se conformă şi înghiţi toate aceste bunătăţi fa un dejun modest, între alte şapte persoane. Apoi culcându-se, la jumătate leghe de oraş, specialiştii ajunseră la concluzia că ar fi putut fi atacat şi uci’s. Când soldaţii ajunseră la locul unde dormea Gargantua, în direcţia capului lui, căci de la cap la picioare ei măsura 63 de stânjeni, cinci picioare şi patru degete, trebuind să cobori în vale de-a lungul trupului lui, 217 dintre t» căzură în gura căscată a lui Gargantua. Când se trezi, acesta se simţi atât de încins, încât se duse să se răcorească. În timp ce bea, înghiţi o corabie încărcată cu praf de puşcă necesar bătăliei. Se simţi puţin bolnav şi atunci fluieră semnalul convenit ca să-şi adune oamenii. Trimise regelui ştiri despre starea fui. Atunci veni în grabă Meriin cu patru doctori, călătorind pe un nor. Aceştia au coborât în gâtiejul, apoi înăuntrul corpului Iu? Gargantua,

că se vadă de unde vine răul. Când au ieşit, îi cerură acestuia să întoarcă fundul spre duşmani. Îi deschiseră gura şi îi aruncară în străfunduri o căruţă de chibrituri, care se aprinseră datorită unei torţe aprinse băgată de doctori. Când Gargantua închise gura, se auz» un bubuit îngrozitor, iar focul ce-i ieşi din fund făcu praf oraşul şi împrejurimile. Regele Irlandei porni spre Gargantua cu 900.000 de oameni înarmaţi, care fură însă puşi pe fugă. Regele şi cu baronii lui fură făcuţi prizonieri, băgaţi de Gargantua într-o măsea găurită şi duşi la curte împreună cu armata victorioasă. Apoi mai prinse şi un uriaş care luase partea duşmanilor, pe care-l închise în traista lui.

Aceasta este istoria adevărată a unuia dintre cei mai vestiţi eroi. În legătură cu moartea lui, există mai multe teorii. Şi dacă unele din extraordinarele isprăvi ale lui sunt contestate, din cauza elementului miraculos care le învăluie, toată lumea e de acord că într-o zi Gargantua a înghiţit într-o salată şase pelerini, că a pus bazele mănăstirii Théléme şi că şi-a golit băşica udului în râul Sena.

Se pare că prezenţa lui Gargantua a fost semnalată şi în împrejurimile oraşului Aigues-Mortes, căci prin apropiere se află un vechi turn căruia i se spune turnul lui Gargantua. El poate fi văzut de la mare depărtare, asemenea unui uriaş, desenat în umbra nopţii. S-ar zice că i se poate chiar distinge capul monstruos. Oamenii locului sunt convinşi că dacă intri în turnul lui Gargantua după apusul soarelui, din înălţimi coboară un braţ uriaş şi-l înhaţă pe cel temerar.

Toată lumea ştie că Rabelais şi-a legat numele de cel al lui Gargantua. Cartea lui însă nu este o poveste pentru toată lumea. Căci, din fericire, există încă oameni care cred tot ce li se spune.[39]

---

39 Gargantua de Rabelais a apărut în anul 1534. A se vedea ediţia tradusă în limba, română de Romulus Vulpescu în 1962, Bucureşti, E.P.L.U., incluzînd şi cronica ce a stat la baza romanului şi tare e o

GĂRI NET (Jules) – Autor al lucrării istoria magiei în *Franja* de la *începuturile monarhiei în zilele noastre*, Paris, 1818. La începutul acestei lucrări se află descrisă ceremonia sabatului, o dizertaţie despre diavoli şi un discurs asupra superstiţiilor care se leagă de magie, în antichitate şi în timpurile moderne. Autorul nu crede în miraculos, ceea ce este o mare îndrăzneală.

GARUDA – Pasăre fabuloasă, reprezentată adesea cu Capul unui tânăr frumos, împodobit cu un colier alb, iar trupul de vultur. E încălecată de Wishnu, aşa cum vulturul era încălecat de Jupiter. Indienii spun că această pasăre s-a născut dintr-un ou, că mama lui, Diţi, a ouat şi a clocit timp de cinci ani înainte ca el să iasă din găoace.

GASTROMANŢIE sau GAROSMANŢIE – Metodă de a. ghici plasând între lumânări aprinse vase de sticlă rotunde pline cu apă. După ce se invocă, cu voce scăzută, demonii, un băiete! sau o femeie însărcinată trebuie să privească cu atenţie suprafaţa vaselor. Răspunsul se citeşte în imaginile pe care le conturează lumina reflectată în apă.

O altă metodă a acestor practici este aceea ca cel care ghiceşte să răspundă fără să mişte buzele, în aşa fel încât să se creadă că vorbeşte o voce din aer. Aceasta înseamnă ghicirea din pântec şi, pentru a o exersa, persoana care ghiceşte trebuie să fie ventriloc sau posedat de diavol. Se aprind luminări în jurul unor pahare cu apă curată, apoi se agită apa invocând un spirit care va răspunde cu o voce piţigăiată, bineînţeles din pântecele vrăjitorului respectiv.

Când şarlatanii găseau, în cele mai mărunte lucruri, mijloace sigure de a se impune în ochii celor creduli şi de a reuşi în şiretlicurile lor, ventrilocii aveau cele mai mari avantaje.

Un negustor din Lyon, aflându-se într-o zi la ţară împreună cu un servitor al lui, a auzit o voce care îi

---

versiune mult mai amplă decît cea reproousă în acest dicţionar.

poruncea, în numele lui Dumnezeu, să dea o parte din averea lui săracilor şi să-şi răsplătească servitorul. Negustorul a văzut în aceste vorbe, care de fapt ieşeau din burta servitorului, o poruncă divină. În trecut se ştia atât de puţin despre ventriloci, încât chiar şi oamenii cei mai luminaţi atribuiau acest talent prezenţei diavolului. Fotius, patriarh al Constantinopolului, spune într-una din scrisorile sale: «Diavolul a vorbit în pântecele unui om şi se cuvine ca el să fie aruncat la gunoi».

GAUFRIDI (Louis Jean-Baptiste) – Preot la Marsilia spre sfârşitul secolului al XVI-lea, despre care s-a spus că a fost vrăjitor.

Se spune că, într-o zi, în timp ce studia o carte despre magie, i s-a arătat diavolul. Cei doi au făcut cunoştinţă şi au început să vorbească. În aparenţă încântat de frumoasele calităţi ale majestăţii sale încornorate, preotul a încheiat un pact cu el, cu condiţia să poată seduce câte fete şi femei ar dori, numai suflând asupra feţei lor. Aceasta l-ar fi ajutat să-l e cucerească fără să le mai îndruge verzi şi uscate.

Iată de ce Gautridt a devenit în scurtă vreme teroarea soţilor şi a părinţilor, căci eb; a apuca să sufle peste faţa unei femei, că ea îi şi cădea la picioare. El s-a îndrăgostit de fiica unui nobil, Madeiaine de la Paluda poveste devenită celebră prin caracterul ei diavolesc, atrăgând-o după metoda ştiută. Dar după o vreme, domnişoara, fie că era inconstantă, fie că era nemulţumită sau speriată, îl părăsi brusc şi se retrase într-o mănăstire a ursulinelor. Furios, Gaufridi a trimis o legiune de diavoli. Toate călugăriţele se crezură posedate de diavol. Vrăjitoria sărmanului preot a fost dovedită. O hotărâre a parlamentului din Provence l-a condamnat să fie ars pe rug în aprilie 1611.

Fără îndoială, preotul trebuia pedepsit, dar numai ca libertin şi corupător, nu ca vrăjitor.

Iată extrase din «Mărturisirea făcută de mess» re

Loujs Gaufridi, preot din Marsilia, prinţ al magicienilor, ce la Constantinopol la Paris, făcută în faţa a doi preoţi capucini de la mănăstirea din Aix, în ajunul Paştelui, 11 aprilie 1611». Tipărită la Aix, 1611.

„În urmă cu cinci-şase ani, începusem să citesc o carte de in = tgie, pe care o aveam de la un unchi al meu. Tocmai yn acei timp, mi s-a înfăţişat diavolul, cu chip de om, îmbrăcat solemn. La început am fost speriat, dar aceasta a fost atunci, imediat. Apoi am fost cuprins de două patimi nenorocite la care râvneam de multă vreme: ambiţia de a deveni celebru printre oamenii mari şi slăbiciunea pentru femei. Lucifer, diavolul amintit mai sus, mi-a spus: «Ce-mi dai în schimbul plăcerii de a te bucura de tot ce-ţi doreşte inima?» Eu, fericit de o asemenea întâlnire, i-am răspuns că-i voi da orice mi-ar cere. El mi-a spus: «Încredinţează-te mie, cu toate bunurile pe care le ai», l-am răspuns că o voi face de bunăvoie, oferindu-i persoana mea şi toate bunurile mele. Dar dreptul asupra sfintelor taine pe care îi defineam ca preot am refuzat să i-l încredinţez. El a fost de acord, mulţumindu-se cu ce i-am promis şi mi-a cerut înscrisul de mai jos: «Eu, Lotus Gaufridi, renunţ la toate bunurile mele, atât spirituale cât şi lumeşti, care mi-ar putea conferite de Dumnezeu, Fecioara Mar ia şi toţi sfinţii ţi sfintele din paradis, în mod special de patronul meu, Şti «tul Ioan Botezătorul, de Sfinţii Petru, Pavel şi Francisc, şi mă dau, trup şi suflet, ţie, Lucifer, aici de fată, cu foaie bunurile ce le voi avea vreodată. Semnat şi confirmat de mine». După aceea l-am întrebat ce mi-ar putea oferi.

Mărturisesc că ţineam cartea de magie sub şemineul din camera mea, pe o scândurică de lemn, legată de un cui. Îmi plăcea grozav să citesc zisa carte, şi chiar când a apărut diavolul începusem să citesc. Două sau trei zile după promisiunea lui, diavolul s-a întors şi mi-a spus că voi putea stârni dragostea în orice fată sau femeie pe care aş dori-o, doar suflând asupra ei, având însă grijă ca

răsuflarea mea să le ajungă în nări. Şi de atunci am început să suflu peste oricine aveam chef. Mărturisesc că diavolul mi-a adus un înscris, semnat de el, conţinând însuşirile suflului, şi pe care îl mai am asupra mea. Am suflat asupra mii de fete şi femei, simţindu-mă fericit că le văd înflăcărate de dragoste pentru mine. Am spus de mai multe ori unor pâri nfi: «Fetele voastre au în ele atâta dragoste câtă pot duce», fără să le dau alte explicaţii. Am făcut vizite familiei Palud, nobil din Marsilia. Din cauza reputaţiei mele, eram foarte bine primit aici. Aveau trei fete, toate foarte frumoase, blânde şi evlavioase. Am dorit să mă bucur de farmecele celei numită Madelaine. Dar mama o ţinea atât de in scurt, că nu găseam nicio soluţie s-o văd singură. De aceea a trebuit mai întâi s-o cuceresc pe mamă, ca s-o aducă pe fată la mine acasă, să aibă încredere în mine, ceea ce nu mi-a fost deloc greu, căci aflându-mă adesea cu zisa Madelaine o sărutam şi nu numai atât…

Mărturisesc că am suflat asupra multor femei, mulţumindu-mă să le văd transportate de iubire, fără să merg mai departe. Când am vrut pentru prima oară să mă bucur de Madelaine, i-am pus mâna pe frunte şi acolo unde mila Domnului i-a aşezat fecioria. Mărturisesc că am suflat deasupra acestei domnişoare de mai multe ori, căci de ce suflam mai mult ea era mai bolnavă de plăcere. Voiam ca mângâierile să vină din partea ei. Am infectat-o într-o asemenea măsură încât atunci când nu eram cu ea murea de nerăbdare: venea să mă caute pe câmp, ia biserică, ar fi vrut să vin mereu la ei acasă. A devenit aşa cum doream eu.

Mărturisesc că trei zile după aceea i-am oferit un diavol pe nume Emodeus, pentru a-i sta în preajmă şi s-o servească şi mai cu seamă s-o încălzească în dragostea pentru mine. Eu, văzând-o transportată de plăcere şi mulţumire şi plecându-şi genunchii în faţa dorinţelor mele, i-am spus: «Madelaine, tu care eşti culmea dorinţelor mele

şi cea pentru care atât de des am chemat forţele infernale, vreau să te mărit cu Belzebuth, prinţul demonilor». Ea a fost de acord. L-am chemat şi el a apărut întruchipat într-un gentilom, l-am spus Madelatnei că trebuie să facă o promisiune demonului şi i-am dictat-o, iar ea a semnat-o cu sângele ei […] într-o zi când veneam de la Aix, era a doua oară când mă duceam să vorbesc unor preoţi, Michaelis, iacobin, şi Antonin, capucin, când am ajuns acasă am ars cartea de magie, nu cu intenţia de a mă da pe brazdă, ci de teamă sa, nu mi-o găsească cineva. Cenuşa o am încă în camera mea. Cât despre promisiuni, am fost mirat că nu le-am primit, asta din cauză că diavolul le-a dus cu el, aşa cum le-am spus sfinţilor părinţi.

Mărturisesc că prima oară când se merge la sabat toate vrăjitoarele şi vrăjitorii sunt marcaţi cu degetul cel mic al diavolului, care are această răspundere. După ce diavolul îşi pune pecetea, simţi un fel de căldură, iar pe locul unde şi-a pus el degetul se face o mică gaură. Am primit să fiu şi eu marcat şi am convins-o şi pe Madelaine. Ea a fost marcată la cap, la inimă, pe burtă, pe coapse, pe picioare şi în alte părţi ale corpului. Are şi acum un ac în coapsă, pe care nu-l simte, am văzut când i l-a băgat, parcă intra într-un pergament. Mărturisesc că am văzut mai mulţi vrăjitori şi magicieni al căror semn de la diavol se acopere, dar mai târziu ei se formează din nou şi-şi recapătă puterea. Căci acest semn rămâne imprimat pe toată viaţa, chiar dacă insistând omul se converteşte, după ce s-a dăruit diavolului. Mărturisesc că prin amintitele semne diavolul vrea să se încredinţeze că respectivul îi va fi servitor fidel toată viaţa. Mărturisesc că m-am dus la sabat în diverse locuri. Când voiam să mă duc, mă aşezam la fereastra deschisă, noaptea; alteori, părăseam camera, o încuiam, puneam cheia în buzunar, Lucifer mă lua şi într-o clipă mă aflam la locul sabatului, uneori rămânând şi el acolo câteva ore, în funcţie de simpatiile ce le avea.

Mărturisesc că în clipa când cei marcaţi de diavol

ajung la sabat, trebuie să i se închine, fiecare în felul lui: unii, culcaţi la pământ, vrăjitorii în genunchi, aplecându-şi corpul, magicienii, ca nişte prinţi ai sabatului, stau doar în genunchi. Tot ia începutul sabatului, un diavol îi cere fiecăruia să se lepede de Dumnezeu, de toţi sfinţii şi sfintele, şi în special de Sfântul Franci se Mărturisesc că am fost de mai multe ori la sabat cu Madelaine şi am silit-o să înghită farmece dintr-o strachină a diavolului, pentru a-i întreţine flacăra amorului. Tot la sabat am posedat-o atât pe ea cât şi pe o prinţesă din Frise. Mărturisesc că am abuzat ci mai multe fete peste obrazul cărora am suflat la sabat. Mai mărturisesc că diavolul e o adevărată maimuţă, făcând la sabat tot ceea ce se face în biserică. Se fac botezuri şi fiecare vrăjitor promite, atunci când i se dă diavolului, să boteze la sabat toţi copiii. Fiecăruia din cei ce participă la sabat i se dă un nume, altul decât cel pe care îl poartă. La botez se foloseşte apă, pucioasă şi sare. Pucioasa te face sclavul diavolului, iar prin sare se confirmă botezul în serviciul acestuia. Botezul se face în numele lui Lucifer-Belzebuth şi al altor demoni, făcând semnul crucii de-a-ndărătelea, întâi lateral, apoi la picioare şi la sfârşit la cap. Mărturisesc că la sabat există 12 preoţi şi fiecare trebuie să oficieze slujba după rangul lui, ei fiind consideraţi prinţi ai sabatului. Există şi unul prost şi grosolan. De câte ori am fost la sabat\eu am ascultat slujba şi am dat răspunsurile. La începutul slujbei, fiecare se prosternează la pământ şi un diavol ajută la oficiere. Candelele care ard în timpul slujbei sunt cu pulbere şi pucioasă, iar drept lumină, când se ridică sfintele taine, diavolul care ajută face. o lumină foarte urât mirositoare. Preotul e dus la sabat de demonul lui şi poartă patrafirul violet. Clopotul care anunţă slujba e din corn şi are un băţ de lemn cu care e lovit. Mărturisesc că peste tot unde este înscris numele lui Iisus, al Fecioarei şi al sfinţilor, ele sunt înlocuite cu nume de diavoli. Trebuie să studiezi bine cum se face o slujbă la sabat. Se sfinţeşte şi se dă pâine

nedospită, şi când aceasta lipseşte, se ia coaja de dedesubt de la orice fel de pâine, şi pentru că e foarte multă lume care trebuie să primească împărtăşania, dacă aceasta nu ajunge, se ia şi coaja de deasupra. Se spun cu glas tare cuvintele de închinare fie a corpului, fie a sângelui şi în timp ce se ridică sfintele taine fiecare îl reneagă pe Cei de Sus strigând: «Ajută-ne.

Stăpâne», acesta fiind Lucifer sau alt diavol. Se strânge sânge într-un bazin destul de mare şi apoi, când sfinţirea e gata, preotul care slujeşte se scaldă în el şi-i stropeşte pe cei prezenţi. Fjecare îşi umple pumnul cu sânge, şi-l toarnă în cap spunând: «Sângele lor asupra noastră şi a copiilor noştri». Mărturisesc că toate crucile care sunt făcute pentru sabat sunt lucrate invers, cum am spus mai sus. Atunci când se spune: Agnus dei şi Domine non sum dignus toţi strigă ca nişte disperaţi: «Stăpâne, ajută-ne!» Fiecare participant e obligat să se împărtăşească şi dacă n-o face trebuie să dea împărtăşania unui diavol transformat în câine. Îmi amintesc că cel ce răspundea de acest lucru, dacă nu se achita bine de misiunea lui, era foarte tare criticat. Anumiţi participanţi, din cei marcaţi de diavol, trebuiau să aducă de acasă un câine care să înghită împărtăşania refuzată de alţii […]

Mărturisesc că toţi cămătarii, magicienii şi vrăjitorii, atunci când un copil moare la botezul sabatului şi a fost deja îngropat, ei trebuie să-l dezgroape, să-l aducă la sabat unde va fi mâncat de diavoli. Când cineva moare la sabat, toţi diavolii, magicienii şi vrăjitorii îl duc undeva la malul unui râu sau al mării, îl aruncă de pe o stâncă sau îl ascund într-o peşteră.

Mărturisesc că pe mine diavolul nu m-a părăsit deloc, doar când intram în Biserica Capucinilor mă aştepta afară. Aproximativ 14 – 15 ani am fost vândut lui, trup şi suflet, renunţând la îndurarea Celui de Sus»”.

În timp ce se aştepta execuţia lui Caufridi, domnul Desprade, gentilom de Aitle, foarte modest, care trebuia să

se căsătorească cu fiica judecătorului Brasse, a fost asasinat cu lovituri de cuţit pe la spate, de către cavalerul Montouroux, în piaţa predicatorilor, în prezenţa a 3.000 de persoane, fără ca ucigaşul să poată fi prins. Un copil a căzut din copac şi a murit pe loc. O tânără domnişoară a fost rănită dintr-o lovitură de pumnal, de acelaşi cavaler. Erau nenorocirile pe care le prezisese acel vrăjitor pentru cei ce vor veni să-l vadă murind […] Curtea l-a condamnat să fie predat executorului justiţiei, să fie condus mai întâi prin toate cartierele oraşului Aix şi apoi să se pocăiască în faţa bisericii metropolitane Saint-Sauveur din Aix, stând cu capul descoperit şi cu picioarele goale. Cu funia legată de gât, ţinând în mâini o faclă aprinsă, în genunchi, trebuia să ceară iertare lui Dumnezeu, regelui, justiţiei, apoi să fie dus în piaţa predicatorilor din oraşul Aix, unde să fie ars de viu pe rug, până când va rămâne numai cenuşă. Aceasta să fie aruncată în vânt, iar toate bunurile sale confiscate de rege etc. […]

GAZARDIEL – înger care, conform Talmudului, prezidează Orientul, având grijă ca soarele să răsară şi să-l determine să răsară.

GAZIEL – Demon care păzeşte comorile subterane transportându-le dintr-un loc în altul pentru a le feri de oameni. El face clădirile să se prăbuşească, să sufle vânturi însoţite de incendii. Câteodată focul formează jocuri care apoi dispar brusc. Aduce spaimă făcând să bată clopote şi clopoţei. Poate reînvia pentru o clipă morţii, dar nu poate avea relaţii cu femei pentru că e eunuc.

GĂINA NEAGRA – Sacrificând la miezul nopţii o găină neagră, la o răspântie, poate fi chemat diavolul, ca să închei cu el un pact. Trebuie să pronunţi cuvinte magice, fără să te întorci, să faci o gaură în pământ unde să îngropi găina. În aceeaşi zi, sau nouă zile după aceea, vine diavolul şi oferă bani sau daruri celui care a făcut sacrificiul unei alte găini negre, care este una cu ouăle de aur. Învăţaţii cred că aceste găini dăruite de diavol sunt de

fapt adevăraţii diavoli. Faimosul Samuel Bernard, evreu, bancher al curţii, mort la 90 de ani, în 1739 şi a cărui casă se mai vede în piaţa victoriei din Paris, avea o găină neagră pe care o îngrijea cu multă atenţie. El a murit cu trei zile după moartea găinii, lăsând 33 de milioane.

Superstiţia legată de găina neagră este încă foarte răspândită. În Bretania se spune că diavolul cumpără găină neagră, la miezul nopţii, plătind pe ea cât i se cere. În Petit *Albert* citim despre găina neagră: autorul văzuse în mâinile unui evreu un mic monstru care în cinci săptămâni după ce se născuse îl îmbogăţise pe evreu. Acesta îi mărturisise autorului că în a şaptea zi de când îl avea îi transmisese în somn să se ducă într-o veche cocioabă, unde găsise o mare sumă de bani şi multe bijuterii ascunse în pământ şi că de atunci a prosperat în afaceri. Era de mirare cum obţinuse acea mandragoră. A urmat ceea ce ilustrul Avicena[40] a scris pe această temă: trebuie să ai un ou de găină neagră, să-l împungi şi să scoţi un pic de albuş, cât un bob, să pui în loc sământă umană şi să-l acoperi cu o bucăţică de pergament umezit. Apoi îl pui la clocit în prima zi din luna martie, într-o conjunctură favorabilă a lui Mercur şi Jupiter. La capătul unui anumit număr de zile, oul va da viaţă unui mic monstru ca cel amintit mai sus. Acesta trebuie hrănit cu moluşte şi râme. Homunculul despre care a fost vorba n-a trăit decât o lună şi cinci zile. Pentru a-l conserva, după moarte trebuie pus într-un borcan cu alcool.

Există o carte, destul de rară, intitulată *Găina neagră* sau *Găina* cu ouăle de aur, în care se vorbeşte despre ştiinţa talismanejor şi a inelelor magice, arta necromanţiei şi a cabalei, arta de a conjura spiritele infernale, silfii, ondinele, gnomii, arta de a descoperi comori, de a

40 Avicena, medic şi filozof iranian (980 - 1037), una dintre cele mai luminate minfi ale Orientului, prin bogăţia cunoştinţelor sale. Autor al unei lucrări cuprinzînd reguli ale medicinei, precum şi al unor lucrări de filozofie.

pătrunde ştiinţele secrete şi de a obţine puterea de a comanda tuturor fiinţelor, de a dezlega farmecele şi vrăjite etc.

Cartea însă nu e decât *o* harababură din care nu se înţelege nimic.

GEDI – Piatră miraculoasă care, în credinţa geţilor, avea puterea să schimbe aerul, să stârnească vânturi, ploi şi furtuni, atunci când era pusă în apă. Nu se mai cunoaşte înfăţişarea acestei pietre.

GEOMANŢIE – Metodă de a ghici prin pământ. Aruncaţi un pumn de pământ la întâmplare, pe o masă, ca să puteţi interpreta evenimente viitoare după e liniile şi figurile care se formează, asemănătoare cu cele formate din zaţul de cafea. După alţii metoda se practică trasând pe pământ linii sau cercuri din care s-ar putea ghici ceea ce te preocupă, fie marcând pe hârtie semne fără niciun fel de ordine. Figurile pe care M desenează întâmplarea stau la baza unor păreri despre viitor, ca şi, în sfârşit, cutele şi crevasele care se formează în mod natural în pământ şi care, se zice, emană exalafii profetice ca în grotele de la Delphi.

GERMANICUS – împărat roman care a fost otrăvit de Plancinus. Nu ştim dacă aceasta s-a întâmplat cu ajutorul unor parfumuri sau a otrăvii. Dar ce este sigur, spun? Tacitu şi este că s-au găsit în palat oseminte şi cenuşă a unor morţi scoşi din morminte, precum şi numele lui Germanicus, scris pe o lamelă de plumb, acesta fiind sortit infernului.

GHICITORI – Oameni care ghicesc şi prezic viitorul. Într-un secol atât de luminat ca al nostru mai există persoane care cred în ghicitori şi în spirite, deşi adesea asemenea persoane credule au primit o educaţie care ar fi trebuit să le situeze deasupra unor prejudecăţi vulgare.

Două doamne din înalta societate au auzit vorbindu-se de o ghicitoare care prevedea viitorul. Ele s-au hotărât să o consulte. S-au dus la ea ca la un spectacol, foarte

gătite. Bijuteriile ce le purtau au şocat-o pe ghicitoare. «Doamnelor, le-a zis ea, dacă vreţi să vă ghicesc viitorul, trebuie să daţi dovadă de curaj. Aflaţi că toţi avem, în această lume, un spirit care ne însoţeşte oriunde, dar care nu se face simţit decât dacă primeşte poruncă de la un spirit superior lui. Depinde numai de mine de a vă stabili o întrevedere particulară cu spiritul ce vă tutelează pe dumneavoastră. Dar el nu va ceda la rugăminţile mele dacă nu consimţiţi să respectaţi unele condiţii». Doamnele au întrebat, cu sufletul la gură, care erau acele condiţii, «iată-le, a răspuns bătrâna. Trebuie să vă scoateţi aceste haine luxoase, care ne arată cât de pervertită este speţa umană. Când convorbea cu spiritele, Adam era gol.» Cele două doamne ezită. Mai întâi vor să se retragă, apoi prind curaj şi se lasă duse de curiozitate. Rochiile şi bijuteriile sunt puse într-o cameră şi fiecare din ele trece într-o odaie separată. Amândouă au rămas acolo într-o stare de nelinişte greu de explicat, aproape două ore. În fine, văzând că spiritul nu li se înfăţişează, încep să-şi dea seama că au fost păcălite. Cuprinse de groază, încep să strige. Servitorii lor, vecinii aleargă şi le scot din închisoare. Pretinsa ghicitoare, după ce le-a închis, a plecat cu toate lucrurile tor şi ale ei. […]

GHICITUL ÎN CAFEA – Pregătirile pentru ghicitul în cafea sunt extrem de simple: lăsaţi în ibric zaţul pe care l-a făcut cafeaua. Aveţi grijă să turnaţi tot lichidul în aşa fel încât zaţul să rămână foarte gros pe fundul ibricului. Îl lăsaţi să se odihnească cel puţin o oră. Pentru această operaţiune e bun şi zaţul din ajun. Proaspăt sau vechi, rezultatele sunt sigure totdeauna, cu condiţia ca atunci când îl veţi folosi, zaţul să fie aproape uscat. Deci, luaţi ibricul, nu-l agitaţi decât foarte uşor. Dacă în ibric se află aproximativ o uncie [35 grame] de zaţ, puneţi peste el un pahar cu apă, iar dacă sunt două uncii, două pahare cu apă. Puneţi apoi ibricul pe foc şi lăsaţi până zaţul se dizolvă în apă. Trebuie să aveţi şi o farfurie albă, fără pete,

uscată şi încălzită la foc, dacă vremea e umedă. Strângeţi mai întâi cu o lingură zaţul în ibric, apoi vărsaţi-l în farfurie, dar puţin câte puţin, în aşa fel încât farfuria să nu se umple decât pe jumătate. Agitaţi apoi în toate sensurile farfuria, cât de uşor puteţi, timp de un minut sau chiar mai puţin, apoi răsturnaţi tot ce aveţi în farfurie într-un alt vas. Astfel, în farfurie vor rămâne numai particule de zaţ dispuse în mii de feluri, formând o mulţime de desene ieroglife. Dacă desenele sunt prea amestecate şi zaţul prea gros, iar farfuria nu arată ca un mozaic neregulat, mai puneţi puţină apă în zaţ, încălziţi-l din nou şi repetaţi operaţiunea. Nu se pot citi tainele destinului decât dacă desenele din farfurie sunt clare şi distincte, deşi de formă redusă. Marginile, de obicei, sunt mai groase şi adesea în mijloc sunt porţiuni foarte încurcate. Când cele mai multe semne din farfurie sunt descifrabile, nu vă neliniştiţi, puteţi începe să ghiciţi.

Se poate ghici în zaţul de cafea în orice zi a săptămânii şi la orice oră din zi sau din noapte. Pentru această operaţiune nu trebuie consultată decât temperatura şi numai dacă e umezeală sau ploaie nu e indicat să ghiciţi. Totuşi există posibilitatea de a vă feri de umezeală uscând bine farfuria şi lăsând-o un sfert de oră pe lângă sobă, până când simţiţi o căldură plăcută ia mână. După această pregătire se poate ghici, orice fel de timp ar fi, ca şi cum v-aţi bucura de soarele de august. Există ghicitoare care pretind că în timp ce se varsă apă în ibric şi se strânge zaţul de cafea trebuie pronunţate cuvinte misterioase. Dar aceasta e o escrocherie. Aici cuvintele n-au nicio putere, aşa cum s-a dovedit şi în alte metode de a ghici. Operaţiunea se face foarte simplu şi anume vorbe sau gesturi n-au decât darul de a crea o atmosferă de solemnitate şi un aer de ceremonie acestui moment. Din clipa în care aţi recunoscut inutilitatea vorbelor misterioase, veţi renunţa la ele, iar rezultatul nu va fi mai puţin fericit.

Iată cum se procedează: odată vărsat în farfurie zaţul de cafea, observăm figurile pe care le formează şi care toate sunt semnificative. Trebuie doar să le descifraţi corect, căci se formează o multitudine de curbe, ondulaţiuni, cercuri, ovale, pătrate, triunghiuri efe.

Dacă numărul *cercurilor*, mai mult sau mai puţin perfecte, predomină faţă de celelalte figuri, acest semn anunţă că persoana va primi bani. Dacă aceste cercuri sunt puţine, persoana căreia i se va ghici va suferi de lipsa banilor.

Figurile pătrate prevăd neplăceri, în funcţie de numărul lor.

Figurile ova/e promit succese, atunci când sunt numeroase şi bine marcate.

Linii, mari sau mici, când sunt multe şi bine marcate, anunţă o bătrâneţe fericită. În număr mic ele prezic o avere modestă dar un trai îmbelşugat. Linii şerpuind ondulat prezic eşecuri şi tot atâtea succese. Dacă ondulaţiile se termină uşor, după unele greutăţi persoana va fi fericită.

O cruce în mijlocul desenelor din farfurie promite o moarte uşoară, patru cruci alăturate care aproape se ating prezic moartea între 40 – 45 ani dacă e vorba de o femeie şi între 48 – 52 de ani dacă e vorba de un bărbat. Trei cruci prezic oarecari titluri. Dacă în farfurie se desenează un mare număr de cruci, după o perioadă de pasiuni înflăcărate, spre bătrâneţe, persoana va deveni credincioasă şi foarte austeră.

Un *triunghi* promite o funcţie onorabilă. Trei triunghiuri la mică distanţă unul de altul sunt un semn foarte fericit pentru starea materială. În general, această figură prezice numai lucruri bune: în număr mic înseamnă oarecari titluri, în număr mare, bani. Un unghi compus dintr-o linie mică sprijinită pe alta mai mare este indiciul unei morţi tragice. O figură în formă de H indică închisoare.

Un cerc cu mai multe feţe, adică format din mai multe unghiuri frânte şi reunite anunţă o căsătorie fericită. Un careu lur-g, bine conturat, prezice neînţelegeri în familie. Dacă acest careu e înconjurat de cruci mai mult sau mai puţin perfecte, femeia respectivă se face vinovată de oarecare infidelitate. De aceeaşi greşeală se va face vinovat bărbatul, dacă în jurul careului apar diferite unghiuri. Dacă observaţi în mijlocul desenului din farfurie o linie de două-trei degete, mai puţin încărcată decât restul, mai degajată de alte figuri sau absolut distinctă, aceasta înseamnă un drum, o călătorie. Va fi lung, dacă linia se întinde clară, va fi cu probleme dacă linia e încărcată de puncte sau alte linii şi va fi în străinătate în caz că linia iese din scobitura farfuriei. Un cerc în care se află patru puncte bine marcate anunţă un copil. Două cercuri promit doi copii şi aşa mai departe. Dacă acest rotund formează un cerc aproape perfect, copilul va fi un băiat, dacă e imperfect, va fi o fată. Unul din aceste rotunduri, care închide patru puncte, dacă e însoţit de o linie curbă şi ondulată este semn sigur că acel copil va fi inteligent. Dacă această linie curbă formează un al doilea cerc în jurul celui principal, putem aştepta de la acel copil un spirit foarte original şi o inteligenţă de excepţie.

Dacă descoperiţi în farfurie desenul unei case alături de un cerc, aşteptaţi-vă să stăpâniţi acea casă. Va fi în oraş dacă în apropierea desenului apare un X sau un H şi va fi la ţară dacă distingeţi lângă acest semn forma unui copac, a unui arbust sau a unei plante oarecare. Dacă sunt alături câteva triunghiuri veţi obţine casa printr-o moştenire. Dacă are deasupra o cruce, vă veţi sfârşi viaţa în acea casă. Dacă în apropiere este desenul unei jumătăţi de cerc, veţi fi fericit în această casă.

Forma unui romb descoperită în zaţ înseamnă fericire în dragoste. Mai multe figuri rotunde prinse una de alta, ca mărgelele pe un fir, înarmaţi-vă cu răbdare, nu vă veţi putea realiza cele mai dragi visuri decât dacă la capătul

firului veţi găsi desenat un triunghi.

Adesea în zaţ se desenează figurile unuia sau mai multor peşti: ei vă anunţă că veţi fi invitat la masă. Figura unui patruped prezice necazuri şi sărăcie. O pasăre prezice avere şi puţină fericire. Dacă pasărea pare prinsă într-o plasă veţi avea necazuri cu un proces. Un şarpe sau o altă reptilă anunţă o trădare sau un complot pe care va trebui să le evitaţi cu multă abilitate.

Desenul unui trandafir prezice sănătate, a unei sălcii plânciătoare, melancolie, tristeţe, un tufiş, întârzieri. Dacă vedeţi un desen asemenea unui cufăr, veţi primi scrisori. Desenul unei roţi este semnul unui accident, dar nu foarte grav, iar al unei trăsuri cu cai, o moarte violentă. O puşcă prezice afaceri încurcate. O fereastră sau mai multe desene rotunde, pătrate, ovale şi un alt fel de figuri care se unesc formând un fel de răscruce, vă avertizează că veţi fi furat. Dacă descoperiţi în zaţul de cafea o cifră foarte dar desenată, puteţi încerca să jucaţi la loterie. Practica dovedeşte că cifra anunţată în felul acesta a ieşit la loterie, într-unul din trei cazuri. Dar trebuie să observaţi bine desenul acestei cifre şi să nu-l confundaţi cu un oarecare alt desen.

Întotdeauna în desenele din farfurie vă va apărea o figură umană. Dacă e un cap aşezat pe o rochie, e limpede că e vorba de o femeie. Dacă e un cap sprijinit pe două picioare depărtate, va fi un bărbat. Când din corpul acelei figuri iese o linie, ca un braţ, aşteptaţi-vă să primiţi un dar de la persoana imprimată în zaţ. Ea e brună dacă desenul realizat în zaţ e foarte pronunţat şi blondă, dacă trăsăturile sunt slabe. Dacă n-are decât un ochi această persoană vă va înşela prin false promisiuni.

Desenul unui cap sau forma unui câine alături de un chip uman înseamnă că aveţi un prieten devotat, care va face pentru dumneavoastră lucruri importante. Dacă desenul unui câine se găseşte alături de un cerc cu mai multe faţete, soţul sau soţia vă este foarte credincios

(oasă). Dacă se ghiceşte pentru un bărbat tânăr şi în farfurie se desenează o figură de femeie care ţine sau pare că ţine un baston, acel tânăr va cădea pradă unei femei uşuratice şi mai târziu se va cai amarnic de slăbiciunea lui. Aceeaşi soartă o va avea o doamnă sau o domnişoară care va avea desenat în zaţ chipul unui bărbat ţinând în mână un baston, căci acest bărbat este un seducător periculos.

Dacă veţi descoperi desenul unui femei având lângă ea o floare oarecare, înseamnă că aveţi o prietenă preţioasă. Dacă floarea seamănă cu un trandafir, este o iubită pentru un bărbat tânăr, iar dacă pare să fie o lalea, este vorba de o prietenă pentru femeia căreia i se ghiceşte, dar de a cărei prietenie nu poţi fi sigură.

Un bărbat călare pe un cal sau pe oricare patruped prezice că un bărbat respectabil vă va face mari servicii, atunci când nici nu vă aşteptaţi. Dacă e o femeie călare pe orice fel de animal, o doamnă sau o domnişoară va face pentru dumneavoastră tot felul de lucruri ieşite din comun.

Când vi se arată trei figuri de bărbaţi, una lângă alta, să vă aşteptaţi la un serviciu foarte bun. Dacă cele trei figuri sunt de femeie, pregătiţi-vă de o slujbă bănoasă.

O coroană de cruci în zaţ înseamnă că un bărbat din familie va muri în acel an. O coroană de triunghiuri sau pătrate anunţă moartea cuiva din familie, tot în acel an.

Cea mai fericită prezicere este un buchet din patru flori sau mai multe. Şi dacă în apropierea florilor veţi observa câteva triunghiuri, veţi deveni cel mai bogat bărbat sau cea mai bogată femeie, atât în ceea ce priveşte bunurile materiale, funcţiile, mulţumirea, cât şi în ceea ce priveşte iubirea şi viaţa de familie.

OIALL – Fluviu din infern în credinţa scandinavilor. Se trece peste el pe un pod numit Câallar.

ORBEL – Munte vulcanic în vârful căruia se afla un crater din care se auzeau, când aplecai urechea, gemete şi o fierbere teribilă. Orecii aruncau în această răsuflătoare vase de aur şi de argint şi credeau într-o prezicere fericită

când flacăra vulcanului nu le respingea. În felul acesta spuneau ei – zeii din infern vor fi mulţumiţi, căci, după opinia lor, zeii intrau prin acea deschizătură.

OILBERT «– Demon despre care vorbeşte Olaus Magnus. El se arată ostrogofilor. Era demonul care îl închisese pe savantul Catiilus într-o peşteră, din cauză că acesta îl insultase.

GIML. E. sau VINGOLF – Capitala paradisului la scandinavi, zidită de 12 guvernanţi stabiliţi de părintele universului pentru a judeca neînţelegerile dintre oameni. Acest oraş, mai strălucitor decât soarele, situat ia extremitatea cerului, spre miazăzi, e cel mai frumos dintre toate oraşele cereşti şi va dăinui şi după ce vor pieri cerul şi pământul. Acesta va fi adăpostul etern al oamenilor care au trăit o viaţă ireproşabilă.

GINI – Spirite-femei la persani, care – se spune – au fost blestemate de Solomon şi create de Dumnezeu dintr-un foc lichid fierbând, înainte de a se fi hotărât să-l creeze pe om.

GINNISTAN – Ţară imaginară în care locuiesc spiritele supuse lui Solomon, în credinţa populară persană.

GI OERN INCA-VEDUR – Islandezii dau acest nume unei puteri magice care stârneşte furtuni şi face să piară pe mare corăbii şi nave. Această superstiţie ţine atât de magia modernă cât şi de cea veche. Ustensilele pe care le folosesc iniţiaţii sunt foarte simple: de exemplu, un os de cap de peşte, pe care ei pictează sau gravează diferite semne magice, între altele capul zeului Thor, de ia care au împrumutat acest fel de magie. Marea artă consta în a nu folosi decât unul sau două caractere şi secretul lor erau cuvintele *Thor*, sau hafuf, care puteau fi citite în prezenţa sau în absenţa oamenilor, fără să fie înţelese de cei ce nu trebuiau să cunoască aceste mistere.

GIOURTAŞ – Piatră misterioasă pe care turcii cred că au primit-o, din mână în mână, de la străbunii lor, urcând până la lafet, fiul lui Noe şi care după credinţa lor are

virtutea de a le aduce ploaie atunci când e nevoie.

OIRTANNER – Medic din Góttingen, care a anunţat că în secolul al XIX-lea toată lumea va cunoaşte secretul transformării metalelor, că fiecare chimist va şti să fabrice aur, că instrumentele de bucătărie vor fi din aur şi argint, ceea ce va contribui mult, spunea el, să prelungească viaţa, care era compromisă de oxizii de aramă, de plumb şi de fier pe care îi înghiţi. În odată cu hrana.

GIWON – Spirit la japonezi. Ei cred că acesta veghează în special asupra vieţii lor şi că el poate să-i apere de orice întâmplare supărătoare, cum ar fi căderile, întâlnirile neplăcute, bolile şi mai cu seamă variola. Ei obişnuiesc să-şi pună pe uşa casei figura lui Giwon.

GLASI ALABOLAS – După cât se pare, e acelaşi cu Caacrinolaas. Acest demon este unul din marii prezidenţi ai infernului. El merge asemenea unui câine şi are aripi de grifon. Instruieşte pe cei ce-l invocă în domeniul artelor. Este şeful tuturor asasinilor. Cunoaşte prezentul şi viitorul. TI poate face pe om invizibil. Are în subordine 36 de legiuni.

GLOCESTER – în timpul domniei lui Henri al IV-lea, cardinalul de Winchester, vrând să-l piardă pe ducele de Glocester, a acuzat-o pe ducesă, soţia lui Glocester, că e vrăjitoare. S-a spus că a avut întâlniri secrete cu Roger Bolingbrocke, preot bănuit că practică necromanţia şi cu Marie Gardemain, vestită vrăjitoare. S-a mai spus că aceste trei persoane, reunite prin practici vrăjitoreşti, au pus deasupra unui foc slab efigia în ceară a regelui, în ideea că în felul acesta forţele prinţului vor slăbi pe măsură ce se va topi ceara, iar când efigia avea să se topească complet, regele urma să moară. O asemenea acuzaţie putea fi acreditată fără prea mari dificultăţi, în acel secol credul. Şi cu cât se îndepărta de bunul-simţ, cu atât părea mai demnă de încredere. Toate trei persoanele au fost declarate vinovate şi nici rangul, nici nevinovăţia nu le-au putut salva. Ducesa a fost condamnată la

închisoare pe viaţă, preotul spânzurat, iar vrăjitoarea arsă în Smithfield.

GNOMI – Spirite elementare, prieteni ai omului, alcătuite din cele mai fine particule ale pământului, în ale cărui măruntaie locuiesc.

Aproape până în centrul lui, pământul e plin de gnomi, fiinţe foarte mici, paznici ai comorilor, ai minelor şi pietrelor preţioase. Ei iubesc oamenii, sunt foarte inventivi şi se lasă uşor dirijaţi. Ei furnizează cabaliştilor banii de care au nevoie şi nu cer în schimb decât plăcerea de a fi conduşi. Onomidele, femeile lor, sunt micuţe dar foarte plăcute şi sunt îmbrăcate într-un mod foarte curios.

Gnomii trăiesc şi mor aproape ca şi oamenii. Ei au oraşe şi se grupează în societăţi. Cabaliştii pretind că unele zgomote care se auzeau pe nişte insule, după cum spune Aristotel, unde nu trăia nicio fiinţă omenească, nu erau decât petrecerile de nuntă ale vreunui gnom. Ei au suflet muritor, dar pot să devină nemuritori dacă se căsătoresc cu oameni.

Un gnom a câştigat iubirea celebrei Magdaleine de la Croix, care a devenit stareţa mănăstirii din Cordova. N-avea atunci decât 12 ani, dar avea inima sensibilă, era dominată de pasiuni puternice, iar gnomul era seducător. Şi în clipele dedicate amorului, pe care ştia să şi le aleagă cu grijă, îl făcu fericit pe gnom. Legătura lor a durat 30 de ani. În sfârşit, preotul căruia Magdaleine a îndrăznit să i se mărturisească, a convins-o ca amantul ei era un demon. Drept care acesta a fost concediat ca atare.

Se poate citi despre gnomi o cărticică a abatelui de Villars, intitulată Gnomul cu care nu te poţi înţelege.

GOBELINI – Un fel de spiriduşi domestici care stau ascunşi în casă sub obiecte din lemn. Se hrănesc cu cele mai fine boabe, căci ei aduc stăpânilor lor grâu furat din hambarele altora. Se spune că numele acestor spiriduşi se datorează manufacturii gobelinurilor, căci, la origine, aceşti spiriduşi veneau să lucreze împreună cu muncitorii

şi îi învăţau pe aceştia arta de a coase cele mai frumoase pânze.

GOGUIS – Demon cu înfăţişare umană, care însoţeşte pelerinii japonezi în călătoriile lor, îi face să se suie într-o balanţă şi să-şi mărturisească păcatele. Dacă în timpul acestui examen un pelerin uită să spună unul din păcate, demonul face balanţa să se clatine, în aşa fel încât cel păcătos să cadă într-o prăpastie.

Înainte ca în Perú să se fi instaurat catolicismul, aici acţionau demonii, care obligau poporul să se spovedească preoţilor, iar pe incaşi regelui lor sau soarelui, ceea ce demonstrează, după cum afirmă Leloyer, că demonii caută să copieze în totul ceremoniile divine.

OOMOROY – Mare şi puternic duce în infern. El se întruchipează într-o femeie frumoasă, cu o coroană ducală pe cap şi merge urcat pe o cămilă. Răspunde foarte bine la întrebări despre prezent, trecut şi viitor, descoperă comorile ascunse, trezeşte iubirea în inima femeilor şi fetelor tinere. Comandă 26 de legiuni.

CONTRAN – Călugărul Helinând povesteşte că un soldat, pe nume Contran, din suita arhiepiscopului de Reims, Henri, într-o după amiază, dormind pe câmp, camarazii lui, care erau treji, văzură cum din gura deschisă a acestuia iese un animal alb, asemănător cu o nevăstuică, şi care se îndreaptă spre un râulef din apropiere. Un soldat, văzându-l coborând malul apei ca să-şi găsească un loc de trecere, îşi scoase sabia din care făcu o punte peste care animalul trecu apa. Puţin mai târziu îl văzură întorcându-se şi acelaşi soldat îi făcu din sabia sa punte. Animalul trecu a doua oară ieşind şi intrând în gura celui care dormea. Când acesta se trezi, camarazii îl întrebară dacă n-a visat ceva în timp ce dormea. Acesta răspunse că se simte obosit, deoarece a trecut de două ori peste o punte de fier. Dar ceea ce e şi mai fantastic, el merse exact pe drumul pe care-l făcuse nevăstuică, săpă la poala unei coline şi găsi acolo o comoară pe care sufletul

său o văzuse în vis.

Wierius afirmă că diavolul se serveşte adesea de asemenea maşinaţii ca să înşele pe oameni şi să-i facă să creadă că sufletul sălăşluieşte în corp şi că el moare odată cu omul. Căci mulţi au crezut că acel animal alb era sufletul sodatului, dar de fapt era vorba doar de o impostură a diavolului.

GOO – încercare cu ajutorul unor bule de hârtie pe care călugării japonezi numiţi jammabos le dau să fie înghiţite celor bănuiţi de furt sau orice alt fel de delict. Hârtia e desenată în întregime cu semne magice şi desene reprezentând păsări negre, peste care ei pun sigiliul lor. Poporul este convins că cel vinovat nu va putea digera acea pilulă şi după chinuri groaznice îşi va mărturisi vinovăţia.

GORSON – Unui din principalii demoni, rege al Occidentului. Poate fi chemat dimineaţa, la ora 9.

GRĂSIMEA VRĂJITORILOR – Ni se spune că, în vrăjile lui, diavolul se foloseşte de grăsime sfinţită. Când merg la sabat, vrăjitoarele se ung cu această grăsime şi apoi ies pe horn. Cele din Franţa susţin că, fără a se unge cu grăsime, ele se duc la sabat călare pe coadă de mătură, iar cele din Italia au tot timpul la uşă un fap care le transportă la sabat. Unguentul despre care e vorba poate fi folosit şi de cei care nu sunt vrăjitori. În acelaşi timp, cel care merge la sabat, după ce s-a uns cu această grăsime, o face cu voia Domnului, care vrea să pedepsească necredinţa sa îndrăzneaţă. Inchizitorii afirmă că vrăjitorii obţin această grăsime de la diavol, dar că ea nu foloseşte la altceva decât să le aţipească vrăjitorilor simţurile, pentru ca astfel Satan să-şi bată mai bine joc de ei, căci el amestecă în acel unguent mătrăgună şi alte substanţe care te adorm.

GRIGRI – Demon familial la americani, întâlnit mai cu seamă în pădurile din Canada şi în Guineea.

GRIMALDI – în timpul domniei lui Ludovic cel

Blând58, Europa a fost bântuită de o epidemie care a adus o mare mortalitate şi s-a întins peste o imensă mulţime de oameni. În popor s-a răspândit zvonul că ducele de Benevent Grimaldi, duşman ai lui care! cel Mare, a dezlănţuit acel dezastru răspândind, cu ajutorul unor complici, o pulbere ucigătoare. Un mare număr de nefericiţi bănuiţi de această crimă au fost arestaţi, înfricoşaţi de tortură ei au mărturisit că au răspândit într-adevăr acea pulbere care producea imediat molima şi aducea moartea. Sfântul Agobart, arhiepiscop de Lyon, le-a luat cu curaj apărarea demonstrând că niciun fel de pulbere nu avea tăria să infesteze aerul şi că chiar dacă toţi locuitorii din Benevent, bărbaţi, femei, tineri, bătrâni şi copii, s-ar fi împrăştiat în toată Europa, fiecare urmat de trei căruţe cu pulbere, n-ar fi putut niciodată provoca răul care li se atribuia.

GRISGRIS – Nume dat anumitor fetişe de maurii din Africa, pe care ei le privesc ca pe nişte forţe subalterne. Acestea sunt nişte bileţele pe care sunt înscrise semne magice sau texte din Coran cu litere arabe. Aceste bileţele sunt foarte scump vândute pentru că locuitorii cred în puterea lor de a-i apăra de orice rău. Fiecare grisgris are o formă a sa şi o anume proprietate şi maurii sunt acoperiţi cu ele din cap până în picioare.

s8 Ludovic cel Blând sau cel Pios, fiul lui Carol cel Mare, împărat al Occidentului şi rege ai francilor între 814 – 840.

GUACHARO – Pe muntele Tumerequiri, aflat în apropiere de Cumana, se găseşte peştera Guacharo, vestită printre indieni. Ea este foarte mare şi locuită de mii de păsări de noapte a căror grăsime produce uleiul de guacharo. Înăuntru se aud strigăte lugubre, pe care indienii le pun pe seama sufletelor celor morţi, obligate să intre în acea peşteră înainte de a trece în lumea cealaltă. Acest popas în tenebrele peşterii le smulge gemetele şi plânsetele ce se aud de afară. Toţi indienii din ţinutul

Cumana, neconvertiţi încă la credinţă, şi chiar un mare număr dintre cei care păreau a fi, respectă această credinţă. Pe o distanţă de o sută de leghe în jurul peşterii, populaţia consideră că a intra în Guacharo înseamnă moarte.

GUSOYN – Mare duce în infern, la chipul unei cămile. Răspunde foarte bine la întrebările legate de prezent, trecut şi viitor şi descoperă lucrurile ascunse. El face să crească demnităţile şi întăreşte titlurile. Are sub comanda sa 45 de legiuni.

GUTHEYL sau GUTHYL – Nume sub care germanii venerau vâscul de stejar. Îi atribuiau virtuţi miraculoase, mai cu seamă în vindecarea epilepsiei şi îl culegeau cu aceeaşi solemnitate ca şi galii. În anumite zone din Germania de Sus, această superstiţie domină încă şi locuitorii obişnuiesc să alerge din casă în casă, din oraş în oraş, strigând: «Gutheyl! Gutheyl!». Popoarele nordice cred că un om înarmat cu vâsc de stejar, nu numai că nu poate fi rănit, dar cu siguranţă acesta va răni pe oricine va fi nimerit de săgeata lui. Din cauza acestor virtuţi magice, vâscul de stejar este numit în Alsacia şi acum Marentakein, adică lăcaş al spiritelor.

H

HAAGENTI – Mare prezident în infern. El se înfăţişează sub chipul unui taur cu aripi de grifon. Când îşi ia fata umană, poate face pe om priceput în orice. Ştie la perfecţie metoda de a transforma metalul în aur şi să fabrice un vin excelent din apă simplă. Comandă 33 de legiuni.

HABORYM – Demon al incendiilor. În infern are titlul de duce. Se arată călare pe o viperă cu trei capete, unul de şarpe, altul de om şi al treilea de pisică. Are în mână o forjă aprinsă. Comandă 26 de legiuni. E acelaşi cu demonul Amy.

HACELDAMA sau mai degrabă CHKELDAMA – Acest cuvânt înseamnă moştenire sau porfía de sânge şi a

devenit comun pentru întreg creştinismul de când unul din evanghelişti ne-a spus că după ce Iuda s-a spânzurat, preoţii evrei au cumpărat, cu cei treisprezece arginţi pe care i-i dăduseră ca să-l vândă pe Mântuitorul, un câmp unde erau înmormântafi străinii şi care a căpătat numele de Haceldama. Li se mai arată şi astăzi vizitatorilor acel câmp. El e destul de mic şi acoperit de o boltă, sub care, se spune, corpurile depuse dispar în spaţiu după trei patru ore.

HALPHAS – Mare conte în infern. Se înfăţişează sub chipul unei berze şi are o voce zgomotoasă. El construieşte oraşe, dezlănţuie războaie şi comandă 26 de legiuni.

HALTIAS – Laponii dau acest nume vaporilor care se ridică din lacuri şi care cred că sunt spirite ce răspund de paza munţilor.

HANNON – General cartaginez. El îngrijea păsări pe care le învăţa să vorbească: «Hannon este un zeu». Apoi le lăsa să zboare…

HAQUIN – Vechile legende scandinave vorbesc despre un bătrân rege ai Suediei, pe nume Haquin, care a început să domnească în secolul al XIII-lea şi n-a murit decât în al XV-lea, în vârstă de 210 ani, din care a domnit 190. Avea deja 100 de ani când supuşii răsucindu-se împotriva lui, a consultat oracolul, lui Odin, care era venerat la Upsala. I s-a răspuns că dacă va sacrifica singurul fiu pe ¿are îl avea va trăi şi va mai domni încă 60 de ani. El a acceptat şi zeii s-au ţinut de cuvânt. În plus, şi-a recâştigat bărbăţia la 115 ani, a avut un fiu şi, rând pe rând, încă cinci, de la 115 ani la 160. Văzând că i se apropie sorocul, a încercat să-şi mai prelungească viaţa. Oracolul i-a răspuns că dacă va sacrifica pe fiul cel mai mare va mai domni încă zece ani. A făcut-o. Al doilea a fost sacrificat pentru alţi doi ani de domnie şi aşa mai departe, până la al cincilea. În sfârşit, nu-i mai rămăsese decât unul. Era foarte şubred, dar trăia încă. Atunci când a vrut să-şi sacrifice şi ultimul fiu, poporul, scârbit de un

asemenea monarh şi de barbaria lui, l-a alungat de pe tron. A murit şi fiul lui i-a urmat la tron.

HARIDI – Şarpe venerat la Akhmin, oraş în Egiptul de Sus. Cu câteva secole în urmă, acolo a murit un călugăr. El trecea drept sfânt. I s-a ridicat un monument acoperit de o cupolă, la poalele muntelui. Acolo veneau oameni din toate părţile să se închine la mormântul sfântului. Un alt călugăr a profitat cu dibăcie de naivitatea acestora şi a încercat să-i convingă că Dumnezeu a trecut sufletul mortului în trupul unui şarpe. El îmblânzise unul din cei foarte cunoscuţi în Thebaida şi care nu fac nimănui rău. Reptila asculta de vocea călugărului. El şi-a pus în mişcare un adevărat aparat de şarlatanii, uluindu-i pe – cei mulţi cu şarpele din traista lui, spunându-le că vindecă orice boală. Câteva succese îi aduseră faimă. Îndată el încetă să mai invoce pentru cei mulţi şarpele haridi la mormântul călugărului, făcând acest lucru pentru prinţi şi credincioşi care plăteau bine. Urmaşilor lui nu le-a fost nici greu nici ruşine să susţină o impostură atât de bănoasă. Ei au ridicat preţul, adăugând la ideea virtuţii sale pe aceea a nemuririi şi au mers până acolo încât au făcut o experienţă în public. Şarpele a fost tăiat bucăţele în prezenţa emirului şi pus sub un vas timp de două ore. În clipa când vasul a fost ridicat, fireşte că preoţii au avut îndemânarea să-l înlocuiască cu un altul. Lumea s-a extaziat n faţa minunii şi nemuritorul Haridi a cucerit o nouă treaptă a respetului.

Paul Lucas povesteşte că a făcut o călătorie la Akhmin, dorind să se lămurească în legătură cu minunile care se povestesc despre acest animal. S-a adresat lui Assan-bei, care a trimis după derviş să vină cu şarpele, sau îngerul, cum i se spunea. Dervişul a scos din sân, în prezenţa sa, o năpârcă de mărime medie şi care era foarte cuminte, iată cum s-a dovedit că avea puterea să vindece bolile. O femeie paralitică ceruse să fie dusă la înger. A fost transportată pe o brancardă. Şarpele s-a urcat pe brancardă. Lumea, îngrozită, a luat-o la fugă, unii s-au

întors ca să omoare şarpele, dar au fost surprinşi să găsească femeia vindecată. Lucas adaugă că dervişul, care pusese şarpele înapoi în sân, vrând să-l restituie călugărului, nu l-a mai găsit şi călugărul i-a spus că s-a dus la capelă. În culmea admiraţiei, beiul a trimis să se verifice această afirmaţie, care s-a dovedit reală. În plus, când s-a întors, sfântul şarpe a venit singur la derviş.

HARFA – La caiedonieni, când un războinic vestit era ameninţat de un mare pericol, harfele emiteau singure un sunet lugubru şi profetic. Aaesea, umbrele strămoşilor acelui războinic pişcau coardele harfei. Atunci barzii începeau un cântec de moarte, fără care niciun războinic n-ar fi fost primit în palatul norilor şi al cărui efect era atât de salutar, încât fantomele se întorceau în palatul lor pentru a-l primi acolo pe eroul mort şi să-l îmbrace cu armura sa fantastică.

HARPPE – Thomas Bartholin, autor din secolul al XVII-lea, relata, după un magician numit Landela, a cărui operă n-a fost niciodată editată, o întâmplare care trebuie să se fi petrecut prin secolele XIII-XIV.

Un bărbat din nord, pe nume Harppe, pe patul morfii, i-a spus soţiei sale să-l înmormânteze în picioare, în faţa uşii de la bucătărie, ca să se mai bucure de mirosul fripturii, care îi plăcea atât de mult, şi ca să poată vedea mai uşor ce se petrece în casa lui. Văduva a executat cu fidelitate dorinţa soţului ei. Dar câteva săptămâni după moartea lui Harppe, a fost văzut apărând adesea, sub forma unei fantome oribile, care omora muncitorii şi bătea în aşa hal vecinii, că nimeni nu mai avea curajul să rămână în sat. Totuşi, un ţăran pe nume Olaus Pa a fost destul de îndrăzneţ ca să-l atace pe vampir, împungându-l cu lancea şi făcându-i o rană. Spectrul a dispărut şi a doua zi Olaus a deschis mormântul. Şi-a găsit lancea în corpul lui Harppe, exact în locul unde împunsese fantoma. Cadavrul era încă întreg. A fost scos afară, ars şi cenuşa aruncată în mare, lumea fiind eliberată de funestele lui apariţii.

«Corpul lui Harppe, spune Dom Calmet, ieşea cu adevărat din mormânt. El trebuia să fie palpabil şi vulnerabil, pentru că s-a găsit lancea în rană. Cum ieşea din groapă şi cum se întorcea? Aceasta este întrebarea. Faptul că s-a găsit lancea în rană, aceasta nu trebuie să ne surprindă, căci ştim că vrăjitorii care se metamorfozează în câini, pisici etc. poartă în corpul lor omenesc rănile pe care le-au primit pe aceleaşi porţiuni ale corpului în care s-au transformat şi în care ei apar».

HARVILLIERS (Jeanne) – Vrăjitoare din apropiere de Compiegne, la începutul secolului al XVI-lea. În procesul care i s-a făcut, a povestit că mama ei a prezentat-o diavolului la vârsta de 12 ani, că acesta era un negru mare îmbrăcat tot în negru, că a avut relaţii cu el de la acea vârstă până la 50 de ani când a fost prinsă, că diavolul venea la ea oricând dorea, încălţat cu cizme cu pinteni şi încins cu sabie, că numai ea îl vedea, ca şi calul, pe care acesta îl lăsa la poartă, că se culca cu el şi cu soţul ei, fără ca acesta să-şi dea seama. Jules Garinet (în *Istoria* magiei *în Franţa*), relatează că în 1548 a fost biciuită pentru crima de vrăjitorie şi că mama ei a fost arsă de vie în ultima zi din aprilie 1578. Cabaliştii susţin că demonul ei incub era un silf.

HAZARD – Hazardul, care în vechime se chema Soartă şi pe care unii au confundat-o cu Providenţa a avut întotdeauna o răspândire foarte mare, deşi în sine nu înseamnă nimic. Dar el produce atâtea minuni că nu trebuie să ne mirăm că mulţimea se bazează pe el ca pe un zeu. Jucătorii, războinicii, cei ce aleargă după aventuri, după averi, cei care caută bogăţia la loterie, în cărţi, în zaruri, în ruletă – toţi nu suspină decât după hazard. Pungaşul, bătăuşul, femeia uşoară îşi pun speranţele lor de câştig şi de plăceri în hazard. Săracul i se închină, negustorul îl caută, înţeleptul îl previne: hazardul aduce când fericire şi sănătate, când boli, greutăţi şi necazuri. Uneori este dorit, alteori, temut. Nesăbuiţii îl înfruntă şi

omul obişnuit, încercându-şi norocul, se apucă de afaceri, îşi publică scrierile abandonându-se hazardului.

Ce este deci hazardul? Un eveniment accidental, adus de întâmplare sau de cauze neprevăzute, fericit pentru unii şi în consecinţă nefericit pentru alţii. […]

HECATE – Diavoliţă care prezidează străzile şi răspântiile. În infern ea face poliţia drumurilor şi a căilor publice. Are trei feţe: în dreapta de cal, în stânga de câine şi la mijloc de femeie. Delrio afirmă: «în prezenţa ei pământul se cutremură, izbucnesc incendii, iar câinii latră».

La antici, Hecate exista în triplă ipostază: Diana, pe pământ, Proserpina în infern şi Luna în cer. Erau cele trei faze ale lunii.

HECLA – Islandezii pretindeau că altă dată infernul se afla în insula lor, în prăpăstiile muntelui Hecla. Credeau de asemenea că zgomotul produs de gheţarii care se îngrămădeau la malul mării lovindu-se unul de altul venea de ia strigătul celor păcătoşi, chinuiţi de frigul teribil din infern şi că există suflete condamnate să îngheţe pe veci, aşa cum sunt altele condamnate să ardă în focul veşnic. Cardan afirmă că acest munte este vestit prin apariţia fantomelor şi spiritelor. Tot Cardan mai spune că Islanda este foarte bogată în bitum, că Locuitorii se hrănesc cu cartofi şi rădăcinoase, cu pâine din făină de oase de peşte, că nu beau decât apă simplă pentru că insula e atât de săracă, încât nu se poate cultiva nici grâu, nici viţă de vie. Ca şi Leloyer, el crede că muntele Hecla este adăpostul sufletelor vrăjitorilor, pedepsiţi după moarte.

HEHUGASTA – Silfidă care s-a culcat cu împăratul Augustus. Scriitorii moderni au pretins că Qvidiu a fost exilat la Tomis pentru că l-ar fi surprins pe Augustus în flagrant delict cu propria-i fiică. El nu s-ar fi servit” de expresiile pe care le folosea dacă ar fi vrut să vorbească despre un incest atât de execrabil ca acel despre care se spune că ar fi fost martor. Această supărătoare întâmplare

a făcut ca împăratul să o piardă pe silfida Hehugasta, căci ea a fost atât de şocată de faptul că împăratul nu s-a ferit să fie descoperit în acea penibilă postură amoroasă, încât n-a vrut să-l mai vadă şi l-a părăsit pentru totdeauna.

HELGAFELL – Munte în Islanda, care s-a bucurat de o mare reputaţie în credinţa islandezilor. Când existau neînţelegeri între oameni şi nu reuşeau să se pună de acord în niciun fel, ei mergeau la Helgaffel să-i ceară sfatul. Căci îşi imaginau că orice hotărâre s-ar fi luat aici, era cea mai bună. Anumite familii credeau că după moarte vor reveni la casele lor. Respectând această credinţă, îşi lăsau libere animalele. Muntele era considerat un loc sfânt. Nimeni nu îndrăznea să-l privească înainte de a se spăla pe faţă şi pe mâini.

HELIOGABALUS (Elagabalus) – împărat roman şi necromancian care dispreţuia orice religie. Nu există om care să fi fost mai dispreţuit, mai defăimat, tratat cu mai multă cruzime ca acest împărat. Nu numai că Dumnezeu l-a azvârlit din înaltele sale onoruri încă în floarea tinereţii, dar a fost părăsit de prieteni, de gărzi, de servitări şi condamnat să fie batjocorit, complet gol, cu lovituri de ciomag, timp îndelungat, încât urmarea era moartea, şi a fost constrâns să se sinucidă. Dar ce dezonoare mai dezgustătoare se poate imagina ca cea pe care o suferă vrăjitorii, obligaţi să-l adore pe Satan, în chip de ţap urât mirositor, şi de a-i săruta în locul pe care nu îndrăznim să-l scriem nici să-l pronunţăm deschis. Totuşi, aceste lucruri le făcea zisul Heliogabalus.

HELIOTROP – Acest nume se dădea unei pietre prefioase, verde şi împestriţată sau cu vinişoare roşii căreia anticii îi atribuiau un mare număr de virtufi miraculoase. Pliniu afirmă că numele pietrei vine de la faptul că, dacă piatra e pusă într-un vas plin cu apă, razele soarelui care cad asupra ei reflectă culoarea sângelui, şi că scoasă din apă ea reprezintă soarele şi foloseşte pentru a observa eclipsele acestui astru. După alţii, ea are virtutea

de a face invizibil pe cel ce o poartă.

Planta heliotrop, care se spune că se roteşte după cursul soarelui, a fost de asemenea obiectul mai multor povestiri populare.

HENRI III – Fiul Catherinei de Medicis. Era plin de superstifiile mamei sale. Pentru a fi discreditat în faţă poporului, i s-a adus acuzaţia de sodomit şi vrăjitor. Au fost lansate împotriva lui pamflete instigatoare, într-unul din ele reproşându-i-se că a organizat la Luvru şcoli de magie şi că ar fi primit în dar de la maaicieni un demon familial, numit Terraqon, din ordinul celor 60 de spirite educate la şcoala lui Soliman. Ei se culca cu acest Terragon, pe care-l căsătorise cu contesa de Foix, care însă n-a putut trăi cu el pentru că era prea focos.

S-a mai spus despre Henri III că a adus o femeie uşoară ca să se prostitueze cu acest demon şi că această fată a fost să moară de frică. Din cauza acestei acuzaţii de vrăjitorie i s-a pus călugărului Jacques Clement pumnalul în mână. Cei ce se coalizaseră împotriva lui mai încercaseră să-l omoare împungând, la fiecare slujbă, imaginile în ceară ale acestui monarh, expuse pe altar.

Iată un extras din pamfletul intitulat Vrăjitor/ife lui *Henri* de *Valois şi ofrandele* pe care le *aducea diavolului în pădurea Vincennes* (Didier-Millot, 1.589), pamflet care a apărut cu câteva luni înainte de asasinarea regelui Henri III.

«Henri de Valois şi de Epernon, cu afli drăguţi ai lui, făceau aproape publică practica vrăjitoriei, devenită ceva comun la curte între aceia şi mai multe persoane devotate legii şi credinţei catolice. S-a găsit în casa Epernon un cufăr plin cu hârtii despre vrăjitorie, la care se adăugau cuvinte ebraice, caldebne, latine şi alte caractere necunoscute, discuri şi inele, în jurul cărora se aflau diverse figuri şi scriituri, chiar şi oglinzi, unguente şi droguri, cu nuiele albe, care păreau din alun, şi care erau arse, pentru a îndepărta groaza.

Mai târziu s-au descoperit, în pădurea Vincennes, doi satiri lucraţi în argint înalţi de patru picioare. Ei erau aşezaţi în faţa unei cruci din aur, în mijlocul căreia era încastrată o bucăţică de lemn din adevărata cruce a Mântuitorului. Oamenii politici afirmă că acestea erau nişte sfeşnice. Ceea ce ne face să credem contrariul este faptul că prin aceste corpuri nu treceau firele de bumbac care să folosească drept feştilă şi să poată fi aprinse, în chip de candele sau luminări, adăugându-se la aceasta şi faptul că stăteau cu spatele la adevărata cruce şi că doi îngeri sau două simple sfeşnice ar fi putut fi mai decente decât acei satiri, aşezaţi de păgâni prinţe zeii pădurilor, unde se ştie că acolo se găseşte mai mult ca oriunde răul. Aceste arătări diabolice au fost văzute de mai mulţi oameni din oraş. În afară de aceşti doi diavoli, s-a mai găsit o piele de copii, care fusese răzuită şi avea înscrise pe ea mai multe formule vrăjitoreşti în diverse caractere. Când mai mulţi vrăjitori au fost condamnaţi la moarte, în anii 1.586 şi 1587, Henri i-a absolvit de pedeapsă. Nu trebuie să ne mire faptul că, părăsindu-l pe Dumnezeu, l-a rândul lui Dumnezeu l-a părăsit. El mergea adesea în pădurea Vincennes, nu pentru a se ruga Celui de Sus, ci pentru a se deda practicilor vrăjitoreşti». […]

HENRI III – împărat al Germanilor. Fiind încă foarte tânăr, el obţinuse de ia un cleric sau de la un preot o micuţă canulă de argint cu care copiii se jucau stropind apă. Şi pentru ca să-i dea acest modest cadou, i-a promis acelui cleric că imediat ce va ajunge pe tron îl va face episcop. Henri a devenit împărat în 1139. Şi-a amintit de promisiune şi l-a făcut episcop. Dar imediat s-a îmbolnăvit. Trei zile a stat într-o totală inconştienţă. O slabă bătaie a pulsului a fost singura rază de speranţă că ar putea fi readus la viaţă. Toţi episcopii de la curte au căzut în rugăciune, au făcut cerului promisiuni şi au poruncit un post de trei zile, dând ei înşişi exemplu în acest sens. Regele s-a însănătoşit. Imediat l-a chemat pe acel prelat pe

care-l făcuse atât de repede episcop şi, cu aprobarea consiliului său, i-a luat titlul şi l-a închis. Şi pentru a justifica o hotărâre atât de ciudată a declarat că în timpul celor trei zile de letargie demonii se serveau de aceeaşi canulă de argint, prin care suflau un vânt atât de puternic, încât nu putea fi comparat cu cel de pe pământ. Această pedeapsă s-a încheiat printr-o altă minune: bolnavul a văzut cum vine spre el un bărbat tânăr, purtând în mână un potir cu apă, pe care a răspândit-o peste el şi imediat febra aceea miraculoasă i-a dispărut complet. Regele s-a simţit cu totul vindecat. Întâmplarea aceasta este demnă de Wilhelm de Malmesbury, istoric din secolul al XII-lea, care a cutezat să garanteze în Anglia o minune care spunea el că s-a petrecut în Germania cu multă vreme înainte şi asupra căreia noi nu vrem măcar să credem cele spuse de un scriitor de-al nostru.

HENRI IV – Rege al Angliei. Un prinţ luminat ca acesta n-ar fi trebuit să creadă în puterea universală a demonilor şi vrăjitorilor. Cu toate acestea, superstiţia era atât de înrădăcinată în popor, încât el a fost constrâns să-i lase să creadă. În comentariile lui Evelyn din Numismata, se spune că, ruinat după cheltuieli nebuneşti, Henri a căutat să-şi umple vistieria cu ajutorul alchimiei. Înregistrarea acestui ciudat proiect conţine cele mai solemne şi serioase principii ale existenţei şi virtuţilor pietrei filosofale, cu încurajări pentru cei ce se vor ocupa de căutarea ei, cu scutirea de orice fel de obligaţii faţă de legi şi interdicţii anterioare.

I s-a prezis că va muri ia Ierusalim: el s-a îmbolnăvit brusc ia abaţia de Westminster şi a murit într-o cameră numită *Ierusalim*.

HENRI IV – Rege ai Franţei. S-au făcut calcule destui de curioase asupra numărului 14 în legătură cu Henri al IV-lea. El s-a născut în secolul al XIV-lea, paisprezece decade şi paisprezece ani după Iisus Hristos. A venit pe lume la 14 decembrie şi a murit la 14 mai. A trăit de patru

ori 14 ani, 14 săptămâni, 14 zile.

HEPATOSCOPIE sau HIEROSCOPIE – Metodă de ghicire prin studierea ficatului victimelor în sacrificiile făcute de romani.

Unii vrăjitori moderni căutau şi ei viitorul în măruntaiele animatelor. Acestea erau de obicei o pisică, o cârtiţă, o şopârtă sau un liliac, o broască râioasă sau o găină neagră.

HERALDA – Fiica lui Diophante[41], de origine din

Macedonia. La vârsta adolescenţei, tatăl ei a căsătorit-o cu un anume Samiade. După un an de căsătorie Samiade a trebuit să facă o călătorie. În timpul absenţei sale, Heralda a căzut pradă unei boli ciudate: organele ei sexuale s-au umflat devenind un flegmon care se umfla în fiecare zi, cu inflamaţii şi febră violentă, de unde medicii au presupus că e vorba de un ulcer şi au făcut tratamentul de rigoare. În a şaptea zi, flegmonul s-a spart dintr-odată şi a apărut un membru viril. Heralda s-a întors vindecată acasă continuând să poarte îmbrăcăminte femeiască. La puţină vreme a revenit acasă Samiade şi negăsindu-şi Sofia acasă s-a dus la tatăl ei. Acesta însă a refuzat să-i permită s-o vadă, apoi l-a dat în judecată cerându-i să divorţeze. Dar judecătorii au hotărât să se întoarcă la soţul ei. Atunci, Heralda s-a ridicat, s-a dezbrăcat în faţa judecătorilor şi, cu un aer hotărât, le-a arătat că ea e bărbat, întrebându-i dacă legea obligă un bărbat să servească de femeie unui alt bărbat. După aceea ea a îmbrăcat haine bărbăteşti, şi-a luat numele de Diophante, ca şi tatăl ei, l-a urmat în luptă pe Alexandru, rege al Siriei. Samiade, înaţnorat încă de Heralda şi neputând s-o uite, s-a sinucis.

HERBADILLA – «Pe locul unde se află azi lacul Orand-Lieu din Bretania, exista altă dată o vale încântătoare şi mănoasă, umbrită de pădurea Vertave. Aici

41 Vestit matematician grec din secolul al IV-lea, născut la Alexandria. A trăit între 325 410.

se refugiaseră cei mai bogaţi cetăţeni din Nantes salvându-şi bogăţiile de rapacitatea legiunilor lui Cesar. Pe acest loc ei au clădit oraşul care s-a numit Herbadilla, din cauza frumuseţii câmpiilor din jur. Comerţul i-a ajutat să-şi crească averile, dar în acelaşi timp luxul a transportat până în sânul oraşului lor viciile romanilor, provocând astfel mânia Cerului. Într-o zi, când Sfântul Martin, obosit de cursele lui apostolice, se odihnea în apropierea Herbadillei, la umbra unui stejar, s-a auzit o voce care îi striga: «Credincios duhovnic al credinţei, fugi de cetatea aceasta a păcatului!» Sfântuf Martin s-a îndepărtat şi deodată, într-un zgomot cumplit, au ţâşnit apele, până atunci neştiute, şi care erupeau dintr-o peşteră adâncă. Valea unde se ridicase Babiionul bretonilor a fost înghiţită într-o clipă. La suprafaţa acestei ape sepulcrale ajungeau, prin mii de bule de aer, ultimele suspine ale celor ce-şi dădeau sufletul în adâncuri. Pentru a menţine veşnic trează amintirea pedepsei sale, Dumnezeu a permis să se audă încă, în străfundurile prăpastiei, sunetul clopotului oraşului înghiţit. Alături este o insulă în mijlocul căreia se află o piatră de forma unui obelisc. Această piatră închide intrarea adâncurilor care au revărsat apele lacului şi acolo este închisoarea unde un uriaş formidabil scoate răgete oribile.

La patru leghe depărtare, spre răsărit, se află o, piatră pe care oamenii o numesc Bătrâna Sfântului Martin; căci e bine de ştiut că această piatră are un chip omenesc şi că altă dată ea a fost o femeie adevărată care, întorcându-se, în ciuda interdicţiei şi ieşind din oraşul Herbadilla, a fost prefăcută în piatră». (M. de Marchangy, *Tristan*, *călătorul*, tom I.)

HERMAFRODIŢI – Dacă e să credem revelaţiile celebrei Antoinette Bourignon, nu ne mai putem îndoi că omul a fost creat dublu. Cu mult înainte de ea, în timpul pontificatului lui Inocenţiu al III-lea, s-a ridicat o sectă de novatori care susţineau că, la naştere, Adam era şi bărbat

şi femeie totodată. Pliniu ne spune că în Africa, dincolo de deşertul Zara, exista un popor de androgini care se perpetuau de la sine. Legile romane aşezau hermafrodiţii în rândul monştrilor şi îi condamnau ia moarte. Titus Livius şi Eutropius relatează că, lângă Roma, în timpul consulatului lui Claudius Neron, s-a născut un copil având ambele sexe, că senatul, îngrozit de o asemenea minune, a hotărât să fie exilat şi apoi înecat în mare. Copilul a fost închis într-un cufăr, pus într-o corabie şi de acolo aruncat în mare.

În cronica scandaloasă despre Ludovic al XI-lea se spune că un călugăr din Auvergne, având şi el ambele sexe, a rămas însărcinat, a fost prins, adus în faţa justiţiei şi închis până la naştere.

În vechile poveşti, hermafrodiţii aveau amândouă sexele, două capete, patru braţe şi patru picioare. Zeii, spune Platon, au creat mai întâi omul cu o înfăţişare rotundă, cu două corpuri şi două sexe. Aceşti doi oameni aveau o forţă atât de mare, încât au hotărât să declare război zeilor. Supărat, Jupiter, pentru a le slăbi forţele, i-a separat. Apoi Appolo a primit misiunea să ajusteze cele două corpuri, iar locul la care acest zeu s-a oprit şi a înnodat pieile a fost buricul. Aristotel adaugă că acest popor avea mamela dreaptă de bărbat, iar cea stângă de femeie.

HERMELIN – Demon familial-al unui preot pe care-l cunoştea Pico de la Mirandoia, care povesteşte el însuşi întâmplarea. «Acest preot, spune el, bea, mânca, dormea, vorbea cu demonul lui, care-l întovărăşea peste tot fără să fie văzut. Un om simplu, care nu putea înţelege misterul unor asemenea lucruri, era convins că acesta era nebun. Acest preot îşi numea demonul Hermelin».

HERMIONA – Demon deghizat în femeie şi care întovărăşea un preot vrăjitor, pe nume Benoît Berna, cu care a trăit mai mult de patruzeci de ani.

HIDROMANCIE – Arta de a prezice viitorul cu

ajutorul apei. Originea acestei practici este atribuită perşilor. Există mai multe metode: 1. Când după anumite invocaţii şi alte ceremonii magice se observă că pe apă sunt scrise numele persoanelor sau lucrurilor pe care doreşti să le cunoşti, aceste nume vor fi scrise pe dos. 2. Se foloseşte un vas plin cu apă şi un inel suspendat de un fir, cu care se loveşte de mai multe ori marginea vasului. 3. Se aruncă succesiv, la scurte intervale, trei pietricele într-o apă liniştită şi stătută. Cercurile care se formează la suprafaţă şi punctele de intersecţie sunt indicii pentru preziceri. 4. Se examinează atent mişcările şi agi taţi de valurilor mării. Sicilienii şi eubeenii se dedicau cu predilecţie acestei superstiţiiunii creştini orientali au chiar obiceiul să boteze în fiecare an marea, ca pe o fiinţă vie şi cu raţiune. 5. Se pot obţine preziceri din culoarea apei şi din figurile care se pot contura la suprafaţa ei. Astfel s-a întâmplat, după opinia lui Varron, ca la Roma s-a aflat care va fi soluţia pentru a ieşi din războiul cu Mithridate. Anumite râuri sau fântâni erau considerate în antichitate mai potrivite decât altele pentru asemenea operaţiuni. 6. Tot printr-o astfel de practică vechii germani îşi lămureau bănuielile legate de infidelitatea femeilor: ei aruncau în Rhin copiii nou născuţi, dacă înotau, însemna că sunt legitimi, iar dacă se duceau ia fund însemna că sunt bastarzi. 7. Se umplea o cană cu apă şi, după ce se pronunţau anumite cuvinte, se observa dacă apa clocotea sau dădea afară din cană. 8. Se punea apă într-un vas de sticlă sau de cristal, apoi se adăuga o picătură de ulei, omul imagin»ndu-şi că vede în apă, ca într-o oglindă, ceea ce-şi doreşte să afle. 9. Femeile germane practicau un al nouălea fel din această metodă: ele examinau cursul şi zgomotul pe care-l făceau apele fluviului în bulboanele şi vârtejurile care se formau, pentru a ghici viitorul lor. În sfârşit.

putem să ne mei referim fa o superstiţie care a fost multă vreme practicată în Italia. Când nişte persoane erau

bănuite de furt, i se scria fiecăruia numele pe o pietricică, aruncată apoi în apă. Această practică s-a reînnoit la grecii moderni, la izvoarele Parnasului şi ale Pindului, apa sfinţită fiind denumită de creştini «agheasmă». Dacă nu se mai întreabă soarta ascultând murmurul apelor, ca la fântâna lui Focide, se crede, în schimb, că dacă se bea această apă în zilele de panegiric consacrate de biserică, omul se va tămădui de boli.

Şi în B ret an ia era practicată această metodă.

HIEROOLIFE Mulţi istorici sunt de părere că înainte de a apărea literele nu exista altă metodă de scriere. Egiptenii şi-au creat ca metodă de scris o îmbinare de animale reale cu fiinţe himerice, cum ar fi grifonul, vasiliscut, fenixul etc. Ei exprimau sexul masculin printr-un vultur, pentru că *toţi vulturii sunt* femele şi *nu sunt fecundaţi decât de* vânt; inima o reprezentau prin două drahme, pentru că, spuneau ei, inima unui copil de un an nu cântăreşte decât doi groşi. O femeie care n-avea decât un copil o reprezentau printr-o leoaică, pentru că acest animal nu procrea decât o singură dată. Capra exprima fecunditatea, pentru că ea se împerechează din momentul când are şapte zile. Avortul era reprezentat printr-un cal care dă cu piciorul într-un lup, pentru că, spuneau ei, o iapă avortează în caz că merge pe urmele unui lup. Diformitatea era exprimată, printr-un urs, omul inconstant printr-o hienă, pentru că acest animal îşi schimbă sexul în fiecare an. O femeie care a născut o fată o reprezintă printr-un taur, cu capul întors spre umărul stâng, deoarece, după ce s-a împreunat, el se dă jos pe aceeaşi parte, vaca nu dă naştere decât unei viţele. Mai mulţi au considerat demne de crezare aceste hieroglife.

HIEROMNENON Piatră pe care anticii o foloseau în metodele lor de ghicire, dar despre care nu ne-a rămas nicio descriere.

HOREY – Nume pe care negrii de pe coasta occidentală a Africii a dau diavolului, care fără îndoială

este un negru renegat de asceţii musulmani. Ceremonia cârcumciziei este întotdeauna însoţită de mugetele acestui Horey. Este un sunet care seamănă cu vocea umană de bas. Se aude de la mică distantă şi produce o spaimă cumplită celor tineri. În clipa când începe, negrii prepară alimente pentru diavol şi le pun sub un copac. Tot ce i se duce este devorat pe loc, fără să rămână măcar un os. Dacă alimentele nu-i ajung, el găseşte posibilitatea să răpească un tânăr încă necircumcis. Negrii pretind că Horey îşi ţine prada în pântece până primeşte altă hrană şi că măi mulţi tineri au stat acolo zece – douăsprezece zile. După eliberare, victima rămâne mută atâta vreme cât a petrecut în pântecele diavolului. În sfârşit, toţi vorbesc cu groază de acest spirit al răului şi nu poţi să nu fii surprins de siguranţa cu care ei pretind nu numai că au fost răpiţi dar şi înghiţiţi de acel teribil monstru.

HUILA DE LIÈGE – Cărbunele care se găseşte în ţinutul Liège şi care aici este folosit pentru foc, ca şi la Londra, poartă numele, de huilă, din cauza unui mareşal pe nume Prudhomme *Houilleux*, care, se spune, l-a descoperit pentru prima oară. Nişte învăţaţi ne asigură că o fantomă cu chipul unui bătrân îmbrăcat în alb i-a arătat acestuia mina, de cărbuni şi apoi a dispărut. x

HUMMA – Zeul suprem al cafrilor, care aduce ploaia, face să bată vântul, aduce frigul şi căldura. Ei nu cred că trebuie să i se închine, deoarece, spun ei, zeul îi perpeleşte cu căldura şi uscăciunea, fără să păstreze cea mai mică proporţie a distribuirii ei.

HUNERIC – înainte de persecuţiile făcute de Huneric, fiul lui Genseric, rege al vandalilor, împotriva catolicilor din Africa, mai multe semne prevestitoare şi viziuni au anunţat această furtună. Pe muntele Zichen a fost văzut un om înalt care striga în dreapta şi în stânga: Ie şiţii Ieşiţi! De asemenea, în oraşul Cartagina, într-o biserică, un grup mare de etiopieni alungau sfinţii aşa cum păstorii îşi mână oile. Nu a existat vreodată o persecuţie a

ereticilor împotriva catolicilor mai crudă ca aceasta.

HÜNI – Vechii istorici atribuie acestui popor originea cea mai monstruoasă. Jordanes*O bâ* relatează că Filimer, rege al goţilor, invadând pământurile getice, n-a găsit aici decât vrăjitoare de o urâţenie înfricoşătoare, pe care le-a alungat departe de armata sa. Ele au rătăcit singure prin deşert, unde demoni masculi s-au împerecheat cu ele. Din aceste relaţii diavoleşti s-au

60 br Jordanes, călugăr, episcop şi istoric grec din secolul VI. Un strămoş al lui se spune că ar fi trăit în preajma lui Attila.

născut hunii, atât de des numiţi «copii ai diavolului». Ei erau oribili prin diformitate dar, oricât de urâţi ar fi fost, voiau femei frumoase. Şi cum nu găseau aşa ceva în ţara lor, făceau permanente invazii ca să răpească frumoasele Oreciei sau ale altor ţări vecine. Istoricii afirmă că privirea lor echivocă şi sălbatică, chipul strâmb, barba de ţap făceau să fie recunoscuţi în ei pe copiii diavolului.

HURII – Fecioare sfinte pe care Mahomet le-a promis adepţilor săi, spre veşnică plăcere, în paradis. Un înger de o frumuseţe extraordinară va veni, spun musulmanii, să prezinte fiecăruia dintre cei aleşi, într-un bazin de argint, o pară sau o portocală dintre cele mai apetisante. Fericitul musulman va lua acest fruct, îl va deschide şi din el va ieşi o fată a cărei graţie şi farmec vor întrece orice închipuire. În paradisul lui Mahomet există patru feluri de hurii: albe, verzi, galbene şi roşii. Corpul lor este din şofran, mosc, ambră şi tămâie. Şi dacă se întâmplă ca una dintre ele să scuipe pe jos, peste tot va pluti mirosul cel mai plăcut. Ele poartă faţa descoperită şi au înscris pe frunte cu litere de aur: «Oricine simte că mă iubeşte să împlinească voinţa Creatorului, să vină să mă vadă. Mă voi oferi lui şi-l voi satisface». Toţi cei care vor respecta legea profetului se vor uni cu aceste încântătoare fiinţe în corturi acoperite de perle albe, unde se vor afla şaptezeci de planşe din rubine, peste care vor sta şaptezeci de saltele, şi pe fiecare din ele

şaptezeci de sclave, fiecare dintre ele având pe o alta care să o servească şi să o ajute şi vor îmbrăca huriile cu şaptezeci de splendide rochii, atât de uşoare şi transparente încât vor lăsa să se vadă totul până în măduva oaselor. Musulmanii cei buni vor rămâne îmbrăţişaţi cu aceste fermecătoare neveste o mie de ani, şi ele vor continua să rămână fecioare.

HUTGIN – Demon bun de la natură, căruia îi place să-i cucerească pe oameni, să stea în societatea lor, să răspundă la întrebări şi să le facă servicii atunci când poate, iată una din numeroasele amabilităţi care i se atribuie: Un saxon, plecând într-o călătorie, i-a spus lui Hutgin că e neliniştit în legătură cu purtările soţiei lui, care în general era destul de nestatornică. «Prietene, îţi las în grijă pe soţia mea până mă întorc». Îndată ce i-a plecat bărbatul, femeia a dorit să-l înlocuiască. Dar demonul se aşeza între ea şi amantul ce şi-l aducea, fără să fie văzui, şi îl arunca pe intrus jos din pat, în aşa fel încât nimeni nu s-a putut bucura de grafiile ei, deşi în fiecare noapte şi chiar ziua îşi aducea în casă câte un bărbat. În fine, soţul a revenit. Hutgân a alergat la el şi»-a spus: «Bine că te-ai întors, că începusem să mă satur de misiunea ce mi-ai dat-o. M-am finut de cuvânt dar cu mare greutate, şi te rog să nu mai pleci, pentru că mai degrabă păzesc toţi porcii din Saxa decât pe nevasta ta».

HYACINT – Piatră prefioasă care se atârna la gât pentru a feri pe om de ciumă. În plus, ea avea calitatea să întărească inima, să ferească pe om de trăsnet, să-l ajute să se îmbogăţească, să-i crească prestigiul, prudenţa şi înţelepciunea.

HYMERA – O femeie din Siracuza, pe nume Hymera, a visat că se urcă la cer condusă de un bărbat tânăr pe care nu-l cunoştea. După ce i-a vizitat pe toţi zeii şi a admirat frumuseţea locuinţelor lor, a văzut pe tronul lui Jupiter, legat cu lanţuri de fier, un bărbat robust, cu pielea roşcată şi cu obrazul pătat de pistrui. Ea l-a întrebat pe

ghid cine este acel bărbat înlănţuit. Tânărul i-a răspuns că acela era destinul cel rău al Italiei şi Siciliei şi că atunci când va fi eliberat va aduce multe nenorociri. În acea clipă Hymera s-a trezit şi a povestit celor din jur visul. Câtva timp după aceea, când Denis Tiranul[42] a luat tronul Siciliei, Hymera l-a văzut intrând în oraş şi a strigat că acela era omul pe care l-a văzut înlănţuit în cer. Auzind aceasta, tiranul a poruncit să fie omorâtă.

Admiţând că această viziune a existat cu adevărat, e posibil ca figura sinistră a tiranului Siracuzei s-o fi impresionat pe Hymera şi să facă o apropiere confuză între acesta şi monstrul pe care-l văzuse în vis.

IALYSIENI – Popor despre care vorbeşte Ovidiu. Ochii acestor oameni aveau proprietatea magică ca atunci când priveau fix ia ce>? a, acel obiect sau fiinţă să fie distruse.

IBIS – Pasăre din Egipt, asemănătoare cu barza. Elianus spune că atunci când această pasăre îşi bagă capul şi gâtul sub aripi, corpul ei seamănă cu o inimă de om. Se spune că această pasăre a introdus practica spălării, cinste pe care o revendică şi barza. Egiptenii ti aduceau onoruri divine şi cei ce ucideau un ibis, chiar din neatenţie, erau condamnaţi la moarte.

ICHNEUMON – Şobolan care trăieşte în regiunile străbătute din Nil, căruia egiptenii îi întreţineau un cult special. El avea altare şi preoţi. Buffon afirmă că trăia în stare domestică şi era folosit, ca şi pisica, pentru a prinde şoareci. Era foarte mâncăcios. Era mai puternic decât pisica, se obişnuia cu orice, vâna păsări, animale, şerpi şi şopârle. Pliniu afirmă că acest animal se războia cu crocodilul, îl pândea în timp ce dormea şi dacă reptila aceasta imensă era atât de imprudentă încât să doarmă cu gura deschisă, ichneumonul intra în pântecele ei şi-i rodea

---

42 Tiran al Siracuzei între 405 - 367 înainte de Hrtstos, denumit şi Cel Bătrîn.

măruntaiele. De non pretinde însă că aceasta e o poveste ridicolă. Aceste două animale n-au niciodată de a face una cu alta, pentru că nu locuiesc în apropiere. Nu existau crocodili în Egiptul de Jos şi nici ichneumoni în cel de Sus.

IDOLI – Mergând odată în oraşul episcopal din Noua Cesaree, Sfântul Grigore Taumaturgul sau făcătorul de minuni a fost surprins, noaptea, de o ploaie puternică şi obligat să se adăpostească într-un templu al idolilor, faimos în ţară din cauza oracolelor care aveau loc aici. Mai întâi, el a invocat numele lui Iisus, s-a închinat de mai multe ori pentru a purifica templul şi şi-a petrecut noaptea cântând laude lui Dumnezeu, după obiceiul lui. După ce Grigore a plecat, a venit în templu preotul idolilor, care s-a pregătit să oficieze ceremoniile cultului său. Imediat i s-au înfăţişat demonii spunându-i că ei nu mai pot locui în templu de când un sfânt s-a culcat acolo. El a răspândit cu dărnicie tămâie, apoi a promis demonilor sacrificii, pentru a-i convinge să stea pe altarele lor. Dar degeaba! Puterea lui Satan se eclipsase în faţa celei a Sfântului Grigore. Supărat de a-şi vedea meseria periclitată, preotul l-a urmărit pe episcopul din Cesareea, ameninfându-l că-l va da în judecată dacă nu repară răul care l-a făcut. Grigore, care-l asculta fără să se tulbure, i-a răspuns cu sânge rece: «Cu ajutorul Domnului, eu alung demonii de unde-mi place, şi-i fac să intre unde-mi place». «Atunci permite-le să intre în templul lor», a răspuns preotul. Sfântul episcop a luat uneltele de scris şi a notat: «Grigore către Satan: Intră!» Preotul a dus scrisoarea la templu, a făcut sacrificii şi a avut satisfacţia să-şi vadă demonii revenind. Dar meditând apoi la puterea sfântului, s-a dus după el şi s-a instruit în religia creştină. Un singur lucru îl şoca: misterul încarnării Cuvântului. Grigore i-a explicat că acest adevăr nu se verifică prin raţiunea umană, ci prin miracolul forjei divine. «Ei bine, a spus preotul, comandă acestei stânci să se mute din loc şi să sară pe parpta cealaltă a drumului». Grigore a vorbit stâncii, care l-a ascultat ca şi cum ar fi

avut viaţă. Fără să se gândească, preotul şi-a părăsit casă, tot avutul, Sofia şi copiii, pentru a-l urma pe sfântul episcop şi în curând i-a devenit discipol.

IFUR ÎN – Infernul în credinţa galilor. Aceasta era o regiune întunecată şi înfricoşătoare, unde nu pătrundea soarele, plină de gângănii veninoase, de reptile, de lei furioşi şi lupi feroce. Criminalii erau închişi în peşteri şi mai îngrozitoare, aruncafi într-un heleşteu cu năpârci care ardeau cu veninul lor. Oamenii de nimic, cei care n-au făcut nici bine nici rău, stăteau în mijlocul vaporilor deşi şi pătrunzători care se ridicau deasupra acestei hidoase închisori. Cel mai mare supliciu al sufletelor închise aici era frigul teribil, care dădea şi numele acestui infern.

IERUSALIM – înainte de distrugerea Ierusalimului de către Titus[43], fiul lui Vespasian, s-a produs o eclipsă de tună, care a durat 12 nopţi. Într-o seară, la apusul soarelui, s-au văzut în văzduh care de război, cavaleri, cohorte de oameni înarmaţi, care, amestecaţi cu norii, acopereau tot oraşul şi îl împrejmuiau cu armata lor. În timpul asediului şi cu puţine zile înainte de distrugere? lui, a fost văzut apărând deodată* un bărbat necunoscut, care a început să umble pe străzi şi prin piefe, strigând fără încetare, timp de trei zile şi trei nopţi: «Nenorocire, fie Ierusalime!» A fost bătut cu vergi, lovit, pentru a-l face să spună de unde venea; dar fără să se vaite, fără să scoată un cuvânt, fără să dea semne că suferă, omul acela striga mereu: «Nenorocire, fie, Ierusalime!» în sfârşit, a treia zi, la aceeaşi oră la care apăruse prima oară, aflându-se pe metereze, el a strigat: «Nenorocire, mie!» şi o clipă mai târziu a fost zdrobit de o piatră aruncată de cei ce asediau oraşul.

IGNORANŢA – Sfântul Bonifaciu, episcop de Mayenne şi legat al Sfântului Scaun pe lângă Pepin cel

43 împărat roman între anii 79 - 81. Ierusalimul a fost cucerit ţi distrus de Titus încă din anul 70, în timpul domniei tatălui său, împăratul Vespasian.

Scurt, rege ai Franţei, l-a denunţat pe episcopul Virgiliu, excomunicat de papa Zacharia drept eretic, pentru că în problema ignorantei erau de păreri diferite.

Cei care au învăţat că oceanul e sărat de frică să nu se altereze şi că mareele există doar pentru a conduce vasele spre porturi ştiu desigur că Mediterana are porturi dar n-are maree, pentru că n-are reflux.

Putem să ne referim ia rpii de exemple de acest fel, pe care le vom găsi şi la noi şi aiurea. Ne vom mulţumi să prezentăm aici doar exemple de predicatori ignoranţi, pe care ar fi trebuit să le includem la cuvântul «absurditate». Nu numai în vremurile trecute s-au auzit din amvon lucruri ridicole. Nu cu mult timp în urmă, un predicator englez compara Sfânta Treime cu o marmită cu trei picioare, iar grafia divină cu supa care fierbe în marmită.

Într-o predică despre judecata din urmă, un predicator din secolul al XVI-lea, vorbind despre trompetele teribile care vor scula morfii din mormânt, spunea: «Da, le veţi auzi, păcătoşilor, când vă veţi aştepta mai puţin, poate chiar mâine. Ce spun eu mâine? Poate chiar acum!» în aceeaşi clipă bolta bisericii a răsunat de sunetul unei duzini de trompete pe care el le plasase anume acolo. Credincioşii au intrat într-o panică de moarte. Unii şi-au zgâriat fefele, alţii au încercat să scape în grabă. Li se părea că văd deschizându-se prăpastia infernului. Unii au fost strivifi în mulţime, alţii călcafi în picioare său lovifi de scaunele şi băncile care se răsturnau în toate părfile. Mai multe femei gravide au avortat şi mulţi copii au murit de spaimă. În sfârşit, dezordirted, strigătele, disperarea, moartea, toate exprimau confuzia unui oraş în plin jaf. Iar apostolul fanatic, de atunci, a fost văzut de navarezi foarte favorabil.

În ultimele secole, slujitorii Evangheliei, în loc să spună poporului adevărul, se distrau făcând cele mai oribile minuni. E adevărat, unii n-au avut decât rezultate ridicole, dar, oricum, în loc să slujească religia, asemenea

metode i-au adus doar ruina.

Un preot, în momentul cel mai important al predicii sale, a poruncit cerului să trimită focul pe pământ. Un copil pus de el în clopotniţă arunca imediat, în mijlocul bisericii, un pumn de câlfi aprinşi, spre marea spaimă a credincioşilor. Preotul, fără îndoială încântat de efectul salutar produs de miracol în inimile oifelor lui, a repetat de mai multe ori experienţa, până când copilul i-a strigat de sus, printr-o gaură: «Părinte, nu mai am <râlt*» – Ceea ce trebuie să fi transformat spaima credincioşilor în hohote de râs [...] Părintele Chartenier, dominican, excela prin deformarea legendelor Noului şi Vechiului Testament. Astfel, într-o predică, el relata aşa convertirea Mariei Magdalena: Era – spunea el – o mare doamnă, foarte liberă în moravuri. Într-o zi se ducea la casa ei de la tar, întovărăşită de marchizul de Bethania şi de contele de Emaus. Pe drum, s-au întâlnit cu o mare mulţime de oameni, bărbaţi şi femei, adunaţi pe o câmpie. Grafia divină a început să se vadă. Magdalena a oprit rădvanul şi a trimis un paj să afle ce se întâmplă acolo. Pajul a revenit şi i-a spus că abatele Iisus fine o predică. Ea a coborât cu cei doi cavaleri, s-a dus la locul unde stătea mulţimea, l-a ascultat cu atenţie pe abatele Iisus şi a fost atât de pătrunsă încât, din acel moment, ea a renunţat la vanităţile mondene [...]

IMAGINAŢIE – Visele, iluziile, senzaţiile de panică, superstifiile, prejudecăţile, prezicerile, «castelele în Spania», fericirea, gloria şi toate acele basme despre spirite, fantome, vrăjitori şi diavoli sunt copiii imaginaţiei. Domeniul ei este imens, imperiul ei este despotic. Numai o mare putere a minţii omului îi poate reprima salturile. S-au văzut nu numai un sculptor adorându-şi idolul de lemn pe care l-a lucrat, nu numai un pictor îngenunchind în faţa operei mâinilor sale, dar un singur teolog îngrozit de poveştile sale.

Un atenian, visând că e nebun, a fost atât de şocat în

imaginaţia sa, încât la sculare s-a comportat ca un nebun, aşa cum credea el că se poartă un nebun şi, într-adevăr, şi-a pierdut minţile. […] Exista la Atena un nebun care se credea stăpânul tuturor vaselor care intrau în portul Pireu şi dădea toate dispoziţiile în acest sens. Horatiu vorbeşte de un alt nebun, care se credea tot timpul la spectacol şi urmat de o trupă imaginară, avea în cap un adevărat teatru, în care era şi actor şi spectator. Altfel, îşi îndeplinea toate îndatoririle din viaţa civilă.

La un maniac se observă lucruri singulare: îşi închipuie că e călugăr, că e un vas de lut sau un şarpe; un altul se crede zeu, orator, comedian sau Hercule. Şi printre oamenii despre care se crede că sunt în toate minţile, există oare destui care-şi fin în frâu imaginaţia şi se arată scutiţi de slăbiciuni şi greşeli?

Un om sărman şi nenorocit şi-a fixat atât de adânc ideea bogăţiei, încât a ajuns să se creadă în cea mai mare opulenţă. Un medic l-a vindecat şi el şi-a regretat nebunia.

Imaginaţia, care aduce omului atâtea necazuri şi rele, uneori aduce şi fericire: ea hrăneşte speranţele şi leagănă himerele. Fără imaginaţie omul ar avea câteva necazuri mai puţin, dar n-ar mai avea bucurii.

Lemnius relatează că un împărat a condamnat la moarte un tânăr frumos acuzat de viol. Acesta a fost atât de afectat de această veste, încât i-au albit barba şi părul, iar obrazul i s-a schimbat atât de tare în câteva ore încât, apărând la tribunal pentru a i se comunica pedeapsa, nimeni nu l-a recunoscut, nici măcar împăratul, care a fost sigur că i s-a adus o altă persoană sau că vinovatul şi-a albit părul pentru a se desfigura. Dar dându-şi seama că era vorba de efectul natural al fricii de supliciu, acel împărat a fost pătruns de compasiune şi l-a iertat pe tânăr, judecând că a fost destul de pedepsit de revoluţia ce a operat-o în el teama de pedeapsă.

Hequet vorbeşte de un bărbat care, culcându-se cu părul negru, s-a sculat dimineaţă cu părul alb, deoarece

visase că a fost condamnat să suporte un supliciu crud şi infamnat. În Dicţionarul de poliţie întocmit de Des Essarts se consemnează cazul unei fete căreia o vrăjitoare i-a prezis că va fi spânzurată, ceea ce a produs un asemenea efect asupra imaginaţiei ei, încât în noaptea următoare a murit sufocată. […]

IMPAR – O încredere superstiţioasă a atribuit, în toate timpurile, destule prerogative numărului impar.

La romani, numerele pare treceau de rău augur, pentru că, fiind egal divizibile, erau simbolul mortalităţii şi ai distrugerii. Din cauza aceasta, Numa, corectând anul naşterii lui Romulus, a mai adăugat o zi, ca să facă numărul impar. Prin numerele impare se prescriu operaţiunile cele mai misterioase în cărfile de magie. Alchimistul D'Espagnet, în descrierea grădinii înţelepţilor, plasează la intrare o fântână cu şapte izvoare. Aici, spune el, trebuie să bea apă balaurul, prin numărul magic de trei ori şapte şi aici trebuie să căutăm trei feluri de flori neapărat necesare pentru a reuşi într-o mare acţiune.

Încrederea în numărul impar s-a stabilit chiar şi în medicină: anul climateric este, în viaţa omului, un an impar, iar între zilele critice ale unei boli numerele impare sunt dominante fie prin numărul lor, fie prin forfa lor.

INCENDII – în 1807, un profesor din Brunswick a anunţat că el vinde un praf pentru incendii, aşa cum un spifer ar vinde praf de gândaci […] Ca să salvezi o clădire, nu era nevoie decât să presari pe ea puţin din acel praf: două uncii ajungeau pentru suprafaţa unui picior. Şi cum livra nu costa decât 7 – 8 bani, şi cum suprafaţa corpului uman nu depăşea 1.7 picioare, era posibil ca numai cu 17 bani şi 6 dinari, cel mult, să-l facă pe om incombustibil. Câţiva oameni creduli au cumpărat praful doctorului. Cei mai rezonabili şi-au dat seama că acesta vrea să atragă publicul şi şi-au bătut joc de el. Părinţii noştri stingeau incendiile cu relicve şi anafura, dar noi suntem destul de decăzuţi.

INCHIZIŢIE – «52. Şi au trimis vestitori înaintea fetei sale şi mergând au intrat într-un oraş al samarinenilor, ca să-i gătească lui. 53. Şi nu l-au primit pe dânsul, că fata lui era mergând spre Ierusalim. 54. Şi văzând ucenicii lui, Iacov şi Ioan, au zis: Doamne, voieşti să zicem ca să se pogoare foc din cer şi să-i mistuiască pre ei, precum şi Ilie a făcut? 55. Dar Iisus întorcându-se i-au certat pre dânşii şi au zis: Nu ştiţi ai cărui duh sunteţi voi. 56. Că fiul omului n-a venit să piarză sufletele oamenilor, ci să mântuiască. Şi au mers în alt sat.»[44]

Şi totuşi, în numele acestui sublim om ai legii, care a venit să înlăture sacrificiile sângeroase şi să-l aducă pe om spre cultivarea binelui, în numele celui care a spus delatorilor femeii adultere: «Acel dintre voi care este fără de păcat să arunce primul piatra», în numele său, la popoarele creştine, inchiziţia a jertfit mii de victime, într-o sărbătoare a religiei, oferind cu mâinile sale nelegiuite Dumnezeului iertării sângele omului şi numind acest act monstruos de atrocitate «act de credinţă».

În primele trei secole ale existenţei Biserici: „Sfinţii Ignaţiu, Irineu, Justin, Origen, Clement din Alexandria, Tertulian s-au mulţumit să scrie împotriva ereticilor şi când un popor fanatic a vrut să-l masacreze pe Manes[45], episcopul de Cashara, Arhelaus a alergat să-i ia apărarea şi l-a scos din mâinile acestor furibunzi. Poate că această conduită provine din neputinţa de a acţiona altfel, pentru că de la începutul secolului al IV-lea, când împăraţii s-au creştinat, papii şi episcopii au început persecuţiile imitându-i pe păgâni. Până atunci ereziile nu erau pedepsite decât pe linie canonică. Împăratul Teodoski şi urmaşii lui au ordonat pedepse corporale. Cei mai

44 Biblia. Luca, cap. 9 (Traducerea după ediţia Sfîntului Sinod, Bucureşti, 1914).

45 Manes sau Maniheus, mort în anul 273, fondatoul maniheismului, teorie care atribue creaţiei ideea celor două principii, binele şi răul, în luptă unul contra celuilalt.

periculoşi erau consideraţi maniheiştii: în anul 382 Teodosiu[46] a emis o lege care îi condamna la pedeapsa capitală, la confiscarea, bunurilor în folosul statului şi-l însărcina pe prefectul pretoriului să numească *inchizitori* şi *delatori* pentru a-i descoperi şi trage la răspundere.

Puţin după aceea, împăratul Maxi mus[47] a dat pe mâna călăului, la Trèves, pe spaniolul Priscillian şi pe adepţii lui, ale căror opinii au fost considerate eronate de către episcopii spanioli. Aceşti prelaţi au cerut cu o «milă» atât de zeloasă ca priscillianiştii să fie schingiuiţi, încât împăratul nu le-a putut refuza nimic. Nu a depins însă de ei ca să nu i se taie capul Sfântului Martin, ca unui eretic, pentru că a cerut ca lui Priscillian şi adepţilor lui să li se comute pedeapsa cu moartea şi să fie trimişi în exil. Sântul Martin a fost fericit să plece din Trèves şi să se întoarcă la Tours.

Asemenea măsuri s-au înmulţit în secolele următoare. Papii au profitat de slăbiciunea suveranilor lor pentru a-şi asuma drepturi fără limită. Puterea lor în timp a ajuns atât de mare, încât tronurile n-au mai avut stabilitate decât dacă erau date sau acceptate de papă. În anul 754, papa Ştefan al II-lea i-a dezlegat pe francezi de jurământul de credinţă făcut lui Childeric al III-lea, regele lor legitm, şi a permis cu de la sine putere lui Pepin, fiu al lui Carol-Martel, să se încunune cu coroana Franţei. În anul 800, papa Leon al III-lea l-a încoronat pe care! cel Mare ca împărat al Orientului. Aceşti doi regi au primit, cel puţin în aparenţă, ca pe o mare onoare sceptrul din mâna papei. Ei nu prevăzuseră că acest sistem nepolitic îi obliga, pe ei şi pe urmaşii lor, să se târască la picioarele Romei. La sfârşitul secolului al I X-lea, papa Ioan al VIII-lea a inventat indulgenţele pentru cei ce mureau luptând împotriva

46 Teodosiu, împăratal romanilor între 379 - 395, născut în Spania. A susţinut creştinismul, creînd şi primele legi care să-l consolide- ze.

47 Maximus, împărat roman între 382 - 388, a domnit în Galia şi în Spania.

ereticilor. 120 de ani mai târziu, Sylvestru al II-lea chema pe creştini la eliberarea Ierusalimului. Prima cruciadă a avut loc sub pontificatul lui Urban al II-lea, care a propovăduit-o în toată Europa. Acest război nedrept şi fără motivaţie, murdărit de cele mai monstruoase crime şi cele mai crude excese era comandat de Godefroi de Bouillon, care a cucerit Ierusalimul în anul 1099. Armata cruciaţilor era imensă, dar compusă mai cu seamă din fanatici sau scelerati care aveau la activ crime, care mergeau să caute în Ţara Sfântă indulgenţele Sfântului Părinte şi bogăţiile sarazinilor.

Alexandru al III-lea a urcat în scaunul Sfântului Petru în anul 1181. El i-a excomunicat pe creştinii eretici şi, confundându-i cu necredincioşii, el a dat indulgenţe şi a acordat viaţă veşnică celor care mureau combătându-i. De atunci, toţi creştinii ortodocşi trebuiau să-i denunţe pe fraţii lor bănuiţi de erezie. Nenorocire pentru cel care îndrăznea să le ofere adăpost! Duceau cu ei anatema. Excomunicarea se întindea şi asupra celui ce aţâţa la erezie, ca şi asupra ereticului, iar bunurile celui ce i-ar fi protejat erau confiscate, ca şi ale proscrisului pe care l-a protejat.

La începutul secolului al XIII-lea, ereticii din oraşul Albi, din sudul Franţei, au fost acuzaţi de tulburări, li s-a declarat război, care a fost cumplit. A fost propovăduit de Sfântul Dominic, în nomele papei Inocentiu al III-lea. Simon, conte de Montfort, a fost şeful, iar contele de Toulouse şi cea mai mare parte a oamenilor săi au fost victimele. Ca urmare a acestui război, inchiziţia a început să se ridice. A instituit-o Inocenţi cu al tll-lea, în anul 1208, în ţinutul Languedoc din Franţa, nu fără mari eforturi. Pierre de Castelnau, trimis de papă ca să predice împotriva ereticilor, a fost asasinat de cei din Albi, deoarece îl amenința pe contele Raymond, protectorul lor. Când s-a aflat despre moartea sa, a fost pus în rândul martirilor Bisericii şi au încercat să-l răzbune: mii de

nenorociţi din acest oraş au pierit în flăcări, spre cinstea unei religii care avea la temelie blândeţea şi toleranţa.

Inocentiu al III-lea a murit în 1216, înainte de a fi putut să pună inchiziţia pe baze solide. Honorius ai 11 I-lea, care i-a urmat în scaunul papal, a fost dispus să continue această nobilă experienţă. El i-a scris Sfântului Dominic încurajându-l să continue cu zel lucrările pe care le conducea, pentru cea mai mare slavă a Domnului. Dominic s-a achitat foarte bine de această misiune, în timp ce el organiza inchiziţia ia Albigenzi, Honorius o făcea în Italia. În 1224 ea funcţiona aici, încredinţată călugărilor dominicani. Cinci ani mai târziu, papa Grigore al IX-lea a îndreptat inchiziţia spre tribunal, consfinţind-o prin 4 egi. […] în 1233, când, Sfântul Ludovic a dat inchiziţie/din Franţa o consistenţă solidă, după legile conciliului de la Toulouse, Narbonna şi Beziărs, Grigore al I Xhlea s-a gândit s-o facă să înflorească şi în Spania. Încă de la înfiinţarea inchiziţiei existau călugări dominicani în regatele Castiliei, Navarei şi Aragonului. Prin urmare, e posibil ca ea să fi funcţionat deja, deşi era departe de splendoarea pe care avea să i-o dea Sfântul Ferdinand, regele Spaniei. Papa Grigore al IX-lea a trimis tuturor episcopilor acestor regate, în special lui Esparrago, episcop de Tarragona, dispoziţii în care îi cerea să numească inchizitori şi să-i trimită în parohii. Papa Inocentiu al IV-lea a sfârşit prin a perfecţiona această sfântă instituţie. Papa Urban al IV-lea, devenit de atunci sfânt, s-a ocupat şi el cu spor de aceasta şi a ştiut să aprecieze zelul călugărilor predicatori. Imediat puterea inchiziţiei n-a mai avut limite. La început, totuşi, ea nu avea dreptul să pronunţe pedeapsa cu moartea. Dar s-a consolidat repede, pentru că legea unui suveran obliga pe judecător să condamne la moarte orice acuzat trimis la tribunal de inchiziţie cu acuzaţia de erezie. E destul de surprinzător să observăm că inchizitorii înserau la sfârşitul sentinţei o formula în care judecătorul era rugat să nu

aplice ereticului pedeapsa capitală, în vreme ce s-a dovedit, prin multe exemple, că dacă judecătorul, pentru a se conforma rugăminţii inchizitorului, nu trimitea pe vinovat la moarte, era el însuşi dat în judecată, ca suspect de erezie, conform unei dispoziţii din regulament, articolul 9. Bănuiala rezulta bineînţeles din neglijenta judecătorului, care nu respecta legile civile cu privire la eretici, deşi se angajase prin jurământ să o facă. Deci această rugăminte, spune D. Llorente, nu era decât o formalitate zadarnică, dictată de ipocrizie, care singură ar fi fost capabilă să dezonoreze sfânta instituţie. Cum prima lege a conciliului de la Toulouse, din anul 1229, ordonase episcopilor să aleagă în fiecare parohie un preot şi doi-trei laici cu o bună reputafie, care să jure că vor căuta permanent pe eretici, în case, în pivniţe, în orice loc s-ar fi ascuns şi să-l anunţe imediat pe episcop, pe seniorul locului sau pe administratorul lui, după ce şi-au luat toate măsurile ca ereticii descoperiţi să nu poată fugi, inchizitorii acţionau cu acordul episcopiilor. Închisorile episcopale şi ale inchiziţiei erau adesea aceleaşi şi cu toate că în cursul procedurii inchizitorul putea acţiona în numele lui, el nu putea, fără intervenţia episcopului, pronunţa sentinţa definitivă, nici condamna la închisoare pe viaţă. Disputele frecvente între episcopi şi inchizitori asupra limitelor autorităţii lor, asupra rămăşifelor păminteşti ale condamnaţilor, l-au determinat pe papa Sixtus al IV-lea, în 1473, să declare inchiziţia independentă şi s-o separe de tribunalul episcopilor.

Disensiunile dintre episcopi şi inchizitori au slăbit vechea inchiziţie în Spania. Se pretinde chiar că aici ar fi fost îndepărtată cu totul, când Ferdinand al V-lea, soţul celebrei Isabeila, s-a urcat pe tronul Castiliei. El a adăugat acestei coroane pe cea a Aragonului, prin moartea lui Ioan al II-lea, tatăl său, cea a Grenadei, pe care a cucerit-o de la mauri şi cea a Navarrei, pe care a răpit-o lui Ioan Albert. Imediat ce s-a urcat pe tron Ferdinand şi Isabeila s-au

preocupat de întărirea glorioasei inchiziţii. Aceasta este cea care a dominat în Spania de la 1481 până în secolul al XIX-lea. Inchizitorii şi-au stabilit tribunalul în mănăstirea Sf. Paul a părinţilor dominicani din Sevilla, şi aceasta s-a întâmplat la 2 ianuarie 1481, când a fost promulgat primul lor act juridic.

Când a văzut că inchiziţia se întărea, papa a fost rugat să dea acestui tribunal o formă care să mulţumească pe toată lumea. Se cerea ca procesele care au loc în Spania să fie definitive şi fără apel la Roma. Isabella se plângea, în acelaşi timp, că a fost acuzată că n-avea alte scopuri decât să-şi însuşească, împreună cu inchizitorii, averile celor condamnaţi. Papa Sixtus al IV-lea a acceptat totul, a lăudat zelul reginei şi şi-a reprimat orice mustrare de conştiinţă în legătură cu confiscările. O bulă din 2 august 1483 stabilea, în Spania, un mare inchizitor general, căruia îi erau supuse toate tribunalele sfintei instituţii. Această funcţie a primit-o Thomas de Torquemada, fanatic de o cumplită sălbăticie, capabil, mai mult decât oricare altul, de a îndeplini intenţiile lui Ferdinand şi Isabellei, înmulţind confiscările şi condamnările. Inchiziţia a condamnat, sub acest monstru, mai mult de 10.000 de victime pe an, iar el a deţinut funcţia de mare inchizitor timp de 18 ani... Era atât de detestat, încât nu ieşea decât escortat de 250 funcţionari ai inchiziţiei. Avea pe masă, în permanenţă, un dinte de licorn, căruia i se atribuia virtutea de a descoperi şi de a anihila acţiunea otrăvurilor. Cruzimea lui i-a atras numeroase plângeri, încât însuşi papa a fost înfricoşat şi marele inchizitor a trebuit să se justifice de trei ori în faţa sfântului părinte. La solicitarea aceluiaşi Torquemada, Ferdinand al V-lea, supranumit Catolicul, a alungat din regatul său toţi evreii, acordându-le trei luni, din clipa publicării edictului, după care le era interzis sub pedeapsa cu moartea să mai rămână pe pământurile Spaniei. Aveau voie să ia cu ei tot avutul, însă fără aur şi argint.

Torquemada şi-a întemeiat acest edict, în dioceza din Toledo, pe o interdicţie dată tuturor creştinilor, sub pedeapsa de excomunicare, de a oferi ceva evreilor, chiar şi lucrurile necesare vieţii. După aplicarea acestei legi, au plecat din Catalonia, din regatul Aragon, Valencia şi alte provincii supuse dominaţiei lui Ferdinand, aproximativ un milion de evrei, dintre care cei mai mulţi au pierit în mizerie. De aceea evreii au comparat răul pe care l-au suferit în acele timpuri cu cele de pe vremea lui Titus şi Vespasian. Expulzarea evreilor a produs o mare satisfacţie tuturor regilor catolici. După ce s-au scurs cele trei luni acordate prin edict, inchizitorii au început cercetările. Cu toate că nu mai rămăseseră atunci decât puţini evrei în Spania, au fost o mulţime de victime şi numărul nenorociţilor condamnaţi ca evrei a fost enorm, în comparaţie cu numărul real de evrei ce au făcut imprudenta de neconceput să nu fugă din ţările lui Ferdinand al V-lea. Au fost prinşi, ca evrei eretici, cercare mâncau împreună cu evreii, sau chiar numai aceeaşi carne pe care o mâncau evreii, cei ce recitau psalmii lui David fără să adauge la urmă *Gloria pairi*, cei care mâncau lăptuci în ziua de Paşti, cei care făceau horoscopul copiilor lor, cei care luau masa cu rudele şi prietenii în ajunul unei călătorii, aşa cum fac evreii, cei care, pe patul de moarte, întorceau capul la perete, cum a făcut regele Ezechia, cei care făceau elogiul funebru al morfi16 rt cei care stropeau cu apă în casa morţilor etc.

Marele număr de condamnaţi la moarte prin foc a obligat pe prefectul de Sevilla să construiască în afara oraşului un eşafod de piatră permanent, care s-a păstrat până în zilele noastre sub numele de Ouemadero (loc al focului). Aici erau aduşi ereticii şi ei piereau în flăcări.

În 1484, Ferdinand al V-lea a stabilit sediul sfântului oficiu în Aragon. Aragonezii, după numeroase eforturi de a împiedica înălţarea acestui odios tribunal în ţara lor, l-au asasinat pe primul inchizitor ce le-a fost trimis. El se

numea Pierre Arbuăs d'Epila. El purta sub haine o cămaşă din zale iar sub bonetă o calotă de fier. Conjuraţii, lovindu-l la gât, au rupt brida armurii de la cap şi i-au aplicat lovitura mortală, în biserica metropolitană din Saragosa, la 15 septembrie 1485. Această crimă a produs o răzmeriţă care a înspăimântat lumea şi a uşurat instalarea inchiziţiei la Saragosa. Pierre d'Epila a fost considerat martir al credinţei – El făcea minuni şi papa Alexandru al VII-lea i-a canonizat în 1664. Inchizitorii i-au prins pe asasini şi au ars 200 de aragonezi. Un număr şi mai mare a pierit în temniţe sau din cauza ereziei sau pentru că au aprobat uciderea lui Epila. Asasinii principali au fost târâfi pe străzile Saragosei, apoi au fost spânzurati, cadavrele le-au fost despicate şi membrele expuse pe drumurile publice. Printre aceştia se numărau câteva nume ilustre ale familiilor din Saragosa. Inchiziţia nu i-a cruţat deloc: se ştia, că acest tribunal insolent nu are nimic sfânt. Un nepot al lui Ferdinand al V-lea, fiul nefericitului Don Carlos, a fost târât în închisorile inchiziţiei, de unde nu a ieşit decât ca să-şi ispăşească public pedeapsa, pentru că ar fi ajutat câţiva cetăfeni acuzaţi de erezie să fugă. În sfârşit, în ciuda opoziţiei tuturor provinciilor aragoneze, inchiziţia a prins rădăcini în acest regat şi îndată i s-au făcut văzute ravagiile. În 1492, Ferdinand şi isabella au cucerit regatul Grenadei. Maurii le-au oferit noi victime şi noi bogăţii, pe măsura aviditătţii inchizitorilor. În 1502, maurii au fost alungaţi din Grenada, aşa cum fuseseră alungaţi evreii din toată Spania.

Pentru a nu îl plimba pe cititor prea mult în câmpul atrocităţilor politice, cu atât mai îngrozitoare cu cât efectul lor a fost mult mai răspândit, e suficient să arătăm că inchiziţia s-a stabilit în Sicilia în 1503, că în 1515 aici se aflau deja inchizitori, la fel de aroganţi ca şi în Spania, că acest tribunal al sângelui s-a impus imediat la Napoli, în Malta, în Sardinia, în Flandra, la Veneţia, în lumea nouă etc. Şi că peste tot el n-a făcut altceva decât să slăbească,

prin râurile de sânge care au curs, temeliile religiei creştine.

Portugalia nu cunoştea decât puţin sfânta inchiziţie, cu toate că, de la începutul secolului al

XV-lea, papa Bonifaciu ai IX-lea avusese acolo delegaţi fraţi predicatori, care mergeau din oraş în oraş să-i ardă pe eretici, pe musulmani şi pe evrei. Ei erau însă ambulanţi şi chiar regii se plângeau de abuzurile lor. Papa Clement al VII-lea a vrut să le dea posibilitatea să se fixeze în Portugalia, cum era în Aragon şi Castilia. Au existat dispute între pontificatele de la Roma şi cel din Lisabona. Spiritele s-au încins, inchiziţia era în suferinţă şi nu era instalată perfect. În 1539 a apărut la Lisabona un legat al papei care – spunea el – dorea să instaureze sfânta inchiziţie pe baze de neclintit. El aducea regelui scrisori din partea papei Paul al III-lea, având scrisori şi pentru principalii ofiţeri de la curte. Patentele lui erau parafate şi sigilate. El pretindea că are cele mai mari drepturi pentru a numi un mare inchizitor şi pe toţi judecătorii sfântului oficiu. Era un om viclean, pe nume Saavedra, care ştia să falsifice orice semnătură, să fabrice şi să aplice sigilii false. Învăţase această meserie la Roma şi se perfecţionase la Sevilla, de unde venea împreună cu alţi doi escroci. Avea o mare suită, formată din 120 slujitori. Pentru a subvenţiona aceste imense cheltuieli pentru el şi oamenii lui, a împrumutat sume mari, la Sevilla, în numele camerei apostolice de la Roma. Totul era pus la cale cu şiretlicurile cele mai orbitoare.

Mai întâi, regele Portugaliei a fost mirat că papa i-a trimis un legat fără să-l fi prevenit. Acesta i-a răspuns cu demnitate că într-o chestiune atât de grabnică cum era instituirea inchiziţiei, sfinţia sa nu putea accepta nicio amânare şi că regele ar fi trebuit să fie onorat că primul curier care îi aducea noutatea era un legat ai sfântului părinte. Regele nu a îndrăznit să se opună. Chiar în aceeaşi zi, legatul a numit un mare inchizitor, trimiţând

peste tot să se strângă impozite, şi înainte ca regele să aibă un răspuns de la Roma, acesta strânsese mai mult de 200.000 de scuzi.

În acest timp, marchizul de Villanova, senior spaniol, de la care legatul împrumutase bani, cu semnături false, s-a hotărât să se descurce singur, decât să se compromită cu acest pungaş la Lisabona. Legatul îşi făcea atunci turneul la frontierele Spaniei. El l-a ajuns împreună cu 50 de oameni înarmaţi, l-a legat şi l-a dus la Madrid. Escrocheria a fost descoperită la Lisabona. Consiliul de la Madrid l-a condamnat pe legatul Saavedra să fie biciuit şi la 10 ani de galeră. Dar ceea ce a fost mai teribil, Papa Paul al IV-lea a confirmat tot ceea ce înfăptuise acel escroc, rectificând doar, cu toată puterea divină pe care o definea, micile imperfecţiuni ale procedurii şi ceea ce era omenesc a devenit sfânt. «Ce interesează de ce braţ găseşte de cuviinţă Dumnezeu să se servească?» în rest, spune Voltaire, se cunosc toate procedurile acestui tribunal: eşti arestat pe baza unei simple denunţări, din partea unei persoane oricât de infame; un fiu îşi poate denunţa tatăl, o femeie, soţul, niciodată nu eşti confruntat în faţa acuzatorilor; bunurile sunt confiscate în profitul judecătorilor; în felul acesta s-a comportat inchiziţia până în zilele noastre: ea s-a răspândit în toată lumea creştină, ceea ce l-a făcut pe Luigi Paramo să spună, în cartea sa despre originile inchiziţiei, că acel arbore înflorit şi verde şi-a întins rădăcinile şi crengile peste tot pământul producând fructele cele mai dulci.

Legile pe care Sfântul Dominic le-a dat sfântului oficiu nu le-a luat din Evanghelie, ci din codul vizigoţilor, cărora le-a adăugat noi orori. Au fost găsite toate aceste opere îngrozitoare, care au revoltat omenirea la gândul că li s-ar putea supune. Germania şi Anglia s-au revoltat. Ţările de Jos s-au ridicat şi ele şi 200.000 de oameni au pierit apărându-şi ţara de invazia sfântului oficiu. Republica Olanda a luat naştere ca urmare a acestor

războaie. Dar lucrurile nu s-au întâmplat la fel în Germania, Franţa şi Anglia. Se cunosc cruzimile lui Carol Quintul, masacrele care s-au petrecut în Anglia pe vremea domniei reginei Maria şi s-ar putea spune că dacă sfântul oficiu n-ar fi avut în Anglia şi Germania forma aceea impunătoare pe care Spania o găsea atât de reuşită, clericii n-ar fi exterminat mai puţini eretici şi necredincioşi.

Sfântul Ludovic a fost aceia care a stabilit inchiziţia în Franţa. A fost o mare mulţime de oameni condamnaţi la moarte şi la cele mai cumplite torturi, la cererea inchizitorilor. Persecuţiile din timpul lui Francisc I, şi a urmaşilor săi, masacrele din noaptea sfântului Bartolomeu, revocarea edictului de la Nantes, măcelurile de la Cevennes, toate aceste atrocităţi sunt acte pe care inchiziţia trebuie să le recunoască ca operă a sa. [«.]

Se înţelegea sub numele de erezie orice greşeală neacceptată de concilii, orice opinie contrară deciziilor papei, orice fel de neîncredere în decretele inchiziţiei, faptul că papa nu este infailibil, că nu are o putere fără margini asupra timpului de domnie al regilor, că bulele pe care le dă nu sunt tocmai bune, lectura unor cărţi condamnate de inchiziţie, faptul că nu ţi-ai denunţat tatăl, mama, soţia, în caz de erezie, faptul că dai un sfat unei persoane aflată sub observaţia sfântului oficiu, faptul că scrii o scrisoare de compasiune unui prieten prizonier. Trebuia să nu mănânci carne de porc pentru că nu se digeră, să nu faci ceva care miroase a evreu etc., toate acestea erau considerate erezii, pentru care erai ars, îmbrăcat într-o cămaşă îmbibată cu pucioasă. […]

Când acuzatul nu-şi recunoaşterea vina de la început, după ce era introdus în subteranele sfântului oficiu, era adus în faţa tribunalului a două oară. Şi dacă se încăpăţâna să nu recunoască nici acum, i se dădeau în scris amănunte despre ticăloşiile pe care le-a comis, dar nu i se spunea cine sunt delatorii, nici nu era confruntat cu ei,

pentru că aceştia erau de fapt spioni ai inchiziţiei sau un fiu, o soţie, un soţ, un frate, care-şi denunţă tatăl, soţul, soţia, sora. Dacă acuzatul nu recunoştea actul acuzator era supus torturilor. Prima era aceea a funiei. I se legau braţele la spate, apoi era ridicat la înălţime cu ajutorul unui scripete şi lăsat să cadă de la o înălţime considerabilă, după ce o vreme a fost ţinut suspendat. Această tortură, care de obicei frângea membrele acuzatului, dura câteva ore, mai mult sau mai puţin, după cum considerau inchizitorii, care asistau la torturi, întrerupându-le atunci când omul era gata să-şi dea duhul şi să le scape astfel din mână. Dacă în timpul acestui supliciu acuzatul nu recunoştea nimic, era supus la a doua tortură, aşa a apei. I se dădea acuzatului să înghită o cantitate imensă de apă caldă. Apoi era culcat într-o albie de lemn, care se strângea şi se închidea după nevoi. Această albie era traversată în mijloc de o piesă de lemn care apleca spre spate corpul şi, în cazul că inchizitorul poruncea, îi frângea coloana vertebrală… Dar tortura cea mai *utilă* pentru păcătoşii înrăiţi era cea a focului. Prizonierului i se frecau picioarele cu unt, grăsime, ulei sau orice materie absorbantă şi combustibilă; era întins la pământ, cu picioarele întoarse spre un foc de cărbuni, care îl ardeau, până când el mărturisea tot ce inchiziţia voia. Aceste torturi aveau loc într-un subteran foarte adânc, unde se ajungea după nenumărate ocoluri, pentru ca strigătele îngrozitoare ale torturaţilor să nu poată fi auzite. Subteranul nu era luminat decât de făclii a căror lumină lăsa să se vadă instrumentele supliciului, pe călăi, ca şi pe inchizitorii care interogau. Călăii erau îmbrăcaţi cu robă neagră, aveau obrazul mascat de un capişon din aceeaşi stofă, tăiat în dreptul ochilor, nasului şi a gurii.

Legile omeneşti au exceptat întotdeauna femeile de la tortură, oricare ar fi fost crimele lor, menajându-le, fragilitatea şi respectând pudoarea. Sfântul oficiu s-a situat deasupra acestor considerente şi s-a văzut cum judecătorii

ecleziaşti au supus la tortură de trei ori la rând o fată tânără. […] Când supliciul nu a obţinut rezultate şi au fost epuizate toate metodele de tortură imaginate, prizonierii erau duşi în carceră şi atunci se aplică metoda şireteniei. Li se trimiteau spioni ai tribunalului, care simulând că ei înşişi sunt prizonieri şi nevinovaţi, criticau inchiziţia şi metodele ei condamnabile. Prin aceste discursuri pe cât de adevărate pe atât de mincinoase, agenţii apostaţi îi atrăgeau pe condamnaţi în capcană, cu atât mai uşor cu cât nu puteau să nu-şi amestece plânsetele, aceştia crezând că le împărtăşesc soarta. Atunci, tot ce se vorbea de rău despre inchiziţie era memorat, amplificat, iar judecătorii nu aveau nevoie de alte probe ca să-i condamne la moarte prin foc. […] Preoţii şi călugării care erau judecători şi părţi în aceste lr ¡bun ale nu se mulţumeau să pronunţe condamnarea la moarte, ei asistau la torturile morţii şi dădeau acestei ceremonii toată importanţa pompei ecleziastice. Ei au dus atât de departe barbaria, încât aceste execuţii însângerate făceau parte din distracţiile publicului… Celor care trebuiau să fie arşi li se citea sentinţa cu 15 zile înainte, pentru a li se oferi timpul necesar să-şi simtă groaznicul destin. În noaptea care preceda «actul de credinţă», li se aduceau hainele destinate aceste» sărbători. Ele consistau dintr-o vestă cu mâneci lungi şi un pantalon de pânză neagră cu dungi albe. Apoi erau conduşi într-o galerie lungă, unde erau aşezaţi după gravitatea crimelor şi felul torturii ce li se pregătea. Aici li se dădeau principalele piese de îmbrăcat. Acestea erau un scapular de pânză, care semăna puţin cu un patrafir preoţesc. Erau de trei feluri: san-benito, făcut din pânză galbenă, având în faţă şi în spate prinsă o cruce a sfântului Andrei, pictată în roşu. Aceasta se dădea necredincioşilor, evreilor, mahomedanilor şi ereticilor. Cei care persistau să nege faptele de care erau acuzaţi, şi care totuşi erau dovediţi vinovaţi prin depoziţiile martorilor sfântului oficiu, primeau o din pânză cenuşie. Atât în faţă

cât şi pe spate avea pictat portretul vinovatului, aşezat sau în picioare, pe tăciuni încinşi, învăluit în flăcări şi înconjurat de demoni. Cei care au recunoscut crimele care li s-a ordonat să le mărturisească, purtau o samarra acoperită cu flăcări răsturnate. De obicei aceştia nu erau arşi, ci condamnaţi la o pedeapsă pe care nu o cunoşteau până în momentul ceremoniei. Pe lângă scapularul de uniformă, condamnaţilor li se mai punea pe cap o bonetă de carton numită carrochas, în formă de căpăţână de zahăr, acoperită de flăcări şi de demoni în miniatură. Procesiunea era deschisă de o mulţime de călugări. Apoi veneau condamnaţii purtând în mână o luminare de ceară galbenă. Li se dădea câte un naş, căci aceştia vor fi botezaţi în sângele victimelor, pentru gloria credinţei. După cei vinovaţi şi care au rezistat torturilor erau aduşi cei care au murit deja sau chiar au fost dezgropaţi. Li se aduceau în cufere osemintele, iar în vârful unei prăjini efigia cu numele fiecăruia, coafată cu carrochas-ul şi ornată cu tot echipamentul pe care-l au şi cei vii. Acest înspăimântător marş era încheiat de marele inchizitor, urmat de toţi ofiţerii săi şi de o mulţime imensă de curioşi care sperau în indulgenţele papale. Când procesiunea ajungea la biserică, se făcea o rugăciune cu privire la utilitatea şi blândeţea sfântului oficiu. Apoi se citea tuturor condamnaţilor sentinţa, iar un preot trăgea câte o nuia tuturor celor care şi-au recunoscut vina, pentru a le ridica excomunicarea pe care au riscat-o prin erezia lor. După aceea se făcea împărţirea torturii finale: erau strangulaţi şi arşi cei ce mureau creştineşte şi erau arşi la foc mic cei carie refuzaseră să facă vreo mărturisire.

INCUBI – Demoni destrăbălaţi şi neruşinaţi, care se amestecă printre fete şi femei. Servius Tullius, care a fost rege al romanilor, după părerea unor autori antici era fructul amorurilor unor frumoase sclave cu zeul Vulcan; după părerea cabaliştilor, tatăl lui era o salamandră, după a demonografilor, un demon incub, iar după cei cu bun-

simţ, tatăl era un bărbat.

Demonii, despre care teologii vorbesc pradă unor oribile frământări, pot să se recreeze într-un fel foarte plăcut, căci le este permis să vină să se culce cu femeile oricând au chef. Probabil că acum nu mai au nicio putere, căci nu se mai vorbeşte despre isprăvile lor. Pe vremuri, dacă o femeie avea un amant, acesta trebuia să fie neapărat un demon venit din infern şi ca probă a reuşitelor lui amoroase se vedeau semnele de pe trupul iubitei. Delancre susţine că demonul care s-a bucurat de graţiile mamei împăratului Augustus i-a imprimat acesteia pe burtă un şarpe. Se ştie că şarpele e prinţul infernului, din cauză că sub această formă a sedus-o pe mama noastră Eva. Tot Delancre relatează că o fată bătrână ar fi spus că demonii incubi nu obişnuiau să se culce cu fecioare, căci ei n-ar putea comite un adulter. Ea a adăugat că mai marele sabatului reţinea o fată frumoasă până ce se mărita, nedorind s-o dezonoreze, ca şi cum păcatul de a-i răpi virginitatea fără să comită un adulter n-ar fi fost tot aşa de mare!…

La Cagliari, în Sardinia, o fată de bună condiţie iubea un gentilom, fără ca acesta s-o ştie. Diavolul, care şi-a dat seama, a luat chipul celui iubit, s-a căsătorit în secret cu domnişoara şi, după ce a obţinut cele mai intime favoruri, a părăsit-o. Întâlnindu-l într-o zi pe gentilom şi neremarcând la el nimic din ce ar fi mărturisit că o recunoaşte de soţie, l-a asaltat cu reproşuri. În sfârşit, convingându-se că cel care a abuzat de ea a fost diavolul, fata s-a căit amarnic […]

INCUBO – Spirit care păzeşte comorile pământului. Populaţia vechii Rome credea că bogăţiile ascunse în măruntaiele pământului erau păzite de spirite numite incubones care purtau nişte pălăriuţe ce trebuia să le furi neapărat. Dacă avea un asemenea succes, omul punea stăpânire peste un asemenea spirit şi-l putea determina să mărturisească unde era ascunsă comoara. Este probabil ca

aceste legende să fi stat la baza poveştilor cu gnomi şi a celei despre Fortunatos, a cărui pălărie făcea fel de fel de minuni.

INEL – Existau pe vremuri o mulţime de inele vrăjite sau având introduse în ele amulete. Făcătorii de minuni vindecau atingând bolnavul doar ou inelul lor. Magicienii îşi confecţionau inele cu constelaţii, făcând cu ajutorul lor minuni. Această credinţă era atât de răspândită la păgâni, încât preoţii nu puteau purta inele, decât dacă erau foarte simple, fiind evident deci că nu conţin amulete.

Inelele magice au devenit foarte preţuite de creştini şi un simplu inel de căsătorie era legat de o mulţime de superstiţii. Se credea că pe cel de al patrulea deget, numit inelar, există o linie care comunică direct cu inima şi de aceea e recomandabil ca inelul de logodnă să fie pus pe acest deget. Clipa când soţul oferă miresei inelul, în faţa preotului, este de cea mai mare importanţă, după cum spune o veche carte despre secrete. Dacă soţul opreşte inelul la vârful degetului şi nu intră peste a doua încheietură, cea care va domina în căsătorie va fi femeia, dar dacă el introduce inelul până la baza degetului, bărbatul va fi suveran. Ideea aceasta este încă în vigoare: de aceea, domnişoarele bine crescute au grijă să îndoaie inelarul în clipa când primesc inelul, în aşa fel încât să se oprească înainte de a doua încheietură.

Tinerele englezoaice, care cred în aceeaşi superstiţie, fac mare caz de inelul de căsătorie, din cauza proprietăţilor lui miraculoase. Ele cred că dacă pun un astfel de inel într-o bonetă de noapte şi o pun apoi sub pernă, vor vedea în vis pe cel ce le e sortit.

Orientalii respectă inelele şi brăţări le şi cred în inelele magice. Poveştile lor sunt pline de preziceri făcute de inelele înstelate. Ei citează cu multă admiraţie mai ales «inelul lui Solomon», cu ajutorul căruia acest rege comanda întregii naturi. Se zice că pe acest inel era gravat numele lui Dumnezeu şi el e păzit, nu se ştie unde, de

balauri în mormântul lui Solomon. Musulmanii sunt convinşi că cel ce ar găsi acest inel ar fi stăpânul lumii şi ar avea toate spiritele la dispoziţia lui. În lipsa acestui talisman miraculos, ei cumpără uneori de la magicieni inele care fac şi ele minuni.

Henri al VII-lea, cel de neînţeles, binecuvânta inelele de aur, care aveau, după părerea lui, darul de a lecui crampele.

INFERN – A nega că nu există pedepse şi răsplată după moarte înseamnă a nega existenţa lui Dumnezeu, căci, dacă există, el trebuie să fie neapărat drept. Dar cum nimeni n-a putut vreodată să cunoască pedepsele pe care Dumnezeu le-a rezervat celor păcătoşi, nici locul unde sunt închişi aceştia, toate descrierile care ni se fac nu sunt decât fructele unei imaginaţii mai mult sau mai puţin bolnave. Teologii trebuiau să lase în seama poeţilor grija de a descrie infernul şi să nu îngrozească pe oameni cu poveştile lor înverşunate şi cu cărţile lor îngrozitoare. Trebuie să credem că după moarte ucigaşul nu-şi va urmări pentru a doua oară victima, dar cine v-a spus tainele acestui Dumnezeu pe care nu-l puteţi înţelege şi pe care îl desfiguraţi?

Anticii, cei mai mulţi dintre moderni şi mai ales cabaliştii plasează infernul în centrul pământului. Doctorul Swinden, în cercetările sale despre focul infernului, pretinde că acesta se află în soare, deoarece soarele este un foc continuu. Unii au adăugat că cei damnaţi întreţin acest foc într-o activitate continuă şi că petele care apar în soare, după mari catastrofe, sunt produse de numărul prea mare de fiinţe trimise acolo…

În Milton [*Paradisul pierdut*], abisul în care a fost aruncat Satan este la o distanţă de pământ de trei ori mai mare decât este distanţa din centrul pământului până la pol. Această distanţă se poate calcula: soarele, care este centrul pământului, este departe de Saturn, planeta cea mai îndepărtată dintre toate planetele cunoscute pe

vremea lui Milton, la aproximativ 330 milioane de leghe: deci infernul este la 990 milioane leghe depărtare de cer. (Poetul spune că Satan, în căderea sa, a făcut un drum de nouă zile, de unde reiese că a parcurs 1200 leghe pe secundă.)

Infernul lui Milton este un glob enorm, înconjurat de o triplă boltă de foc ucigător. El e plasat în sânul anticului haos şi al nopţii informe. Acolo sunt cinci fluvii: Styxul, râu execrabil, consacrat Urii; Acheronul, fluviu negru şi adânc, unde locuieşte Durerea; Cocytul, numit astfel din cauza plânsetelor care răsună pe malurile lui funebre; aprigul Phlegeton, a cărui valuri precipitate în torente de foc duc Mânia din inimi; şi liniştitul Lethe, care curge calm pe o albie sinuoasă. Dincolo de acest fluviu se întinde o zonă pustie, întunecoasă şi îngheţată veşnic, bătută de furtuni şi de un potop de grindină enormă, care departe de a se topi în cădere, se ridică în mormane asemenea ruinelor unei piramide antice. De jur-împrejur sunt prăpăstii înfricoşătoare, hăuri de zăpadă şi gheată. Aici frigul produce efectele focului şi aerul îngheţat arde şi distruge. Aici, în anumite momente mai dinainte hotărâte, toţi cei condamnaţi sunt aduşi de Furii cu aripi de Harpii. Ei resimt rând pe rând chinurile celor două extreme ale temperaturii, chinuri şi mai cumplite din cauza succesiunii rapide a schimbării temperaturii. Smulşi de pe patul lor de foc, sunt aruncaţi pe mormanele de gheaţă. Nemişcaţi, aproape stinşi, ei zac tremurând, pentru ca îndată să fie aruncaţi în focul cel infernal. Astfel ei trec de la un supliciu la altul şi, pentru a-l face şi mai cumplit, de fiecare dată trebuie să traverseze râul Lethe. În timp ce îl trec, ei încearcă să-i atingă unda încântătoare, nu-şi doresc decât o picătură, le-ar fi de ajuns să piardă, într-o dulce uitare, sentimentul păcatelor săvârşite. Vai! Sunt atât de aproape! Dar destinul le-o interzice. Meduza cea cu priviri teribile, cu capul încununat de şerpi, le-o interzice. Şi asemenea celui ce în zadar îl urmărea pe Tantal, apa se fereşte de

buzele care vor s-o soarbă! La uşa infernului sunt două figuri cumplite: una reprezintă o femeie frumoasă până la brâu, având în partea de jos o coadă enormă de şarpe, îndoită în lungi ondulaţii solzoase şi înarmată în vârf cu un spin care ucide. Are de jur-împrejur o haită de câini fioroşi care stau tot timpul cu marile lor guri de Cerberi deschise şi urlând sălbatic. Acest monstru este Păcatul, fiică fără mamă, ieşită din creierul lui Satan. Ea ţine cheile infernului. Cealaltă figură (dacă se poate numi astfel un spectru inform, o fantomă fără substanţă şi membre distincte), neagră ca noaptea, feroce asemenea Furiilor, teribilă ca infernul însuşi, agită o suliţă înfricoşătoare. Ceea ce pare a fi capul are aparenţa unei coroane regale. Acest monstru e Moartea, fiica lui Satan şi a Păcatului. Când primul om a păcătuit, Moartea şi Păcatul au construit un drum trainic şi mare peste abis. Bulboana de foc a primit răbdătoare un pod a cărui uimitoare lungime se întindea, de la marginea infernului, până la punctul cel mai îndepărtat ai acestei fragile lumi. Cu ajutorul acestei căi de comunicaţie spiritele perverse se duc pe pământ şi se întorc, ca să corupă sau să pedepsească pe oameni. Dar dacă locul unde stau cei păcătoşi e unul hidos, nici oaspeţii nu sunt altfel. Când trompeta infernală îi cheamă pe locuitorii întunericului veşnic, cu un sunet lugubru, întregul Tartar se pune în mişcare în hăurile sale negre şi adânci. În aerul tenebros se aud gemete îndelungi. Deodată forjele abisului sosesc cu paşi grăbiţi. Cerule! Ce spectre ciudate, înfricoşătoarei în ochii lor se vede teroarea şi moartea. Unii, cu chipuri umane, au picioare de animale sălbatice, iar în păr li se împletesc şerpi. Pot fi văzute dezgustătoare Harpii, Centauri, Sfincşi, Gorgone, Scylle care latră şi devoră, Hydre, Pithoni, Himere care vomită torente de flăcări şi de fum, Polyphemi şi Gerioni, mii de monştri pe care nicio imaginaţie nu i-a visat vreodată amestecaţi laolaltă. Unii se aşază la stânga, alţii la dreapta întunecatului lor stăpân. În mijlocul lor, acesta

ţine un sceptru mare şi greu. Fruntea sa semeaţă, împodobită cu coarne care întrec înălţimea celei mai mari stânci, piedica cea mai trufaşă: Calpe, imensul Atlas[48], puşi lângă el nu vor fi decât nişte biete coline. O măreţie oribilă imprimată pe chipul lui fioros îi măreşte orgoliu! şi răspândeşte în jur groază. Privirea lui, asemenea unei comete funeste, străluceşte de focul otrăvurilor din care i se adapă ochii. O barbă lungă, deasă, hidoasă îi îmbracă faţa şi coboară peste pieptul păros. Gura dezgustătoare, de un roşu murdar, se deschide ca o prăpastie: din gura aceasta împuţită iese o răsuflare otrăvită şi valuri de flăcări şi fum. Tot aşa, vulcanul Etna, din adâncurile-i înfierbântate, varsă cu un zgomot cumplit torente negre de pucioasă şi bitum. La sunetul teribilei sale voci adâncurile se cutremură. Cerberul tace şi el înfricoşat, Hydra amuţeşte, Cocytul se opreşte din drumul lui.

Toate aceste descrieri produse de imaginaţia poeţilor au fost considerate de teologi drept literă de lege. Ei au adăugat acestor orori alte mii de orori şi credincioşi fără minte şi-au petrecut viaţa povestind ce este în infern, cu atâta siguranţă, ca şi cum ar fi făcut acolo o călătorie. Acolo e un subteran înspăimântător, plin de stânci abrupte, cu deşerturi aride şi întuneric dens pe care toate flăcările deşertului nu-l pot risipi. Traversând un pod de gheaţă construit în formă de spinare de măgar, se văd la picioarele lui cascade fără fund, unde cei depravaţi se perpelesc în urlete şi zvârcoliri cumplite. Aici, în cazane mari cât oceanul, clocotesc fără încetare necredincioşii şi nelegiuiţii. Mai departe sunt traşi în ţeapă, cu miile, pe grătare încinse, ereticii şi schismaticii care au refuzat să se spovedească. Mai departe gem înghesuiţi ca hering/le în *butoi* necredincioşii care au mâncat carne în zile interzise de sfânta Biserică. Diavolii care îi chinuie îi frig pe

48 Calpe, una din cele două coloane ale lui Hercule, nume care a fost dat şi unui masiv muntos din Gibraltar. Atlas - lanf muntos In Africa de Nord.

cărbuni, întorcându-i cu furci de fier şi, culme a absurdităţii, aceşti diavoli au permisiunea ca, dacă sunt bine rumeniţi, să-i mănânce, ca să-şi recapete forţele. Când s-a terminat însă ora supliciului, ei îi vomită imediat. Lacurile îngheţate, heleşteiele de foc, tot felul de monştri mişună în aceste locuri de durere. Hrana damnaţilor este carnea de broască râioasă şi de viperă, băutura este fierea şi excrementele celor mai infecte animale, patul le este grătarul încins, iar când Dumnezu vrea să-i răcorească, le trimite o ploaie de plumb topit, de sulf şi de ulei clocotit.

Grecii îşi reprezentau infernul ca un loc întins şi înfbnecat, împărţit în mai multe zone: una înfricoşătoare, unde se vedeau lacuri cu apă împuţită care exala vapori ce ucid, un fluviu de foc, turnuri de fier şi plumb, furnale arzând, monştri şi Furii care chinuiau pe sceleraţi; alta, veselă, liniştită, destinată înţelepţilor şi eroilor. Locul cel mai apropiat de pământ era Erebos: aici se afla palatul Nopţii, al Somnului şi al Viselor, era locul de şedere al Cerberului, al Furiilor şi al Morţii. Aici rătăceau timp de 100 de ani umbrele nefericiţilor al căror trup s-a bucurat de înmormântare. Şi când Ulisse a evocat morţii, cei care au apărut veneau din Erebos. Al doilea loc era infernul celor răi: aici era pedepsită fiecare crimă, aici victimele erau devorate de remuşcări şi se auzeau strigătele lor de durere. Tartarul propriu-zis venea după infern: aceasta era închisoarea zeilor. Împrejmuit cu un zid triplu din plumb, el susţinea întinsele temelii ale pământului şi mării. Câmpiile Elizee, loc de şedere fericit al umbrelor virtuoase, formau a patra zonă a infernului. Ca să ajungi acolo trebuia să traversezi Erebosul.

La evrei, după moarte, cei drepţi vor fi fericiţi, cei păcătoşi vor fi chinuiţi în infern, iar cei ce se găsesc într-o stare de mijloc – atât evrei cât şi străini – vor coborî într-o prăpastie unde vor plânge 12 luni, urcând şi coborând din locuri cu pedepse mai uşoare în altele mai grele. După acest termen, corpul rece se va fi consumat, sufletele vor fi

ars, iar vântul le va spulbera cenuşa sub tălpile celor drepţi. Rabinii spun că în prima zi a anului Dumnezeu face un examen al numărului şi al stării sufletelor din infern.

Infernul romanilor era împărţit în şapte zone diferite: prima închidea copiii născuţi morfi, care nu trebuiau nici pedepsiţi, nici răsplătiţi; a doua era destinată nevinovaţilor condamnaţi la moarte, a treia era pentru sinucigaşi, în a patra rătăceau amanţi sperjuri şi amantele nefericite, acesta era câmpul *lacrimilor*, *a* cincea era locuită de eroi a căror glorie a fost mânjită de cruzime, a şasea era Tartarul sau locul chinurilor şi a şaptea erau Câmpiile Elizee, ca şi la greci.

Infernul musulmanilor are şapte porţi şi fiecare trimite sufletele spre supliciul specific. Acest infern e plin de torente de foc şi pucioasă, unde condamnaţii, încărcaţi de lanţuri de 70 de coţi, vor fi mereu scoşi şi mereu cufundaţi de îngerii cei răi. La fiecare din cele şapte porţi este o gardă din 19 îngeri, gata să se arunce asupra condamnaţilor, şi mai cu seamă asupra necredincioşilor, care vor să rămână pentru totdeauna în aceste subterane, unde şerpii, broaştele şi ciorile vor înrăutăţi încă starea acestor nenorociţi. Mahomedanii nu rămân în iad mai mult de 7.000 de ani, după această perioadă profetul obţinându-le eliberarea. Condamnaţii sunt hrăniţi cu fructe amare, asemănătoare capetelor de diavol, băutura ce se scoate din fântâni era apă sulfurată şi fierbinte, care le făcea şi mai rău […]

Dante plasează intrarea în infern sub Ierusalim. Forma acestuia seamănă cu o pâlnie sau cu un con răsturnat. Spaţiul care se întinde de la intrarea în infern până la fluviul Acheron se împarte în două: în prima parte stau sufletele care au trăit fără faimă; ele sunt chinuite de viespi care te pişcă de obraz. Aceşti condamnaţi aleargă după o flamură ce se învârte fără încetare în jurul unui cerc. În a doua parte se află copiii morţi nebotezaţi şi care plâng fără încetare. Infernul este înconjurat de cercuri

concentrice: al doilea cerc îi închide pe cei care au trăit în bogăţie. Ei sunt agitaţi, duşi colo-colo de vânturi puternice; al treilea cerc e plin de gurmanzi întinşi în noroi şi expuşi ploilor, zăpezilor şi grindinei; al patrulea cuprinde pe risipitori şi avari: ei sunt obligaţi să rostogolească fără încetare unii peste alţii imense greutăţi. Şi celelalte cercuri sunt tot atât de bine organizate.

INIMĂ – Stă scris în *Ecleziast că* inima înţeleptului se află în partea dreaptă a corpului, iar a nesăbuiţilor, în partea stângă. Cred că trebuie să interpretăm această maximă la fel ca vorbele spuse de Ionas în legătură cu locuitorii din Ninive, care nu ştiau să facă diferenţă între mâna dreaptă şi cea stângă, adică dintre bine şi rău.

Că inima e situată în partea stângă a pieptului e o impresie care, la rigoare, poate fi combătută doar pe baza unui examen, spune doctorul Brown, căci e evident că baza şi centrul inimii se află exact la mijlocul pieptului, iar vârful ei, într-adevăr este înclinat spre stânga. Dar spunem despre acul unui ceas că e situat în centru, cu toate că vârful se întinde spre circumferinţa cadranului. Să nu mai râdem deci de Zganarelle, care pretinde că inima se află în dreapta.

Să mai adăugăm că la sabat vrăjitorii oferă diavolului, ca pe un mare regal, inima unor copii morţi nebotezaţi şi că unii oameni au avut inima acoperită de păr.

INVIZIBILITATE – Pentru a fi invizibil, e suficient să-ţi aşezi în faţă opusul luminii: un zid, de exemplu. Dar *Micul Albert* şi *Clavicule a* lui Solomon ne descopere secrete importante pentru a fi invizibili. Devii invizibil dacă porţi sub braţul drept inima unui liliac, a unei găini negre sau a unei broaşte. Sau mai bine furaţi o pisică neagră, cumpăraţi o oală nouă, o oglindă, o scăpărătoare, o piatră de agată, cărbune şi iască, având grijă să aduceţi apă de ia fântână exact la miezul nopţii. Apoi aprindeţi focul, puneţi pisica în oală, ţineţi deasupra mâna stângă, fără să vă

mişcaţi şi să vă uitaţi în spate, orice zgomot aţi auzi. După ce a fiert 24 de ore, puneţi-o pe o farfurie nouă, luaţi carnea şi aruncaţi-o peste umărul stâng spunând următoarele cuvinte: «Accipe quod tibi de et mihil amplius», apoi luaţi câte un os şi-l ţineţi între dinţi, în partea stângă, privindu-vă în oglindă; dacă primul os nu e bun, aruncaţi-l şi repetaţi până când, uitându-vă în oglindă, nu vă mai vedeţi […]

Mai puteţi deveni invizibil făcând următoarea operaţiune, pe care o începeţi într-o miercuri înainte de răsăritul soarelui: procuraţi-vă şapte boabe negre, apoi o ţeastă de mort: puneţi-i o boabă în gură, două în nări, două în ochi şi două în urechi, realizând astfel un triunghi, apoi îngropaţi-o cu faţa în sus. Timp de nouă zile o stropiţi cu ţuică de bună calitate, dimineaţa, înainte de răsăritul soarelui. În cea de a opta zi veţi găsi acolo un spirit sau un demon care vă va întreba: «Ce faci acolo?» îi veţi răspunde: «îmi stropesc planta». El va spune: «Dă-mi mie sticla, am să o stropesc chiar eu». Îi veţi răspunde că nu vreţi. El va repeta cererea, şi tot aşa până când, întinzând mâna, veţi vedea o figură asemănătoare cu cea care aţi făcut-o pe craniu. N-aveţi de ce vă teme, îi veţi da sticla, el vă stropi, după care plecaţi. A doua zi, care este cea de a noua, vă veţi întoarce. Veţi găsi boabele coapte, le veţi lua, veţi pune una în gură, apoi vă veţi uita în oglindă; dacă nu vă vedeţi, înseamnă că a fost bună. Veţi încerca toate boabele, iar cele care nu sunt bune le veţi îngropa acolo unde e craniul […]

IOAN – Mare magician şi vrăjitor, din secta lui Apollonius din Tyana. El alerga din oraş în oraş purtând un lanţ de fier la gât şi făcând meseria de şarlatan. După ce a locuit o vreme la Lyon, a obţinut o asemenea celebritate prin remediile lui miraculoase, încât suveranul ţării l-a chemat la el. Ioan i-a dat regelui o sabie miraculoasă, care se putea înconjura în luptă de 180 de săbii. Tot el i-a dat un scut purtând o oglindă, care pretindea că are virtutea

de a divulga cele mai mari secrete. Aceste arme au fost la un moment dat furate, drept care, Delancre trage concluzia: «Dacă regii Franţei ar fi zidit, cum au făcut ducii italieni, muzee care să cuprindă fel de fel de vechituri (cum fac acum), s-ar fi găsit acolo arme miraculoase, fabricate de vreun magician sau vrăjitor».

IOAN – Patriarh al Constantinopolului. Zonaras povesteşte că împăratul bizantin Theofil[49], văzându-se obligat să ţină la respect o provincie răsculată sub conducerea a trei căpitani, l-a consultat pe patriarhul Ioan, faimos magician şi priceput vrăjitor. Acesta a poruncit să se fabrice trei ciocane mari de plumb, a dat câte unul la trei bărbaţi puternici, pe care i-a dus în circ, în faţa unei statui cu trei capete. Ei au distrus capetele la două dintre ele cu aceste instrumente, iar celei de a treia i-a înclinat copiii, fără să-l distrugă. Puţin după aceea a avut loc o luptă între Theofil şi armata rebelilor: doi dintre căpitani au fost ucişi, al treilea rănit şi scos din luptă – şi totul a reintrat în normal.

IOAN XX. I – Papă, mort în 1277. Studiind multă vreme astrologia, el a ajuns la concluzia că va trăi multă vreme, spunând lucrul acesta tuturor celor din jurul său. Într-o zi, când se lăuda cu această favorabilă influenţă a astrelor, în prezenţa mai multor persoane, o boltă care poruncise să fie construită la palatul Viterb a căzut rănindu-l atât de grav, încât după şase zile şi-a dat duhul.

Se spune despre el că făcea almanahuri la fel de bune ca Matias Laensberg.

IOAN sau IVAN BAZILOVICI – Mare duce al Moscovei, în secolul al XIV-lea. A fost un tiran foarte crud. Înainte de moarte a căzut într-un leşin teribil, timp în care sufletul lui a făcut călătorii grele. Mai întâi a fost chinuit într-un loc întunecos care se află în orice infern, pentru că

---

49 Împărat bizantin între anii 829 – 842, general de armată, vestit pentru spiritul său justiţiar.

a ţinut închişi prizonieri nevinovaţi; apoi, într-un al doilea leşin, a fost mai tare chinuit pentru că a supus poporul la dări peste puterile lui. Succesorul lui Teodor a avut grijă să despovăreze poporul într-o oarecare măsură. Ivan a murit într-un al treilea leşin. Corpul lui răspândea o duhoare atât de infectă încât nimeni nu se putea apropia, lucru care a dus la concluzia că sufletul i-a fost luat de diavol: cu atât mai mult cu cât, în ziua înmormântării, corpul a dispărut.

IOAN FĂRĂ DE ŢARĂ[50] – Rege al Angliei în secolul al XII-lea. Desigur a crezut într-un Dumnezeu în carne şi oase, pentru că se jura totdeauna pe «dinţii lui Dumnezeu». A fost posedat de diavol, excomunicat pentru a fi jecmănit clerul. Dar el s-a căit, s-a întors în sânul bisericii, a dat marea Chartă şi n-a fost deloc un rege rău.

IOANA D'ARC – I se mai spunea Fecioara din Orléans. Născută la Domrémi, aproape de Vaucouleurs, în 1410. Niciodată Franţa nu a fost supusă unor nenorociri ca acelea din jumătatea de secol care a precedat cumplitul an când vitejii războinici francezi erau gata să cadă sub jugul asupririi străine şi când curajul lor a renăscut la vocea unei fete de 18 ani. Carol al Vlj-lea era pe punctul să cedeze Chinon duşmanului, când a apărut pe acele locuri Ioana D'Arc, spre sfârşitul lui februarie 1429. Era o simplă ţărancă. Tatăl ei se numea Jacques D'Arc, mama Isabelle Romée. Încă din copilărie manifesta o timiditate fără pereche şi fugea de orice plăcere, dedicându-se cu totul lui Dumnezeu. Dar făcea exerciţii să strunească caii şi se observa încă de pe atunci aplecarea războinică ce avea s-o facă eliberatoarea francezilor. Ţinutul care o născuse era menit să-i inspire credinţa. Păduri pe care oamenii simpli le credeau vizitate de zâne, un fag căruia i se spunea «arborele zânelor», erau, în luna mai, locul de întâlnire al

50 Ioan, zis şi Fără de Ţară, din dinastia Plantagenet, a domnit între 1199 – 1216. În 1215, nobilimea îi impune Magna Charta Libertatum.

tinerilor din aceste cantoane. La 16 ani, imaginaţia Ioanei se exaltă, avu stări de extaz. La orele prânzului vedea în grădina părintească pe arhanghelul Mihail şi pe îngerul Gabriel, pe Sfânta Ecaterina şi Sfânta Margareta, strălucind de lumină. Aceşti sfinţi o conduceau în toate acţiunile ei şi se întâlneau întotdeauna lângă «arborele zânelor». «Vocile», cum le spunea ea, i-au ordonat să meargă în Franţa, să contribuie la ridicarea asediului oraşului Orléans. Cu toate ameninţările părinţilor, ea ascultă vocile şi plecă mai întâi la Vaucouleurs. Jean de Metz se obligă să o prezinte regelui. Au ajuns la Chinon ia 24 februarie 1429, unde îşi avea regele reşedinţa. Ioana îngenunche în faţa regelui. «Nu sunt eu regele, i-a spus Carol, pentru a o încerca, iată-l, a adăugat el, arătându-i un senior din suita sa.» «Sire, a răspuns tânăra fecioară, tu eşti acela şi nimeni altul. Sunt trimisă de Dumnezeu pentru a da ajutor regatului tău şi ţie. Regele cerurilor îţi spune prin mine că vei fi salvat şi încoronat ca rege în oraşul Reims, şi vei fi locotenent al regelui cerurilor, care este şi regele Franţei.»

Surprins, Carol a luat-o deoparte şi după această întrevedere el a declarat că Ioana i-a spus nişte lucruri atât de secrete, pe care nu le puteau şti decât Dumnezeu şi el. Lucrul acesta atrase încrederea curfii în acelaşi timp, trebuia să se clarifice îndoielile lor: dacă era într-adevăr fecioară, ceea ce s-a verificat, dacă era inspirată de Dumnezeu sau de diavol, ceea ce, la acea epocă era foarte important. După mai multe consfătuiri, i s-au dat cai şi ostaşi. I s-a dat o sabie care o văzuse într-una din stările ei de extaz şi într-adevăr au găsit-o îngropată la biserica Sfintei Ecaterina din Fierbois. Ea a plecat îndată sub zidurile cetăţii Orléans, unde s-a luptat cu un curaj care a eclipsat pe cei mai vestiţi oşteni. A alungat pe englezi din Orléans, apoi, după ordinul sfinţilor, l-a încoronat pe rege la Reims, a cucerit Troyes, Chalons, Auxerre, în sfârşit, cea mai mare parte a regatului. Apoi a vrut să se retragă. Dar

dăduse dovadă de prea mult curaj şi vitejie pentru a-şi permite această libertate. Aceasta a fost cauza nenorocirilor sale. Căci aruncându-se asupra oraşului Compiègne, pentru a-l apăra de ducele de Burgundia şi a favoriza retragerea alor săi, ea a fost prinsă de un gentilom picard, care a vândut-o lui Ioan de Luxemburg şi care l-a rândul lui a vândut-o englezilor. Aceştia, pentru a se răzbuna, căci îi învinsese de prea multe ori, au acuzat-o de a fi folosit magia şi vrăjitoriile în acele lupte care au ajutat-o să învingă. A fost adusă în faţa tribunalului ecleziastic, inchizitorul şi episcopul de Beauvais, Pierre Cauchon, au vrut s-o supună torturilor, dar temându-se să nu moară, au declarat-o fanatică şi vrăjitoare. Acest proces ar fi fost ridicol dacă n-ar fi fost cumplit. Ceea ce a fost însă mai îngrozitor e că monarhul ingrat, căruia îi datora coroana, a părăsit-o deoarece credea că nu mai avea nevoie de ea. […] în timpul procesului au venit s-o vadă Ligny-Luxembourg şi Warwick de Strafort: ea nu s-a plâns de judecători: «Ştiu, a spus ea, că aceşti englezi mă vor trimite la moarte, închipuindu-şi că după moartea mea vor recâştiga regatul Franţei, dar chiar dacă vor fi 100.000 în plus, nu vor avea parte de acest regat.»

Un senior englez a vrut s-o violeze în închisoare. Fecioara, obosită şi sătulă de aceste rele tratamente, a căzut bolnavă. Ducele de Bedfort, cardinalul de Winchester, contele de Warwick au chemat doi medici cerându-le să aibă grijă să nu moară de moarte naturală, pentru ca regele Angliei a cumpărat-o prea scump pentru a fi lipsit de bucuria de a o arde pe rug şi că de aceea Cauchon grăbea procesul.

La 24 mai, a fost condusă în cimitirul abaţiei din Rouen. Fuseseră ridicate două tribune, pentru episcopul de Beauvais şi alţi judecători. Cardinalul de Winchester şi episcopul de Warwick erau printre curioşi. Wilhelm Erard a vorbit împotriva regelui Franţei şi a francezilor. Apoi, adresându-se fecioarei: «Ţie îţi vorbesc, Ioana, strigă el, şi

îţi spun că regele tău e un eretic şi un schismatic». După această infamă predică, calificată în proces drept una caritabilă, episcopul de Beauvais s-a ridicat să pronunţe sentinţa. Călăul aştepta victima la marginea piefii, cu o căruţă, pentru a o duce la rug. Dar tot spectacolul acesta înfricoşător n-avea decât scopul să-i smulgă mărturisiri. I s-au citit nişte dispoziţii prin care i se interzicea să urce pe cal, promitea că-şi va lăsa părul să crească şi că pe viitor nu va mai purta arme. Trebuia să moară sau să semneze acest înscris. Imediat ea a acceptat totul. Apoi s-a pus în loc un alt înscris în care ea se recunoştea eretică, răzvrătită, vrăjitoare, comunicând cu diavolul. Această manifestă escrocherie a stat la baza rechizitoriului lui Cauchon. A fost condamnată să-şi petreacă toată viaţa în închisoare, după modelul inchiziţiei. La plecare, judecătorii fură urmăriţi de popor cu pietre, iar englezii au vrut să-i omoare pe motiv că au luat aurul regelui Angliei şi l-a înşelat. «N-aveţi nicio grijă, ne scoatem noi pârleala».

Ioana promisese că nu va mai purta haine bărbăteşti şi-şi reluase pe cele femeieşti. Noaptea, gardienii i le-au luat şi le-au înlocuit cu bărbăteşti. Dimineaţa, ea a cerut să fie dezlegată de lanţul de fier şi a vrut hainele, dar gardienii au refuzat. A stat culcată toată dimineaţa. Având nevoie să iasă afară, a îmbrăcat hainele pe care le-a găsit. Imediat au apărut martori care să constate neascultarea ei şi apoi judecătorii: «O avem la mână», a strigat Pierre Cauchon. Ioana a fost condamnată ca necredincioasă, Eretică, vrăjitoare, excomunicată, aruncată afară din sânul Bisericii. I s-a citit pedeapsa cu moartea, pe care ea o aştepta cu răbdare. […] La 30 mai Ioana a ieşit din închisoare, escortată de 120 de oameni, mergând la moarte. Era îmbrăcată cu haine femeieşti, pe cap purta o mitră pe care stăteau scrise aceste cuvinte: eretică, necredincioasă, apostată, idolatră. Era susţinută de doi călugări dominicani. Pe drum, ea striga: «Ah, Rouen, Rouen, vei fi oare ultimul meu lăcaş?» în piaţa Vieux

Marché se ridicaseră două tribune. Aici aşteptau cardinalul Winchester, Luxembourg, episcopul de Terouane, cancelarul Franţei pentru regele Angliei, episcopul de Beauvais şi ceilalţi judecători, victima lor legată în lanţuri. Avea faţă înecată în lacrimi. A fost urcată pe eşafod. Atunci Nicolas Midy, afişând o falsă milă, şi-a încheiat discursul funebru cu aceste cuvinte: «Mergi în pace, Ioana. Biserica nu vrea să te apere, ea te lasă pe mâna justiţiei lumeşti».

Când a simţit că o cuprind flăcările, a cerut oficianţilor să se îndepărteze. Rugul era foarte înalt, pentru ca întreg poporul s-o vadă. Când s-a crezut că a murit, s-a cerut călăului să îndepărteze focul. Atâta vreme cât a mai avut în ea o picătură de viaţă, în gemetele provocate de durere, s-a auzit numele lui Iisus. Un ultim suspin prelungit i-a anunţat moartea.

Atunci cardinalul de Winchester a poruncit să-i fie adunată cenuşa şi apoi aruncată în Sena. Inima i-a fost cruţată de flăcări. A fost găsită întreagă şi nevătămată. În faţa rugului se găsea o inscripţie care o califica pe Ioana drept spurcată, lucrând cu diavolul, apostată şi fără credinţă în Iisus Hristos.

Saint Foix spune că dacă Fecioara din Orléans nu a fost inspirată de divinitate, cel puţin nu se poate nega faptul că a fost o eroină şi că memoria ei trebuie respectată şi să rămână scumpă fiecărui bun francez. […] Ideea misiunii Fecioarei, susţinută de vitejia ei, de înţelepciunea sfaturilor ei şi curăţenia ei au reînviat curajul pierdut după o atât de lungă perioadă de suferinţe. Ea se lupta pentru un rege legitim şi împotriva unuia uzurpator. […] E adevărat că i s-a reabilitat memoria după 20 de ani de la moarte, că a fost nevinovată de vrăjitorie, că doi dintre judecătorii ei au fost arşi de vii, că alţi doi au fost dezgropaţi pentru a fi daţi flăcărilor pentru judecata lor nedreaptă. Dar procesul Fecioarei nu va fi niciodată un subiect mai puţin de oprobriu pentru englezi şi mai ales

pentru francezii acelei vremi.

Unii au considerat-o pe Ioana o inspirată, alţii o nebună, o entuziastă sau o vizionară. Orice ar fi fost, Ioana D'Arc a fost o eroină. Franţa îi datorează salvarea şi posteritatea o aşază alături de cei mai mari oameni ai ţării.

IPES sau AYPEROS – Prinţ şi conte al infernului, ia chipul unui înger, câteodată al unui leu, cu capul şi labele de gâsca şi coada de iepuroaică. Cunoaşte trecutul şi viitorul, poate da omului geniu şi îndrăzneală şi comandă 36 de legiuni.

IS – Oraş breton guvernat de regele Oratan, oraş în care domnea luxul şi dezmăful cel mai nemăsurat. Degeaba personaje sfinte predicau schimbarea moravurilor! Prinţesa Dahut, fiica regelui, uitând ruşinea şi cumpătarea pe care trebuie să le aibă femeile, dădea cele mai rele pilde de depravare. Ceasul răzbunării divine se apropia: se instala calmul ce precede marile furtuni, cântecele, muzica, iubirea, vinul şi toate distracţiile îi îmbătase cu totul pe locuitorii oraşului. Singur regele Oralan se temea de pedeapsa cerului. Într-o zi, profetul Guenoleu spuse aceste cuvinte în faţa regelui: «Sire, haosul este la apogeu, braţul Celui de Sus se ridică, marea se umflă, cetatea Is va dispărea, să plecăm!» Gratan a încălecat, depărtându-se în grabă, dar fiica lui a sărit şi ea pe calul regelui. Mâna lui Dumnezeu porunceşte: cele mai înalte turnuri se prăbuşesc sub tăria apelor care îl ajung şi pe rege, în timp ce o voce teribilă striga: «Dacă vrei să te salvezi, alungă diavolul care stă pe crupa catului tău». Frumoasa Dahut pieri înecându-se aproape de locul numit Poul Dahut. Furtuna se opri, aerul deveni liniştit, cerul senin. Dar de atunci vastul bazin peste care se întindea cetatea Is a fost acoperit de ape. Acest loc este acum golful Douarnenez (Finister).

ISPARETA – Zeu suprem a locuitorilor de pe coasta Malabar (India). Înaintea Creaţiei, el s-a transformat într-un ou, din care au ieşit cerul şi pământul cu tot ce

cuprinde el. Este reprezentat cu trei ochi şi opt mâini, un clopot agăţat de gât, o semilună şi şerpi pe frunte

IULIAN (Flavius Claudius Iulianus) – împărat roman, supranumit Apostatul, fiu al Iu» Iuliu Constanfiu, născut în anul 331 după Hrisos şi mort în anul 363.

Să-i uităm virtufile şi să-i căutăm ticăloşiile.
Era un om mare, drept, generos, înţelept... dar
Eretic, apostat, cu purtări imorale
Ucis de Satan sau poate de sfântul Mercur.

Ar trebui să abuzăm de bunăvoinţa cititorului ca să scriem aici istoria lui Iulian Apostatul. Ne vom permite doar să comparăm, în puţine cuvinte, opiniile celor care au scris despre el. După unele păreri, el a fost mare în tot ce a făcut. După istorici mai înţelepţi, a fost un om schimbător în idei, în felul de a se comporta. În rest, a fost un mare soldat, un domnitor luminat şi bun, o minte sclipitoare şi avidă de cunoaştere. Citind scrierile sale, se observă că nu ignora nimic din ceea ce ar fi trebuit să cunoască un om de cultură universală. Profesorul său, Mardonius, a avut grijă să-l educe în principiile virtuţii şi ale înţelepciunii şi, cultivând mintea elevului său, acesta s-a îngrijit să-i insufle darul modestiei, dispreţul pentru plăcerile simţurilor, aversiune pentru spectacolele care îi dezonorau pe romani, respectul pentru viaţa sobră şi gustul pentru lectură. Astfel, încă din copilărie, Iulian demonătră o mare pasiune pentru ştiinţe, un spirit viu, arzător, setos de cunoaştere.

În expediţiile militare a dat dovadă de un curaj care mergea până la temeritate. Încă din prima campanie a arătat că e un bun general, cu toate că era lipsit de experienţă: avea însă geniu şi cunoştinţe obţinute prin studiu. În anul 355 a fost numit Cesar şi prefect general al Oaliei. El a alungat barbarii care devastau aceste ţinuturi şi în apropiere de Strasbourg a învins şapte regi germani. S-a preocupat să îndepărteze abuzurile care existau în guvernarea Galiei şi să reprime goana după înavuţire a funcţionarilor. În general s-a făcut iubit de soldaţi şi popor.

Constanţiu, pe care îl umbrea succesele lui Iulian, a vrut să-i retragă o parte din trupe. Dar Iulian era iubit, trupele s-au răzvrătit şi, cu toată împotrivirea, Constanţiu şi-a găsit moartea. Iulian a plecat în Orient, unde a fost recunoscut împărat, ca şi în Occident. El a încuviinţat libertatea tuturor cultelor şi nu i-a persecutat decât pe instigatori.

E adevărat că după ce a fost creştin şi eretic, a trecut la păgânism, dar trebuie să recunoaştem că a fost un om blând. De exemplu, într-o zi când se închina lui Apollo, aproape de fântâna Castaliei, în templul Daphnei, în Antiohia, şi cum preoţii nu-i puteau răspunde întrebărilor, demonul, care se afla în statuia lui Apollo, strigă că el nu poate vorbi din cauza relicvelor sfântului martir Babylas, care erau în apropierea templului. Iulian a fost destul de naiv ca să nu creadă în neputinţa zeilor lui şi destul de bun ca să respecte osemintele sfântului. El i-a chemat pe creştini, cerându-le să ducă trupul lui Babylus în alt cartier. Aceştia au descoperit sicriul sfântului martir, cântând timp de o oră, chiar în urechile lui Iulian, repetând ca pe un refren versetul psalmului 96: «Să se ruşineze toţi cei ce se închină celor ciopliţi, cei ce se laudă în idolii lor». Iulian i-a privit pe aceşti oameni ca pe nebuni de plâns şi a avut răbdarea să aştepte sfârşitul ceremoniei lor ca să o reînceapă pe a sa.

Ceea ce e mai uimitor în această poveste este indulgenta împăratului apostat, insolenta instigatoare a creştinilor şi lipsa de ruşine a lui Sozomen, care prezintă acest comportament ca pe un model de admirabilă fermitate. Am putea cita încă o mulţime de asemenea exemple. Dar nu este aici locul să ne amintim. Să încheiem amânând cititorului că Iulian, luptându-se cu perşii, unul din generalii lui l-a antrenat într-o ambuscadă trădându-l şi că moartea împăratului i-a îndepărtat pe romani de victorie.

Iată acum ce spun unele legende:

Iulian a fost un scelerat. Jacques de Voragine spune că a fost călugăr şi că, deşi creştin, a furat unei femei trei vase de pământ pline cu monezi de aur. Când s-a văzut bogat, a părăsit religia creştină. Sfântul Grigore, care l-a cunoscut la 24 de ani, prevăzuse (aşa cum spune în scrierile sale) că va deveni un om periculos.

În timp ce era prefect în Galia, Iulian a jefuit vasele sfinte din biserici, le-a dus acasă şi le-a folosit ca oală de noapte; dar pe măsură ce creşti înveţi [...]

În plus, urându-i pe creştini (sau poate pentru că proteja toate religiile) Iulian a vrut să reconstruiască templul evreilor. Dar n-a reuşit, pentru că un foc miraculos a cuprins pe toţi muncitorii care lucrau acolo. În sfârşit, în timpul războiului cu perşii, a fost omorât de o mână invizibilă. Calixtus, Pierre Wialbrught, Jacques de Voragine afirmă că această lovitură a fost dată de diavol şi că Iulian a pierit chiar de gheara celui pe care l-a adorat... Dar această acuzaţie odioasă intentată diavolului a căzut de ia sine, ca lipsită de probe, şi Jacques de Voragine o aruncă aiurea, din spirit de contradicţie atât de obişnuit la teologi. În fine, iată adevărata şi miraculoasa moarte a lui Iulian Apostatul:

Sfântul Vasile, mergând noaptea să viziteze mormântul Sfântului Mercur, n-a găsit acolo armele acestui viteaz martir al lui Iisus (căci acest Mercur a fost soldat). Gândind că au fost furate, se pregătea să plece, când a avut o viziune, în timpul căreia a văzut-o pe Fecioara Maria înconjurată de îngeri şi fecioare. Era aşezată pe un tron şi spunea: «Chemafi-l imediat pe Mercur şi spunefi-i să meargă să-l omoare pe împăratul Iulian, pentru blasfemiile care nu încetează să le profereze împotriva mea şi a fiului meu». Sfântul Mercur a apărut imediat, purtând toate armele, şi gata să-şi îndeplinească misiunea... Sfântul Vasile, ieşind din starea de extaz, s-a îndreptat spre mormântul Sfântului Mercur şi l-a deschis: corpul dispăruse. Paznicul bisericii l-a asigurat că nimeni

n-a intrat sau ieşit şi că la căderea nopţii lucrurile erau la locul lor… Şi ceea ce dovedeşte, mai mult decât orice, adevărul acestui miracol, este că a doua zi armele erau la locul lor, corpul în sicriu, iar lancea sfântului era toată însângerată. Atunci, Sfântul Vasile a anunţat moartea tiranului. Într-adevăr, câteva zile mai târziu, a sosit un trimis care a anunţat înfrângerea armatei şi sfârşitul nefericit al împăratului, ucis de un soldat necunoscut… N-ar fi fost posibil, oare, ca generalul care îl trădase sau câţiva prieteni ai celor ce doreau moartea împăratului, să fi îndeplinit rolul diavolului sau al Sfântului Mercur? […]

Moartea lui Iulian a fost anunţată în mai multe locuri deodată şi chiar în momentul când s-a produs. De exemplu, unul dintre servitorii lui, care se ducea în Persia după el, a fost obligat să înnopteze într-o biserică, nefiind pe acolo un han, a văzut în vis apostoli şi profeţi întruniţi care deplângeau soarta Bisericii sub un împărat atât de necredincios ca Iulian şi unul dintre ei, sculându-se în picioare, i-a asigurat pe ceilalţi că lucrurile se vor rezolva. Noaptea următoare, acel servitor având acelaşi vis, şi aceeaşi adunare, l-a văzut venind pe bărbatul care anunţase moartea lui Iulian. Filosoful Dindymus din Alexandria a văzut şi el în vis oameni pe cai albi, alergând în văzduh şi strigând: «Spuneţi-i lui Dindymus că în acest moment Iulian Apostatul e ucis».

T

ÎNGERI – Evreii, cu excepţia saducheilor, acceptau existenţa îngerilor, pe care grecii îi numeau demoni, romanii, genii sau lari. Sfânta Scriptură nu ne spune când au fost creaţi.

Rabinii plasează creaţia îngerilor în ziua a doua. Ei spun că Dumnezeu i-a chemat să se sfătuiască în legătură cu facerea omului, că părerile lor au fost împărţite, că Dumnezeu l-a creat pe Adam fără ştirea lor, ca să se ferească de protestele lor. Ei i-au reproşat lui Dumnezeu că i-a acordat lui Adam prea mare autoritate. Dumnezeu a

considerat opera sa foarte reuşită, pentru că omul trebuia să-l slăvească pe pământ, aşa cum îngerii trebuiau să o facă în cer. Apoi i-a întrebat dacă ştiau numele tuturor creaturilor. Ei au răspuns că nu. Numai Adam, care a venit îndată, le-a spus pe toate fără să ezite, ceea ce i-a redus la tăcere.

Dumnezeu le-a mai prezis că vor păcătui din dragoste pentru fiicele omului. Îngerii au tăcut. Dar câţiva dintre ei au fost invidioşi şi l-au pierdut pe om sfătuindu-l să nu-l asculte pe Domnul, iată de ce Dumnezeu i-a alungat din cer şi ei au devenit demoni.

Sfânta Scriptură a păstrat pentru demoni numele de îngeri, doar că îi numeşte îngeri ai întunericului. Am putea trage concluzia că, în ciuda faptului că au coarne, coadă şi gheare, pe care poate că le inventăm, demonii păstrează înfăţişarea angelică, fireşte puţin alterată. Cât despre şeful lor, Satan, Sfântul Ioan de exemplu îl numeşte marele balaur şi îl închipuie sub forma unui şarpe înaripat. Mai este numit şarpele bătrân, din cauza chipului pe care şi-l ia ca să tenteze femeia.

Milton îi descrie pe demoni ca având o frumuseţe severă şi maiestuoasă, cu toate că ofilită, după căderea din cer. Le mai adaugă o statură impozantă, Satan având, după calculele sale, peste 4.000 de picioare. Musulmanii cred de asemenea că îngerii şi demonii au o statură peste măsură de mare, dar ei se fac mici pentru a trăi împreună cu oamenii, căci fiecare om are, după opinia lor, doi îngeri păzitori, dintre care unul reprezintă binele şi altul răul. Aceşti îngeri sunt atât de buni, încât atunci când omul care se află sub paza unuia din ei face ceva necugetat, îl lasă să doarmă înainte de a-l înregistra, sperând că ia scularea din somn se va corecta.

Persanii acordă fiecărui om cinci îngeri păzitori, care stau, primul la dreapta lui, pentru a înregistra bunele lui purtări, unul la stânga, pentru a le scrie pe cele rele, al treilea, în faţa lui, pentru a-l conduce, al patrulea în spate,

pentru a-l păzi de demoni şi al cincilea în faţa frunţii lui, pentru a-i fine spiritul îndreptat spre profet. Alte popoare cresc numărul îngerilor păzitori până la 60.

Siamezii (locuitorii din Siam) consideră că îngerii sunt de ambele sexe. Ei îi împart în şapte ordine şi îi pun să păzească planetele, oraşele, oamenii. Teologii creştini admit nouă cete de îngeri: serafimii, heruvimii, tronurile, stăpânirile, provinciile, virtufile cereşti, puterile, arhanghelii şi îngerii propriu-zişi. Demonii urmează aceeaşi diviziune.

S-au văzut adesea îngeri amestecaţi cu oamenii, răspunzând de diverse sarcini divine. Nu ştim încă dacă îngerul exterminator, îngerul morţii, îngerul molimilor sunt demoni sau îngeri credincioşi, dar îi considerăm buni pe cei ce ne aduc veşti fericite.

Pentru că îngerii i-au ajutat adesea pe evrei împotriva duşmanilor lor, popoarele moderne au aşteptat câteodată aceeaşi minune. În ziua luării Constantinopolului, de către Mahomet al II-lea, grecii, bazându-se pe profeţia unui călugăr, îşi închipuiau că turcii nu vor intra în oraş, că vor fi opriţi la zidurile cetăţii de un înger înarmat cu o spadă, care îi va alunga pe toţi şi-i va împinge până la graniţele Persiei. Când duşmanul a apărut printr-o spărtură a zidurilor, poporul şi armata s-au refugiat în biserica Sintei Sofia, fără a-şi pierde speranţa. Dar îngerul n-a apărut şi oraşul a fost pustiit.

În momente foarte importante, cum ar fi acela al morţii unui sfânt, se văd plutind în aer îngeri. Cardan povesteşte ca într-o zi când se afla la Milano, s-a răspândit vestea că deasupra oraşului s-ar afla un înger. A alergat şi într-adevăr a văzut, împreună cu alţi 2000 de oameni, un înger care plana peste nori, înarmat cu o sabie lungă şi cu aripile întinse. Locuitorii, înspăimântaţi, strigau că acesta e îngerul exterminator. Consternarea a devenit generală când un jurist a observat că ceea ce se vedea nu era decât reflectarea în văzduh a unui înger de marmură albă plasat

în vârful turlei unei biserici.

Să încheiem acest articol printr-o mică ironie a papei Urban al II-lea care la conciliul de la Nîmes a hotărât că, deoarece anunţă voinţa lui Dumnezeu, călugării şi canonicii sunt îngeri. «Călugării, spune ¿» acest prefios document, nu au şase aripi, ca heruvimii, două închipuite de glugă, două de mâneci şi două de restul îmbrăcăminfii? Iată bineînfeles acestea sunt cele şase aripi».

ÎNNODAREA ŞNURULUI – Rabinii atribuie invefia acestui procedeu magic lui Ham, fiul lui Noe. El se cunoaşte din cele mai vechi timpuri, până la moderni, şi a fost considerat de tinerii căsătorifi ca o vrăjitorie.

Grecii aveau o lege specială care prevedea că orice magician sau vrăjitor care, prin descântece, vrăji, legături, imagini din ceară vor vrăji sau descânta pe cineva, servindu-se de aceste practici pentru a face să piară oameni sau vite, va primi pedeapsa cu moartea. Platon îi sfătuieşte pe tinerii căsătorifi să se ferească de aceste farmece care tulbură liniştea căminelor. Şi la romani se practica înnodarea şnurului şi practica a trecut de la magicienii păgâni la cei creştin», mai cu seamă în Evul Mediu. Biserica recunoştea acest procedeu, pe care mai multe concilii l-au anatemizat. Cardinalul Du Perron a făcut să se introducă în ritualul bisericii rugăciuni împotriva înnodării şnurului, căci niciodată această vrăjitorie n-a fost atât de frecventă ca în secolul al XVI-lea, care a fost şi secolul exorcismelor, al rugurilor, al farmecelor, al magiei şi al vrăjitorilor, înnodarea şnurului devenise atât de frecventă, scrie Delancre, că oamenii nu mai îndrăzneau să se căsătorească decât pe ascuns. Se trezeau legafi fără să ştie de cine şi în atâtea feluri, încât nici cel mai şiret om nu înţelegea ceva. Această vrajă era făcută atât pentru bărbat cât şi pentru femeie şi chiar pentru amândoi. Într-o casă, pentru o zi, în alta, pentru o lună, dincolo, pentru un an. Unul iubeşte dar este urât de celălalt, când vraja intervine în îmbrăţişările soţilor ei se

zgârie şi se muşcă, ori diavolul pune între ei o fantomă care îi împiedică să se împreuneze. Căldura iubirii se stinge, bărbatul devine impotent, principiile procreării nu mai sunt valabile. Toate aceste vrăji sunt inventate de diavol şi nu-i istovesc nici forjele nici dibăcia. El a transmis complicilor lui secretul, şi astfel cei lovifi petrec nopţi albe. Când căsătoria nu se poate consuma, fie pentru că soţul este bătrân şi obosit, fie pentru că femeia are o proastă conformaţie, fie pentru multe alte motive, poate chiar acea impotenţă temporară de care vorbeşte Montaigne, şi care nu provine decât dintr-o prea mare pasiune, se răspândeşte zvonul că nenorocitul cuplu este pradă vrăjitor. Li se atribuiau deci vrăjitorilor toate accidentele inexplicabile de acest gen, fără ca cineva să se străduiască să caute adevărata cauză. Cel mai adesea impotenta era cauzată de teama vrăjitoriei, care lovea spiritul şi slăbea organul. Şi starea aceasta nenorocită nu înceta decât în clipa în care vrăjitoarea bănuită accepta să vindece imaginaţia bolnavului. […]

Metodele care se folosesc pentru înnodarea şi deznodarea şnurului demonstrează în suficientă măsură prostia celor care s-au temut atât de tare de această vrăjitorie.

Înnodarea şnurului, «lei membrul unui lup ucis de curând, mergi la uşa celui pe care vrei să-l legi, îl strigi pe nume; când ţi-a răspuns, legi membrul cu un şnur de aţă albă, şi soţul în cauză va deveni imediat impotent».

În opera lui Ovidiu şi Virgiliu sunt descrise mai multe procedee ce se foloseau pentru această vrajă în epoca lor.

Se lua o figură de ceară care se înfăşură cu panglici sau şnur şi în timp ce se făcea această operaţiune, deasupra capului acelei figuri se spuneau cuvintele de vrajă. Apoi, pe locul ficatului i se înfigeau ace sau cuie. Vraja era terminată.

Bodin ne asigură că există peste 50 de metode de înnodare a şnurului; iată unul dintre cele mai eficace: se ia

un cordon de piele, de mătase sau de bumbac, se face un prim nod şi semnul crucii, spunând «Ribald», apoi al doilea nod însoţit de un alt semn al crucii, spunându-se «Nobal», se termină printr-un al treilea nod şi al treilea semn al crucii, spunând «Vanarbi»; toate acestea trebuie să se petreacă în timp ce soţii sunt în pat; vraja va fi eficace. […]

Împofriva înnodării *şnurului*. Această vrajă se poate preveni purtând un inel în care este montat ochiul drept al unei nevăstuici; punând sare în buzunar sau bani marcaţi în încălţăminte, atunci când persoana se pregăteşte să meargă la altar; după Pliniu, o metodă este să freci cu grăsime de lup canatul uşii de la camera unde dorm cei doi soţi. […]

Wrerius povesteşte că o tâno *b* din ducatul Mons, constatând cu durere *că soi* ei nu-şi poate îndeplini îndatoririle bărbăteşti, a oferit ca legământ bisericii din baint-Antoine un membru bărbătesc din ceară şi l-a agăţat deasupra altarului. Preotul, care nu ştia nimic, ridicând ochii în timp ce oficia slujba şi văzând acea blasfemie, a strigat plin de mânie: «Scoateţi de aici acest instrument al diavolului»; destul şi bine că femeia n-a mai fost ajutată.

Se mai folosesc şi alte metode pentru a contracara efectul înnodării şnurului. Lucrarea Micul Alberf recomandă să mănânci o ciocănitoare friptă cu sare sfinţită sau să inhalezi fumul de la dintele unui mort şi dacă sunt vrăjiţi şi bărbatul şi femeia, se mai spune, femeia să ţină între degete inelul de cununie în timp ce bărbatul urinează prin el. […]

Repetăm, teama de acest rău, care n-a existat vreodată decât în imaginaţia celor slabi, era altă dată foarte răspândită. Astăzi, în marile oraşe, nimeni nu se mai plânge de aşa ceva. Dar la ţară, practica înnodării şnurului este încă răspândită; se foloseec încă procedee despre care am vorbit aici. Şi în timp ce noi ne bucurăm de progresul Luminilor, trăim la doi paşi de oamenii simpli, care au ghicitorii lor, vrăjitorii şi prezicătorii lor, oameni

care nu se căsătoresc decât tremurând de frică şi care au capul turmentat de fel de fel de superstiţii infernale.

Sfârşitul volumului 11